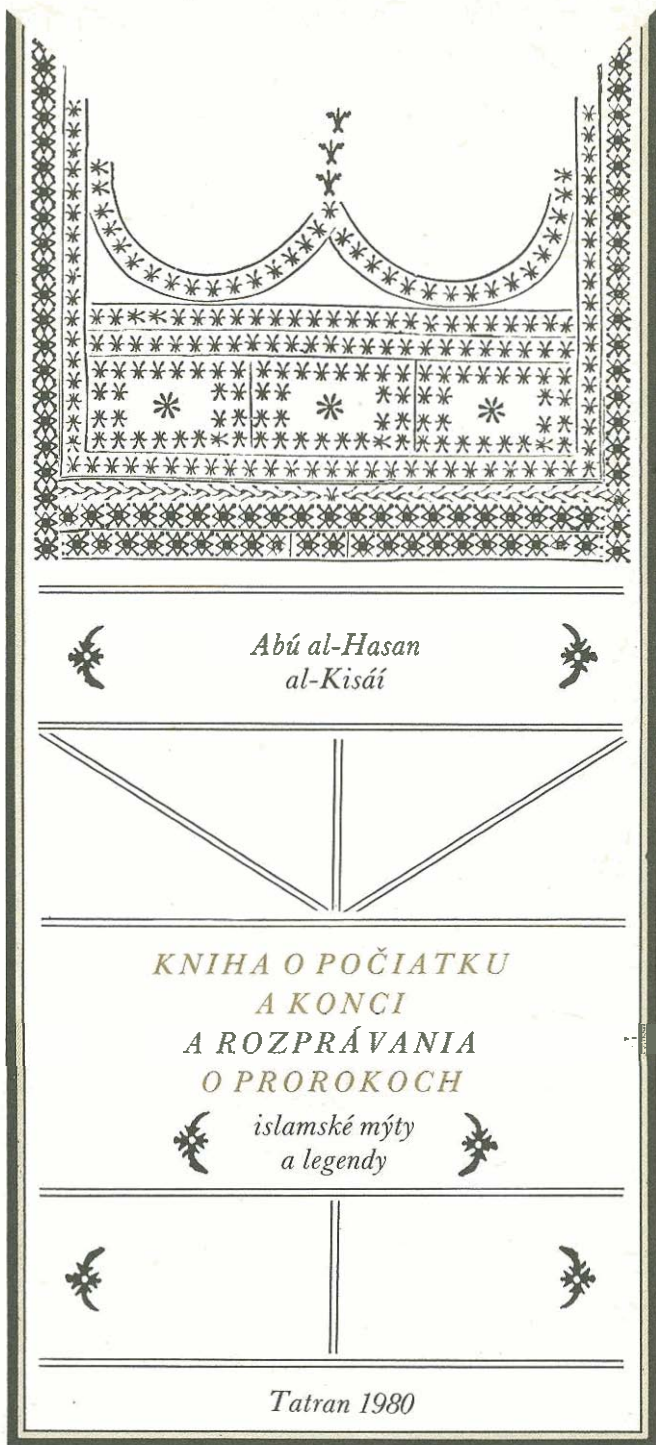

*Slovo Allah
napísané rafinovaným kúfickým
písmom v modlitebni Imám-i Khurd, Sar-i
Pul, Afganistan. Začiatok 12. storočia.*

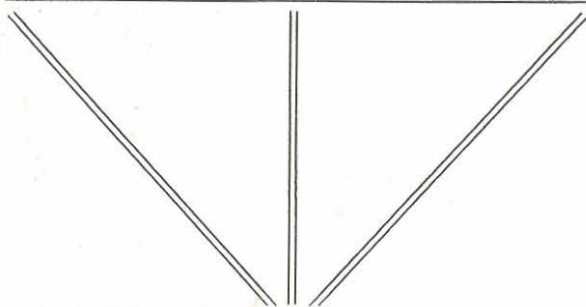

Do tejto knihy
som pozbieral to,
čo sa zachovalo
o počiatkoch
nebies a zeme
i o stvorení
džinov a ľudí.
Rozprávam v nej
aj príbehy
o prorokoch, o ktorých
som sa dočítal
alebo dopočul.

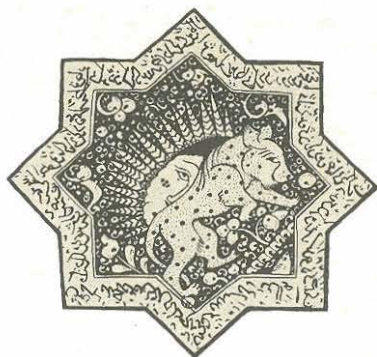
Pritom
som svedomite
oddeľoval pravdu
od lži a to,
čo bolo správne
od toho, čo bolo
nesprávne.
Lebo ten,
kto vymýšľa
a šíri nepravdu,
si zaslúži iba
trest a pohanu.

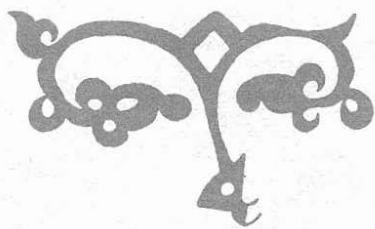
úvodné slová
Kisátho k jeho knihe
ROZPRÁVANIA O PROROKOCH
podľa káhirskeho rukopisu
Tajmúríja 854

VÝBER
ZOSTAVIL, PRELOŽIL,
ÚVODNÚ ŠTÚDIU A POZNÁMKY
NAPÍŠAL
JÁN PAULINY

Keramická kachlica z 13. storočia, na ktorej sú vyobrazené perzské národné znaky: lev a slnko. Osemramennú bordúru zdobí ozdobné arabské písmo.

Ukážka výzdobného arabského písma na epitafe v cintoríne Sídí Arfa. al-Ramádíja. Tunisko. R. 1025. Hoci ide o náhrobný pomník štvorročného chlapca, písmo je vyhotovené veľrqi presne v náročnom kvietskovanom kúfskom štýle a pôsobí monumentálne.

Filozofická fakulta 22)
 Univerzity Komenského
 Všetech Bratislava
 1727/02
 F 26 677 RL
 RT-272

RELIGIONISTICKÁ KNIŽNICA
 Čiastková knižnica
 Ústrednej knižnice Filozofickej fakulty
 Univerzity Komenského

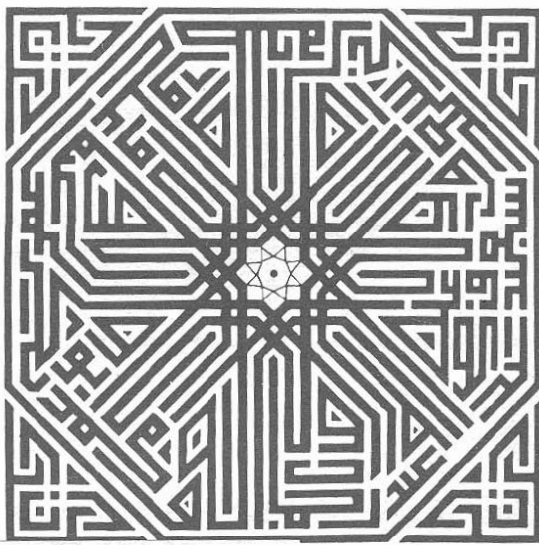
Translation
 ©
 JÁN
 PAULINY
 1980

Prologue
 and notes
 ©
 JÁN
 PAULINY
 1980

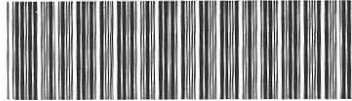

Lovec s gepardom ako ho znázornil neznámy umelec na keramickej misie. Perzia. 19. – 11. storočie.

Ukážka kvadrátového kúfského písma. Na obrázku sú mená Alaha, Mohameda a jeho desiatich spolubojovníkov, ktorým Mohamed prisľúbil už počas života, že vstúpia do raja.

Filozofická fakulta UKOFIUk

380501050027456

Keď Abú al-Hasan al-Kisái napísal okolo r. 1000 svoje knihy Rozprávania o prorokoch (Kisas al-anbijá) a Pozoruhodnosti tohto sveta a večnosti (Kitáb adžáib al-malakút), mala už arabská legendárna literatúra za sebou niekoľkostoročný vývoj. Tematickým i ideovým východiskom arabských legendárnych rozprávání bol korán. V epických častiach koránu treba hľadať mená hlavných hrdinov legendárnych príbehov a tu sa po prvý raz v arabskom prostredí spomína aj stvorenie i koniec sveta.

Cieľom našej úvahy nebude zisťovať, odkiaľ, z akých zdrojov, si Mohamed (570–632), autor koránu, osvojil tieto náboženské predstavy. Skôr sa budeme usilovať poukázať na to, ako z často neúplných, zlomkovito podaných koránových epizód vedeli neskorší autori legendárnej literatúry vytvoriť súvislé rozprávania a napokon celé zbierky legend.

Mohamed o sebe hrdo vyhlasoval, že je „prorok neznajúci čítať ani písať“, čím chcel okrem iného zdôrazniť, že to, čo je v koráne, z ničoho neopísal, ale je to zjavenie, ktoré mu zoslal sám Alah, boh moslimov. Dnes sa vo všeobecnosti dosť pochybuje o tom, že by Mohamed bol býval analfabet, a jeho údajný výrok, ktorý s tým súvisel, sa vykladá inak: Avšak aj keby to bola pravda, mohol si veľa z toho, čo neskoršie vydával za božie

zjavenie, osvojiť z ústneho podania. V čase, keď žil, boli na Arabskom polostrove židovské a kresťanské menšiny, ktoré svoje náboženstvo šířili s nástojčivosťou skutočných misionárov. Vplyvy židovstva a kresťanstva sa prejavili nielen v naratívnych pasážach koránu, ale aj v celom Mohamedovom učení. Okrem toho sa Mohamed inšpiroval aj staroarabským pohanstvom, počúval slová veštcov, zaklínačov a staručkých bardov púšte a prebral do koránu aj názory východných náboženstiev, najmä pársizmu a manicheizmu.

Rôznorodý koránový materiál sa stal v prvých storočiach islamského letopočtu predmetom usilovného štúdia a výkladu. Vznikli veľké komentáre k jednotlivým veršom i slovám Mohamedovho náboženského testamentu, v ktorých sa komentátori zoširoka rozpisovali o tom, čo Mohamed len zbežne spomenul alebo naznačil. Siahlo sa k tým prameňom, ktorými sa, hoci nepriamou cestou, inšpiroval aj Mohamed, teda k biblii, k rabínskym legendám, ku kresťanskej apokryfnej literatúre, k starým juhoarabským povestiam, k ústnemu podaniu púšťových beduínov i k mytológii starovekých národov, ktorá v rôznych formách žila vo vedomí vzdelancov i jednoduchého ľudu.

Za najstarších vykladačov koránových naratívnych častí a zároveň aj autorov

legendárnych podaní, v ktorých boli hlavnými hrdinami koránové osobnosti, pokladá arabská literárna história Ibn Abbása, Kaaba al-Ahbára a Vahba ibn Munabbíha. S ich menami sa často stretávame aj v našom preklade, uvádzajú kratšie i dlhšie príbehy a rozprávania. Neskorší literárni historici vyzdvihli najmä posledného z nich, Vahba ibn Munabbíha. Pokladajú ho za významného znalca arabského dávneho a najstarších dejín ľudstva a pripisujú mu autorstvo viacerých nezachovaných kníh, ktoré majú tieto charakteristické názvy **Kniha o počiatkoch sveta** a **rozprávania o prorokoch, Kniha židovských legiend a pod.**

Popri vlastnom odbornom výklade koránu, ktorý úzko súvisel s postupným pretváraním pôvodne primitívneho islamu v rozvinuté nábožensko-filozofické učenie, vznikla a šírila sa aj ľudová interpretácia svätej knihy a to najmä jej epických pasáží. Tejto úlohy sa chopili anonymní ľudoví kazatelia (vuáz) a profesionálni rozprávači (kussás), ktorí nadviazali na činnosť Kaaba al-Ahbára, Ibn Abbása a Vahba ibn Munabbíha a vytvorili súvislé rozprávania na rozličné koránové témy, pričom v tvorivej fantázii zašli často tak ďaleko, že ich rozprávanie alebo legendárny príbeh mali napokon s koránovou predlohou veľmi málo spoločné. Stali sa tak tvorcami náboženského folklóru, ktorý časom narastal a bohatol.

Profesionálni rozprávači a šíritelia náboženských látok zahrnuli do svojho záujmového okruhu približne toto: kozmologické a kozmografické mýty,

rozprávania o prorokoch, patriarchoch, kráľoch, obroch, o rozličných mýtických postavách a zvieratách, o púšľových duchoch, diabloch i anjeloch, rozprávania o novozákonných postavách, o mučeníkoch a rytieroch, rozprávania o hrdinoch zo staroarabskej mytológie, rozprávania o zvrhlých národoch, o pekle a nebi a napokon rozprávania eschatologického charakteru.

Pôvodne ústne tradované rozprávania sa pomerne veľmi dávno začali zapisovať, najmä pre potreby samotných rozprávačov, neskoršie aj na objednávku pre rozličných záujemcov. Pri písomnom zápise sa rozprávania dotvárali, znova sa prednášali a opäť sa zapisovali, pričom sa jednotlivé príbehy spájali do väčších, tematicky blízky celkov. So zápisom strácali svoj folklórny charakter a stávali sa čítanou literatúrou. Zapísané zbierky legendárnych rozprávání dostali svoje charakteristické názvy a mali i svojich autorov, teda zberateľov či upravovateľov.

Prechod z oblasti ústnej slovesnosti do písanej literatúry však nebol nikdy úplný a vôbec nie jednoduchý. Dokazujú to aj textové materiály Kisáiho zbierky **Rozprávania o prorokoch**. Táto zbierka, ktorú Kisái zostavil niekedy na prelome 1. tisícročia n. l., sa zachovala v mnohých rukopisoch, ktoré sú rozličného dáta. Pochádzajú z 13. až 19. storočia a vyhotovili ich na viacerých miestach viacerí odpisovači. Ak ich porovnáme, ľahko zistíme, že sa texty v jednotlivých rukopisoch značne od seba líšia čo do rozsahu i obsahu. Vcelku možno povedať, že časovo mladšie rukopisy sú väčšie

a obsažnejšie. Táto okolnosť nasvedča tomu, že rozprávači a širitelia náboženských látok toto dielo — pri prednášaní publiku — neustále dotvárali, redakčne upravovali a v novej podobe zapisovali. V dôsledku toho sa pôvodný zostavovateľ zbierky Kisái stal napokon iba akýmsi formálnym autorom...

Kto vlastne Kisái bol? — Profesionálny rozprávač, ktorý zo svojho repertoáru zostavil a dal zapísať dve zbierky známe pod jeho menom (?), alebo spisovateľ a zberateľ, ktorý z písomne zaznamenaných a ústne tradovaných predlôh napísal dve knihy (?).

O existencii tohto muža nevieme nič. Nevedno, kedy žil, odkiaľ pochádzal a ani akej bol národnosti. Jeho pôvod je neznámy. Nasvedča tomu aj to, že sa odpisovači jeho zbierok nikdy nevedeli dohodnúť ani na presnom znení jeho mena. Poznáme iba jeho prezývku (privlastňovacie meno) Kisái, jeho rodné mená sa uvádzajú rôzne, napr. Abú al-Hasan, Abú Džaafar, Abú Abdalláh, Ibn Muhammad, Ibn Abdalláh atď.

Takisto aj prezývka Kisái je málopravná. Odvodená je zo slova kisá, ktorým Arabi volali istý druh odevu. Kisái bol zrejme ten, ktorý tento odev nosil. O aký druh odevu išlo, nakoľko bol zaujímavý, aby sa mohol stať príčinou prezývky, nevieme.

Viaceri stredovekí moslimskí autori však upozorňujú na to, že profesionálni rozprávači legend a ľudoví kazatelia radi na seba upozorňovali svojím oblečením: buď veľmi elegantným alebo nápadne skromným, asketickým. Je možné, že Kisái bol nápadný práve svojím oblečením.

Úvahy o Kisáiho mene — ako sme videli — majú hypotetický charakter. Podobne neisté sú aj úvahy o tom, kedy žil a teda kedy vznikli jeho zbierky. Arabská bibliografická a biografická literatúra starších čias nám o Kisáim neposkytuje nijaké životopisné údaje. Viacerí literárni historici a bibliografi (napr. Sachávi, zom. r. 1497 alebo Hadždží Chalífa, zom. r. 1658) síce Kisáiho a jeho knihy spomínajú, ale viac sa o ňom u nich nedočítame. Podobne je to aj so spisovateľmi, ktorí z Kisáiho kníh citujú, napr. Ahmad ibn Abí Uzajba al-Kudsí (zom. r. 1452) alebo Ibn Ijás (zom. r. 1522). O Kisáim nám nič bližšie nehovoria. Zdá sa, že v čase, keď žili, sa o ňom už nič nevedelo.

Wilhelm Ahlwardt, významný nemecký arabista z konca minulého storočia, ktorý prečítal a skatalogizoval niekoľko tisíc arabských rukopisov a medzi nimi aj štyri rukopisy Kisáiho diela Rozprávania o prorokoch a jeden rukopis jeho knihy Pozoruhodnosti tohto sveta a večnosti, napísal, že Kisái žil v prvej polovici 5. storočia letopočtu hedžry, t. j. začiatkom 11. storočia n. l. Tento názor prebral aj Carl Brockelmann, autor monumentálnych dejín arabskej literatúry, a po ňom ďalší arabisti, z ktorých spomenieme aspoň Marka Lidzbarského, autora prvej vedeckej monografie o zbierkach arabských legend (De prophetis, quae dicuntur legendis arabicis, Lipsiae 1893).

Záujem o islamskú legendárnu literatúru bol v Európe od polovice minulého storočia pomerne veľký. Podnietili ho najmä priekopnícke práce nemeckých

predstaviteľov historicko-kritickej metódy v orientalistike, Abraháma Geigera, H. L. Fleischera, Gustava Weila, Theodora Nöldekeho a iných. Títo arabisti podnietili aj Isaaca Eisenberga, aby vydal tlačou arabský text Kisáího diela Rozprávania o prorokoch. Knižka vyšla dvojdielne v holandskom nakladateľstve E. J. Brill v r. 1922–1923 pod názvom Vita Prophetarum. Isaac Eisenberg, ktorý Kisáího text vydal z viacerých rukopisov, sa prirodzene pokúsil zaujať stanovisko aj k otázke autorstva a datácie tejto zbierky. Podľa jeho názoru je autor zbierky Kisáí totožný so známym kúfskym (irackým) gramatikom toho istého mena, ktorý zomrel r. 812 alebo 813 n. l.

Eisenbergovo tvrdenie však bolo mylné a úplne pochybné a viacerí arabisti ho oprávnene vyvrátili.

K problematike Kisáího a jeho diela sa znova po viacerých rokoch vrátili dvaja autori: profesor bonnskej univerzity Tilman Nagel a pisateľ týchto riadkov. Tilman Nagel vo svojej práci Die Qisas al-anbijá. Ein Beitrag zur arabischen Literaturgeschichte z r. 1967, v ktorej rozobral niekoľko arabských zbierok príbehov o prorokoch, tvrdí, že Kisáího knihy boli napísané aspoň o dvesto rokov neskoršie ako predpokladali Ahlwardt, Brockelmann a ďalší vedci. Zastáva názor, že vznikli okolo r. 1200 alebo v prvej polovici 13. storočia. Polemizujeme s Nagelom v recenzii jeho knihy i vo viacerých štúdiách. Vo svojej polemike vychádzame z názoru, že najstaršie kópie Kisáího kníh pochádzajú približne z r. 1200. To

znamená, že sám Kisáí musel napísať alebo dať zapísať svoje autorizované znenie zbierok (ktoré sa nezachovalo!) skôr. Okrem toho sa nám podarilo na základe podrobného textového rozboru troch rukopisov Kisáího diela Pozoruhodnosti tohto sveta a večnosti dokázať, že v tejto zbierke sa nachádza taký okruh kozmologických a eschatologických predstáv, ktoré si vytvorila islamská spoločnosť do konca 10. storočia. Navyše sú v zbierke narážky na rozličné spoločenské a politické udalosti, ktoré sa odohrali tiež do konca 10. storočia. Preto sa zdá, že k pravde mal predsa len najbližšie W. Ahlwardt, ktorý tvrdil, že Kisáí žil okolo r. 1000 alebo v prvej polovici 11. storočia. Pritom je dôležité poznamenať, že Kisáího zbierka Pozoruhodnosti tohto sveta a večnosti mala trošku iné osudy ako jeho Rozprávania o prorokoch. Od svojho vzniku neprešla podstatnými redakčnými zmenami a zásahmi. Má svoj pevný začiatok a koniec a jednotný počet kapitol. Je teda viac ako pravdepodobné, že ako celok obsahuje materiál, ktorý Kisáí sám zozbieral a zostavil. Pomáha nám tak nielen spoznať Kisáího autorské zámery a jeho tvorivé schopnosti, ale je aj zrkadlom ľudových náboženských predstáv charakteristických pre určité prostredie a dobu.

Okolnosť, že o Kisáím nič nevieme, je na prvý pohľad zarážajúca. Veď jeho zbierky, najmä Rozprávania o prorokoch, čo do obľuby iste konkurovali dielam známych a všeobecne uznávaných autorov, ba zdá sa, že ich aj predstihli.

Prečo teda toľko tajomnosti okolo tohto autora? Či sám nechcel, alebo azda druhí nechceli, aby sa niekto o ňom niečo dozvedel, alebo jeho anonymita súvisí s ľudovým charakterom jeho diela?

Dôvodov tu bolo určite viac. Korene tohto javu však treba hľadať v samotnom obsahu a poslaní legendárnych rozprávání v arabskej stredovekej spoločnosti.

V najstarších časoch islamu boli ľudoví kazatelia a profesionálni vykladači náboženských látok obľúbení nielen medzi ľuďmi, ale podporovali ich aj kalifovia a oficiálni predstavitelia islamu, lebo zrozumiteľne sprístupňovali veriacim Prorokovo učenie a posilňovali ich vo viere a v bojovom islamskom duchu. Toto idylické spolunažívanie učených šejkov a ľudových kazateľov trvalo však iba krátko. Už v 2. storočí hedžry počet pouličných kazateľov v arabských mestách, najmä v Iraku, ohromne vzrástol a úmerne tomu narástla aj ich popularita. Začali vážne konkurovať teológom a študovaným kazateľom v mešitách. Boj medzi oficiálnymi predstaviteľmi islamu a ľudovými rozprávačmi vyvrcholil v 3. storočí hedžry, keď sa začalo proti nim bojovať administratívnymi nariadeniami. Vyhánali ich z mešít i z verejných priestranstiev, zatvárali ich a prenasledovali, ale i napriek tomu ľudoví rozprávači pokračovali vo svojej činnosti úspešne ďalej.

Čím sa prehršili a čo im vyčítal oficiálny islam? Predovšetkým to, že sprofanovali koránové naratívne časti. Neuspokojili sa s tým, čo bolo v koráne a v zbierkach výrokov Mohameda (hadís), ale rozprávali vykonštruované

historiky zo života prorokov, vymýšľali a šírili legendárne rozprávania, pričom nijakú otázku neponechali nezodpovedanú a tvárili sa, že sú zasvätení aj do najintímnejších detailov zo života koránových postáv. Nedôstojným spôsobom zabávali ľud a dokonca si za to dali dobre zaplatiť.

Preto malo islamské duchovenstvo takýto postoj voči tvorcom a šíriteľom legendárnych rozprávání a príbehov. Formoval ho strach a zlosť, a preto nemohol byť ani objektívny, ani spravodlivý.

* * * * *

Pri hodnotení zbierok arabských legiend, z ktorých vybrané časti predkladáme aj slovenskému čitateľovi, treba mať na zreteli, že táto literatúra mala najprv folklórny charakter. V ľudovom ústnom podaní sa zábava a poučenie preplietali a šíritelia legendárnych príbehov boli vzhľadom na svoje tvorivé zámery často lahostajní voči radám a „receptom“ pri výklade Mohamedovho učenia, ktoré im predpisovali teológovia a komentátori. Autori legendárnych rozprávání síce podávali životy prorokov v intenciách koránovej profetológie, avšak pritom „ich“ proroci zodpovedali ľudovým predstavám o náboženských hrdinoch. Vo svojej práci sa takmer v neobmedzenej miere inšpirovali starými mýtmi a používali aj obľúbené rozprávkové motívy okolitých národov. Výpožičky z cudzích náboženstiev spracovali a prerozprávali po svojom, obohatili ich o vlastnú fantáziu a vytvorili okrem krátkych rozprávání aj dlhé, novelisticky poňaté príbehy.

Ak si prečítame z Kisáiho zbierky niekoľko rozprávání o prorokoch, zistíme, že sú zostavené podľa určitej šablóny. Táto šablóna, ktorá má všetky charakteristické znaky proroka ako takého, sa vytvorila už v najstarších časoch islamu. V proutnej podobe ju nachádzame v životopisoch Mohameda, ktoré sa odborne volajú síra. Stali sa vzorom pre zostavenie životov ostatných prorokov. Všetky sú si navzájom veľmi príbuzné. Spájajú ich mimoriadne úkazy, ktoré doprevádzajú ich narodenie, detstvo a celý život, i spoločný motív boja proti modloslužobníkom a porušovateľom Alahovho zákona. Poslaním prorokov je kázať hriechnikom Alahovu vôľu. Každý z nich je poslaný k určitému kmeňu alebo národu a je takmer pravidlom, že sa nestretne s pochopením. Neposlušný ľud sa mu vysmeje, a keď mu chce ublížiť aj fyzicky, vtedy obyčajne zasiahne Alah a hriechnikov príkladne potresce. Okrem prorokov-varovateľov, ktorých postavenie medzi neveriacimi nebolo závideniahodné, sa v zbierkach legendárnych rozprávání môžeme dočítať aj o prorokoch, ktorých poslanie ďaleko presahuje rámec kazateľskej činnosti. Patria sem napr. známe biblické postavy ako Abrahám, Izmael, Jozef Egyptský, Dávid a Šalamún, ktorých životy vyplňa veľa zaujímavých príbehov. Niektorí z nich boli mocní kráľi a šířili Alahovu vôľu bezohľadne, mečom. Proroci ako ideálni a vyvolení ľudia mali určité vlastnosti, ktoré im napomáhali znášať ich ťažký údel. Boli to skromnosť, askéza, zmysel pre dobro a spravodlivosť a pod. Tvorcovia legendárnych rozprávání

však nezdôrazňovali iba klady svojich hrdinov. Veľakrát veľmi podrobne opisovali aj ich „ľudské“ chyby a nedostatky, ktoré sa im stali osudnými, lebo ich priviedli k hriechu a dočasnej nemilosti u Alaha. Týmto sa dejová osnova niektorých príbehov rozšířila a došlo k oživeniu v stereotypnosti podania.

Je prirodzené, že autori legiend vytvorili najobsažnejšie rozprávania o tých postavách, ktorým aj Mohamed venoval v koráne najviac miesta. Názorne nám to ilustruje legendárny životopis Šalamúna. Jeho život zdobia od narodenia zázraky a šířitelia šalamúnskej legendy nešetria fantastickými opismi a rozprávkovými obrazmi, ktoré sa spájajú s každou významnejšou udalosťou v živote tohto proroka a kráľa.

Často sa stalo, že populárni rozprávači zveličovali v opisoch a ich nadsadzovanie a prázdna mnohovravnosť pôsobia na dnešného čitateľa rušivo. V rozsahovo bohatších a najmä novších rukopisoch Kisáiho Rozprávání o prorokoch by sme našli dosť takýchto miest. Na začiatku Kisáiho zbierky Rozprávání o prorokoch sa nachádzajú islamské legendy o stvorení, krátke, ale veľmi zaujímavé podania. Azda nikde v Kisáiho knihách sa nestretáme s takou pestrou zmesou cudzích mytologických predstáv, podfarbených bohatou fantáziou ľudových rozprávačov. Priam zarážajúco v nich pôsobia astronomické veľkosti, vzdialenosti a čísla, ktoré sa stali nevyhnutnými sprievodnými znakmi všetkých stvorených vecí a javov. Nad nimi

je už len nekonečný a neopísateľný Alah. Nevieme, ako na toto zveličovanie i nadnesené opisy reagovali poslucháči alebo čitatelia islamských legiend o stvorení. Isté je, že s podobnou hyperbolizáciou (napr. pri opisoch pekla, nebies atď.), nech už bola funkčne podložená čímkoľvek, sa stretne aj v koráne a u koránových komentátorov (napr. u Zamachšariho alebo Taalabiho). Nájde ju i v rabínskych legendách (vysoké čísla) alebo v kresťanskej apokryfnej literatúre (opisy raja a pod.).

Kritický rozbor a chronológia koránu ukázali, že Mohamed začal poučať Arabov o stvorení sveta už takmer na začiatku svojho vystúpenia. Predstavy o stvorení prevzal zo židovskej i kresťanskej ústnej tradície a obohatil ich o vlastnú imagináciu. Verše, ktoré zasvätil tejto téme, sú roztrúsené vo viacerých koránových kapitolách a najstarším komentátorom a teológom dalo dosť práce vytvoriť z nich ucelené učenie o počiatkoch sveta a vniesť do procesu stvorenia určitý poriadok. Pritom neváhali siahnuť aj k cudzím zdrojom, aby doplnili Prorokovo učenie tam, kde sa to žiadalo. O výklad stvorenia sveta sa v značnej miere pričínili aj ľudoví kazatelia a profesionálni rozprávači, pritom však sa v ich podaní nehovorí iba o tom, čo Alah stvoril, ale aj ako a kedy to stvoril. Z ich rozprávání sa dozvedáme, že pre vesmír je charakteristická určitá symetria. Pod siedmymi nebesiami je sedem zemí a pod siedmymi zemiami sedem pekiel. To, čo je na zemi, má svoj protipól aj v nebi. Popri

pozemskej Kaabe je aj nebeská Kaaba a korán, ktorý zjavil Alah Mohamedovi, má svoj večný prototyp v nebi.

Podľa stredovekých moslimských predstáv vyústilo stvorenie do časom podmieneného trvania sveta. Hlavnými kladnými hrdinami svetového diania boli proroci a nábožní ľudia, ktorí šířili učenie Alaha. Zápornými postavami boli neveriaci a modloslužobníci, ktorí odvrhli a prenasledovali božích poslov. Boj medzi jednými a druhými vyplňa svetové dejiny až do konca sveta. Zánik sveta príde ako veľká katastrofa, v ktorej zahynie všetko živé. Potom Alah rozkáže anjelovi Isráfilovi, aby zatrúbil na trúbu, a všetci ľudia vstanú z hrobov a poberú sa na miesto posledného súdu. Na veľkom priestranstve bude Alah súdiť dobrých a zlých, veriacich a neveriacich. Neveriaci a všetci zlí prídu do pekla a veriaci do raja.

Všetky tieto udalosti sú vzájomne podmienené a korán na ne v rozličných spojitostiach viackrát upozorňuje. Stvorenie a koniec sveta sú podľa koránu dôkazom jestvovania Alaha, ktorý je na počiatku i na konci všetkého, čo sa stane. Alah určuje i to, čo sa stane aj v čase vlastného trvania sveta. Učenie koránu má v tomto ohľade striktné teocentrický charakter: Alahovi patrí kráľovstvo nad nebom a zemou. On oživuje i usmrcuje a nad všetkým vládne. Je na začiatku a na konci... //korán 57 : 2–3//.

Koniec sveta i udalosti, ktoré mu budú predchádzať, znamenali pre moslima viac ako poslednú zastávku na ceste do večnosti. Vedel, že na poslednom súde sa

rozhodne o jeho osude. Predstavy odplaty i tresty, ktoré tak farbisto vykresloval už Mohamed v koráne, vzbudzovali v moslimoch bázeň, strach a aj zvedavosť. Azda preto zaujímalo moslimov od najstarších čias, kedy nastane koniec sveta. V dejepisnej i náboženskej literatúre sa zhromaždilo mnoho znamení, ktoré budú predchádzať koncu sveta, a kronikári, astronómovia a chronológovia horlivo vyratúvali, ako dlho bude svet trvať. Postupom času rástol počet znamení, ktoré majú ohlásiť koniec sveta, a množili sa názory na jeho dĺžku.

V Kisáího zbierke Pozoruhodnosti tohto sveta a večnosti nachádzame pozbierané ľudové predstavy o konci sveta a poslednom súde, rozšírené medzi ľuďom v prvých štyroch storočiach islamského letopočtu. Táto téma prirodzene

zaujímalá moslimov aj v neskorších časoch a časovo mladšia eschatologická literatúra je tiež veľmi rozsiahla.

Viera v koniec sveta a v posledný súd sa pokladá popri dogme o jedinečnosti Alaha za najdôležitejšiu poučku islamskej vierouky. Sám Mohamed jej venoval veľkú pozornosť a v mnohých pôsobivých básnických obrazoch vykreslil hrôzy konca sveta. Neopísal ich však úplne do podrobností a na mnoho otázok neodpovedal. Ponechal tak široké pole pôsobnosti nielen uznávaným komentátorom a teológom, ale aj ľudovým kazateľom a tvorcom náboženského folklóru.

Z Kisáího zbierky Pozoruhodnosti tohto sveta a večnosti sme vybrali a preložili niekoľko rozprávání, ktoré sa

týkajú konca sveta. Dnešnému človeku sú tieto predstavy práve tak ako mýty o stvorení veľmi vzdialené. Pre stredovekú arabskú spoločnosť však znamenali veľa. Eud ich počúval pre zábavu a poučenie a v nemalej miere aj veril v ich pravdivosť. Viera v posledný súd i spravodlivú odmenu vzbudzovala v prostých ľuďoch falošnú nádej, že utrpenie na zemi, bieda, hlad a nedostatok majú len dočasné trvanie, ktoré vypúšťa večné radosti a slasti v raji. Nie je preto čudné, že mnohí ľudia priam netrpezlivo očakávali koniec sveta. Zdalo sa im, najmä v časoch dlhotrvajúcich vojen a hladu, že sa k nemu blížia, a v osobách dobyvateľov a bezohľadných útočníkov videli tie znamenia konca, o ktorých hovoril korán a jeho vykladači.

* * * * *

V odbornej literatúre sa arabské rozprávania o stvorení, prorokoch alebo konci sveta často nazývajú legendami. Toto označenie však nie je presné.

Legenda ako literárny žáner vznikla v kresťanskom stredoveku. Opisoval sa v nej život nejakého svätca, pričom nie celý, ale iba tá časť, v ktorej svätec prejavil kresťanské cnosti: pokoru, milosrdenstvo, askézu a pod. Legendy sa používali k praktickej cirkevnej potrebe. Ukážky zo života svätcov sa verejne (najčastejšie v kostole) čítali v deň svätcovho sviatku. Podľa cirkevného kalendára sa legendy usporadúvali do zbierok, patrili teda k oficiálnej náboženskej literatúre.

Islamské legendárne rozprávania majú so spomínanou literatúrou málo spoločné.

V moslimských rozprávaniach sa na rozdiel od kresťanských legiend podávajú celé životy prorokov, ich dobré i zlé stránky. Pritom tieto rozprávania — prirodzene v rámci dobových požiadaviek — vznikli ako zábavná literatúra. Postavy prorokov sú zobrazené tak, aby vyhovovali ľudovému kultu hrdinov. Preto arabské rozprávania o prorokoch a stvorení nikdy nepatrili medzi islamskú náboženskú literatúru v pravom slova zmysle. Ich prostota a naivita urážali učených teológov, takže ich zatracovali. Azda preto arabská literárna história mlčí o Kisáim. Jeho zbierky, hoci boli živým svedectvom náboženskej predstavivosti, stáli na okraji literárneho dedičstva.

Rozprávania o prorokoch nazývajú arabskí autori slovom kissa, čo v preklade znamená príbeh. Tento názov je výstižný, lebo ľudoví kazatelia či populárni rozprávači (v zásade ide o jedno a to isté) vlastne vytvorili príbehy o prorokoch. Majú jednoduchú rozprávačskú formu a sú určené pre široké spoločstvo veriacich, ktorí v nich hľadali morálne poučenie, zabávali sa na nich a pri ich počúvaní mali iste aj estetický zážitok. Avšak nie všetko, čo nájdeme v Kisáiho zbierkach, možno označiť slovom príbeh alebo legendárne rozprávanie. Na začiatku i konci nášho prekladu, kam sme zaradili kapitoly o stvorení a zániku sveta, zistíme, že máme do činenia s materiálom rozličnej žánrovej a typovej povahy, pričom sa nedá určiť, podľa akých pravidiel bol vybratý, usporiadaný. Nachádzame tu napríklad veľa drobných podaní, ktoré sa prekladajú ako výroky

proroka Mohameda, jeho mladších súčasníkov i ďalších známych alebo málo známych moslimov, ktorí žili v prvých storočiach islamského letopočtu. Je tu i veľa krátkych správ a opisov, ktoré sa uvádzajú anonymne.

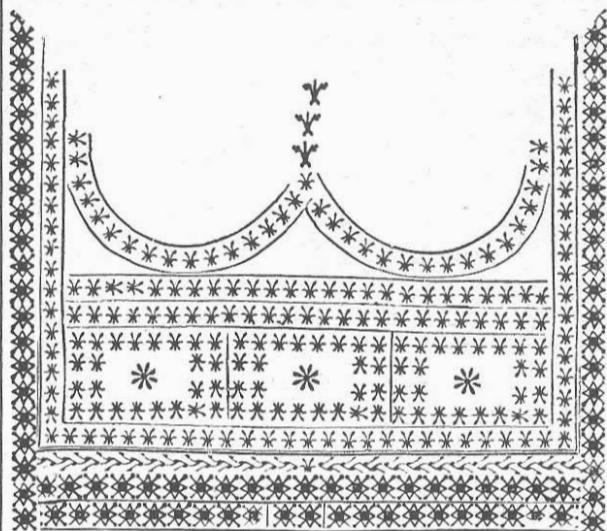
Pravdivosť niektorých podaní Kisái dokladá výroky z koránu, ktoré niekedy majú význam samostatných konštatácií, čím celá kapitola nadobúda charakter niekoľkých voľne pospájaných celkov. Inde sa k veršom z koránu pridáva výkladový komentár, ktorý postupne prechádza v nezáväznú legendárne rozprávanie. Inokedy sú zas koránové verše tak vpletené do rozprávania, že by stratilo zmysel, ak by sme ich z neho vypustili.

Už z počiatočných kapitol Kisáiho zbierok je zrejme, že máme do činenia s literárnym druhom, ktorý čo do obsahu i formy nemá obdobu v európskych literatúrach. Spôsob, akým Kisái zostavil svoje zbierky, je charakteristický aj pre ostatných spisovateľov, ktorí zbierali a spisovali ľudové náboženské rozprávania. Je veľmi pravdepodobné, že pri zostavovaní svojich zbierok prevzal Kisái niektoré rozprávania už z hotových, nezachovaných písaných predlôh. Do akej miery svoje predlohy pozmenil alebo doplnil, sa dá veľmi ťažko odhadnúť. Je zrejme, že Kisái nepracoval podľa nijakých pevne stanovených pravidiel tvorby. Jeho slovesný odkaz sa svojou pestrosťou a takmer úmyselnou chaotickosťou v štrukturovaní drobných naratívnych útvarov podobá na bohatý perzský koberec, na ktorý sa možno dlho dívať, pričom ani nevieme, či nás na ňom zaujala jeho farba alebo vzor.

Strom — prastarý východný symbol života. V tejto podobe ho nachádzame aj na ručne viazaných islamských kobercoch.

ROZPRÁVANIA
O STVORENÍ A PRVÝCH
LUĎOCH

Otázky okolo vzniku sveta zaujímali človeka od veľmi dávnych čias. Mýtické i rozličné naivné antropomorfné predstavy o štruktúre vesmíru boli rozšírené vo všetkých starovekých civilizáciách, pričom v antickom Grécku sa vznikom a pôvodom vesmíru zaoberala aj filozofia, a hoci nemala po ruke potrebné empirické poznatky, zašla v poznávaní sveta (kozmológii) pomerne najďalej.

V stredovekej a aj v novovekej Európe dlho prevládala názor, že to, čo sa píše o stvorení v biblii, je pôvodné a nepochádza z nijakých starších zdrojov. Približne to isté si mysleli aj mohamedáni, ktorí zas tvrdili, že to, čo sa hovorí o stvorení v koráne, je Alahovo zjavenie.

Tento v podstate náboženský náhľad sa od základu zmenil, keď asyriológovia vykopali v lokalitách starej Mezopotámie veľavravné hlinené tabuľky. Na jednej z nich, našla sa r. 1876, bola epická báseň,

v ktorej sa rozprávalo o tom, ako vznikol svet. Vedcom sa dostal do rúk prastarý sumerský mýtus, zapísaný v starobabylonskom období na začiatku 2. tisícročia pred n. l.

Podľa tohto mýtu bola na počiatku všetkého voda. Hrôzu prvotných vôd zosobňovali boh Abzu a veľká obluda bohyňa Tíamat. Tíamat zabila boha Abzu a chcela zabiť aj boha Marduka. Avšak Marduk ju rozťal na dve polovice a tým rozdelil vody nad oblohou od vôd pod oblohou; hore vzniklo nebo a dolu zem. Potom Marduk stvoril hviezdy a všetko ostatné. Nakoniec vzal hlinu, pomiešal ju s krvou z jedného zo zabitých bohov a vytvoril z nej človeka. A tak prvotný neporiadok vystriedal poriadok a zrodil sa život.

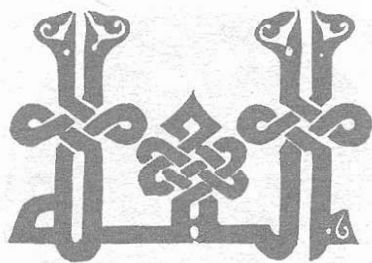
Sumerský mýtus o stvorení sveta z vody prevzali mnohé národy už v staroveku. Prostredníctvom židovského a kresťanského podania sa dostal aj do islamu. V koráne v 21. súre, v 31. verši čítame: //A čo tí, čo neveria, či nevidia, že nebesia a zem boli jedno// (doslovne: //tvorili jednu masu//)? //Ale my sme ich roztrhli a z vody sme všetko živé vytvorili.//

I ďalšie moslimské legendy o stvorení majú pôvod v mytológiách starovekých národov. Nájdeme v nich zvyšky starogréckych predstáv o mohutnom vodnom prúde Oceáne, ktorý tečie okolo zeme, alebo starogrécku predstavu dvoch symetrických pologulí (neba a temnej priepasti Tartaru, medzi ktorými je zem), alebo predstavy o nebeskej pologuli, ktorá je oddelená od zeme stĺpmi, ktoré drží obor Atlas.

V mohamedánskych rozprávaniach o vzniku vesmíru možno vybadáť i vplyvy východných náboženstiev (napr. z oblasti starého Iránu) alebo stopy po zložitých talmudistických špekuláciách. Nepodobajú sa napríklad niektoré Kisáiho opisy na toto podanie, ktoré rozpráva Rabbi Jose v Babylonskom Talmude: „Zem spočíva na stĺpoch, stĺpy na vode, voda na vrchoch, vrchy na vetre, vietor na vzdušnom víre a vzdušný vír visí z božích rúk.“

Keramický tanier s postavou slona. Čierny slon je v zelenom poli. Rajj (?). Perzia. Konec 12. alebo začiatok 13. storočia.

Slovo Alah napísané ozdobným, tzv. zapletaným kúfskym písmom. Nachádza sa v nápise pod kopulou mauzólea Sajjidy Rukajje. Káhira. Egypt. R. 1133.

Alebo či nie je zjavný súvis medzi Kisáiho podaním o „tróne“ a týmto konštatovaním učeneného rabína Šeloma ben Jisháka (zomrel r. 1105): „Trón vznešenosti stál vo vzduchu a vznášal sa nad vodou vďaka božiemu dychu.“

V tejto spojitosti treba zdôrazniť, že nielen arabskí tvorcovia legiend sa inšpirovali cudzími motívmi, ale často tomu bolo aj naopak. Výrazné stopy islamského podania a bohatej fantázie arabských rozprávačov náboženských látok nachádzame v neskorej rabínskej literatúre.

V starej mezopotámskej mytológii sa hovorí aj o stvorení človeka. Vznikol z hlíny (Egyptania vravia, že človeka uhnietol boh Ptah na hrnčiar-skom kruhu) a bohovia mu vdýchli „dych“, lebo ten bol znakom života. Pri čítaní islamských legiend o stvorení zistíme, že to isté tvrdil aj Mohamed v koráne, ba zopakoval aj iný starosumerský názor, že „človek bol stvorený nato, aby slúžil bohom“.

Dnes je už zjavné, že staroveké kozmologické mýty boli majetkom mnohých národov a dedili sa z jedného kultúrneho či náboženského okruhu do druhého. Prírodzene, že sa pritom menili, dávali do iného súvisu a dostávali aj rozdielnu slovesnú podobu. Sumerskú povest' o dvoch znepriatelených bratoch Entenovi a Emešovi, z ktorých jeden bol roľníkom a druhý pastierom, poznáme z neskoršieho biblického rozprávania o Ábelovi a Kainovi. Podľa sumerského podania sa bratia zmieria, podľa biblickej povesti však nie.

Starý sumerský mýtus o raji s pramenitou vodou a krásnymi záhradami, kde ľudia nechorľavejú a nezomierajú, kde však dôjde k hriechu, lebo jeden z obyvateľov raja sa naje zakázaných rastlín... si môžeme prečítať v Kisáiho moslimskom prerozprávaní.

Ak hovoríme o sumerských mýtoch ako o prvých, neznamená to, že pred Sumermi tu neboli národy, ktoré tieto mýty tiež dobre poznali...

Islamské kozmologické mýty sú výsledkom dlhého

a zložitého vývinu ľudových náboženských predstáv, ktorých korene siahajú do neznámeho dávnoveku. V moslimskom prostredí ich šírili profesionálni rozprávači i ľudoví spisovatelia, ktorí im dali islamskú ideovú náplň a svojskú umeleckú podobu.

Rozprávanie
o tabuli (*) a pere (*)

Zachoval Ibn Abbás, (*) nech nájde v ňom Alah zaľúbenie: (*)

Prvé, čo Alah (*) stvoril, bola dobre strážená tabuľa. Na nej stojí uchované na písme to, čo bolo, čo je, čo nastane až po súdny deň (*) a o čom vie iba Alah, on je vznešený. (*) Tabuľa je z bielej perly. A Alah potom stvoril pero. Stvoril ho z jediného drahého kameňa a jeho dĺžka dosahovala vzdialenosť päťsto rokov. Pero malo prerazený hrot a vyžarovalo z neho svetlo, kým z pier ľudí tohto sveta strieka atrament.

Potom sa ozval hlas, ktorý prikazoval peru:
Píš!

I naľakalo sa hrozivého zvolania a začalo priveľmi velebiť Alaha, až sa to ozývalo ako ozvena. Potom zapísalo na tabuľu všetko, čo urobí Alah, a všetko, čo sa príhodi až do súdneho dňa. I naplnila sa tabuľa písmom a pero vyschlo.

Nech je šťastný ten, kto bude raz šťastný, a nech si zúfa ten, kto bude raz zúfalý!

Rozprávanie
o stvorení vody

Zachoval Ibn Abbás, nech nájde v ňom Alah zaľúbenie:

A potom stvoril Alah bielu perlu, ktorá bola veľká

Rozprávania
o stvorení a prvých
ľuďoch

ROZPRÁVANIE O TABULI A PERE

(*) tabuľa (po arabsky lauh alebo lauh mahfúz, „dobře strážená tabuľa“) — je podľa moslimských predstáv veľká doska, ktorá je uložená v nebi. Na nej je napísané všetko, čo sa má stať od stvorenia až do konca sveta. Tento názor je blízky starobabylonským predstavám o „tabuli osudu“.

(*) pero (po arabsky kalam z gréckeho kalamos) — ním sú napísané osudy ľudí na nebeskej tabuli.

(*) Ibn Abbás, Abdalláh (zom. r. 687 alebo 688) — bratanec Proroka, takmer legendárna osobnosť, ktorej sa pripisuje množstvo rozprávání a podaní náboženského charakteru.

(*) Nech nájde v ňom Alah zaľúbenie (po arabsky radija Alláh anhu) — je formulka, ktorá sa pridáva k menu najstarších moslimov a vznešených mohamedánov.

(*) Alah (z arabského Alláh) — v preklade „boh“, je názov jediného boha mohamedánov. Mohamed ho v koráne v súre 112 charakterizuje takto: //1// Povedz: On je boh jediný; //2// boh večný; //3// nikoho nespodil a nebol splodený; //4// a nikto mu nie je roven.

(*) súdny deň (po arabsky jaum al-kijáma alebo jaum al-dín) — moslimovia veria, že na konci sveta všetci ľudia vstanú z mŕtvych a Alah ich bude súdiť na obrovskom priestranstve. Dobrí a bohabojní ľudia vojdú do raja a hriešnici a neveriaci budú zatratení v pekle.

(*) on je vznešený (po arabsky taálá) — oslavná formulka, ktorú používajú Arabi pri vyslovení božieho mena.

ROZPRÁVANIE O STVORENÍ VODY

(*) Kaab al-Ahbár — jeden z legendárnych tvorcov islamského náboženského folklóru. O jeho živote vieme málo. Bol to pravdepodobne jemenský Žid, ktorý za vlády kalifa Abú Bakra (632–634) alebo za vlády Umara (634–644) prestúpil na islam. Zomrel

okolo roku 652. Údaje bol rabín a poznal židovskú náboženskú literatúru. Islamskí autori mu pripisujú množstvo legendárnych rozprávání.

(*) Povedal Alah, on je vznešený (po arabsky kála-l-láhu taálá) – takto alebo podobne uvádzajú moslimskí autori citáty z bohosluzobnej knihy koránu. Za každým koránovým citátom dávame v preloženom texte do zátvorky číslo koránovej kapitoly a číslo odcitovaného verša, napr. 21 : 31 znamená 21. kapitola, 31. verš.

(*) Korán (po arabsky al-kur'án, „slávnostné čítanie“, „recitovanie“) – bohosluzobná kniha moslimov. Za jej autora sa pokladá mekkský občan Mohamed (okolo 570–632 n. l.), ale moslimovia veria, že korán je božie zjavenie. Podľa učenia islamu ho Mohamed dostával vyše dvadsať rokov prostredníctvom anjela Gabriela od boha Alaha. Korán má 114 súr (90 mekkských a 24 medínskych) a niekoľko tisíc veršov. Údaje o počte veršov v koráne kolíšu.

V egyptskom oficiálnom vydaní koránu z r. 1923 (= 1342 letopočtu hedžry) sa uvádza 6236 veršov. Základnou doktrínou koránu je viera v jediného boha Alaha. Hlásateľmi božej vôle sú proroci.

Mohamed je posledným z prorokov. Mnohé koránové predstavy sú veľmi podobné židovskému a kresťanskému učeniu; okrem toho možno v koráne nájsť zvyšky dávnych mýtov obohatených o Mohamedovu fantáziu. Dôležitú časť koránu tvoria kultové predpisy a povinnosti. V koráne Mohamed vyložil aj svoje sociálne názory. Korán legalizuje sociálnu nerovnosť, pritom je však po inosťou bohatých pomáhať chudobným, najmä sirotám. Na základe koránu sa neskôršie vytvoril zložitý systém islamského práva a teológie. Korán je napísaný v rýmovanej próze a je najdôležitejšou starou arabskou literárnou pamiatkou.

ako všetky nebesia a zeme. Mala sedemdesiattisíc jazykov, ktorými velebila Alaha v sedemdesiattisíc rečiach.

Kaab al-Ahbár, (*) nech nájde v ňom Alah zaľúbenie, hovorí, že táto perla mala veľké oči. Boli také veľké, že končiare hôr sa v nich strácali ako muchy v širom mori. Potom však na perlu zakričal Alah a ona sa od strachu pred ním roztopila. I stala sa podobná tečúcej vode a jej vlny mocne udierali o seba.

A spomína sa, že v tie časy prestalo velebenie Alaha. Avšak voda ho neprestajne chválila a korila sa mu svojím vlnením a hučaním. Preto ju Alah uprednostnil pred ostatným stvorenstvom. Povedal Alah, on je vznešený: (*) Skrze vodu sme každú vec živou učinili. //21 : 31//

Potom Alah rozkázal, aby sa voda utišila, a tak sa aj stalo. Voda bola priehľadná, bez špinky, a nestála na nej ani vlna, ani nič iné.

Rozprávanie
o stvorení trónu,
stolca a vetrov

A potom Alah stvoril trón (*) zo zeleného drahokamu. (*) Veľkosť trónu i žiara, ktorú vydával, boli neopísateľné.

A keď Alah stvoril trón, položil ho na vodné prúdy. Zachoval Vahb ibn Munabbih: (*) V každom starobylom národe sa zachovali knihy, v ktorých sú zmienky o tróne a stolci. Alah ich stvoril z dvoch veľkých drahokamov.

Kaab hovorí, že trón mal sedemdesiattisíc jazykov, ktorými velebil Alaha v sedemdesiattisíc rečiach. A trón stál na vode, lebo tak sa o tom vraví aj vo vznešenom koráne: Jeho trón sa vznášal nad vodou. //11 : 9//

Ibn Abbás, nech nájde v ňom Alah zaľúbenie,

rozpráva toto: Každý staviteľ najprv postaví základy, až potom strechu. Avšak Alah najprv urobil strechu, lebo stvoril trón. A to bolo skôr, ako stvoril zem a nebesia.

Rozpráva sa, že po tróne Alah stvoril vetry a obdaril ich toľkými krídlami, ktoré nikto nespočíta iba on sám. Vetrom rozkázal, aby niesli vodu, a ony učinili podľa jeho vôle.

A preto trón je na vode a voda na vetroch.

Rozprávania o nosičoch trónu

Zachovalo sa, že Alah stvoril aj nosičov trónu. V tých časoch boli štyria. Avšak v súdny deň zvýšil Alah ich počet ešte o štyroch, lebo tak povedal: A v ten deň poneseš ôsmi trón tvojho Pána. //67 : 17//

Nosiči sú takí ozrutní, že sa to nedá ani opísať. Každý z nich má štyri podoby.

V prvej podobe sa nosiči trónu ponášajú na ľudí a vtedy sa prihovárajú u Alaha za ľudí, aby im všetkého doprial. V druhej podobe sa ponášajú na dobytok a vtedy sa prihovárajú u Alaha za tieto zvieratá. V tretej podobe sa ponášajú na levy a prihovárajú sa za divé zvery. A v štvrtej podobe sa ponášajú na orly a prihovárajú sa za vtáky.

Vahb rozpráva, že pri tróne sú anjeli, (*) ktorí klačia, a anjeli, ktorí stoja. Plecami podopierajú trón. Avšak z času na čas sa unavia a vtedy sa trón drží iba z Alahovej moci.

Zachoval Kaab al-Ahbár, že Alah stvoril veľkého hada, ktorý je obrútený okolo trónu. Hada má hlavu z bielej perly a telo zo zlata. V očiach mu žiaria dva hyacinty. (*) Len sám Alah vie, aký je veľký. Má štyridsaťtisíc krídel, na ktorých je každé pierko vyložené drahými kameňmi. A pri každom pierku stojí anjel, ktorý drží v ruke kopiju.

ROZPRÁVANIE O STVORENÍ TRÓNU, STOLCA A VETROV

(*) trón (po arabsky arš) — jedna z najdôležitejších súčastí Alahovho inventára v nebi. Nachádza sa v siedmej rajskej záhrade Eden. Niekedy sa stotožňuje so stolcom (kursí).

(*) drahokam — v origináli džauhara (z perzského kauhar). Podľa ľudového podania stvoril Alah všetky vzácne veci z drahokamov, perál, zlata a striebra.

(*) Vahb ibn Munabbih (zom. okolo r. 728) — jeden z najplodnejších autorov prvého storočia hedžry. Okrem islamu poznal aj židovskú a kresťanskú náboženskú tradíciu. Prispieva sa mu veľa kníh s historickou a legendárnou tematikou. Radi sa na neho odvolávajú širitelia islamských legend o stvorení prorokoch.

ROZPRÁVANIE O NOSIČOCH TRÓNU

(*) anjel (po arabsky malak, mn. ž. maláika, „posol“) — podľa moslimského učenia sú anjeli Alahovými poslami a služobníkmi. Alah ich stvoril zo svetla, aby sa mu neustále klaňali a oslavovali ho. Nosia jeho trón, prichádzajú na zem s jeho rozkazmi, zapisujú skutky ľudí, strážia brány nebies a pekla, a keď treba, svedčia v prospech ľudí alebo proti nim.

(*) hyacint (po arabsky jákút) — súhrnný názov niekoľkých drahokamov, ktoré sa bližšie označujú farbami: jákút ahmar „rubín“, jákút astar „topás“ atď.

(*) Veď jestvoval skôr, ako ich stvoril — to znamená, že Alah nie je svojím jestvovaním viazaný na nijaké miesto.

Začiatok 19. súry z koránu. Ozdobný štýl tímár. Egypt. 14. storočie.

ROZPRÁVANIE O STVORENÍ ZEMÍ, HÔR
A MORÍ

(*) rozkázal vetrom, aby rozbúrili vodu — podľa nemeckého orientalistu Maxa Hortena (Die relig. Gedankenwelt des Volkes im heutigen Islam, Halle a. S., 1917—18, str. 126) voda predstavuje pre islamských kozmografov chaos, t. j. neusporiadanú hmotu, z ktorej Alah stvoril harmonický svet.

(*) Káf — mýtické horstvo, ktoré podľa staroarabských predstáv obklopovalo zem. Cez túto horu sa nikto nemohol dostať a za ňou bývali už len džinovia. Podľa iných predstáv bolo medzi zemou a horou Káf veľké more.

(*) Potom Alah stvoril sedem morí — toto isté podanie uvádza, odvolávajúc sa na Kaaba al-Ahbára, vo svojej Kozmografii (Kitáb adžáíb al-machlúkát) aj stredoveký arabský spisovateľ al-Kazvíní (zom. r. 1283). Podľa Kazvíného Kozmografie (arab. text vydaný F. Wüstenfeldom pod názvom Die Wunder der Schöpfung, 1. diel, Göttingen 1849, str. 104) sa prvé more volá Buntus (z gréckeho Pontos).

(*) Prvé more sa volá Bajtaš a omýva zem... — Arabi prevzali starý grécky názor, podľa ktorého je okolo celej zeme voda. Gréci nazývali túto vodu Ókeanos (oceán).

(*) al-Asamm — znamená masívny, pevný, mocný.

(*) al-Sákin — znamená pokojný.

(*) al-Mugallib — znamená víťaziaci.

(*) al-Bákí — znamená plačúci. Názvy morí (ale aj zemí, pekiel, nebies a pod.) sa nie vždy dajú preložiť a ich význam nie je jasný. Okrem toho sa v jednotlivých prameňoch často uvádzajú rozdielne mená pre tú istú vec. Zdá sa, že pre túto oblasť nejestvovali nikdy ustálené a všeobecne prijaté pomenovania.

(*) Zemí je sedem — rozprávania o siedmich zemiach vznikli pravdepodobne na základe tohto koránového veršu: Alah je ten, ktorý stvoril sedem nebi

Anjeli chvália a oslavujú Alaha, ale keď ho začne velebiť had, prevýši ich svojou chválou. Ak had otvorí ústa, zabľýska sa na zemi a na nebi. A blesk, ktorý vychádza z jeho úst, by spálil všetko tvorstvo, keby sa nemiernil v chvále na Alaha.

Hovorí sa, že v tróne sídli moc a sila. A v stolci sídli vznešenosť a nádhera. Avšak Alah ani jedno z nich nepotrebuje. Veď jestvoval skôr, ako ich stvoril. (*)

Alah nie je ani na ničom, ani v ničom.

Rozprávania
o stvorení zemí,
hôr a morí

Zachoval Kaab al-Ahbár, nech nájde v ňom Alah zaľúbenie:

Keď sa Alah rozhodol, že stvorí zem, rozkázal vetrom, aby rozbúrili vodu. (*) I tak sa stalo. Voda začala udierať o seba a peniť sa. Vlnila sa a vlny sa vysoko dvíhali a parila sa a para stúpala nahor.

Potom Alah rozkázal vodnej pene, aby spevnela a stvrdla. Keď stvrdla, stvoril z nej zem a položil ju na povrch vody. Táto práca trvala dva dni. Alah, on je vznešený, o tom hovorí: Vy nechcete uveriť v toho, kto stvoril zem za dva dni? //41 : 8// A keď sa všetko stalo, rozkázal Alah olnám, aby sa utíšili. I utíšili sa a vyrástli z nich horstvá. Horstvá sú oporami tejto zeme. Alah, on je vznešený, o tom hovorí: A postavili sme na zemi pevné horstvá, aby sa zem s nimi nehýbala. //21 : 32//

Veru, keby nebolo na zemi hôr, zem by nestála pevne a aj ľudia, čo na nej žijú, by sa knísali. Rozpráva sa, že korene pozemských hôr sú spojené s koreňmi hory Káf. (*) A hora Káf obklopuje zem zo všetkých strán.

Potom Alah stvoril sedem morí. (*) Prvé more sa

volá Bajtaš a omýva zem (*) spoza hory Káf. Za týmto morom je more, ktoré sa volá al-Asamm. (*) Za ním je more, ktoré sa volá Kajnas. Za ním je more, ktoré sa volá al-Sákin. (*) Za ním je more, ktoré sa volá al-Mugallib. (*) Za ním je more, ktoré sa volá al-Maannas. A za ním je more, ktoré sa volá al-Bákí. (*) Je to posledné more zo siedmich morí. Druhé more obklopuje prvé, tretie obklopuje druhé a posledné, siedme more obklopuje všetky moria.

V moriach žije toľko živočíchov, že ich počet nepozná nikto iba Alah, on je vznešený. Potravu pre morských živočíchov stvoril Alah vo štvrtý deň. Vo vznešenom koráne sa o tom hovorí:

Rozdelil medzi nich potravu za štyri dni. Všetkým, ktorí prosili, nadelil rovnomerne. //41 : 9//

Zemí je sedem. (*) Prvá zem sa volá al-Ramaka. Pod ňou sa nachádza vietor Akím. (*) Tento vietor drží na uzde sedemdesiat tisíc anjelov. Ním zahubil Alah hriešny národ Ád. (*) Obyvatelia prvej zeme sa volajú al-Muvaššim. Budú veľa trpieť, ale dočkajú sa odmeny.

Druhá zem sa volá Chalada. Na nej sú zhromaždené všetky tresty, ktoré čakajú na pekelných hriešnikov. Obyvatelia tejto zeme sa volajú al-Tamís. Týmto je potravou ich vlastné mäso a nápojom ich vlastná krv.

Tretia zem sa volá Araka. Na nej žijú orly, ktoré sa podobajú muliciam. Majú chvosty ostré ako kopije a na každom chvoste tristošesťdesiat jedovatých hrotov. Ak by sa čo len jeden z hrotov zapichol do zeme, zhybnul by okamžite celý svet. Obyvatelia tretej zeme sa volajú al-Kajs. Jedia prach a pijú miazgu z rastliny al-sadá. (*)

Štvrtá zem sa volá al-Harbá. Žijú na nej hady, ktoré budú štípať pekelných hriešnikov. A každý had má zuby dlhé ako palma. Ak by sa nimi zahryzol do najväčších hôr, rozdrvil by ich na prach. Obyvatelia tejto zeme sa volajú al-Džilla.

a rovnaký počet zemí. //65 : 12//
Tvorcovia moslimských legend sa nikdy nezhodli na tom, čo je v týchto zemiach, kto ich obýva, aké sú medzi nimi vzdialenosti a aký majú tvar. Podľa jedného názoru sú tieto zeme postavené nad sebou ako poschodia vysokánskej budovy. Takisto je nad sebou umiestnených aj sedem nebi.

(*) Akím — znamená po arabsky strašný, hrozný, neblahý, osudný. Podľa iných podaní však hriešny národ Ád zahubil západný vietor dabúr. Zhubný vietor dabúr musí vraj byť neustále neprirodzene uväznený, lebo ak by sa mu podarilo ujsť čo len takým malým otvorom, ako je dierka do býčieho nosa, zničil by celý svet.

(*) hriešny národ Ád — mýtický národ, ktorý sa spomína na viacerých miestach v koráne. Ádovci mali obrovité postavy a stavali veľkolepé stavby. Alah k nim poslal proroka Húda, ale zachovali sa k nemu veľmi zle. Za trest preto všetci zahynuli v strašnej piesočnatej búrke.

(*) al-sadá — púšťová rastlina, ktorá v lete vysychá a v zime sa rozzeľená.

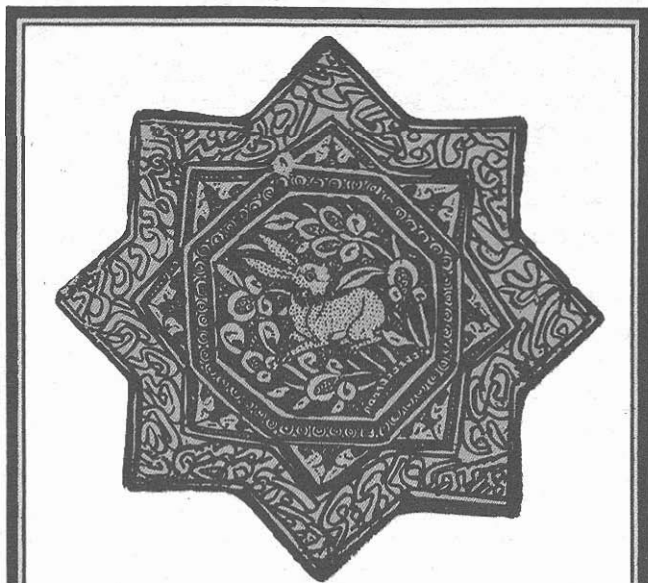
(*) Sidždžin — podľa názoru autorov moslimských legend je to miesto, na ktorom sa uchovávaly knihy so záznamami o zlých skutkoch hriešnikov. Autori legend sa však nevedeli dohodnúť, kde je toto miesto. Podľa Kisáihu je v šiestej zemi, podľa anonymného dielka, ktoré vydal Moritz Wolff, je pod siedmou zemou. Slovo sidždžin sa v koráne vyskytuje len na jednom mieste //83 : 7//, ale ani tu nie je jasné, čo znamená.

(*) Iblís (pravdepodobne z gréckeho diabolos) — pomenovanie démona zla. Podľa islamského učenia bol pôvodne nábožný a úctivý. Ale keď Alah stvoril Adama a Evu, odmietol sa im pokloniť. Zato ho Alah naveky preklial. Iblís však bude potrestaný až pri poslednom súde a dovtedy môže zvädzať ľudí na hriech. Iblís je veľmi populárnou zápornou postavou islamskej rozprávkovovo-legendárnej literatúry. Je prešľakovaný, zlý a zvrhlý.

(*) Nech ho prekláje Alah (po

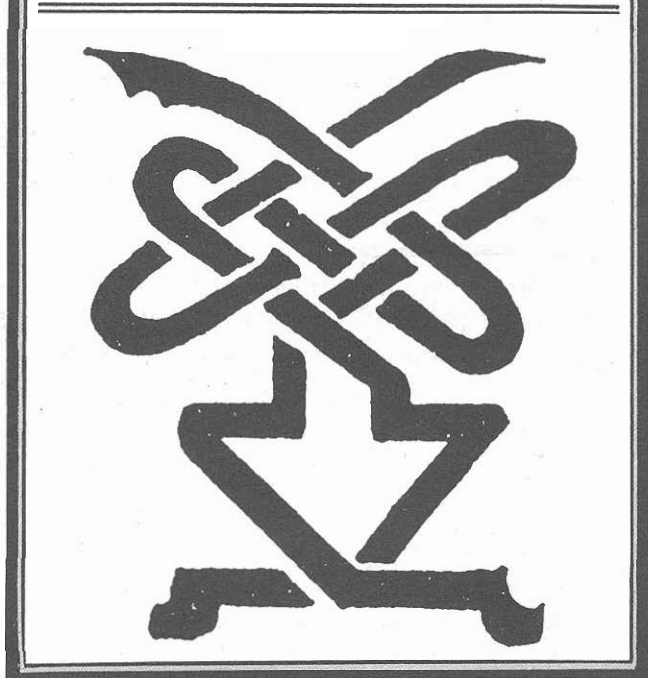
Keramická kachlica s listrovou maľbou vyrobená v Kašáne. Perzia. 13. alebo 14. storočie. Kašán bol významným strediskom keramickej výroby od 12. storočia.

Dole ukážka vrcholného ornamentálneho kúfskeho písma. Písmeno „ajn“ v polohe uprostred na mauzóleu v Rádkáne. Stredná Ázia. R. 1020–21.

Keramický tanier zo západnej Perzie. Predmet má zaujímavú výzdobu: divé zviera s hlavou dievčata. 11. storočie.

Abú al-Hasan al-Kisáí

Nemajú oči, ani nohy, ani ruky, ale zato majú krídla a zomierajú vo vysokom veku.

Piata zem sa volá Malsám. Sú na nej sírové kamene, ktoré budú visieť na krkoch neveriacich. Keď sa zapália, zhoria od nich aj neveriaci. Alah, on je vznešený, o tom povedal: Kamene a títo ľudia sa stanú palivom (pre pekelné ohne.) //2 : 22// A známy je aj tento výrok Alaha: A ich tváre pohltí oheň. //14 : 51// Obyvatelia tejto zeme sa volajú al-Hadžla. Je ich toľko, že sa nedajú ani spočítať. Živia sa tým, že žerú jeden druhého.

Šiesta zem sa volá Sidždžín. (*) Na nej sú knihy, v ktorých sú zapísané ohavné skutky pekelných hriešnikov. Vznešený korán o tom hovorí: Veru, kniha hriešnikov je uložená v Sidždžíne. //83 : 7// Obyvatelia tejto zeme sa volajú al-Katát. Podobajú sa na vtákov a uctievať si Alaha náležitým spôsobom:

Siedma zem sa volá Adžība. Býva v nej Iblís, (*) nech ho prekľaje Alah. (*) A s ním tu žijú tvorovia, ktorí sa volajú al-Chasúm. Sú čierni a krátki a majú pazúry ako divé zvery. Bola im daná moc nad Gogom a Magogom, (*) ktorí raz zahynú ich rukami.

Rozprávania
o tých, ktorí podopierali
zem

Zem sa knísala so svojím tvorstvom ako loď na mori. (*) Preto Alah poslal z nebies veľkého anjela nesmiernej sily. Rozkázal mu, aby podišiel popod zem a zdvihol ju na svojich ramenách. A tento anjel rozpažil obidve ruky, jednu na východ a druhú na západ, a chytil do nich zem. Ale nestál pevne na nohách, preto Alah stvoril velikánsku skalú zo zeleného zafíru. V strede skaly bolo sedemtisíc priehlbín a v každej z nich bolo jazero. Nikto nevie,

arabsky laanahu-l-láhu) — formulka, ktorá sa často pridáva k menu Iblís alebo k menám ľudí, ktorí sa búrili proti božím rozhodnutiam.

(*) Gog a Magog (po arabsky Jádžúdž va Mádžúdž) — dva mýtické národy, ktorým prípadne významná úloha na konci sveta. Spomínajú sa v biblii (Genezis 10, 2; Ezechiel 38, 39) i v koráne //18 : 93; 21 : 96/.

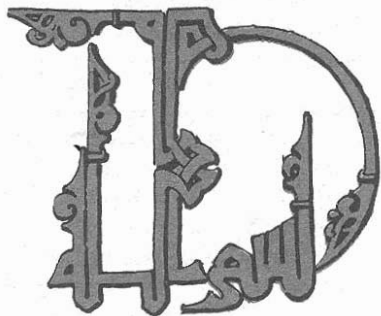
Rozprávanie o Gogovi a Magogovi sa dostalo k Arabom pravdepodobne z románu o Alexandrovi. Podľa známych predstáv postavil Alexander Veľký proti týmto výbojným národom veľký múr (alebo priehradu), cez ktorú sa im podarí prejsť až na konci sveta. Vtedy sa dostanú do celého sveta. Podľa názoru holandského arabistu de Goejeho vznikla predstava o múre alebo priehrade, ktoré majú zahatať cestu týmto národom do civilizovaného sveta, na základe správ o tzv. Veľkom čínskom múre, ktorý jestvuje dodnes na severe Číny. Čínski cisári ho dali kedysi postaviť proti nájazdom kočovných národov zo severu.

ROZPRÁVANIE O TÝCH, KTORÍ
PODOPIERALI ZEM

(*) Zem sa knísala so svojím tvorstvom ako loď na mori... — arabskí kozmografi a geografi nemali jednotný názor na to, aký má zem tvar, kde sa nachádza a čo ju drží. Pomerne rozšírená bola predstava, že zem má tvar pologule alebo gule a nachádza sa uprostred vesmíru. Okrem tejto predstavy, ktorá má veľa spoločného s názormi starogréckych kozmografov, jestvovali aj

Rozprávania
o stvorení a prvých
ľuďoch

prastaré ľudové mýty, podľa ktorých bola zem veľkou plochou daskou, ktorú obklopuje horstvo Káf alebo veľké more (al-bahr al-muhít, „oceán“). Prostonárodné rozprávanie, ktoré sa nachádza v tejto kapitolke, pripisujú niektorí zberatelia legend Vahb ibn Munabbihovi. Uvádza ho aj al-Kazvíní vo svojej Kozmografii (vydanie Ferd. Wüstenfelda, str. 145).

Ukážka z ozdobného nápisu v mešite Sídí bel-Hasan. Tlemcen. Alžírsko. R. 1296. V kúfskom type písma je tu napísané: V mene Alaha...

ROZPRÁVANIE O STVORENÍ ROZUMU
() rozum (po arabsky akl) — je stelesnením múdrosti a správneho konania. Slovo akl môže znamenať aj intelekt alebo inteligenciu. Úlohu rozumu vyzdvihla najmä islamská racionalistická filozofia (mutazila, 8.—9. storočie). V podaní Kisáúho predstavuje rozum aj božiu múdrosť a spravodlivosť. Slovo akl sa nevyskytuje v koráne.

(*) nech mu Alah žehná a dá mu spásu — po arabsky sallá-l-láhu alajhi va sallam) — formulka, ktorú moslim obyčajne vysloví za menom proroka Mohameda.

(*) Prorok — tým sa myslí prorok Mohamed (po arabsky Muhammad), zakladateľ náboženstva islam. Narodil sa v Mekke okolo r. 570 n. l. Pochádzal z hášimovského rodu, z kmeňa Kurajš.

ako tieto jazeryá vyzerali, iba sám Alah. Na rozkaz boží zišla skala pod nohy anjela, ktorý si na ňu rozkročmo stal.

Avšak pod skalou nebolo nič, čo by ju držalo. Preto Alah stvoril býka, ktorý mal štyridsaťtisíc hláv. A k hlavám mal toľko očí, uší, nosov, papuľí a jazykov, koľko sa žiadalo. Tomuto býkovi rozkázal Alah, aby držal skalú. I dal si ju na chrbát a rohy. Býk sa volal al-Rajján.

Avšak ani býk nemal nijakej opory, na ktorej by mohol pevne stáť. Preto Alah stvoril obrovskú rybu. Bola taká veľká, že nikto nedoviedel, kde má začiatok a kde koniec. Rozpráva sa, že aj keby sa všetky moria vopchali do jednej z jej nosných dierok, stratili by sa v nej ako horčicové semienko v púšťovom piesku. Tejto rybe Alah rozkázal, aby podoprela býka. I urobila to. Ryba sa volala Bahamút. A ryba stála na vode a voda stála na vzduchu. A pod vzduchom bola tma, ktorá obklopovala všetky zeme.

Rozprávanie o stvorení rozumu

A potom stvoril Alah rozum (*) a povedal mu:

— Pristúp ku mne!

I pristúpil k nemu. A potom mu povedal:

— Odíď odo mňa!

I odstúpil od neho.

A vtedy riekol Alah rozumu toto:

— Pri všetkej mojej veľkosti a sláve! Nič som doposiaľ nestvoril, čo by mi bolo milšie, ako si ty. Lebo skrze teba budem brať a budem dávať. A skrze teba budem odmeňovať a trestať.

Rozpráva sa, že Mohamed, nech mu Alah žehná a dá mu spásu, (*) keď sa ho pýtali, či preváži rozum nad hriechom, povedal:

— Alah odpustí rozumnému a rozumný vojde do raja.

Prorok (*) povedal tiež toto:

— Rozumný pozná pravdu a vie byť dlho mlčanlivý. Je to človek, ktorý chráni ostatných pred zlom. A v súdny deň bude Alah inak trestať rozumného a inak nerozumného. Hlupák klame svojím jazykom a starie sa do toho, do čoho by sa nestarel, ak by bol múdry a vzdelaný.

A napokon povedal Prorok, nech mu Alah žehná a dá mu spásu:

— Nič nie je také krásne na božom služobníkovi ako rozumnosť a nič ho tak nešpatí ako hlúposť.

A Abú Hurajra, (*) nech v ňom nájde Alah zaľúbenie, pripomína toto:

— Len hlupák si myslí, že ten je lepší, kto je zdravý a spokojný. Vedzte, že v súdny deň vystúpia tí, čo boli rozumní, vyššie ako tí, čo sa postili alebo v bezpečnom bydle si hovelí. Usilovnosť je veľká cnosť, ale prevyšuje ju rozum.

Rozpráva sa, že Kaab al-Ahbár pripomínal v záveti svojmu synovi toto: — Synu! Nič nie je krajšie ako rozum, ktorý je ozdobený vedomosťami. A nič nie je krajšie ako:

Vedomosti, ktoré zdobí nábožnosť.

Nábožnosť, ktorú zdobí istota.

Istota, ktorú zdobí dobrotivosť.

Dobrotivosť, ktorú zdobí skromnosť.

Skromnosť, ktorú zdobí božia bázeň.

A božia bázeň, ktorú zdobí cesta pravdy.

Rozprávania
o stvorení nebies
a anjelov

Zachoval Ibn Abbás, nech nájde v ňom Alah zaľúbenie:

I rozkázal Alah, on je vznešený, parám, ktoré sa vznášali nad vodou, aby vystúpili do vzdušných výšok. A z týchto pár stvoril potom za dva dni

Rodičia — pravdepodobne chudobní — Abdalláh a Ámina, ho odumreli v útlom veku. Potom sa o neho staral jeho starý otec Abdalmuttalib a jeho strýc, mekkský kupec Abú Tálib. V dospelom veku sa Mohamed oženil s bohatou mekkskou vdovou, obchodníčkou Chadídžou. Zlepšili sa jeho majetkové pomery a u svojej ženy našiel pochopenie pre svoje prorocké sklony a čudácky spôsob života. Po smrti Chadídže sa Mohamed oženil ešte s viacerými ženami, z ktorých najznámejšia bola Ájša. Mohamed vyložil svoje náboženské učenie v knihe korán, ktorú moslimovia pokladajú za Alahovo zjavenie. Po počiatočných neúspechoch v Mekke Mohamed napokon získal prívržencov svojho učenia v susednej Medíne. V neskorších rokoch Mohamed preukázal neobyčajné politické a organizačné schopnosti. Na sklonku života sa mu podarilo politicky zjednotiť Arabov na najdôležitejších častiach Arabského polostrova a vytvoril tak predpoklady k vzniku budúceho svetového arabsko-islamského impéria kalifov. (*) Abú Hurajra — priateľ a spolubojovník proroka Mohameda. Vynikol ako zberateľ Mohamedových výrokov (hadís). Zomrel v Medíne vo vysokom veku r. 676 alebo r. 678 n. l.

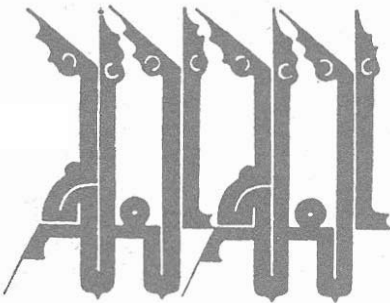
Rozprávania
o stvorení a prvých
ľuďoch

ROZPRÁVANIE O STVORENÍ NEBIES
A ANJELOV

(*) Mícháíl (alebo Míkál) — popri Gabrielovi najdôležitejší anjel a obľúbená postava arabskej legendárnej literatúry. V koráne sa spomína iba na jednom mieste /2 : 92/. Podľa podania Kisáího je strážcom druhého neba.

(*) krásne mladé devy s čiernymi očami (po arabsky húr alebo húr al-ajn, jedn. číslo húrja, „hurisky“) — rajské panny, ktoré Mohamed prisľúbil za manželky bohobožným mostimom. Telo hurisiek je biele a oči majú čierne. V koráne sa spomínajú na mnohých miestach. Sú „čisté“, nedotkol sa ich ani človek, ani džin. V legendárnej literatúre sa rozpráva, že sú stvorené zo šafranu, pižma, ambry a gáfru. Rajské panny radostne vítajú veriacich a bojovníkov za islam. Každému z nich budú k dispozícii podľa toho, koľko urobil na svete dobrých skutkov a koľko sa postil v mesiaci ramadáne.

(*) závesy (po arabsky hudžub) — podľa návných moslimských predstáv tieto závesy slúžia na to, aby Alah ostal nepoznateľný.

Arabský kaligrafický dekor na jednej z tzv. „váz z Alhambry.“ Tieto vázy mali nezvyklý tvar hrušky, vysoké a úzke hrdlá a uchá v tvare krídel. Zdobila ich pestrá kvetinová, figurálna alebo kaligrafická výzdoba. Malaga. Špamielsko. 14. storočie. Každá druhá hlavička ozdobného písmena na obrázku je zalomená, takže horné konce písmen sa podobajú na rozlomené palmy.

nebesia. A nebesia sa odtrhli od zeme a vzniklo oproti siedmim zemiám sedem nebies. Alah, on je vznešený, o tom hovorí: A čo tí, čo neveria, či nevidia, že nebesia a zem boli jedno? Ale my sme ich od seba oddelili! //21 : 31// A spomína sa to i v tomto výroku: Usporiadal ich za dva dni. A každému nebu zo siedmich nebies vnukol osobitý poriadok. Najnižšie nebo vyzdobil lampami a poskytol mu svoju ochranu. Lebo také bolo rozhodnutie Mocného a Vševedúceho. //41 : 11//

Prvé nebo je stvorené zo zeleného smaragdu a volá sa Birkí. Jeho obyvateľmi sú anjeli, ktorí sa podobajú kravám. Ich vládcom je anjel, ktorý sa volá Ismáíl. Je strážcom celého prvého neba. Druhé nebo je z červeného rubína a volá sa Fajdúm. Žijú v ňom anjeli, ktorí sa podobajú na orly. Vládne im a stráži ich anjel Mícháíl. (*) Tretie nebo je zo žltého topásu a volá sa Aun. Žijú v ňom anjeli, ktorí sa podobajú na supy. Ich vládcom a strážcom je anjel Saadjáíl. Štvrté nebo je zo striebra a volá sa Arkilún. Žijú v ňom anjeli, ktorí sa podobajú na kone. Vládne im a stráži ich anjel Salsáíl. Piate nebo je z červeného zlata a volá sa Rátká. Obývajú ho anjeli, ktorí sa podobajú na krásne mladé devy s čiernymi očami. (*) Vládne im a stráži ich anjel Kalkáíl. Šieste nebo je z bielej perly. Obývajú ho anjeli, ktorí sa podobajú na deti. A vládne im a stráži ich anjel Šalcháíl. Siedme nebo je stvorené zo žiariaceho svetla. Volá sa Garibjá a žijú v ňom anjeli, ktorí sa podobajú na ľudí. Ich kráľom a strážcom je anjel Razkáíl.

Kaab al-Ahbár, nech v ňom nájde Alah zaľúbenie, povedal: — Anjeli siedmich nebi nikdy neprestávajú chváliť Alaha. Oslavujú ho postojáčky, posediačky, kolenačky a aj vtedy, keď sa mu klaňajú. Vznešený korán o tom hovorí: Ospevujú ho bez ustania vo dne i v noci. //21 : 20// Vahb rozpráva, že nad siedmimi nebesami sú závesy. (*) V závesoch žijú anjeli, ktorých je toľko, že

sa medzi sebou ani nepoznajú. Blahorečia Alahovi v rozličných jazykoch, duniac ako hromy.

Ibn Abbás, nech v ňom nájde Alah zaľúbenie, hovorí, že nad závesmi žijú anjeli, ktorí nohami prerazili sedem nebi a sedem zemí. Ich chodidlá sú pod najspodnejšou zemou. Títo anjeli sa podobajú veľkým bielym zásterám.

Rozprávania o výzore
Gabriela, Isráfíla, Mícháíla
a anjela smrti (*)

O podobe Gabriela (*) zachoval Kaab toto: Je najvznešenejší z anjelov a verný duch. (*) Má šesť krídel a na každom z nich ešte sto krídel. A za nimi má skryté ďalšie dve zelené krídla, ktoré rozprestrie až pri zániku sveta. Jeho krídla sú stvorené zo všetkých druhov drahých kameňov. Tvár mu žiari a zuby sa mu blyštia. Telo má biele ako sneh a vlasy čierne. Nohy má ponorené v ďalekom svetle a jeho hlas sa rozlieha medzi východom a západom.

Aj Isráfíl (*) je anjel nesmiernej veľkosti. Má štyri krídla. Keď rozťahne prvé z nich, vyplní ním celý východ, keď rozťahne druhé, vyplní ním celý západ, keď rozťahne tretie, vyplní ním všetko, čo je medzi nehom a zemou, a keď rozťahne štvrté, zakryje ním veľkosť božiu. Nohy mu siahajú až do najspodnejšej zeme a hlava mu trčí pri nohách trónu. Medzi očami má tabuľu z drahokamu. Ak Alah chce niečo odkázať svojim služobníkom, nariadi peru, aby to napísalo na túto tabuľu.

Kaab al-Ahbár rozpráva ďalej toto: — V siedmom nebi je búrlivé more. Okolo neho sú anjeli, ktorí držia v rukách kopije z drahokamov. Každá kopija je dlhá ako jeden rok cesty. Nad morom a nad anjelmi, čo sú okolo neho, vládne Mícháíl. Nikto nevie, ako tento anjel vyzerá, iba sám Alah. Ale ak

Kaligrafická výzdoba na jednej z tzv. „váz z Alhambry“, ktorá je uložená v leningradskej Ermitáži.

ROZPRÁVANIE O VÝZORE GABRIELA, ISRÁFÍLA, MÍCHÁÍLA A ANJELA SMRTI
(*) Gabriel, Isráfíl, Mícháíl a anjel smrti — podľa predstáv moslimov najdôležitejší anjeli.

(*) Gabriel — anjel, ktorého úlohou je zvestovať prorokom Alahovu vôľu a objasňovať im božie tajomstvá. Gabriel oznámil aj Mohamedovi, že sa stane prorokom, a jeho ústami zjavil Alah Mohamedovi korán. Toto sú slová vznešeného posla, ktorý je mocný pri Pánovi pevného trónu, čítame v jednej z najstarších súr koránu //81 : 19-20//
Tvorcovia arabskej legendárnej literatúry povýšili Gabriela na rozprávko-mýtickú postavu.

(*) verný duch (va huva al-rúh al-amín) — jedno z označení Gabriela. Často sa vyskytuje v koráne. V súre 17., verš 87. čítame: Budú sa ňa vypytovať na ducha. Povedz: Duch prichádza s rozkazom môjho Pána...

(*) Isráfíl (pravdepodobne z hebrejského séráfím) — jeden zo štyroch archanjelov a obľúbená postava islamských legiend. Podľa rozšírených predstáv Isráfíl zatrubí na konci sveta na trúbu. Po prvom zatrubení všetci živí zomrú, po druhom zatrubení ustanú z mŕtvych a odoberú sa na miesto posledného súdu (al-sáa, kijám al-sáa).

(*) anjel smrti (po arabsky malak al-maut) — zosobnenie smrti a jeden z najdôležitejších anjelov. Volá sa tiež Azráíl alebo Izráíl. Je to tvor priam kozmických rozmerov. O tom, ako usmrcuje, píše najpodrobnejšie arabská ľudová náboženská literatúra. V koráne sa spomína len na jednom mieste: Povedz: Vezme vás anjel smrti, ktorý je tým poverený, a potom sa vrátite k svojmu Pánovi. //32 : 11//

(*) najvyššie miesto v nebi (po arabsky illijún) — miesto v siedmom nebi pod božím trónom, kde sa nachádzajú knihy, v ktorých sú zapísané skutky dobrých ľudí a džínov.

vraj otvorí svoje veľké ústa, stratia sa v nich všetky nebesia ako horčicové semienko v hlbokom mori. A ak by obrátil zrak na obyvateľov nebies a zemi, spálil by ich žiarou svojich očí.

Dalej Kaab al-Ahbár hovorí toto: — A anjel smrti (*) sa volá Azráíl. Býva v najspodnejšom nebi. Alah mu stvoril toľko pomocníkov, koľko je na zemi smrteľníkov. Jeho nohy siahajú na koniec siedmej zeme a hlavu má v najvyššom nebi pri poslednom závese. Tvárou je obrátený k dobre stráženej nebeskej tabuli. Má tristošesťdesiat očí. V každom oku má ešte tri oči.

Má tristošesťdesiat jazykov a v každom jazyku ešte tri jazyky.

Má tristošesťdesiat rúk a v každej ruke ešte tri ruky.

Má tristošesťdesiat nôh a na každej nohe ešte tri nohy.

Anjel smrti má štyri krídla. Jedným dočiahne na východ, druhým na západ, tretím za najvyšší nebeský záves a štvrtým na koniec najspodnejšej zeme. Neustále sa díva na nebeskú tabuľu, do ktorej je vpísaný osud každého smrteľníka. Berie si iba duše tých, čo už stovili poslednú skyvu pozemského chleba a ukončil sa ich pozemský čas.

Duše veriacich berie do pravej ruky a kladie ich v nebi na najvyššie miesto. (*) Duše neveriacich berie do ľavej ruky a hádže ich do ohňa Sidždžín. Tam ostanú až do súdneho dňa.

Rozprávanie
o stvorení slnka
a mesiaca

Povedal Vahb: Potom stvoril Alah slnko a mesiac. Slnko stvoril zo žiary svojho trónu a mesiac zo svetla nebeských závesov.

A Kaab povedal, že v súdny deň predstúpia slnko

a mesiac pred Spravodlivosť v podobe dvoch býkov. Potom ich sputnajú a hodia do pekelných ohňov. Keď sa tieto slová dopočul Ibn Abbás, nahneval sa na Kaaba a riekol:

— Kaab je luhár! Veď Alah si cení i slnko, i mesiac. Či nepovedal o nich: Slnko a mesiac som podriadil človeku a ony konajú, čo treba. //14 : 37// Prečo ich má teda poslať do pekelných ohňov?

Vahb ibn Munabbih rozpráva, že slnko a mesiac usmerňujú v ich počínaní anjeli. Vypúšťajú ich na nebeskú cestu vtedy, keď treba, a zastavujú ich vtedy, keď treba. Robia tak preto, aby sa splnil tento výrok Alaha: Noc prechádza do dňa a deň do noci. //35 : 14// To, čo ubudne jednému, pridá sa druhému.

Rozprávania o stvorení raja

Zachoval Ibn Abbás, nech nájde v ňom Alah zaľúbenie:

Potom Alah stvoril raj (*) a v ňom rajské záhrady. Bolo ich osem. Prvú záhradu nazval Príbytkom vznešenosti a stvoril ju z bielych perál. Druhú záhradu nazval Miestom pokoja a stvoril ju z červených rubínov. Tretiu záhradu nazval Záhradou útočišťa a stvoril ju z olivovo zeleného chryzolitu. Štvrtú záhradu nazval Záhradou večnosti a stvoril ju z drobných koralov. Piatu záhradu nazval Záhradou rozkoši a stvoril ju z bieleho striebra. Šiestu záhradu nazval Firdaus (*) a stvoril ju z červeného zlata. Siedmu záhradu nazval Záhradou trócnosti a stvoril ju z voňavého pižma. Ôsmu záhradu nazval Záhradou Eden (*) a stvoril ju zo svetlých perál.

Rozpráva sa, že do raja sa vstupuje dvoma bránami. Sú dvojkrídlové a celé zo zlata. Domy v raji sú

Rozprávania o stvorení a prvých ľudoch

Ukážka nezvyklej dekoratívnej kombinácie. Arabské písmená sú vyzdobené figurálnymi motívmi, ľuďmi a zvieratami. Irán. Začiatok 13. storočia.

ROZPRÁVANIE O STVORENÍ RAJA

(*) raj (po arabsky džanna „záhrada“ alebo džannat Adn „záhrada Eden“) — miesto tých, ktorí budú spasení. Podľa koránových predstáv je raj veľká záhrada s peknými ženami, pohodlnými lôžkami, ušľachtilými nápojmi a dobrým ovocím. Bude v ňom všetko, čoho mali nábožní moslimovia málo, alebo čoho sa im nedostalo za ich pozemského života. Moslimská náboženská literatúra a najmä náboženský folklór obohatili koránové opisy raja o nové podrobnosti. Podľa ľudového podania (nachádza sa sčasti aj v našom preloženom texte) sa raj skladá z ôsmich rajských záhrad, ktoré sú umiestnené nad sebou v obrouskej kužeľovitej alebo pyramídálnej stavbe. Rajov alebo rajských záhrad je preto osem — teda o jednu viac ako pekiel — lebo spasených ľudí bude väčší počet ako zatratených (!). Moslimskí spisovatelia dali rajským záhradám mená, ktoré pochádzajú z rozličných koránových výrazov.

(*) Firdaus — perzský názov (z gréckeho paradeisos) pre rajskú záhradu, ktorý sa vyskytuje aj v koráne.

(*) záhrada Eden (po arabsky džannat adn) — rozšírený názov raja v koráne pravdepodobne z hebrejského gan eden (Genesis 2, 15). V záhrade Eden je umiestnený Alahov trón a jeho stolec (arš a kursí).

- (*) pižmo (po arabsky misk)
 – vonná látka zo žliaz určitých cicavcov.
 Dovážala sa do arabských krajín z východu (Čína).
- (*) ambra (po arabsky anbar)
 – voskovitá, príjemne voňajúca látka, ktorá sa tvorí vo vnútornostiach vorvaňa (druh veľryby).
- (*) šafran (po arabsky zafarán)
 – žltá alebo fialovo kvitnúca kosatcovitá rastlina. Sušené blizny tejto rastliny príjemne voňajú.
- (*) Kausar – slovo znamená po arabsky „hojnosť“. Niektorí komentátori koránu sa však nazdávajú, že slovom Kausar nazval Mohamed jednu z rajských riek. Takisto sa volá aj 108. súra koránu.
- (*) Gáfrova rieka – pomenovaná podľa gáfru (po arabsky káfúr). Gáfor je voňavá látka, ktorá sa ťaží zo stromu, gáfrovníka.
- (*) v stave čistoty – tým sa myslí rituálna čistota, ktorú moslim dosahuje čiastočným umývaním (vudú') alebo úplným umytím (gusl).
- (*) pút k Svätému chrámu – hadždž, z toho hadždží, „pútnik“, jedna z náboženských povinností, ktorú by mal moslim vykonať aspoň raz za život. Koná sa každoročne v Mekke a v okolí Mekky. Začína sa 7. deň posvätného mesiaca zú al-hidždža. Trvá štyri až sedem dní, podľa toho, na koľkých obradoch sa pútnik zúčastní.
- (*) a uctili si ho náležitým spôsobom – t. j. uctili si Kaabu, ktorá je hlavnou mekkskou svätyňou. Ku Kaabe sa moslim môže prísť pokloniť kedykoľvek cez rok. Tento obrad (volá sa umra alebo Malá pút) sa skladá z dvoch častí. Moslim najprv obíde Kaabu sedemkrát (taváf), pričom vždy pobožká čierny kameň, ktorý je zamurovaný do jej steny. Potom vyjde z chrámového priestranstva a sedemkrát prebehne medzi vyvýšeninami al-Marvou a al-Safou, ktoré sú na začiatku a na konci jednej mekkskej ulice (Saj). Tým je skončená umra, t. j. Malá pút. Malá pút však nenahradzuje výročnú

postavené zo zlatých a strieborných tehál. Vznešený Stvoriteľ kládol vždy jednu zlatú a jednu striebornú tehlu vedľa seba. Dlažba v rajských domoch je z voňavého pižma (*) a miesto piesku sú rajské cesty vysypané voňavou ambrou. (*) Tráva vonia ako šafran. (*) Rajské paláce sú postavené z perál a ich okná lemujú rubíny. Do ich brán sú vsadené drahé kamene.

A zachoval Ibn Abbás, že cez raj preteká šesť zázračných riek. Prvá z nich sa volá Riekou milosti a tečie cez všetky rajské záhrady. Jej koryto je vyložené drobnými perlami a jej voda je belšia ako mlieko a sladšia ako med. Druhá rieka sa volá Kausar. (*) Na jej brehoch sú stromy obsypané drahými kameňmi. O tejto rieke povedal Alah Mohamedovi: Dali sme ti Kausar. //108 : 1// Tretia rieka sa volá Gáfrova rieka. (*) Štvrtá sa volá Rieka rajského nápoja. Piata sa volá Rieka rajského prameňa. Šiesta sa volá Rieka vzácného nektáru.

Niektorí rozprávači vravia, že do každej rajskej záhrady vedie osobitná brána ozdobená drahými kameňmi. Na bráne do prvej záhrady je napísané: Nieto boha okrem Alaha a Mohamed je Posol boží! Na bráne do druhej záhrady je napísané: Toto je brána tých, čo sa v stave čistoty (*) pravidelne modlili päť predpísaných modlitieb. Na bráne do tretej záhrady je napísané: Toto je brána tých, čo si zachovali úprimnosť srdca. Na bráne do štvrtej záhrady je napísané: Toto je brána tých, čo boli k svojim bližným dobrí a zdržiavali sa zla. Na bráne do piatej záhrady je napísané: Toto je brána tých, čo nepodľahli hriешným žiadostiam tela. Na bráne do šiestej záhrady je napísané: Toto je brána tých, čo vykonali pút k Svätému chrámu (*) a uctili si ho náležitým spôsobom. (*) Na bráne do siedmej záhrady je napísané: Toto je brána bojovníkov proti neveriacim. (*) Na bráne do ôsmej záhrady je napísané: Toto je brána tých, čo preukazovali skutky milosrdenstva svojim blízkym a rodičom.

Rozpráva sa, že v raji sú čiernooké devy, ktorých krásu a pôvaby nie je nikto schopný opísať iba ten, ktorý ich stvoril. Sú to devy, aké oko nevidelo a o akých ucho nepočulo. Kto ich uzrie, zaraduje sa z nich a zatúži po nich. Alah ich pripravil pre svojich zbožných a pravoverných služobníkov, ktorým budú zdrojom potešenia a rozkoši bez konca.

Rozprávania o pekle

Zachoval Vahb ibn Munabbih, nech nájde v ňom Alah zaľúbenie:

V pekle (*) je sedem brán. Medzi každou bránou je vzdialenosť päťsto rokov. Za každou bránou trescú hriešnikov sedemdesiat tisíc trestami. Viazu ich do povrazov alebo reťazí a na ruky a nohy im kladú obruče a závažia. Púšťa sa na nich horúci vzduch samúm, (*) polievajú ich vriacou vodou hamím a jedia plody z pekelného stromu Zakkúm. (*)

Peklo za prvou bránou sa volá Džahannam.

Peklo za druhou bránou sa volá Lazá (*) a sú v ňom modloslužobníci.

Peklo za treťou bránou sa volá al-Hutama a sú v ňom hriešne národy Gog a Magog a všetci ostatní im podobní bezbožníci.

Peklo za štvrtou bránou sa volá al-Saír a bývajú v ňom satani. (*) Alah, on je vznešený, o tom hovorí: Pripravili sme pre nich al-Saír. //67 : 5//

Peklo za piatou bránou sa volá Sakar a sú v ňom tí, čo sa nemodlili a nekonali počestne. Vznešený korán hovorí aj o nich: Prečo ste sa dostali do Sakaru? Lebo sme sa nemodlili a nezaopatрили biednych. Ale sme klebetili s klebetiacimi a súdny deň sme popreli. Takto sme robili, kým nás nezastihla táto pravda.

//74 : 44-48//

alebo Veľkú púť, ktorej väčšia časť sa koná v horskom okolí Mekky.

(*) bojovník proti neveriacim (po arabsky mudžáhíd) — ten, kto bojuje vo svätej vojne (džihád). Boj proti neveriacim bol jednou z najdôležitejších povinností moslima. Kto v ňom zahynul, nazýval sa mučeník (šahíd) a mal v raji osobitné privilégia.

ROZPRÁVANIE O PEKLE

(*) peklo (po arabsky džahannam z hebrejského gehinnóm) — miesto, kde budú k večným trestom odsúdení hriešnici. Mohamed často spomínal v koráne peklo, avšak presnú predstavu, ako má vyzerať, nemal. Na základe niektorých, často nejasných koránových opisov pekla vznikli neskoršie rozsiahle a obširne rozprávania.

Podľa týchto rozprávání jestvuje sedem pekiel alebo sedem častí pekla. Každé z týchto pekiel má svoj osobitný názov a je určené istému druhu hriešnikov.

(*) samúm — je podľa koránu „bezdytný oheň“ //15 : 27// alebo „pekelný oheň“ //52 : 27; 56 : 41//. Neskoršie toto slovo nadobudlo význam „horúci vzduch“ alebo „horúci vietor“.

(*) Zakkúm — pekelný strom, o ktorom je reč v koráne. Je to strom, ktorý vyrastá zo spodku pekelných ohňov a jeho plody sú ako hlavy satanov. //37 : 62-63//

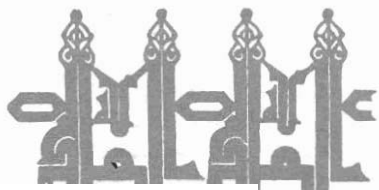
(*) Lazá — názov ohňa. Podobne aj slová al-Hutama, al-Saír, Sakar, al-Džahím sú názvy ohňov. Tým sa myslia samozrejme pekelné ohne.

(*) satan (po arabsky šajtán, mn. č. šajátin) — čert, diabol. Niekedy sa stotožňuje s Iblisom. Podľa iných názorov je satan neveriaci džin. Alah ho stvoril z ohňa.

(*) vyznavači ohňa (madžús, madžúsi) — stúpenčí perzského Zaratuštrovho náboženstva. Uctievali oheň ako symbol boha Ahuramazdu.

(*) al-Hávija — znamená priepasť, jama, spodok pekla.

(*) pekelní anjeli — títo anjeli sa volajú po arabsky zabánija.

Arabský kaligrafický nápis na španielskej keramickej váze s listovou maľbou. Malaga. Asi 14. storočie. Ozdobný nápis pozostáva z výroku „al-mulk lilláh“ — vláda patrí Alahovi, ktorý sa vďaka dômyselnému spojeniu písmen neustále opakuje na obvode vázy.

ROZPRÁVANIE O STVORENÍ DŽÁNOV A DŽINOV A O TOM, ČO ROBILI NAJSAMPRV

(*) džinovia (k tomu synonymum džánovia) — sú podľa predstáv moslimov duchovia stvorení z bezdymného ohňa (samúm). Majú rozum, sú nepolapiteľní a môžu mať rozličné zvieracie alebo ľudské podoby. Mohamedovo posolstvo (korán) platí aj pre nich. Niektorí ho prijali, iní odvrhli. Pre predislamských Arabov stelesňovali džinovia nebezpečenstvá púšte. Džinovia sa delia na rozličné skupiny. Zo zlých džinov sú najhorší máridovia (márid, „vzbúrevec“) a ifritovia (ifrit). K džinom patria aj satani (šajtán, šajátín) a Iblís.

Peklo za šiestou bránou sa volá al-Džahím a sú v ňom židia, kresťania a vyznavači ohňa. (*)

Peklo za siedmou bránou sa volá al-Hávija (*) a budú v ňom pokrytci. Aj Alah, on je vznešený, povedal: Pokrytci prídu na samý spodok ohňov pekelných. //4 : 144//

Všetko, čo sme povedali o pekle, pochádza z tohto božieho výroku: Peklo má sedem brán a za každú bránu príde osobitný zástup hriešnikov. //15 : 44-45//

Kaab al-Ahbár hovorí, že v pekle sú ohnivé stromy, na ktorých sú trne ostré ako kopije. Šlahajú z nich plamene. Na pekelných stromoch rastú ohnivé plody. Na plodoch sedia hady, ktoré vytrhávajú hriešnikom obočie a pery a hádžu im ich pod nohy.

Pekelní anjeli (*) držia v rukách dlhé železné, zahnuté háky. Nimi zachytávajú hriešnikov a hádžu ich do ohňa. Z konca hákov šlahajú na tristo šesťdesiatich miestach plamene. Nikto z ľudí a ani z džinov nevládze zdvihnúť tieto pekelné nástroje.

Rozprávanie o stvorení džánov a džinov a o tom, čo robili najsamprv

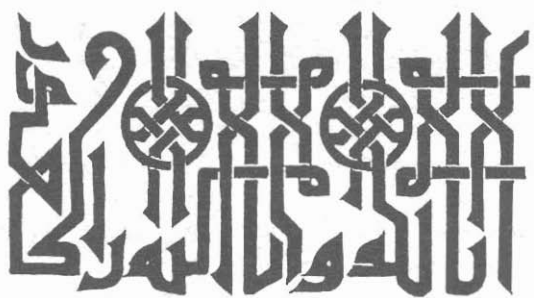
Povedal Vahb:

Alah stvoril oheň samúm. Je to taký oheň, z ktorého nevychodí ani žiara, ani dym. Z tohto ohňa potom stvoril džánov. (*)

Rozpráva sa, že Alah vytvoril z džánov veľký zástup a nazval ich máridžmi. Stvoril im aj družky, aby s nimi súložili. Z tohto spojenia povstalo potomstvo džinov. (*) Džinovia sa rozrástli a rozštiepili na početné kmene.

Medzi džinmi bol najznámejší Iblís Prekliaty. Rozpráva sa, že Iblís sa oženil so ženou, ktorá pochádzala z džánov. Volala sa Ruhá. Porodila mu najprv dvakrát dvojičky a potom toľko detí, až

Koránový verš „My sme od Alaha
a my sa k nemu vraciame“ //2 : 151//
napísaný v ozdobnom type kúfskeho písma.

Šifá'ija. Sivas. Turecko.
2. polovica 13. storočia.

Keramický tanier s vtáčou výzdobou.
Níšápúr alebo Samarkand. Perzia.
9. – 10. storočie.

Diely osvetlené zlatom. Jazyky a listy
vytesané do epigrafu z Kairu.

Kaligraf použil ružový pútek,
kvetu a lístky ako výzdobné motívy.
Tunisko. R. 1025.

Rozprávania
o stvorení a prvých
ľuďoch

Kresba čiernym atramentom na papieri.
Nad hlavami dvoch strážcov je ukážka
kvietskovaného kúfskeho písma. Fátimovský
Egypt. 11. storočie.

Ukážka jednoduchého, ale pôsobivého kúfského písma vytesaného do náhrobnej stély v dervišskom kláštore Závija Sídí Musádím. Kajraván. Tunisko. R. 1036.

**O TOM, ČO SA STALO PRED
STVORENÍM ADAMA**

(*) Rozprestrel si ma ako rovnú zem — podľa niektorých prstonárodných predstáv sa zem podobá veľkej širokej ploche, ktorú obklopuje zo všetkých strán more alebo horstvo Káf.

sa Iblísovi potomkovia tak rozrástli, že ich už nebolo možno spočítať. Napokon si skákali po hlavách ako mravce, komáre alebo kobyľky. Iblísove deti žili v dierach, na pustatinách, v opustených záhradách, medzi skaliskami, na hnojiskách i v záchodoch, vo vyschnutých studniach a riečištiach, v hrobkách a v pivniciach. Usádzali sa na každom tmavom a nevlúdnom mieste, až napokon zaplnili celé kraje. Potom sa zmenili na zvieratá: osly, mulice, ľavy, kravy, ovce, psy a iné zvery. A keď sa napokon potomstvo Iblísa Prekliateho rozplemenilo po povrchu celej zeme, prichýlil Alah džánov do ovzdušia pod nebesami a ubytoval džinov do najspodnejšieho neba. Nakázal im, aby sa mu klaňali a aby ho oslavovali, lebo aj vo vznešenom koráne sa hovorí: Džinov a ľudí som len preto stvoril, aby ma uctievali. //51 : 56//

*O tom, čo sa stalo
pred stvorením
Adama*

Rozpráva sa, že nebo sa vyvyšovalo nad zem a hovorilo:

— *Náš Pán ma uprednostnil pred tebou. Urobil zo mňa obydlie pre anjelov a vložil do mňa svoj trón, stolec a pero. Mne dal do opatery slnko, mesiac a hviezdy a všetky poklady svojej milosti. Zo mňa vychádza aj zjavenie, ktorého sa ti dostalo.*

Tu zvolala zem mocným hlasom:

— *Pane! Rozprestrel si ma ako rovnú zem (*) a zasadil si do mňa rastliny a stromy. Dal si mi vodu a do môjho chrbta si upevnil horstvá. A rozhodol si, aby na mne rástlo ovocie. Ale nebo sa aj tak vyvyšuje nado mňa, lebo v ňom žijú anjeli, ktorí ťa velebia. Na mne však niet nikoho, kto by vyslovil tvoje meno.*

I ozval sa mocný hlas, ktorý volal na zem:

— *Upokoj sa! Z tvojej postati stvorím tvora, ktorému sa nikto nevyrovná v kráse. Ozdobím ho rozumom a obdarím ho darom reči. Dám mu zo svojej múdrosti a pošlem k nemu svojich anjelov. A tento tvor zaplní tvoje vnútro i vonkajšok, tvoj východ i západ. Ó zem! Poteš sa z mojich slov!*

I zaradovala sa zem z toho, čo počula. Od toho rozhovoru uplynula dlhá doba. Avšak Alah napokon zoslal na zem Gabriela a rozkázal mu, aby priniesol prsť zo všetkých východných i západných končín zeme, z jej rovín a hôr.

Alah sa rozhodol, že z tejto prste uhnetie tvora, ktorý bude najpruší z celého stvorenia.

*Stvorenie Adama
tak, ako to podávajú
viacerí rozprávači*

Zachoval Vahb ibn Munabbih, nech nájde v ňom Alah zalúbenie:

Alah stvoril Adama () takto: Jeho hlavu z prvej zeme, jeho krk z druhej zeme, jeho hrud' z tretej zeme, jeho ruky zo štvrtej zeme, jeho brucho a chrbát z piatej zeme, jeho zadok zo šiestej zeme a jeho nohy zo siedmej zeme. Adamom ho nazval preto, lebo ho stvoril zo zemského povrchu. (*)*

Oproti tomu zachoval Ibn Abbás toto:

Alah, on je vznešený, stvoril Adama takto: Jeho hlavu stvoril z prsti, ktorá je pod Kaabou, () jeho hrud' zo zeme z krajiny al-Dahná, (*) jeho brucho a chrbát z indickej zeme, jeho nohy zo zeme východných krajov a jeho ruky zo zeme západných krajov.*

Vahb ibn Munabbih rozpráva, že keď Alah uhnetol Adama do ľudskej podoby, rozkázal anjelom, aby ho vzali do rúk a preniesli ho k bráne do raja. Adam mal vtedy ešte len telo, nebolo v ňom ducha. Vznešený korán o tom vraví: Či to netrvalo

*STVORENIE ADAMA TAK, AKO TO
PODÁVAJÚ VIACERÍ ROZPRÁVAČI*

(*) Adam (po arabsky Ádam) — podľa moslimského učenia prvý človek a najstarší prorok. Nazýva sa tiež „otec človečenstva“ (abú al-bašar). Na základe pomere hojných koránových zmienok o Adamovi vytvorili autori moslimskej náboženskej literatúry rozsiahly legendárny životopis prvého človeka. Samotný Kisáí mu venoval viac miesta ako rozprávaniu o stvorení. Najdôležitejšia časť Adamovej legendy začína až po jeho zhršení, keď ho Alah vyhnal z raja. Adam prichádza na zem, aby sa stal otcom človečenstva, vládcom zeme a praotcom proroka Mohameda. Alah utelil do Adama svetlo proročnosti (núr), ktoré po ňom zdedia všetci proroci, posledný Mohamed.

(*) lebo ho stvoril zo zemského povrchu — po arabsky sa povie zemský povrch adím (al-ard).

(*) Kaaba — najvýznamnejšia islamská svätyňa, hlavný cieľ mohamedánskych pútnikov. Nachádza sa uprostred kolonádového nádvorja veľkej mešity v Mekke. Je to kamenná budova s rovnou strechou so stranami 10 × 12 m. Vysoká je 15 m. Pri východnom rohu je do múru Kaaby zacementovaný (asi 1,5 m od zeme) tzv. čierny kameň. Je to prastarý fetiš s priemerom asi 30 cm. Vnútro Kaaby je prázdne. Sú tam iba tri drevené stĺpy, ktoré podopierajú povalu a niekoľko zlatých a strieborných lúčok. Steny Kaaby sú z vonkajšej strany prikryté hrubou čiernou tkaninou (kisva), na ktorej sú zlatom vyšité výroky z koránu a mohamedánske vyznanie viery (nieto boha okrem Alaha a Mohameda je posol boží). Na dverách Kaaby visí osobitný čierny záves (burka). V čase púte sa Kaaba ozdobí bielou tkaninou, ktorá sa po skončení pútného ceremonálu odstráni. Kaaba je prístupná veriacim iba niekoľko dní v roku. Kaaba bola pútnym strediskom Arabov dávno pred vznikom islamu. Jej uctievanie preuzal Mohamed do svojho náboženstva. Odstránil z Kaaby sochy predislamských

božstiev a vyhlásil ju za Dom Alahov (bajt Alláh). Podľa islamského legendárneho podania Kaabu postavil Adam a prestavali ju Abrahám so svojim synom Izmaelom. Svoju dnešnú podobu má Kaaba z konca 7. storočia n. l.
 (*) al-Dahná (červená zem) — názov stepnej a púšťovej oblasti Arabského polostrova. Prechádza stredom polostrova zo severu na juh.

chvíľu, kým sa stal z Adama pomenovaný tvor? //76 : 1//

Kaab al-Ahbár rozpráva, že anjeli sa preveľmi čudovali tomu, aký mal Adam výzor. Nikoho, čo by sa mu čo len trochu podobal, doposiaľ nevideli. Aj Iblís, nech ho prekláje Alah, sa dlho díval na Adama a hovoril si:

— Stane sa veľká vec, keď Alah stvoril takéhoto tvora.

A potom vraj Iblís povedal anjelom:

— Či neviete, že Alah ho uprednostní pred vami?

— Nech sa stane, ako chce Pán, — odvetili anjeli.

— My sa podriadime vôli človeka.

— Ale ja nie, — riekol Iblís. — Nikdy nebudem poslúchať človeka. A ak budem čo len trochu môcť, zahubím ho!

*Rozprávanie o tom,
ako vošla duša
do Adamovho tela (*)*

ROZPRÁVANIE O TOM, AKO VOŠLA
DUŠA DO ADAMOVHO TELA
 (*) ako vošla duša do Adamovho tela — v pôvodine je použité na pomenovanie duše slovo rūh, čo znamená skôr „duch“. Autor arabskej legendy tým chcel naznačiť, že prostredníctvom životodarného „ducha“ oživil Alah človeka.
 (*) ...vdýchnem mu svojho ducha //korán, 15 : 29// — doslovný preklad by znel „trochu zo svojho ducha.“
 (*) Budú sa ťa pýtať na ducha ... — v tomto koránovom verši //17 : 87// sa slovo duch (rúh) vykladá rozličným spôsobom, napr. aj ako „zjavenie.“
 (*) aby Adamovu dušu ponorili do božieho svetla — v arabskom texte je použitý tuar „svetlá“ (anvár). Svetlá tu pravdepodobne predstavujú boží svet myšlienok a ideí. Predstava o svetle ako stelesnení vyšších podstát a aj múdrosti

Zachoval Kaab al-Ahbár, nech nájde v ňom Alah zaľúbenie:

Adam, nech spočinie na ňom pokoj Alahov, má úplne inú dušu, ako sú duše anjelov a ostatných živočíchov. Vďaka svojej duši vystúpil Adam ponad celé stvorenstvo. Alah, on je vznešený, o tom povedal:

Stvorím človeka zo suchej hliny, ktorú vezmem z mäkkého blata. Keď ho vyrovnám, vdýchnem mu svojho ducha () a vy (anjeli) padnite pred ním na zem a klaňajte sa mu! //15 : 28-29//*

A Alah, on je vznešený, tiež povedal: Budú sa ťa pýtať na ducha. () Odpovedz im: Duch prišiel z rozhodnutia môjho Pána. //17 : 87//*

Rozpráva sa, že Alah rozkázal, aby Adamovu dušu

ponorili do božieho svetla. (*) Len tak mohla vojsť bez náhlenia a chváliac Alaha do Adamovho tela.

A spomína sa tiež, že duša nevedela, ako má vojsť do Adama. Všetky otvory na jeho tele boli pre ňu malé a úzke.

— Pane! Ako mám do neho vojsť? — volala.

I ozval sa mocný hlas, ktorý vravel:

— Vojdi do neho násilím!

I vošla do neho násilím cez očné dierky. V tú chvíľu sa otvorili Adamovi oči a začal si obzerať svoje hlinené telo. Avšak ešte sa nehýbal a ani nerozprával.

Potom duša vošla do Adamových uší. V tú chvíľu začal Adam počuť. Potom mu krúžila v záhyboch mozgu a odtiaľ skĺzla do nosa. Vtedy Adam riadne kýchol a ihneď sa mu otvorili nosné dierky. Z hlavy duša zišla do Adamovho trupu. Tu sa hlina ihneď zmenila na mäso, krv, kosti a cievy. Napokon duša vošla do Adamových nôh. Adam v nich pocítil silu a vstal.

Rozpráva sa, že duša prechádzala Adamovým telom päťsto rokov. V tejto spojitosti vraví Džaafer ibn Muhammad al-Sádik (*) toto: — V jeho hlave bola sto rokov, v jeho hrudi sto rokov, v jeho chrbte sto rokov, v jeho zadku sto rokov a v jeho nohách a chodidlách sto rokov. Svoju robotu ukončila v piatok pred západom slnka.

Rozprávania o tom,
ako sa anjeli klaňali Adamovi
a čo urobil Iblís,
nech ho preklaje Alah

Vahb rozpráva, že keď sa Adam postavil na nohy, poobzerali si ho anjeli a zapáčilo sa im jeho telo, ktoré bolo biele ako striebro. A vtedy im Alah rozkázal, aby sa mu poklonili. Prvý sa mu poklonil

a dobrá je stará. Prenikla do islamu z rozličných platónskych učení a z východných náboženstiev (manicheizmus).

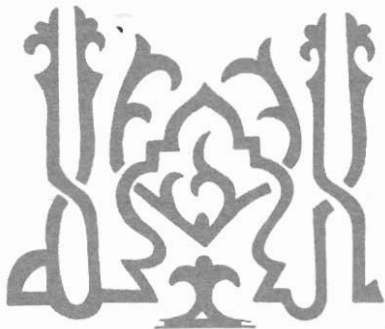
(*) Džaafer ibn Muhammad al-Sádik (okolo 700—765) — často citovaný znalec mostimského náboženstva. Údajne sa zaoberal aj astrológiou, alchýmiou a inými „tajnými vedami.“ Pripisuje sa mu množstvo kníh.

Ukážka veľmi elegantného kúfskeho písma vytesaného do náhrobného kameňa. Kajraván. Tunisko. Epitaf praskol a zlomil sa v mieste, kde bol napísaný dátum jeho vyhotovenia, ale podľa variačného bohatstva výzdobných motívov sa dá usúdiť, že pochádza z 1. polovice 11. storočia.

ROZPRÁVANIE O TOM, AKO SA ANJELI
KLAŇALI ADAMOVI A ČO UROBIL
IBLÍS, NECH HO PREKLAJE ALAH
(*) anjeli cherubíni (po arabsky
al-karúbíjún) – na tomto mieste uvádza
Kisái rozličné pomenovania anjelov.
Niektoré z nich sa nevyskytujú nikde v nám
prístupnej literatúre.

(*) ukameňovaný satan (po
arabsky al-šajtán al-radžím) – slovo
radžím sa prekladá ako „ukameňovaný.“
Pravdepodobne to znamená niečo podobné
ako prekliaty.

Okrasný spôsob písania slova Alah na
hrobke Abdalláha ibn Džibára z vezírskych
rodiny v Kajraváne. Tunisko. R. 1049.

Gabriel, potom Mícháil, potom Isráfil, potom Az-
ráil a nakoniec ostatní anjeli.

Ibn Abbás rozpráva, že anjeli sa klaňali Adamovi
vo štvrtok od západu slnka do piatku obeda. A preto
Alah ustanovil piatok za sviatočný deň pre Adama
a jeho potomstvo.

Ale Iblís, nech ho preklaje Alah, sa odmietol
pokloniť Adamovi, lebo bol pyšný a závidel mu.

– Iblís! – povedal Alah. – Prečo si sa
nepoklonil tomu, koho som stvoril vlastnými
rukami? Spyšnel si azda, alebo patriš
k vznešenejším ako je on?

I odvetil mu Iblís: – Som lepší, ako je on.
Mňa si stvoril z ohňa a jeho len z hliny...

//38 : 75-77//

A Iblís ďalej dodal:

– Nezabúdaj, že ja spolu s anjelmí cherubínmi (*)
i anjelmí, ktorí strážia tvoj trón, už oddávna Ťa
velebíme a oslavujeme v záhyboch nebeských výšin.

Tu riekol Alah:

– Anjeli ma poslúchli, ale ty nie, a preto ti nepo-
môžu tvoje modlitby a blahoslavenia. Zbavujem Ťa
navěky svojej priazne a preklínam Ťa! Budeš pre-
kliatym, zavrhnutým a ukameňovaným sata-
nom, (*) ktorý nikde nebude mať pokoja!

A v tej chvíli sa Iblís premenil na odporného diabla.
I zbadali anjeli, ako naraz ošpatnel a začítli, ako
z neho vychádza odporný zápach. Tu priskočili
k nemu a začali ho pichať svojimi kopijami,
volajúc:

– Bud' prekliaty a ukameňovaný!

I dal sa Iblís pred nimi na útek a utekal, kým ho
nezahnali do búrlivých morských vôd. Ale tam
morskí anjeli vystrčili proti Iblísovi svoje kopije
s ohnivými hrotmi. A neprestali ho pichať, kým ho
nezahnali do rieky Eufrat. V jej vodách im zmizol
z očí.

Celé nebo sa roztriaslo od hnevu nad tým, čo
vykonal prekliaty Iblís Alahovi, a anjelov sa zmoc-
nilo veľké vzrušenie.

Rozprávanie o tom,
ako Alah vnukol
Adamovi slová

Rozpráva sa, že Alah naučil Adama všetky slová (*) a všetky jazyky, dokonca i jazyk rýb a žiab a ostatných živočíchov, čo žijú vo vode i na súši. Ibn Abbás zachoval, že Adam sa naučil rozprávať sedemsto jazykmi. A spomedzi týchto jazykov bola najvznešenejšia arabčina. Potom anjeli vzali Adama na plecía a vyniesli ho do výšin. Tam začali volať:

– Buď blahoslavený! Sme tvojimi služobníkmi.

A utvorili zástup a Adam prechádzal okolo nich a pozdravoval ich slovami:

– Pokoj vám! (*)

– Pokoj i tebe, čudné stvorenie a najmilší priateľ Alaha, – odpovedali mu.

A onedlho nato rozkázal Alah Gabrielovi:

– Zvolaj zástupy anjelov, nech sa zhromaždia okolo Adama! Lebo Adam k nim prehovorí. (*)

I zhromaždili sa okolo Adama všetci, čo žili v nebeských výšinách a utvorili dvadsať zástupov. V každom zástupe stáli anjeli, čo mali rovnaké oblečenie. A vtedy sa pred Adamom zjavila kazateľňa vznešenosti. (*) Viedlo na ňu sedem schodíkov.

Adam bol oblečený do jemného a priesvitného hodvábu, ktorý za ním vial v povetrí. Vlasy voňajúce pižmom a ambrou mal zapletené do vrkočov, ktorých konce lemovali drahokamy. Na hlave mal štvorhrannú korunu. Do jej rohov boli vložené obrovské perly, ktoré svojou žiarou zaciánali slnko a mesiac. Na rukách mal prstene vznešenosti a okolo pása opasok hojnosti, ktorý osvetľoval všetky nebeské podľubia. A s ohnivou palicou v ruke vystúpil na kazateľňu.

– Nech je pochválený Alah! – (*) povedal a od-

ROZPRÁVANIE O TOM, AKO ALAH
VNUKOL ADAMOVI SLOVÁ

(*) Alah naučil Adama všetky slová – doslovne „všetky mená,“ teda naučil ho pomenovať veci.

(*) Pokoj vám (po arabsky salám alajkum) – tradičný pozdrav moslimov. Odpovedá sa naň Aj vám pokoj a milosť Alahova a jeho požehnanie nech spočinie na vás (va alajkum salám va rahmat Alláh va barakátuhu).

(*) Adam k nim prehovorí – dosl. „náboženskú kázeň“ (po arabsky chutba). Týmto sa Adamovi dostalo mimoriadnej pocty. Alah si ho vybral za svojho modleníka a kazateľa. Okrem toho sa Adam stane prvým z prorokov. Jeho poslaním bude šíriť vôľu a učenie Alaha.

(*) kazateľňa vznešenosti (po arabsky minbar al-karáma) – už najstarší moslimskí náboženskí učitelia prednášali – podľa vzoru Proroka – svoje poučenia z vyvýšeného miesta. Podľa tradície Mohamed kázal z dvoch schodíkov. Kazateľne sa neskoršie umiestňovali na vyhradené miesta v mešitách. Často ich vyrezávali z dreva a bohato zdobili. Najstaršia a umelecky veľmi cenná drevená kazateľňa (minbar) z konca 9. storočia sa nachádza vo veľkej mešite v Kajrávane (Tunisko). Vyrezaná je z platanového dreva.

(*) Nech je pochválený Alah (po arabsky al-hamdu li-l-láh) – jedna z najrozšírenejších formuliek. Mohamedán ju používa pri rozličných príležitostiach. Vyskytuje sa na mnohých miestach v koráne.

ROZPRÁVANIE O STVORENÍ EVOY

(*) Eva (po arabsky Havvá) – manželka Adama, ktorú Alah stvoril z Adamovho rebra. Keďže Adam pochádza z prachu a Eva z kosti, bude starnúci muž vždy krajší a starnúca žena ošklivejšia. Eva nesie hlavnú vinu na zhrešení prvých ľudí. Nielenže sa dala zviest diablom, ale naviedla na hriech aj Adama. Podľa jednej mostlimskej legendy napojila Eva Adama najprv vínom a potom mu podala ovocie zo zakázaného stromu. Odtedy sa víno stalo koreňom všetkého zla.

(*) lebo ju stvoril zo živého tvora – Eva sa povie po arabsky Havvá a havija znamená „byť živý“, „žiť“.

Túto etymológiu však vymysleli tvorovia islamských legendárnych rozprávání.

(*) bremeno viery (po arabsky al-amána; má tiež význam: viera, dôvera, vernosť) – predtým ako Alah dovolil Adamovi, aby sa priblížil k Eve a žil s ňou spolu v raji, zaviazal si ho tzv. bremenom viery (al-amána). Adam mu musel sľúbiť, že ho bude vo všetkom poslúchať. Len tak sa môže spolu s Evou tešiť z rajských radostí. V koráne sa ústami Alaha nakazuje Adamovi okrem iného: Adam! Obývaj spolu so svojou ženou raj! Jedzte z jeho plodov, koľko chcete a čo chcete! Nepribližujte sa však k zakázanému stromu, lebo sa stanete zavrhnutiahodnými!

//2 : 33//

vtedy tieto slová opakuje každý z jeho potomkov. Potom Adam porozprával anjelom o všetkom, čo je na nebi i na zemi, a pomenoval všetkých nebeských a pozemských tvorov tak, ako mu to vnukol Alah. Keď skončil, zostúpil z kazateľne krajší a vznešenejší ako kedykoľvek predtým.

Potom sa najedol hrozna a bolo to prvé ovocie, ktoré okúsil. I zachcelo sa mu spať a zaspal, lebo ľudské telo si neodpočinie inak iba spánkom.

Rozprávanie o stvorení Evy

Keď Adam zaspal, stvoril Alah z jeho ľavého rebra Evu. (*) I nazval ju Evou preto, lebo ju stvoril zo živého tvora. (*) Sám o tom hovorí vo vznešenom koráne:

Ľudia! Žite v bázni pred svojim Pánom, ktorý vás stvoril z jedinej bytosti. A z tohto človeka stvoril aj ženu a rozmnožil ich vo veľký zástup mužov a žien. //4 : 1//

Rozpráva sa, že Eva bola rovnakej výšky ako Adam, ale mala útlejšiu postavu, svetlejšiu kožu, jemnejší hlas, tmavšie oči a belšie zuby.

A keď Alah stvoril Evu, posadil ju k hlave Adamovej. Adamovi, ktorý spal, sa o nej snívalo. I zahorel k nej láskou a keď sa zobudil, zavolať:

– Pane! Kto je to?

I odvetil mu Alah:

– To je moja otrokyňa Eva.

– A pre koho si ju stvoril? – opýtal sa Adam.

I odvetil mu Alah:

– Pre toho, kto si s ňou vezme bremeno viery (*) a kto mi bude zaň povďačný.

– Pane! Beriem si ju i s bremenom viery, – skríkol Adam. – Ožeň ma s ňou!

I oženil Alah Adama s Evou ešte skôr, ako ustúpili do raja. V tejto spojitosti povedal Abdalláh ibn

*Abbás, nech v ňom nájde Alah zalúbenie:
— Ludia! Vedzte, že už váš praotec Adam žil
v stave manželskom. A Alahovi nie je nič milšie ako
manželstvo a nič odpornejšie ako rozvod.*

✻ **Adam a Eva** ✻
ustupujú do raja

*I sadli si Eva na ľavu a Adam na koňa a pobrali sa
do raja. Doprevádzali ich anjeli, ktorí šli popri
nich sprava i zľava, spredu i zozadu. A cherubíni
i ostatní vzácní obyvatelia nebies si stali po obidvoch
stranách cesty k rajskej bráne a vztýčili svoje
kopije a zástavy. A vtedy zaznel hlas a Alah
zavolať na Adama:*

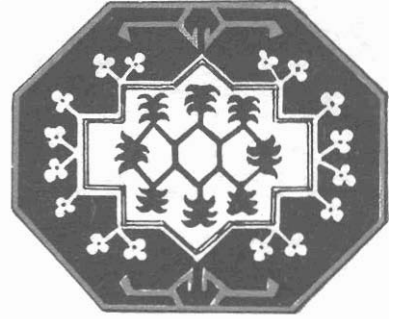
*— Adam! Vidíš pred sebou všetkých obyvateľov
nebies. Či je medzi nimi niekto, kto by sa ti
vyrovnal v kráse?*

*— Pane! — odvetil mu Adam. — Nevidím nikoho,
kto by sa mi vyrovnal. Nikomu si nedoprial tolko zo
svojej štedrosti koľko mne.*

*— Adam! — zvolal Alah. — Si mi najmilší.
Doposiaľ si ma vo všetkom poslúchol a prijal si
moje bremeno viery.*

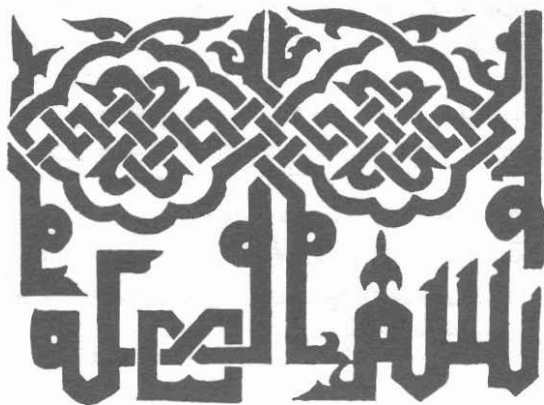
*A keď Adam s Evou vošli do raja, pozdravili ich
všetci rajskí obyvatelia, stromy i vtáky. A oni
zastali pred príbytkami prorokov a ostatných svä-
tých ľudí a obzerali si ich. Keď sa priblížili
doprostred raja, uvidel v ňom Adam záhradu Eden.
A uprostred záhrady Eden bolo lôžko, ktoré stálo
na sedemsto nohách.*

*Každá noha na lôžku bola vytesaná z iného druhu
drahokamu. Okraje lôžka boli vyzdobené rozličnými
vzácnymi ozdobami. Vankúše a pokrývky boli
z hodvábu a brokátu a medzi nimi bola rozhodená
ambra a pižmo. Nad lôžkom boli štyri baldachý-
ny: (*) baldachýn blaženosti, baldachýn zmiere-
nia, baldachýn večnosti a baldachýn vznešenosti.*

*Osemuholník s rastlinnou dekoráciou.
Tradičný výzdobný motív na starých
islamských ručne viazaných kobercoch.*

ADAM A EVA VSTUPUJÚ DO RAJA
(*) štyri baldachýny (po arabsky
kubba) — alebo tiež štyri „vežičky“ alebo
„kopule.“ Slovo kubba, ktoré Kisáí často
používa na pomenovanie nebeských stavieb,
môže mať rozličný význam: budova
s kopulou, okrúhlu klenbou a pod.

*Kaligrafický nápis
„V mene Alaha
milostivého, milosrdného“
na minarete Kutb manára
v Dillí.
India. 12. storočie.*

*Keramický tanier s bohatým ozdobným
kúfskym nápisom na bordúre.
Podľa kresby dr. Samuela Fluryho.*

*Ukážka výzdobného kúfskeho písma.
Písmeno „sín“ v koncovej polohe. Epitaf
bohatého kajravánskeho Araba. Tunisko.
R. 1024.*

Tu sa ozvalo lôžko a zavolalo na Adama:
 – Adam! Pre teba ma stvorili a pre teba ma
 vyzdobili.

A Adam i s Evou, keď si poobzerali všetky rajské
 záhrady, prišli k lôžku a sadli si naň, aby si
 odpočinuli. Tu sa pred nimi objavilo rajské ovocie
 a oni si z neho vzali, aby sa najedli. A potom si
 pozreli baldachýn vznešenosti, lebo bol zo všetkých
 najkrajší. Napravo od lôžka bola navíšená kopa
 pižma a naľavo od lôžka bola navíšená kopa
 ambry. A nad lôžkom stál strom Túbá (*) a začlá-
 ňal ho svojimi konármi.

Tu zatúžil Adam po Eve a priblížil sa k nej.
 I spustili baldachýny svoje závesy a zahalili ich.
 I zavreli sa brány. A takto strávili Adam s Evou
 v dokonalej radosti, slasti a blaženosti päťsto rokov.
 Potom Adam zostúpil z lôžka a začal sa prechá-
 dzať po raji. A Eva kráčala za ním, vlečúc za
 sebou hodvábnny závoj. A vždy, keď sa priblížili
 k niektorému z rajských obydlí, anjeli od nich
 odstúpili a vytratili sa do rajských zákutí.

Rozprávania
 o zhrešení Adama a Evy

I stalo sa, že Iblís sa raz prechádzal po nebesiach,
 skrývajúc sa pred zrakmi anjelov. A tu zrazu počul
 mocný hlas, ktorý volal:

– Obyvatelia raja! Ubytoval som medzi vami
 Adama a Evu, ktorí sa mi zaviazali bremenom
 viery a sľubom poslušnosti. Smú si dopriať z raj-
 ských radostí všetko okrem plodov zo Stromu večnos-
 ti. Lebo ak sa k nemu priblížia a okúsia z jeho
 plodov, stanú sa zatratenými ničiteľmi.

I naradoval sa Iblís, keď počul tieto slová, a riekol
 si:

– A veru ich vyženiem z rajských obydlí skrze to,
 čo im bolo zakázané.

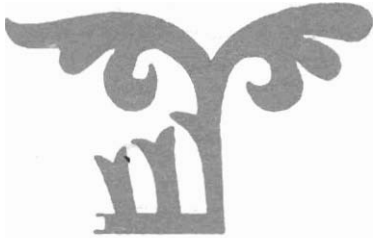
Ukážka zriedkavej výzdoby arabského
 písma naschí. Konce písmen vyúsťujú do
 ľudských alebo zvieracích figúr. Táto
 dekorácia sa zachovala na tzv. Wadeovom
 bronzovom pohári zo začiatku 13. storočia.

(*) strom Túbá – je podľa starých
 rozprávání najväčší rajský strom. Koreň
 má z perál, kmeň z milosrdenstva, konáre
 z chryzolitú a listy zo zeleného hodvábu.
 Svojimi vetvami začláňa celý raj. Na jeho
 konároch rastie ušľachtilé ovocie.

ROZPRÁVANIE O ZHREŠENÍ ADAMA
A EVY

(*) lotosový strom v siedmom nebi — *po arabsky sidrat al-muhtahá* — najposvätnejší rajský strom, ktorý stojí na najvyššom mieste siedmeho neba vedľa božieho trónu.

(*) Ridván — anjel, ktorý stráži vstup do rajských záhrad.

Ukážka kúfskeho typu arabského písma vytesaného do kamenného náhrobného stĺpu. Písmeno „sín“ na obrázku je veľké, výrazné, veľmi dekoratívne. Kajraván. Tunisko. R. 1023.

A ďalej sa prechádzal, skrývajúc sa v nebeských zákutiach, kým nezastal pred bránou do raja. A hľa, práve v tú chvíľu vyšiel z raja Páv. Mal dve krídla, ktorými keď ich rozprestrel, dočiahol aj na lotosový strom v siedmom nebi. (*) Okraje krídel mal ozdobené bielymi drahokamami, ktoré žiarili ako slnečné lúče. Do chvosta mal zastrčený zelený smaragd a z očí mu svietili tmavé karneoly. Páv mal najkrajší a najlahodnejší hlas zo všetkých rajských vtákov a neustále blahoslavil Alaha. Pyšne si vykračoval po rajských záhradách i siedmich nebesách.

Keď ho uzrel Iblís, priblížil sa k nemu a prihovril sa mu sladkým hlasom:

— Kto si, čudsný vták s ušľachtilým výzorom a krásnym hlasom?

— Som rajský páv, — odvetil mu. — A ty si kto a čo tu chceš? — opýtal sa Iblísa Páv. — Hľadáš tu azda splnenie svojich túžob, alebo sa skrývaš pred niekým, kto za tebou sledí?

— Som anjel z anjelov cherubínov, — riekol Iblís, — ktorí tu v nebeskom ovzduší bez prestania oslavujeme Alaha. A vedz, že som zatúžil pozrieť sa do raja. Chcem vedieť, čo prichystal náš Pán pre svoj ľud. A ak ma do raja uvedieš, — pokračoval Iblís, — naučím ťa tri zázračné slová. Kto ich vysloví, nikdy neochorie, nezostarne a nikdy neumrie.

— Nerúhaj sa! — odvetil mu Páv. — Veď obyvatelia raja aj tak nikdy neochorejú, nikdy nezostarnú a nikdy neumrú.

— A umrú! — riekol Iblís. — A ochorejú a aj zostarnú všetci okrem tých, čo budú poznať tri slová.

Potom Iblís zaprisahal Páva, že vraví pravdu. A Páv mu uveril, lebo mu nezišlo na um, že by niekto lživo prisahal pri Alahovi.

Potom Páv povedal Iblísovi:

— Užitočné by boli tie tri slová! Ale ja sa bojím Ridvána, (*) strážcu raja. Bude sa ma vypytovať, koho to vediem dnu. A preto ti pošlem Hada, ktorý

je vládcom všetkých rajských zvierat. On ňa vovedie do raja.

I odobral sa Páv naspäť do raja, vyhladal Hada a všetko mu porozprával. Tu riekol Had:

— Užitočné by boli tie tri slová!

A povedal Páv:

— Choď pred rajskú bránu. Ten, kto ich pozná, čaká tam na teba.

A Had sa ihneď vybral hľadať toho neznámeho tvora.

Zachovalo sa, že Had sa v tých časoch podobal ľave. Mal ľavie chodidlá a chvost pestrý ako koberec: červený, žltý, zelený, biely a čierny. Jeho hriva bola posiatá perlami a do srsti mal vsadené hyacinty. Oči sa mu blyšľali ako dve hviezdy: Venuša a Jupiter.

Had prebýval v rajských záhradách a prechádzal sa po brehoch rieky Kausar. Pil jej vodu a jedol šafran. Pritom neustále chválil a velebil Alaha, pána svetov. Alah stvoril Hada o dvetisíc rokov skôr ako Adama.

Rozpráva sa, že keď Had vyšiel pred rajskú bránu, uvidel tam stáť Iblísa, ako mu povedal Páv. I pristúpil Iblís k Hadovi a sladko sa mu prihovril. Povedal mu, čo povedal aj Pávovi.

— Odprisahaj mi, že to, čo vravíš, je pravda!
— rozkázal mu Had.

A Iblís sa mu zaprisahal pri mene Alahovom.

— Dobre! Dobre! Verím ti, — povedal mu Had,
— ale ako ňa vovediem do raja?

— Vidím, že máš v papuli medzi zubmi štrbinu,
— riekol mu Iblís. — Je dosť široká na to, aby som sa do nej zmestil. Tam ti poviem tie tri slová.

— A čo ak ňa v mojej papuli uvidí Ridván? — opýtal sa Had.

— Neboj sa! — riekol Iblís.

— A môže sa stať, že sa ma Ridván na niečo opýta a ja mu nebudem môcť odpovedať, — povedal Had.

— Neboj sa! — riekol Iblís. — Odpoviem mu miesto teba tak, že to ani nespozoruje.

Keramická misa s figurálnou výzdobou.
Níšápúr. Východná Perzia. 9.–10.
storočie.

Ozdobné písmeno „sád“ na pôsobivom epitafe Amat al-Rahmány, dcéry kajravánskeho „sudcu sudcov“. Tunisko. R. 1034.

A takto ho Iblís presviedčal, až Had napokon zvolil a otvoril papuľu. I skočil Iblís do nej a upelešil sa medzi zubami. Tu Had zavrel papuľu a obidvaja vošli nepozorovane do raja.

A z rozhodnutia osudu sa Ridván Hada na nič neopýtal. Keď sa ocitli uprostred raja, riekol Had Iblísovi:

– Vyjdi z mojej papule!

– Nenáhli ma, – riekol mu Iblís, – najprv ma zaved' k Adamovi a Eve. Chcem im niečo povedať ešte skôr, ako ti prezradím tie tri slová.

A tak ho Had zaviedol k vežiam, v ktorých žili Adam s Evou. Tam mu povedal:

– Vyjdi zo mňa a prehovor s nimi!

– Ale ja sa s nimi chcem porozprávať z tvojej papule, – povedal Iblís. – Ukáž mi Evu, inak ti nepoviem tie tri slová!

A tak s ním Had pristúpil k veži, v ktorej bola Eva. Tu vykrikoval Iblís z Hadovej papule:

– Eva, rajská ozdoba! Poznáš ma? Veď ja som ten, ktorý ňa poučal a o všetkom v raji ti vydával pravdivé svedectvo.

– Áno, – povedala Eva. – Ty si Had a z tvojich úst vychádza pravda.

A Iblís z Hadovej papule volal ďalej:

– Eva! Rozpovedz mi pravdivo, čo ti Alah povolil a čo ti zakázal!

A keď mu to Eva porozprávala, ozval sa Iblís znova:

– Eva! Či vieš, prečo ti tvoj Pán zakázal priblížiť sa k Stromu večnosti?

– Neviem, – odvetila Eva.

– Ale ja viem, – zvolal Iblís. – Urobil to preto, lebo s vami chcel naložiť tak, ako aj so svojim sluhom, ktorý, hľa, sedí pod Stromom večnosti.

Keď Eva počula túto reč, vstala zo svojho lôžka a ponáhľala sa pozrieť, kto je pod Stromom večnosti. A tu Iblís rýchlo ako zhubný blesk vyskočil z papule Hadovej rovno pod strom. Eva, keď ho uvidela, zastala obďaleč a prihovorela sa mu:

– Kto si a čo si za tvor?
 – Som tvor z tvorov božích, – riekol Iblís.
 – Alah ma stvoril z nedymiaceho ohňa pred dva-
 krát tisíc rokmi. Vdýchol do mňa dušu a rozkázal
 anjelom, aby sa mi klaňali. Voviedol ma do raja,
 ale zakázal mi jesť plody zo Stromu večnosti. No
 potom riekli mi anjeli: Ak poješ z plodov tohto
 stromu, staneš sa nesmrteľným! A ja som im uveril
 a urobil podľa ich rady. Dodnes, ako vidíš, som
 v raji. Neslabnem, nestarnem a nebojím sa smrti.
 A o chvíľu zavolať Iblís znova na Evu:

– Vravím ti, Eva! Ochutnaj z týchto plodov, lebo
 sú najlahodnejšie a najchutnejšie zo všetkého, čo je
 v raji. Ak to urobíš skôr ako tvoj druh Adam,
 predídeš ho vo veľkej veci.

Tu sa Eva obrátila na Hada a riekla mu:

– Had! Sprevádzaj ma po raji, odkedy som do
 neho vošla, no nikdy si mi nezveril tajomstvo tohto
 stromu!

Ale Had mlčal a nepovedal nič, lebo sa bál Rídvá-
 na a túžil spoznať aj tri neznáme slová, o ktorých
 mu vrazil Iblís.

A Eva rozradostená vybrala sa za Adamom a zves-
 tovala mu, čo sa jej prihodilo s Hadom a s tajomnou
 osobou, čo sedí pod Stromom večnosti.

A Alah, on je vznešený, v tejto spojitosti povedal:
 A (Iblís) ich obidvoch zaprisahal, že je im
 pravdivým radcom, spravodlivým.

//7 : 20//

A tak prišla osudná chvíľa.

Eva podišla k Stromu večnosti, ktorý bol veľký,
 košatý a mal toľko konárov, že ich ľudské oko
 nespočíta. Na konároch boli klasy a v klasoch
 čudesné zrná, také veľké ako pštosie vajcia. Boli
 belšie ako mlieko, sladšie ako med a vychádzala
 z nich lahodná vôňa pižma. Eva si vzala sedem
 klasov zo siedmich konárov, zjedla z nich jeden
 a druhý si ukryla. Potom prišla s nimi k Adamovi.
 A ten, vezmúc si z nich, zabudol na dohovor, ktorý
 urobil s Pánom.

Fajansová misa s kaligrafickou výzdobou
 ako jediným prvkom dekorácie.
 Samarkand. 10. storočie. Nápis je
 vyhotovený v kúfskom písme so zahnutými
 vertikálami.

Keramická misa s listrovou maľbou. Irán. 11. alebo 12. storočie. Pozoruhodný výzdobný motív (busty dvoch žien) je najskôr stredomorskej proveniencie.

A Alah, on je vznešený, o tom hovorí: Už predtým sme uzavreli dohodu s Adamom, ale on na ňu zabudol. Veru nedokázal, že má pevnú vôľu. //20 : 114//

A ďalej sa vo vznešenom koráne hovorí: Len čo obidvaja ochutnali zo stromu, spoznali, že sú nahí. //7 : 21// A Ibn Abbás k tomu dokladá: Sotva Adam zjedol jeden klas, uletela mu z hlavy koruna a zmizli mu z rúk prstene. Z tela mu spadli šaty a ozdoby. To isté sa prihodilo aj Eve. Obyvatelia raja, uvidiac ich takto, dali sa do veľkého kriku a volali:

– Ó Adam! Ó Eva! Veľký bude váš smútok a hrozné bude vaše utrpenie až do dňa súdneho.

A Adam i Eva si začali obzerať svoju nahotu a upadli do preveľkého zmätku. A Iblís, utekajúc pred trestom, ukryl sa v záhyboch nebeských ciest. V raji sa nenašiel nikto, kto by nebol kričal na Adama:

– Ty hriešnik! Ty neposlušník!

A obyvatelia raja odvrátili svoje zraky od Adama a Evy a začali volať:

– Pane! Vyžeň ich z rajských obydlí!

*Rozprávanie o tom,
ako Alah poslal Adama
a Evu na zem*

I riekol Alah, on je vznešený: Odídte odo mňa všetci! //2 : 36// () Jeden druhému sa stanete nepriateľmi! A zem vám dávam za dočasné bydlie. Užívajte ju! //2 : 34//*

I zostúpil Adam na zem cez Bránu ľútosti. A Eva cez Bránu milosti. A Iblís cez Bránu prekliatia. A Páv cez Bránu zlosti. A Had cez Bránu nenávisť.

A toto sa stalo v poludňajší čas.

Ibn Abbás rozpráva, že tieto brány sa tak volali

preto, lebo cez ne zostúpila na zem ľútosť, milosť, prekliatie, zlosť a nenávisť.

A Adam zostúpil do indickej krajiny na jeden z jej vrchov, ktorý sa volal Sarandíd. (*) A Eva zostúpila do púšte. Iblís zostúpil do krajiny Míšán, Páv do Egypta a Had do Isfahánu. (*) Takto ich rozdelil Alah, aby jeden na druhého nevideli.

Adam, keď prišiel na zem, nemal na sebe nič iba list, ktorý zakrýval jeho nahotu. A do tohto rajského listu zaduli indické vetry. I začala sa na všetky strany z neho šíriť nevidaná vôňa. Tu sa Adam rozplakal a plakal tisíc rokov dňom a nocou. Hlavu mal sklonenú k zemi a neopovážal sa ju zdvihnúť k nebu. Z jeho plaču vyrástol šľavnatý strom aloe, voňavý d'umbier, tvrdý santal i gábrovník a všetky ostatné voňavé rastliny. I naplnili sa stromami zemské údolia.

Tu sa Eva tiež pustila do plaču a z jej slz vyrástli voňavé čierne klinčeky.

A vietor prenášal Adamove vzlyky k Eve a Evine vzlyky k Adamovi, takže si obaja mysleli, že majú blízko jeden k druhému. Ale cesta od jedného k druhému viedla cez nekonečné krajiny.

Vahb ibn Munabbih zachoval, že prvý pozemský tvor, ktorý sa dozvedel o príchode Adama, bol Orol. A rozpráva sa, že Orol žil dlhú dobu na zemi sám. Až jedného dňa prišiel k brehu mora a uvidel tam Rybu, ako chvostom udierala o vlny. I prihovoriť sa jej a Ryba mu odvetila. Tak sa spriatelili.

Keď Orol uvidel Adama, rozbehol sa k Rybe a rozpovedal jej o čudesnom tvorovi, ktorý stojí, chodí, sedí a uteká.

— Ak to, čo vravíš, je pravda, — odvetila Ryba, — tak prišiel medzi nás niekto, kto mňa bude vyháňať z vody a teba zo zeme. A urobí koniec nášmu priateľstvu.

I naľakali sa obidvaja Adama.

A Adam len plakal a nariekal a z jeho slz sa napájali vtáky a divé zvery. Svojimi slzami polieval stromy, ktoré zapustili korene do zeme a upevnili

ROZPRÁVANIE O TOM, AKO ALAH
POSLAL ADAMA A EVU NA ZEM

(*) I riekol Alah, on je vznešený: Odíďte odo mňa všetci! //korán, 2 : 36// — Alah sa nahneval na Adama a Evu za to, že ho neposlúchali, a vyhnal ich spolu s Iblísom, Hadom a Pávom z raja. Autori islamských legiend vyrozprávali do podrobnosti celé utrpenie a pokorenie, ktoré museli zakúsiť Adam a Eva, keď zhrešili. Stratili ihneď všetky privilégiá a stali sa z nich slabí, bezradní a opovrženiahodní ľudia. Avšak Alah sa rozhodol, že im odpusti, ak svoj hriech náležite oľutujú. Do raja však už nikdy nebudú môcť vojsť a ich údel na zemi nebude ľahký...

(*) Sarandíd — neznáme, pravdepodobne skomolené meno. Správnejšie by bolo „Sarandīb“. Takto sa volá po arabsky ostrov Srí Lanka, kam podľa prstonárodných podaní Adam zišiel z raja.

(*) Isfahán — veľmi dôležité stredoveké perzské mesto.

Ukážka nádherného kvietkovaného zapletaného kúfskeho písma (na obrázku písmeno „ajn“ v koncovej polohe), v ktorom je vyhotovený pomník Amat al-Rahmány, dcéry kajravánskeho „sudcu sudcov“. Tunisko. R. 1034.

ROZPRÁVANIE O PRÍCHODE ADAMA
A EYV DO VZNEŠENEJ MEKKY

(*) I oznámil Gabriel Adamovi, že sa uvidí s Evou... vo vznešenej Mekke — podľa moslimských legiend sa Alah zľutoval nad Adamom a Evou, ba dokonca ich ubytoval v Mekke.

(*) Mekka (po arabsky Makka alebo Makka al-mušarrafa, „vznešená Mekka“) — starobylá oáza a mesto v západnej Arábii. Nadobudla mimoriadny význam za života Mohameda (570—632).

Mohamed si zvolil pohanský mekkský chrám Kaabu za najvýznamnejšie miesto uctievania boha Alaha. K Mekke a ku Kaabe sa viaže množstvo starých povestí a legiend, ktorých korene siahajú do arabského dávneho veku. Podľa údajného výroku Mohameda je Kaaba stredom zeme, „pupkom sveta.“ Kisái vo svojej knihe Pozoruhodnosti tohto sveta a vččnosti (Adžáib al-malakút, kódex Leyden, č. 2042, fólio 15b) tvrdí, že Kaaba je najvyšším miestom na zemi, tak ako hviezda Polárka je najvyšším miestom na nebi. Rozšírený je aj názor, že Kaaba je spojená s nebesami a so spodnými zemami (podsvetím). Jej základy tvoria údajne akúsi os, ktorá prechádza všetkými zemami.

(*) Budeš okolo Kaaby obiehať, okolo nej utekať... — týmito slovami Gabriel oboznamuje Adama s jednotlivými obradmi tradičnej mekkskej púte.

(*) okolo najvznešenejšieho chrámu v nebesiach — t. j. okolo nebeského prototypu Kaaby. Podľa rozšírených ľudových predstáv jestvuje aj nebeská Kaaba. Nachádza sa v siedmom nebi a okolo nej sa modlia anjeli. Nebeskú Kaabu nazvali autori moslimských legiend al-bajt al-maamúr, „navštevovaný, obývaný dom.“ Tento názov pochádza z koránu 1/52 : 4/1

(*) A vtedy sa pred tebou objaví Iblís a budeš do neho hádzať kamene — aj toto je narážka na jeden z moslimských púťových zvykov. Počas výročnej púte pútnici hádžu kamienky na vyhradené miesta v údolí Miná pri Mekke.

sa. A spolu s Adamom plakal aj Orol i divé zvery a vtáky.

Kaab al-Ahbár zachoval, že Adam plakal tristo rokov a za celú tú dobu nezdvihol hlavu k nebesiam.

— Ako sa môžem opovážiť zdvihnúť hlavu k nebu, keď som z neho musel odísť nahý a zavrnutiahodný, — volal.

Rozprávanie
o príchode Adama a Eyv
do vznešenej Mekky

I oznámil Gabriel Adamovi, že sa uvidí s Evou v čas najslávnejšej a na mieste najsvätejšom, vo vznešenej Mekke. (*) A oznámil mu radostnú zvesť, že Alah mu odkazuje, aby mu postavil chrám. A týmto chrámom bude Kaaba. A Gabriel povedal ďalej Adamovi:

— Adam! Budeš okolo Kaaby obiehať, okolo nej utekať (*) a modliť sa v nej, tak ako to robili anjeli okolo najvznešenejšieho chrámu v nebesiach. (*) A vtedy sa pred tebou objaví Iblís a ty, Adam, budeš do neho hádzať kamene, (*) tak ako to robili anjeli.

Keď to Adam počul, preveľmi sa potešil a vstal. Jeho hlava siahala až k nebesiam. Tu Alah rozkázal anjelom a zvieratám, aby sa priblížili k Adamovi, pozdravili ho a prejavili radosť nad tým, že mu Alah odpustil. I tak sa stalo.

A potom sa Gabriel pobral s Adamom do Mekky. A všetky miesta, na ktoré Adam vstúpil, keď kráčal, sa stali ihneď úrodnými a všetky miesta, ponad ktoré prešiel, sa zmenili na púšte.

A keď dorazili do Mekky, prehovoril Alah k Adamovi:

— Adam! Postav mi tu teraz chrám, lebo toto miesto som si preň vybral dvetisíc rokov predtým, ako som ťa stvoril. A rozkázal som anjelom, aby ti

pomáhali. Keď stavbu dokončíš, obchádzaj okolo a volaj: Nieto boha okrem Alaha! Chváľ ma, veleb ma a ďakuj mi mocným hlasom! A nesmúť za Evou, tvojou družkou, lebo ja vás spojím v posvätných okrskoch chrámu. (*) A tento chrám sa stane veľkou kiblou (*) môjho posla Mohameda.

A Alah ďalej volal na Adama takto:

— Adam! Viem, čo cítiš vo svojom srdci k Eve a čo ona cíti k tebe. Keď ju uvidíš, buď k nej láskavý, lebo som ju ustanovil za matku tvojich synov a dcér! A medzitým Eva sedela na morskom brehu. A tam ju zastihol anjel, ktorý jej riekol:

— Eva! Vezmi si tieto šaty a pober sa so mnou, lebo vojdeš do posvätného chrámu, aby si sa v ňom pomodlila k Pánovi!

S tým jej dal dlhú košeľu a závoj. Oboje pochádzali z raja. Potom sa anjel odvrátil od Evy, aby si mohla obliecť košeľu a zahaliť sa do závoja.

A keď sa obliekla, vybrala sa na cestu. A šla, kým neprišla ku chrámu z východnej strany. (*) Bolo to v piatok v mesiaci al-muharrame. (*)

A tu sa Eva dala do plaču, lebo jej prišlo ľúto, že stratila všetku svoju krásu a pôvab. I vzal ju anjel za ruku a vyviedol ju na vršok al-Marva. (*) A tento vršok sa tak volá preto, lebo na ňom sedela „žena“. (*)

Adam sa priblížil k mekkskému chrámu zo západnej strany a stal si na vršok al-Safá. (*) I začal tam volať na Alaha, premocného a vznešeného:

— Tu som, tu som, Pane, (*) ktorý nemáš spoločníka! Tebe patrí sláva, milosť a moc. Tu som, Pane! A tieto slová odvtedy opakujú všetci mekkskí pútnici a ostatní, čo sem prišli vykonať Malú púť.

A keď Adam stál na vršku al-Safá, ozval sa Alah a riekol mu:

— Adam! Eva je pred tebou na vršku al-Marva. Obzeraj si ju, koľko chceš, ale nedotkni sa jej skôr, kým si neodbavíš púťové obrady! (*)

I zostúpil Adam z vršku a pobral sa k Eve. A ona sa pobrala k nemu. I stretli sa na spodku mekkského

Týmto symbolicky odháňajú satana.

(*) v posvätných okrskoch chrámu (lí mašáiri bajti) — z Kisáihu textu vyplýva, že Adam s Evou majú splodiť svoje potomstvo v blízkom okolí Kaaby. Kaaba stojí (a stála aj kedysi) uprostred veľkého chrámového priestranstva na spodku mekkského údolia. Dnes je tu veľká mešita (al-masdzid al-harám) obdĺžnikového tvaru, ktorá meria asi 165 × 109 m. Pre „posvätné okrsky“ použil Kisái slovo mašar (mašáir), čo doslovne znamená „miesto, na ktorom sa odávajú púťové obrady.“

(*) kibla — názov smeru, ktorým sa modlia mohamedáni. Nech sú kdekoľvek, musia byť tvárou obrátení ku Kaabe. (*) A šla, kým neprišla k chrámu z východnej strany — slovom „chrám“ sme tu nie celkom presne preložili výraz al-haram, pod ktorým moslimovia chápu všetky posvätné miesta v Mekke. Do priestoru al-haram smie pútnik vkročiť iba v stave rituálnej čistoty (tahára) a v predpísanom púťovom odevu (ihrám).

(*) al-muharram — názov prvého mesiaca v moslimskom kalendári.

Mohamedánsky rok je rozdelený na dvanásť mesiacov: al-muharram, safar, rabí al-avval, rabí al-sání, džumáda al-úľá, džumáda al-áchira, radžab, šaabán, ramadán, šavvál, zú al-kaada, zú al-hidždža, a má 354 dní. Moslimský letopočet sa nazýva hedžra (hidžra) a začal sa rokom 622 n. l.

(*) al-Marva — posvätný pahorok v blízkosti Kaaby v Mekke.

(*) lebo na ňom sedela „žena“ — žena sa povie po arabsky al-mara. Tento výklad vymysleli ľudoví tvorcovia legend.

(*) al-Safá — posvätný pahorok v blízkosti Kaaby v Mekke.

(*) Tu som, tu som, Pane! (labbajka Alláhumma labbajka) — púťové heslo, ktoré pútnici vyvolávajú pri rozličných obradoch.

(*) púťové obrady (po arabsky manásik al-hadždž) — sú veľmi zložité

a pre väčšinu pútnikov, ktorí iba raz v živote prídu do Mekky, nezvyklé. Bohatší pútnici si z tohto dôvodu prenajímajú sprievodcov (dalíl), ktorí im predvádzajú jednotlivé obrady a vodia ich podľa predpísaného poriadku z jedného miesta púte na druhé. Vo všetkých islamských mestách sa pre pútnikov predávajú aj príručky, v ktorých sú opísané jednotlivé obrady. Tieto knižky sa tiež nazývajú manásik al-hadžď.

(*) piatok (po arabsky jaum al-džuma, „deň zhromaždenia“) — je sviatočným dňom moslimov. V piatok na poludnie sa moslimovia zhromažďia k spoločnej pobožnosti — z toho aj názov tohto dňa — ktorá pozostáva z kázne (chutba) a spoločnej modlitby (salát al-džuma). Podľa rozšírených predstáv sa v piatok stali všetky významné udalosti.

údolia. Jeden druhému sa preveľmi potešili a dlho sa navzájom obzerali. Odvtedy sa vždy cez deň stretávali, dlho sa spolu rozprávali a spomínali na svoj osud. A keď sa zvečerilo, vrátila sa Eeva na vršok al-Marva a Adam na vršok al-Safá.

A žili si takto, kým nenastal čas púte, mesiac zú al-hidždža. Vtedy zostúpil Gabriel na zem a naučil Adama púťovým obradom. Potom zaodel Adama do púťového odevu, vzal ho za ruku a obišiel s ním chrám sedemkrát. A vykonal s ním aj ostatné predpísané púťové obrady. A keď bolo po všetkom, riekol Adamovi:

— Dost, Adam, dost! Alah prijal tvoju modlitbu a dovoľuje ti, aby si obcovoal so svojou manželkou Eevou.

I spal Adam s Eevou v piatočnú noc. (*) To preto, lebo vtedy je najvhodnejší čas na počatie. A veru, Eeva z neho ihneď počala.

Rozprávania
o deťoch Adama a Eevy

I priblížil sa čas Eevinho pôrodu a ona porodila dvojičky, chlapca a dievčatko, vo ôsmom mesiaci. Ale deti boli slabé a zomreli jej. Potom porodila znova dvojčatá, ale opäť jej zomreli. I zarmútilo to veľmi Adama a Eevu.

A vtedy prišiel k Eve Iblís a takto sa jej prihovoral:

— Chceš, aby ti ostalo nažive, čo nosíš pod svojím srdcom?

— Áno, — odvetila Eeva.

I poradil jej Iblís:

— Len čo sa ti narodí, daj mu meno „Sluha al-Hárisov.“

I riekol jej tak preto, lebo al-Háris znamená to isté, čo Iblís.

A stalo sa, že Eeva porodila zdravého chlapčeka a pomenovala ho „Sluha al-Hárisov.“

Detail z kúfskeho nápisu
na poškodených dverách do mauzólea
sultána Mahmúda z Gazny.
Afganistan. R. 1030.

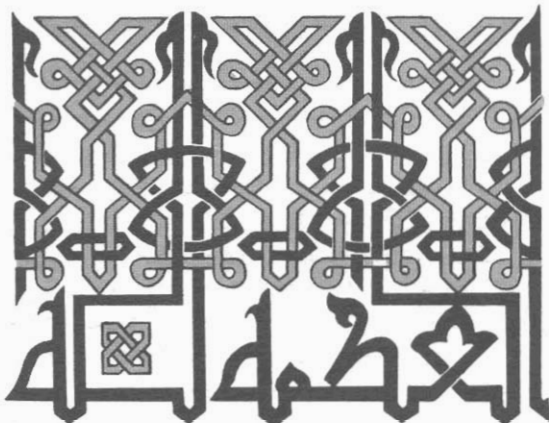

Dole ozdobný kúfsky nápis
na kamennej doske.
Mešita Džámi al-Núrí. Mosul.
Irak. R. 1122—1146.

Dole nápis v tzv. zapletanom kúfskom písme.
Vytvárajú ho kachlice poliate tyrkysovou glazúrou,
ktoré sú usadené medzi tehly bez glazúry.

Turecko. R. 1236.

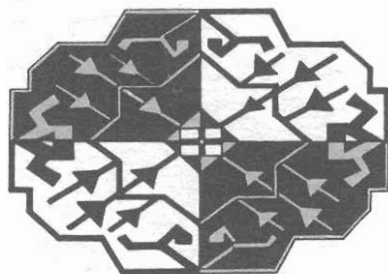

Rozprávania
o stvorení a prvých
ľuďoch

Keramická kachlica z konca 11. storočia.
Anatólia. Našla sa v zrúcaninách
seldžúckeho paláca pri meste Konya.
Uprostred je znázornený mýtický vták.

Ozdobný arabský kúfsky nápis, ktorý
vyhotovil španielsky moslimský kaligraf
pre kresťanského vládcu. Na nápis čítame:
„Sláva nášmu pánovi a vládatrovi Donovi
Pedrovi.“ Palác Alcazar. Sevilla.
Španielsko. 14. storočie.

Kráľovský bucharský osemuholník.
Výzdobný motív na povestných ručne
viazaných bucharských kobercoch.
V červenom hlavnom poli (farby volskej
krvi) vytvárať osemuholník niekoľko radov,
tzv. „neukončený“ vzor, ktorý
symbolizoval nekonečnosť Alaha.

ROZPRÁVANIE O PROROCKOM POSLANÍ ADAMA

(*) prorok (po arabsky nabí alebo
rasúl Alláh, „Posol boží“) – je
Alahovým poslom a hlásateľom jeho vôle.
Podľa islamského učenia Alah vysielal
prorokov od počiatku sveta k ľuďom
a džinom. Proroci sa oboznamovali s božou
vôľou prostredníctvom zjavení (po arabsky
vahj). Zjavenia dostávali rozličným
spôsobom, napr. Mohamedovi ich prinášal
anjel Gabriel. V koráne sa výslovne
spomínajú dvadsiati ôsmi proroci. Z toho je
dvadsaťjeden biblického pôvodu, štyria sú
arabskí a ostatní sú rozličné legendárne
a historické osobnosti. Podľa ľudových
predstáv však Alah zoslal na zem tisíce
prorokov. Zjavenia niektorých prorokov sa
zapísali aj do kníh: Mojžišovým zjavením
bola tóra (tzv. Mojžišov zákon alebo Päť
kníh Mojžišových), Dávidovým zjavením

Tu prišiel za ňou anjel a opýtal sa jej:
– Prečo si mu dala také meno?
– Chcela som, aby žil, – odvetila Eva.
– Tak si ho mala nazvať „Sluhom božím“ alebo
„Sluhom Milostivého“ alebo „Sluhom Milosrdné-
ho“, – riekol jej anjel.

I prelakli sa Adam s Evou prevelmi z toho, čo
urobili, a riekli si:

– Keď je tak, nechceme toto dieťa!

I usmrtil ho Alah v tú chvíľu.

A potom sa Eve znova narodili dvojčatá, chlapec
a dievča. Chlapcovi dala meno „Sluha boží“
a dievčatu „Služobníčka Milostivého“. A postupne
sa jej narodilo dvanásť dvojčiat, párikov, a všetkým
dala tie isté mená.

Potom Eva porodila opäť dvojčatá, z ktorých jeden
bol Ábel a druhá jeho sestra. Potom porodila Kaina
a jeho sestru, potom Sabavajha a jeho sestru a po-
tom Sandala a jeho sestru. A takto rodila, kým
neprišlo na svet stodvadsať dvojčiat.

A dvojčky narástli na mužov a ženy a splodili
ďalšie deti. Takto sa rozmnožilo Adamovo
plemeno.

Rozprávanie o prorockom poslaní Adama

Ibn Abbás zachoval, že Adam sa stal prorokom
medzi svojimi potomkami. Alah si ho vybral za
svojho posla a zveril mu zjavenie. A toto sa stalo
počas prvej noci z mesiaca ramadána. (*) Vtedy sa
Alah takto prihovril Adamovi:

– Adam! Nastáva mesiac, ktorý bude patriť tým
tvojim deťom, čo ma poslúchajú, mne sa klaňajú
a mňa si uctievaajú. V tomto mesiaci požehnávam
a obdarúvam svojou milosťou tých, čo sú mi verní.
Každú noc v tomto mesiaci oslobodzujem sedemde-

siattisíc svojich sluhov z večného zatratenia. Pritom skrášľujem rajské záhrady a štedro obdarívam novorodencov.

A rozpráva Kaab al-Ahbár, nech v ňom nájde Alah zaľúbenie, že Alah zjavil Adamovi dvadsaťdva svätých kníh. (*) A toto sa stalo počas prvej noci z mesiaca ramadánu.

V týchto knihách boli kapitoly a v kapitolách písmená, ktoré sa nespájali jedno s druhým.

Knihy obsahovali tisíc poučení o zvykoch Proroka (Mohameda), (*) náboženských povinnostiach (*) a božom zákone. (*) A boli tu i predpovede a napomenutia. Alah v nich objasnil Adamovi chod tohto sveta a jeho zákonitosti. Pripomenul mu, čo budú ľudia robiť, ako budú vyzerať a aké budú mať obyčaje ich vládcovia a proroci. A oboznámil ho aj s tým, aké jedlo a aké pitie bude mať človek na zemi.

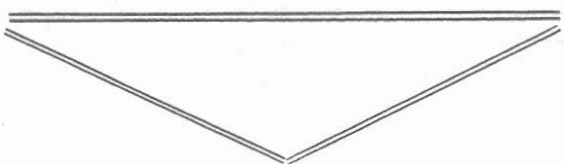
A takto sa Adam dozvedel, ako budú žiť jeho potomkovia.

Potom Alah nariadil Adamovi, aby všetky zjavené knihy odpísal. I vzal Adam pero a ovčiu kožu, ktorú opracoval, aby bola mäkká. A na ňu potom napísal dvadsaťosem písmen, (*) ktoré možno nájsť už v tóre, evanjeliu, žalmoch a vznešenom koráne. Prvé písmeno bolo „A“. Toto písmeno znamená: Alah — nikoho nezrodil, nikým nebol zrodený a nikto mu nie je roven.

Druhé písmeno bolo „B“. Toto písmeno znamená: Blahoslavenstvo nebies a zeme...

A posledné, dvadsiate ôsme písmeno je „V“. Toto písmeno znamená: (Alah) Vie, čo je na nebi i na zemi a čo je ukryté v dávnoveku.

A Adam si dobre zapamätal, čo odpísal, a naučil to aj svojich potomkov.

boli žalmy (zabúr), Mohamedovým zjavením bol korán. Najväčšími prorokmi islamu sú: Adam, Noe, Abrahám, Mojžiš, Kristus (Ísá) a Mohamed. Väčšinu prorokov ľudia neposlúchli, začo ich Alah príkladne potrestal.

(*) mesiac ramadán — 9. mesiac moslimského kalendára. Podľa učenia islamu Alah začal v tomto mesiaci zjavovať Mohamedovi korán. Po celý mesiac ramadán sa moslimovia musia cez deň postiť. Je to posvätná doba, kedy sa konajú zázraky a kedy je Alah veľmi priaznivo naklonený veriacim.

(*) dvadsaťdva svätých kníh — v texte sa uvádza slovo sahífa (množ. č. suhuť). Znamená to kniha alebo svätá kniha, alebo zjavenie.

(*) zvyky Proroka — po arabsky sunna alebo sunnat al-nabí — zvyky a výroky proroka Mohameda, ktoré moslimovia uchovávali ústnou tradíciou, zapisovali a napokon pozbierali do veľkých zbierok (tzv. hadís), tvoria dôležitú súčasť moslimského učenia. Dopĺňajú korán a obsahujú dôležité poučenia náboženského, právneho a sociálneho charakteru. Na tomto mieste sa autori tohto legendárneho rozprávania dopustili zrejmeho anachronizmu: Adam sa zoznamoval so zvykmi a výroky Mohameda, ktorý žil v 7. storočí?!

(*) náboženské povinnosti (fard, množ. č. faráid) — príkazy odvodené z koránu, ktoré musí zachovávať každý moslim. Hlavnými náboženskými povinnosťami sú: 1/ rituálna čistota (tahára); 2/ modlitba (salát); 3/ pôst po celý mesiac ramadán (saum); 4/ účasť na výročnej púti v Mekke (hadždž); 5/ náboženská daň (zakát).

(*) boží zákon (po arabsky al-šaría) — t. j. súhrn všetkých kultúrnych a právnych príkazov, ktoré vyplývajú z božieho zjavenia.

(*) dvadsaťosem písmen — čiže všetky písmená arabskej abecedy. Ako z textu vyplýva, Adam pripísal ku každému písmenu vetu, v ktorej je obsiahnutá niektorá vlastnosť Alaha.

ROZPRÁVANIE O ÁBELOVI A KAINOVI

(*) Ábel a Kain (Ábíl va Kábíl) — dvaja bratia (dobrý a zlý), ktorých príbeh sa rozpráva v biblii (Genezis 4,1—16). Príbeh prevzal útržkovite aj Mohamed od koránu a bohato ho rozpracovali autori islamských legiend.

(*) údolie Miná — asi 1500 krokov dlhé úzke kamenisté údolie, vzdialené okolo 8 kilometrov východne od Mekky. 10. dňa mesiaca zú al-hidždža tu pútnici obetujú zvieratá. Týmto dňom vrcholia púťové obrady a je zároveň najväčším sviatkom mohamedánov.

(*) Veža radostnej zvesti (kubbat al-bušrá) — alebo tiež „Príbytok radostnej zvesti“ a pod.

(*) Šit (z hebrejského Šét) — syn Adama a Evy, dedič a nástupca Adamov. Z jeho pokolenia pochádzajú všetci proroci a významní ľudia. Podľa moslimského podania bol prorokom a žil poriadnym životom. Zomrel 912-ročný a pochovaný je v blízkosti Mekky.

(*) Z jeho tváre žiarilo svetlo proroka Mohameda — podľa názoru islamských mystikov jestvovala Mohamedova duša (akési Mohamedovo svetlo alebo svetlo prorockosti, po arabsky núr) dávno pred narodením a prorockým vystúpením Mohameda. Táto duša vo forme svetla prechádzala všetkými prorokmi až k Mohamedovi. Názory o Mohamedovom svetle, teda akejsi svätožiare, ktorú vidno na tvári všetkých vyvolených ľudí, sa rozšírili najmä medzi ludom a prenikli do náboženského folklóru.

 Rozprávanie
o Ábelovi a Kainovi

A potom si Adam zavolať svojich synov Ábela a Kaina, (*) ktorých miloval najviac zo všetkých detí.

— Chcem, aby ste Pánovi priniesli obeť, — riekol.

— Dúfam, že ju od vás prijme.

Ábel bol pastierom. I vzal zo svojho stáda tučného barana, najkrajšieho, akého mal. I prichystal Pánovi obeť.

Kain bol roľníkom. Vzal najhoršie zrna, aké mal, a prichystal z neho Pánovi obeť.

Tu sa zniesol z neba biely oheň. Nepálil, ani nedymil. I zhorela v ňom Ábelova obeť, ale Kainovho zrna sa ani nedotkol. I zanevrel Kain na Ábela a začal na neho žiartiť. Riekol:

— Jeho deti sa vyvyšujú nad moje.

A potom si tajne zaumienil, že Ábel zabije.

A o tom hovorí aj Alah, on je vznešený: Od jedného z nich som prijal obeť, ale od druhého nie. I riekol ten druhý. Zabijem Ťa! A riekol ten prvý: Alah prijíma obeť len od bohabojných. //5 : 30//

Rozpráva sa, že Ábel a Kain pripravili Pánovi obeť v údolí Miná. (*) Toto údolie je totiž miestom obety.

A keď sa odtiaľ vracali k príbytkom svojho otca, kráčal Ábel pred Kainom. A tu vzal Kain do ruky veľký balvan a udrel ním brata po hlave. I zabil ho a nechal ho tak, robiac si výčitky nad svojím skutkom.

Vtom Kain uvidel dvoch havranov, ako sa rujú. I zabil jeden z nich druhého. Tu ten, čo zabil, začal hrabať a vyhrabal v zemi jamu. I privliekol do nej zabitého druha a zahrabal ho.

Kain to uvidel a riekol si (slovami vznešeného koránu):

Och, ja úbožiak! Či nie som schopný ani toho, čo ten havran, aby som zahrabal mŕtvolu svojho brata? I začalo ho hrýzť svedomie. //5 : 34//

A keď Ábel s Kainom neprichádzali domov, vybral sa ich Adam hľadať. I našiel mŕtvolu Ábelovu. Tu sa ho zmocnil prevelký smútok. Vzal ho na plecia, plakal a žiaľil. A spolu s ním plakala i jeho žena Eva štyridsať dní. Potom však Alah zvestoval Adamovi i Eve toto:

– Neplačte! Obdarujem vás dobrým synom! Bude sa podobáť na Ábela. Z jeho potomstva sa zrodia proroci a poslovia.

I prestali Adam s Evou smútiť a pobrali sa do Veže radostnej zvesti. () I počala tam Eva syna, ktorý dostal meno Šít. (*) Riadne ho vynosila a keď ho porodila, veru sa podobal na brata Ábela. Z jeho tváre žiarilo svetlo proroka Mohameda. (*) Keď Šít vyrástol a dospel, poslal mu Alah palicu z lotosového stromu, ktorý je v najvyššom nebi. Celá bola vyložená drahými kameňmi a voňala ako pižmo. Šít mal na pravom ramene znamienko krásy a Alah ho obdaril deťmi ešte počas života jeho otca Adama.*

Keramický tanier zo Samarkandu alebo Nišápúru. Na jeho bordúre je v kúfskom písme vpísané príslovie. 10. storočie.

*Rozprávania
o smrti Adama a Evy*

Zachoval Abdalláh ibn Abbás, nech v ňom nájde Alah zaľúbenie:

Adam sadil stromy a oral, kým nepreoral celú zem. A keď prežil celý svoj pozemský čas, zavolať na neho Alah:

– Adam! Priblížila sa tvoja posledná chvíľa. Preto zanechaj záveľ synovi Šítovi!

A v tých časoch mal Šít štyristo rokov.

I opýtal sa Adam:

– Pane! Čo je to smrť?

I odvetil mu Alah, on je vznešený:

Slová „knieža veriacich“, amír al-muminín, votkané do slávnostného hodvábneho rúcha fátimovského kalifa al-Hákima (zomrel r. 1021). Nápís v kúfskom písme. Egypt.

— Je to pečat', ňou zapečatím všetkých, ktorých som stvoril. Chuť má trpkejšiu ako vražedný jed. S ňou odchádza sviežosť z tváre, krása i dar reči a telo sa vráti tam, odkiaľ pochádza. Príde do zeme, ktorá pohltí mäso, krv i kosti a všetko sa zmení na hlinu. Adam! — zvolal na neho Alah. — Aj ty sa zmeníš na vysušenú hlinu!

A keď nastal piatok a priblížila sa práve tá chvíľa, keď Alah stvoril Adama — bolo to medzi západom slnka a koncom večernej modlitby — rozkázal Alah anjelovi smrti, aby sa pobral za Adamom. A nariaďil mu, aby sa mu ukázal v tej podobe, v akej sa nezjaví nikomu iba prorokovi Mohamedovi.

— Vezmi si nápoj rozluky a daj sa mu z neho napiť! — riekol Alah. — Potom chyť jeho dušu, ktorú som do neho vdýchol.

I zostúpil anjel smrti a s ním Gabriel, Míkáíl a ostatní anjeli so zástavami na zem. A v tú chvíľu sa znieslo z nebies veľké lôžko a ostalo stáť medzi nebom a zemou. Rajske príbytky sa roztvorili a anjeli rozprestrelí zástavy pred bránami do nebies. Tak očakávali Adama.

I predstúpil anjel smrti pred Adama a riekol mu:

— Pokoj tebe, otec človečenstva! Či ma poznáš?

— Áno, — riekol Adam. — Ty si anjel smrti a prichádzaš s rozkazom.

— Mám ňa napojiť nápojom rozluky, — riekol mu anjel. — Keď sa z neho napiješ, okúsiš chuť smrti.

— Poslúcham a počúvam, — odvetil mu Adam.

Tu mu anjel smrti podal do ruky nápoj a on sa z neho napil, tak ako to rozhodol Alah, on je vznešený. A jeho duch ihneď opustil pozemský svet. Potom Gabriel umyl Adamovo telo vodou z raja a zahalil ho do posmrtného rubáša. A anjeli ho vložili do hrobu. Hlavu mal pri Kaabe a nohy až tam, kam mu dočiahli.

A rozpráva sa, že keď zomrela Eva, umyli dcéry jej telo, zahalili ho do posmrtného rubáša a pochovali po boku Adama, nech na nich obidvoch spočívne

pokoj boží! Hlavu Evinu uložili k hlave Adamovej a nohy k jeho nohám.

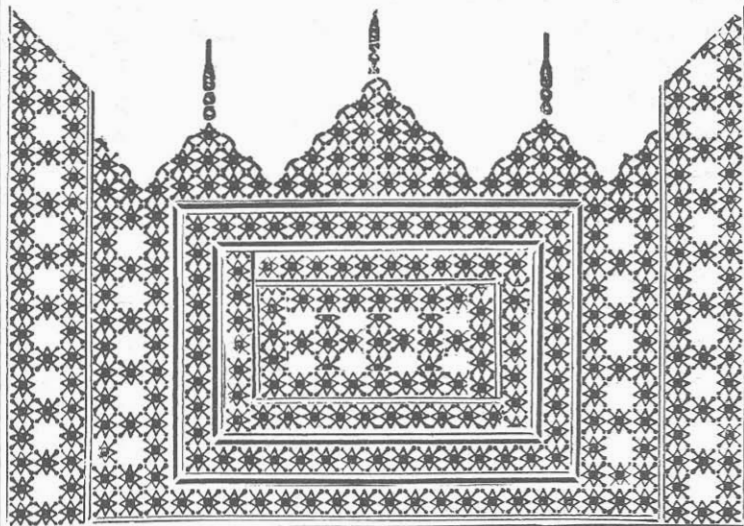
Niektorí iní rozprávači vravia, že Eva je pochovaná pri meste Džidda. ()*

Adamovým nástupcom sa stal Šít. I poslúchali ho všetky Adamove deti. I zdedil po Adamovi schránku zmluvy i zázračného koňa. Tento kôň krásne skákal, a keď zaerdžal, odpovedalo mu všetko zvieractvo.

*ROZPRÁVANIE O SMRTI ADAMA A EVY
(*) Džidda — prístavné mesto na západnom pobreží Arábie vzdialené asi 50 kilometrov od Mekky. Významné obchodné a tranzitné stredisko.*

Ukážka jedného z mnohých variantov dekoratívneho písma sulus, ktoré vymyslel turecký kaligraf Mustafa Rákim. Na obrázku je napísané: „Nieto sily ani moci len u Alaha“. Turecko. R. 1797.

ROZPRÁVANIA
O PROROKOCH, OBROCH
A NÁSILNÍKOCH

Rozprávania o prorokoch sa v arabskej legendárnej literatúre začínajú životopisom Adama, prvého človeka. Po ňom vystúpili proroci Idrís, Noe, Húd, Sálíh a Abrahám — ak máme spomenúť len tých najdôležitejších.

Náš výber z Kisáího rozprávání o prorokoch začína legendárnym životopisom Abraháma. Tejto známej biblickej osobnosti venoval v koráne veľa miesta aj Mohamed. Abrahám bol preňho dôležitý nielen preto, že jeho syn Izmael bol legendárnym praotcom Arabov, ale aj preto, lebo podľa Mohamedovho výkladu sa Abrahám s Izmaelom klaňali Alahovi v mekkskom chráme Kaabe. Týmto tvrdením chcel Mohamed presvedčiť svojich rodákov o tom, že uctievanie mekkskej Kaaby má dlhú a slávnú tradíciu, siaha až do čias patriarchov.

Neskorší tvorcovia islamských legendárných rozprávání rozvinuli povest' o Abrahámovi do veľkej šírky. V ich podaní bol Abrahám veľkým prorokom, ktorý bojoval proti mocnému a opovážlivému pohanskému kráľovi, obrovi a násilníkovi Nimrúдови. Rozprávanie o Nimrúдови a jeho predkoch Kúšovi a Kanánovi tvorí počiatok dlhej abrahámonskej povesti...

Výzdobný variant písmena
„há“ v koncovej polohe.
Epitaf v Kajraváne.
Tunisko. R. 1025.

Aj Abrahámovi potomkovia Izmael, Izák, Jakub a Jakubov syn Jozef boli podľa islamských predstáv proroci. Ich legendárne životy spracovali moslimskí autori zväčša podľa biblických predlôh, dokonca sa im podarilo uchovať aj epickú prostotu biblického rozprávania.

Legenda o Jozefovi Egyptskom, ktorá je zo všetkých rozprávání najdlhšia, nadchla už Mohameda. Venoval jej dokonca celú 12. súru v koráne, ktorá sa aj volá súrou Jozefa. Moslimskí rozprávači obohatili legendu o Jozefovi o nové prvky, avšak pritom sa usilovali byť verní koránovej predlohe, a preto do svojho rozprávania ukladali koránové verše všade, kde im to len dejová osnova dovoľovala.

Životy patriarchov, či ako tvrdia moslimovia „prorokov“ – Abraháma, Izmaela, Izáka, Jakuba, Jozefa, Benjamína a ďalších sa v podaní moslimských autorov ponášajú na povesti o dávnych mýtických osobnostiach, pričom, čo je zvláštne, náboženské poslanie týchto hrdinov, ktoré Mohamed tak zdôrazňoval, ustupuje v Kisáiho podaní takmer do úzadia.

Rozprávania
o obrovi Kúšovi a jeho deťoch,
nech ich preklajje Alah

Kaab al-Ahbár zachoval toto:

Z Chámovho (*) potomstva sa narodil chlapec, ktorého nazvali Kúš. (*) Mal brata, ktorý sa volal Rago, a obidvaja boli obrami, násilníkmi. (*) Ale Kúš bol mocnejší ako jeho brat. Mal tmavú pleť, modré oči a silnú postavu. Jeho nechty sa podobali na levie pazúry.

I pobral sa Kúš so svojím vojskom na východ i západ a všade zabíjal, vrhal sa do bitiek a bral ľud do zajatia. Mestá, ľudské obydľia a dediny obracal v ruiny, až kým nenatrafil na jednu planinu, ktorá sa volala Kusá Rabbá. A to bolo v Iraku. Cez tento kraj pretekali rieky a rástli tam stromy. I zavolať si astrológov (*) a povedal im:

– Zapáčilo sa mi toto miesto. Pozrite sa do hviezd, či bude pre nás vhodným bydlom!

I odvetili mu astrológovia:

ROZPRÁVANIE O OBROVI
KÚŠOVI A JEHO
DEŤOCH, NECH ICH
PREKLAJE ALAH

(*) Chám – Noeho syn. Noe je známa biblická postava (Genezis 6 a nasl.). Povešť o ňom, o jeho synoch a o potope sveta prebral aj Mohamed do koránu a neskoršie ju literárne spracovali autori moslimských legiend. Stručný obsah legendy o Noemovi je takýto:

Onedlho po smrti Adama ľudia začali veľmi hrešiť, najmä Kainovi potomkovia. Vtedy k nim Alah poslal proroka Noema, ale ľudia sa nepolepšili, a preto ich potrestal potopou. Pri potope zahynulo celé ľudstvo okrem Noema a jeho rodiny. Noe si na rozkaz Alaha postavil loď (tzv. archu) a v nej prečkal, kým opadnú vody potopy. Noe mal troch synov, Sáma, Cháma a Jáfisa, ktorí sa stali praotcami jednotlivých ľudských rás. Sám a Jáfis boli dobrí synovia, ale Chám sa zo svojho otca smial, a preto ho Noe preklial. Z prekliateho Cháma pochádzajú všetci zlí, tyranskí vladári, obri a násilníci.

(*) Kúš – v texte, z ktorého prekladáme, sa píše „Kúš, syn Katránov.“ V iných moslimských legendách sa Kúš označuje priamo za Chámovho syna. (*) boli obrami, násilníkmi (va káná džabbárajni) – t. j. boli

veľkí a veľmi mocní. Slovo džabbár však zároveň znamená „násilný, zlý, tyranský človek.“

(*) astrológ (po arabsky munadžďžim) — astrológovia zostavovali horoskopy (táli) a podľa nich predpovedali osudy človeka, odporúčali najvhodnejšiu dobu k vykonaniu nejakej činnosti (napr.

k vypovedaniu vojny), radili vláďárom čo robiť, a pod. Astrológia (film al-nudžúm) sa pokladala za vedu. Jej základy si Arabi osvojili od starých východných národov.

(*) Kanán (biblický Kenaan) — legendárny praotec Féníčanov a iných národov, ktoré sídlili v krajine Kanán (Palestína). Podľa Kisúiho je Kúšovým synom, podľa iných podaní Chámovým synom alebo Sámovým synom.

(*) Hásir — ten, kto láme, ničí, uchvacuje, ale tiež lev.

(*) Šalchá Pastierka — „šalchá“ znamená po arabsky veľmi ostrá šabľa. Meno zrejme vymysleli autori legiend.

(*) potomkovia Jáfisa — t. j. potomkovia Noemovho syna Jáfisa (Jafeta).

— Daj nám na to tri dni!

I poskytol im lehotu tri dni. Na štvrtý deň prišli za ním a povedali:

— Vládca! Nachádzame vo hviezdach, že z tohto miesta povstane veľký kráľ, ktorý bude vládnuť nad východom a západom.

I zasmial sa Kúš tejto reči a povedal:

— Ja som ten kráľ!

A rozkázal, aby na tom mieste ihneď postavili vzosné paláce so širokými, bohato zdobenými komnatami. A nariadil svojim otrokom, aby vysadili záhrady a zavodnili ich zurčiacimi potokmi. Tu žil potom dlhý čas. Alah mu požehnal syna, ktorého nazval Kanán (*) a druhého syna, ktorému dal meno Hásir. (*) Kanán mal veľkú silu a bol vášnivým poľovníkom. Kričal na zver tak mocne, až sa jej útroby trhali a padala od laku na zem. Po smrti Kúša sa stal kráľom Hásir.

A stalo sa, že vtedy poľoval Kanán v stepi. Tam uvidel ženu, ktorá pásala kravy. I chcel ju zviešť, ale nedala sa mu. Ale on len stále naliehal, a tak mu povedala:

— Čo by si nechcel? Veď mám muža, ktorý sa každú chvíľu vráti domov. Ak ťa uvidí so mnou, zabije mňa a zabije aj teba.

I zasmial sa Kanán a povedal:

— Kto sa môže so mnou merať!? Veď ja som Kanán, Kúšov syn. Ale žena mu neverila, zasmiala sa a povedala:

— Načo spomínaš kráľov! Ty si len obyčajný poľovník.

A ako sa takto zhovárali, tu náhle prišiel jej muž. Skríkol, udril Kanána do tváre a zhodil ho na zem. Klakol si na neho a chcel ho zabiť. Kanán sa najprv nebránil, ale keď už bol na zemi, zrazu vyskočil, schytil chlapa do rúk a hodil ho z celej sily o zem. Tak ho zabil. Potom pristúpil k žene, ktorá sa volala Šalchá Pastierka. (*) I obcovoľ s ňou a odniesol si ju do svojho domu.

V tých časoch sa množili vojny medzi potomkami Kúša a potomkami Jáfisa. (*) A vo všetkých vyhrával Kúšov syn Hásir. A vtedy Kanán poslal list kráľovi Džauharovi, vodcovi Jáfisovho rodu, a požiadal ho, aby mu dal svoju dcéru za ženu. Ale Džauhar odmietol so slovami:

— Nedám ti ju, nie si kráľ! Si len obyčajný poľovník.

Táto reč veľmi nahnevala Kanána a pobral sa za svojim bratom Hásirom.

— Brat môj, — riekol mu Kanán, — daj mi vojsko, lebo sa

chcem vypraviť proti Džauharovi, zabil ho a vzial si jeho dcéru násilím.

I odvetil mu Hásir:

— Veru nie! Džauhar je vodcom Jáfisovho rodu. Stala by sa chyba, ak by som ti zveril do rúk vojakov, aby si ho zabil.

I rozhneval sa Kanán na brata, zlostne na neho skočil, stiahol ho za nohy z trónu a začal ho biť, kým ho nezabil. A tak sa zmocnil kráľovstva. Potom sa ihneď vypravil do Džauharovej krajiny, zahubil kráľa, uniesol jeho dcéru a oženil sa s ňou.

Rozpráva sa, že jednej noci, keď Kanán spal, zjavil sa mu vo sne človek, ktorý ho začal škrtiť.

— Počúvaj, ty najhorší spomedzi najhorších, — povedal mu,

— Alah ti dal moc, ale iba dovtedy, kým ťa o ňu nepripraví smrť.

Tu sa Kanán prebudil, ihneď si dal zavolať astrológov a rozpovedal im svoje videnie. I vysvetlili mu ho takto:

— Narodí sa ti syn, ktorého si počal tejto noci, a ty zahynieš jeho rukou.

A veru Šalchá Pastierka otehotnela tej noci. Preto sa Kanán rozhodol, že ju zabije a tak zničí to, čo sa zrodilo v jej živote.

Ale tu počul hlas, ktorý mu oznamoval:

— Zadrž! Nesmieš sa dopustiť tejto vraždy!

Keď to počul, neuztiahol viac ruku na matku dieťaťa. A tá, keď sa jej naplnil čas, porodila chlapca so splošteným nosom. A za dieťaťom vyšiel z matkinho lona tenký had, ktorý vošiel nosnou dierkou do chlapcovho tela. Toto veľmi vydesilo matku a oznámila to Kanánovi.

— Beda ti, Šalchá! — zvolal. — Zabi ho, veď je prekliaty!

I odvetila mu Šalchá:

— Ako môžem znieť zo sveta vlastné dieťa?

— Tak ho zober a pohod' v stepi, nech tam umrie smädom a hladom.

I zobrala sa a šla do stepi. Našla tam pastiera, ktorý pásol stádo.

— Tu máš chlapca! — povedala mu. — Vychovaj ho a budeš mať z neho sluhu.

I vzal si pastier dieťa a položil ho do prostriedku stáda. A hľa, stádo sa ihneď rozostúpilo a kravy sa rozutekali napravo i naľavo. I chytil dieťa a znova ho chcel položiť k stádu, ale zvieratá sa opäť rozutekali. Vtedy sa pobral k svojej žene a rozpovedal jej, čo sa mu prihodilo.

Kaligrafické spojenie dvoch písmen („lám“ a „alif“).

Zapletené vertikály
výstúpajú do polopalmet.
Kajraván. Tunisko. R.
1034.

(*) ... a dali mu meno Nimrúd. To preto, lebo vyrástol na tigrom mlieku — tigrica alebo leopardia samica sa povie po arabsky namira. Etymológii však vymysleli autori legendárnych rozprávání.

ROZPRÁVANIE
O NIMRÚDOVI, NECH HO
PREKLAJE ALAH

(*) Nimrúd
— biblický Nimród
(Genezis 10,8–12).
Podľa biblie bol Nimrúd „udatným poľovníkom pred Pánom“ a zakladateľom Babylonu a iných miest. V moslimských legendách vystupuje Nimrúd ako veľký násilník a vražedný kráľ, ktorý vyhubí všetkých pozemských vládcov a napokon chce zabiť aj boha Alaha a jeho proroka Abraháma.

(*) Tárach, syn Náchorov (niekedy tiež Tárich) — legendárny hrdina, ktorý postaví Nimrúdovi zámok a stane sa jeho vezírom a dôverníkom. A hoci je Tárach pohan, splodí so svojou manželkou proroka Abraháma. Pretože Nimrúdovi predpovedali, že zomrie po narodení veľkého proroka, bude chcieť Abraháma zabiť, ale sa mu to nepodarí.

(*) lakeť (po arabsky zirā) — dĺžková miera, asi 50 cm. Jestvovalo niekoľko druhov laktov, ktorých dĺžka sa od seba o pár centimetrov odlišovala.

— Chlapec je prekliaty, — povedala mu. — Prišiel na svet v zlej chvíli. Zabi ho!

— Nie! — povedal pastier.

Tu žena chytila dieťa a rozbehla sa s ním k rieke. Hodila ho do vody a ušla. „V nej sa utopí,“ pomyslela si. Ale rieka nechcela dieťa a vyvrhla ho na breh. Tam ho našla tigrica, dala mu vlastného mlieka a odkojila ho. Uvideli to ľudia, vzali jej chlapca, vychovali ho a dali mu meno Nimrúd. To preto, lebo vyrástol na tigrom mlieku. (*)

Rozprávanie
o Nimrúdovi, nech ho preklaje
Alah

Zachovalo sa, že keď Nimrúd (*) dosiahol mužného veku, začal zbíjať počestných. Zbíjal po dedinách a mestečkách, okrádal ľudí o majetok a bral ženy do zajatia. Čoskoro sa stal vodcom skupiny lúpežníkov. A prišiel aj do mesta Kusá Rabbá. Tam sa dal do boja proti vlastnému otcovi Kanánovi, porazil ho a odľal mu hlavu. Potom si sadol na jeho trón a z jeho kráľovstva prepádaval ostatných kráľov. Porážal ich jedného za druhým, kým sa nezmocnil ich krajín. Potom pozbieral sedemdesiatisícové vojsko, vypravil sa proti kráľovi západu, ktorý sa volal Baršúš, a zabil ho. Odtiaľ odišiel do krajín východu, ktorým vládol kráľ Gajzár. I bojoval s ním a zabil ho. Potom sa obrátil proti kráľom Jemenu a Hadramautu i proti vládcovi Číny a zabil ich. A v boji porazil aj ostatných kráľov. Posledný z nich bol Bahát, vládca Indie. Napokon sa víťazne navrátil do mesta Kusá Rabbá.

Tam si dal zavolať Táracha, syna Náchorovho, (*) ktorý sa vyznal v tesárskom i murárskom remesle. I rozkázal mu, nech mu postaví pyšné obydlie. A dal sa Tárach do roboty a vystaval mu palác, ktorý mal podobu štvorca. Dlhý bol tisíc laktov (*) a práve toľko široký. Jeho steny boli vykladané vzácnymi kameňmi a dlážky z bieleho striebra. Jeho povaly boli zo santalového dreva (*) a brány zo slonoviny. Okolo sa vinuli potôčky, v ktorých tieklo mlieko, med, víno a voda. Medzi nimi stáli strieborné a zlaté stromy. A v zámku boli veľké komnaty

a v každej z nich visel Nimrúdov obraz. Keď bol palác hotový, Nimrúd si ho obzrel a veľmi sa mu zapáčil. I zavolať si Táracha a vymenoval ho za svojho prvého vezíra. (*)

A stalo sa, že Nimrúd sa jedného dňa prechádzal vo svojich záhradách. I prišli za ním ľudia, oblečení do hrubej vlny a kože.

— Kto ste? — opýtal sa ich.

— Sme potomkovia proroka Idrísa, (*) — odvetili mu. — On nás naučil hviezdárstvu (*) a prikázal nám, aby sme uctievali Alaha.

I povedal im Nimrúd:

— Vojdite do môjho zámku!

A keď vošli, takto im povedal:

— Vyberte si! Alebo zavrhniete Alaha a prijmete moje náboženstvo alebo ma naučíte vykladať z hviezd.

— Naučíme ťa vykladať z hviezd, — odvetili mu.

I osvojil si od nich hviezdárske umenie. Ale potom sa mu zjavil Iblís v podobe starého muža a povedal mu:

— Porozumel si hviezdám, ale ja ťa naučím niečo ešte lepšie!

— A čo také? — opýtal sa Nimrúd.

— Naučím ťa kúzlam a vešteniu. (*)

A uskutku zasvätil ho do toho. A potom mu povedal:

— Všetci pozemskí králi, ktorí kralovali pred tebou, mali bohov, ktorým sa klaňali. A ich ľud sa im tiež klaňal. Ty si najväčší a najmocnejší vládár. Nasleduj ich príklad a daj si urobiť modly aj ty!

I poslúchol ho Nimrúd a rozkázal Tárachovi, aby mu zhotovil modly. I vyhotovil mu sedemdesiat modiel zo zlata a všetky mali podobu Nimrúda. Kráľov príklad nasledoval aj ľud. Každý si urobil modlu podľa svojej podoby. Napokon Tárach postavil najväčšiu modlu. Bola dlhá sedem lakťov a široká dva lakte. Jej trup bol z červeného zlata. V očiach mala zafíry a v ušiach jej žiarili chryzolity. Na hlavu jej položili zlatú korunu vykladanú drahokamami. A dali jej meno Dílún. Potom ju posadili na trón vyrezaný zo slonoviny. Napokon Nimrúd rozkázal, aby jej priniesli obeť, a to sa aj stalo.

A všetci ľudia nasledovali tento príklad a klaňali sa svojim modlám.

A bolo to práve vtedy, keď Nimrúd začul hlas, ktorý mu oznamoval:

— Zahynieš, lebo neuctievaš boha Abrahámovho! (*)

(*) santalové drevo (po arabsky sandal) — pochádza zo santalového stromu a vyznačuje sa veľkou tvrdosťou.

(*) vezír

— minister, najbližší dôverník panovníka.

(*) Idrís — jeden z najstarších prorokov.

V koráne sa spomína na dvoch miestach //19 : 57

a 21 : 85//. Podľa moslimských legiend bol

Idrís zručný remeselník

a najstarší učenec. Vyznal sa v astronómii, astrológii,

chronológii a v medicíne.

Arabskí autori ho stotožňujú s biblickým

Enochom (Genesis 4,17).

(*) On nás naučil hviezdárstvu — t. j. astrológii. U starých národov splyvali astrológia a astronómia v jednu náuku.

(*) Naučím ťa kúzlam a vešteniu — kúzla (sihr) sa robili za účasti džínov.

Duchovia, teda džínovia sa

vyvolávali a zaklínali pomocou rozličných

formuliek a talizmanov.

Veštilo sa (kihána) z hviezd, z ruky, podľa

rozličných znamení a pod.

Aj čarovanie a aj veštevstvo, pokiaľ sa robili podľa

určitých pravidiel, pokladali sa za vedy.

(*) Abrahám (po arabsky Ibráhím)

— biblický patriarcha a jeden z najdôležitejších

prorokov v islame. Jeho príbeh s pohanským kráľom Nimrúdom bol mnohokrát

spracovaný v židovskej aj islamskej legendárnej literatúre. Abrahám, syn Tárachov, sa v ňom stáva priam rozprávkovým hrdinom, ktorý zázračným spôsobom uniká pred útokmi hrozného Nimrúda. Ale Abrahám je aj prorokom, ktorý spolu so synom Izmaelom stavia po smrti Nimrúda v Mekke chrám ku pocte Alaha. V koráne sa na mnohých miestach zdôrazňujú Abrahámove zásluhy, patrí k ľuďom, ktorých si Alah najväčšmi váži. Mohamedáni ho pokladajú za moslima a priateľa, či miláčika božieho (chálíl Alláh). Tento nárok na Abraháma, ktorý Mohamed presne formuloval v koráne, veľmi pobúrili jeho židovských odporcov. (*) vykladači snov (po arabsky muabbirín) — zaoberali sa výkladom snov (taabír al-ahlám). Sny sa vykladali podľa rozličných „kľúčov“, ktoré si Arabi osvojili od mezopotámskych národov, Indov a Grékov. Najznámejší vykladač snov v prvých storočiach mohamedánskeho letopočtu bol Muhammad ibn Sírín (zom. r. 729). Z neskorších čias sa zachovalo množstvo väčších i menších snárov, ktoré sa mu pripisujú.

— Kto je to Abrahám? — opýtal sa Nimrúd, ale nikto mu nevedel povedať.

O niekoľko dní nato sa Nimrúd záľubne díval na svoj zámok, keď zrazu začul hlas, ktorý mu oznamoval:

— Nimrúd! Nedaj sa zmiasť krásou svojho zámku! Ani sa nenazdáš a príde muž, ktorý ti tvoje pyšné obydlie rozvára. Nebudeš mať kam ujsť pred Abrahámom a ani pred jeho bohom.

I naľakal sa týchto slov a pobral sa na poľovačku. Ale aj tam ho hlas prenasledoval:

— Nimrúd! Neteš sa z levov a slonov, ktoré si zajal, a zo zbraní, ktoré si nazhromaždil. Budú prvé, ktoré sa obrátia proti tebe.

A Nimrúda sa znova zmocnil strach a ponáhľal sa domov. Rozbehol sa k nohám najväčšej modly a zvolal:

— Povedz mi, kto je Abrahám!

I odvetila mu modla:

— Beda ti, Nimrúd! Abrahám bude ten, čo ťa pripraví o kráľovstvo, ak v neho a v jeho boha neuveríš.

I poďakoval sa jej za odpoveď a obetoval jej sedemsto býkov a práve toľko oviec a ostatného rožného statku.

A stalo sa, že o krátky čas nato sedel Nimrúd na dvore svojho paláca, keď tu k nemu zlietli z neba dva biele vtáčiky. I povedal mu jeden z nich:

— Zahynieš a zahynie tvoje kráľovstvo! Prišli sme ti to povedať, ja, vták Východu, a môj brat, vták Západu. A zahubí ťa boh Abraháma.

I zavolať si Nimrúd svojho vezíra Táracha a rozpovedal mu to.

— Neboj sa! — odvetil mu Tárach. — Sú to všetko len čary džinov, ktorí ti závidia tvoju moc a vládu.

A keď nadišla noc, zaspal Nimrúd a prisnil sa mu strašlivý sen. Zobudil sa plný hrôzy a hneď zavolať vykladačov. (*)

— Videl som muža, — povedal im, — a z jeho čela vychádzalo také veľké svetlo ako slnečná žiara. Na sebe mal dva biele plášte a v rukách držal čiernu palicu. Kopol do mňa a povedal mi: „Nimrúd! Uveríš v pána Abrahámovho alebo nie? Ak nie, rozbijem ti korunu!“ A s tým mi vylúpil pravé oko. I začal som volať o pomoc, ale nikto neprišiel. I povedal mi: „Máš slepé oči i srdce.“ A potom odo mňa odišiel.

I riekli mu vykladači:

— Kráľ! Takéto sny sa snívajú každému, kto na večeru tak veľa jedáva ako ty. Preto sa ich neboj!

Avšak keď vyšli od kráľa, povedali jeden druhému:

— Sú to zlé znamenia. Zahynie kráľ a zahynie aj jeho kráľovstvo.

A o nejaký čas, keď Nimrúd opäť ležal na lôžku, prisnil sa mu ďalší čudný sen. Vylakaný sa zobudil a zvolal si všetkých svojich sluhov:

— Mal som veľmi zvláštny neuveriteľný sen s Tárachom,

— oznámil im.

— Keby nebol mojím najoddanejším vezírom, takmer by som povedal, že mi je nepriateľom. Videl som, ako z Tárachovho chrbta vyrástol zelený konár a na jeho vetvičkách bolo hrozno.

A tento konár sa tak rozkošatil, že pokryl východ i západ a celé nebo. A všetok ľud z môjho kráľovstva sa mu začal klaňať. Dokonca i môj palác, i môj trón a všetko ostatné v mojom dome.

Onedlho mal Nimrúd ďalší sen. Zjavil sa mu muž, ktorý držal v pravej ruke slnko a v ľavej ruke mesiac a hviezdy. Povedal Nimrúдови:

— Uctievam pána nebies a zeme.

Potom sa zatriasol trón a Nimrúd z neho spadol.

O pár nocí sa mu prisnil ďalší hrozný sen. I zavolať ihneď veštcov a vykladačov a povedal im:

— Mal som strašidelný sen. Ale neopovážte sa mi skryť jeho skutočný zmysel, lebo vás potrestám. Hodím vás levom a budete ich potravou.

I riekli mu vykladači:

— Čo sa ti prisnilo, kráľ?

— Videl som svetelný lúč, jasnejší ako slnko a mesiac. A videl som ľudí, ktorí po ňom schádzali a vchádzali do neba. A tento lúč ožaroval človeka prekrásneho výzoru. Ľudia sa mu prihovárili takto: „Nech ti Alah dopraje víťazstvo, lebo tvojím príchodom ožije zemska krajina.“ A toto je celý sen.

A riekli mu vykladači:

— Pozhovej nám jeden deň a jednu noc a povieme ti, čo to znamená.

A keď im vyhovel, ihneď sa vybrali za vezírom Tárachom a riekli mu:

— Sny kráľa prezrádzajú toto: Z ľudí jemu najbližších sa narodí chlapec, ktorý s ním bude bojovať o kráľovstvo, porazí ho

Ozdobné písanie slova Alah, po arabsky „alláh“, na epítape Amat al-Rahmány. Medzi dvoma písmenami -l- je ozdoba v podobe striešky, z ktorej vyrastá kvet. Kajráván. Tunisko. R. 1034.

(*) za sedem rokov dal kráľ zabiť stotisíc novonarodených chlapcov — motív kráľa, ktorý sa bojí, že ho niekto pripraví o trón, sa často opakuje v legendárnej literatúre. Aj faraón, keď sa dozvedel, že sa má narodiť Mojžiš, dal zabiť všetky novorodeniatka.

a zdedí jeho ríšu. A sláva chlapcova vystúpi do neba a rozšíri sa na východ a na západ.

Keď to Tárach počul, vybral sa za kráľom a oznámil mu to. A vykladači k tomu doložili:

— Ale ten chlapec nebude ozbrojený a nebude mať nijakých vojakov.

I zasmial sa Nimrúd tomuto výkladu a povedal:

— Ak je tak, nemám sa čoho báť. A z ľudí mne najbližších si spomínam len na jedného. Je to môj syn.

A ihneď rozkázal, aby mu odľali hlavu. Potom nariadil, aby strážili všetky tarchavé ženy v kráľovstve. Ak sa im narodí syn, treba ho ihneď zabiť, ak porodí dcéru, možno ju nechať nažive.

A tak sa stalo, že za sedem rokov dal kráľ zabiť stotisíc novonarodených chlapcov. () Potom zavolať astrológov a opýtal sa ich:*

— Tak čo! Už som zabil svojho nepriateľa alebo nie?

— Kráľ, — odvetili mu, — ten chlapec doposiaľ nebol počatý. Uspokojil sa a prestal vraždiť deti. Ale potom ich začal znova nivočiť pred očami ich matiek. A povstal medzi ľuďom taký nárek, ktorý sa domiesol až k ušiam Alaha, on je vznešený. I zjavil Alah anjelom, že sa narodí Abrahám, miláčik boží. A anjeli rozhlásili túto zvesť po celom svete.

*Rozprávanie o narodení Abraháma,
nech na ňom spočinie
pokoj Alahov*

**ROZPRÁVANIE
O NARODENÍ
ABRAHÁMA**

(*) Takto sa ti naskytla možnosť, aby si vydal svoje dedičstvo, a ním je jasné svetlo — Tárach bol nositeľom svetla prorockosti (núr). Toto svetlo mal po ňom dediť Abrahám. Aby sa tak stalo, museli Tárach a jeho žena najprv Abraháma počať.

I stalo sa, že vstúpil Tárach jedného dňa k svojej žene a oznámil jej, čo predpovedali astrológovia Nimrúdovi. A ona mu povedala:

— Mne sa prihodila ešte čudnejšia vec. Som už stará a hľa, po rokoch sa mi obnovili mesačky. Nevieť si to nijako vysvetliť.

— Nerozprávaj o tom nikomu, — povedal jej Tárach, — aby sa o tom nedozvedel kráľ.

A o nejaký čas počul Tárach hlas, ktorý mu hovoril:

— Vedz, že tvojej žene sa navrátila plodnosť. Takto sa ti naskytla možnosť, aby si vydal zo seba svoje dedičstvo, a ním je jasné svetlo. ()*

A zjavil sa mu aj anjel, ktorý mu nakazoval:

— Tárach! Choď domov, obcuj so svojou ženou a vráť, čo ti bolo zverené!

I pobral sa domov, ale neodvážil sa priblížiť k svojej žene. Z jeho tváre vyžarovalo jasné svetlo.

— Či vidíš tú žiaru, čo zo mňa vychádza? — opýtal sa ženy.

— Áno, — odvetila mu. — A ja som zas bola starou, no zrazu do mňa vošla sila mladosti.

Tu Tárach z vďačnosti obetoval modlám jedlo a nápoje. O chvíľu vyšla za ním jeho žena, aby ho pohľadala. I našla ho medzi modlami. A keď ju Tárach uzrel, zatúžil po nej a pomiloval sa s ňou na mieste. I počala z neho v tú chvíľu Abraháma. A vtedy sa zatriasla Kaaba a prehovorila ľudským hlasom:

— Nieto boha okrem Alaha, jediného bez druhu!

Modly popadali a divé zvery začali chvostami plieskať o zem. Na nebo vystúpila Abraháмова hviezda (*) a svojimi cípmi ožiarila východ i západ. A nastalo také svetlo, ako keby slnko a mesiac zažiarili spolu. Nimrúd zbadal hviezdu a zavolať si k sebe ihneď astrologov.

— Kráľ! — riekli mu. — Toto je hviezda, ktorá ukazuje, že sa narodí chlapec, ktorý zahubí tvoje kráľovstvo.

I začal Nimrúd striehnuť na každé dieťa a dal ich zabiť toľko, že ich nebolo možné ani spočítať. Ale Abrahám pokojne rástol v živote svojej matky. Keď bola v štvrtom mesiaci, prisnilo sa jej, že jej spod lemu šiat vyšlahol oheň, ktorého plamene siahali k oblakom a rozšírili sa po celom svete. A keď bola v deviatom mesiaci, mal Nimrúd strašlivé videnie. Uvidel oheň a veľký dym, ktoré sa priblížili až k vrátam jeho zámku. I naľakal sa a poslal mužov, aby zabili všetky novorodeniatka a vystriehli každú samodružú ženu. A tak prišli aj k Tárachovmu domu.

— Nie si tehotná? — opýtali sa jeho ženy.

— Nie, — odvetila im a oni nič nepobadali, lebo im Alah vzal zrak. A vždy, keď ohmatali jednu časť jej brucha, skryl sa Abrahám na druhej. A tak nenašli nič.

A keď prišli na ňu pôrodné bolesti, zjavil sa jej anjel, ktorý jej nakázal:

— Poď za mnou do jaskyne svetla. (*) V nej sa narodili proroci Idrís a Noe.

I pobrala sa s ním a našla v jaskyni posteľ, vankúše i veci potrebné k pôrodu. A ulahčil Alah jej bolesti a ona porodila

(*) Na nebo vystúpila Abraháмова hviezda — ak sa na nebi objavila nová hviezda, vysvetľovalo sa to v stredoveku aj tak, že sa má narodiť veľký človek. V týchto miestach nášho prekladu sa začína legendárny životopis Abraháma, ktorý od počiatku sprevádzali nadprirodzené úkazy a znamenia. V tomto má veľa spoločné s legendárnymi životmi iných prorokov, napr. aj so životopisom Mohameda. (Porovnaj slovenské vydanie Mohamedovho života: Ibn Ishák, Život Muhammada, Posla božieho, Tatran 1967, str. 33 a nasl.)

(*) jaskyňa svetla (gár al-núr) — motív jaskyne, v ktorej sa narodí významný človek, alebo kde sa skrýva pred úhlavným nepriateľom, je rozšírený v moslimskej legendárnej literatúre.

Kaligrafické spojenie arabských písmen „lám“ a „alif“. Náhrobná stéla v Kajraváne. Tunisko. R. 1040.

(*) Ášúrá

— moslimský sviatok, ktorý pripadá na 10. deň mesiaca muharramu. Tento sviatok, počas ktorého moslim zachováva dobrovoľný pôst, prevzal Mohamed od židov. Podľa neskorších podaní v deň Ášúrá vyšiel Noe z lode na zem. V tento deň sú v Mekke otvorené dvere do chrámu Kaaby. Kaaba je totiž okrem niekoľkých dní po celý rok zatvorená.

(*) Nieto boha okrem Alaha — je prvá časť moslimského vierovyznania (šaháda), ktoré celé znie: 1 / Nieto boha okrem Alaha; 2 / Mohamed je posol boží.

(*) A takto sme ukázali Abrahámovi... — korán, 6 : 75—79. Význam týchto koránových veršov sa komentátorom nepodarilo jednoznačne objasniť. Nevedno ani, prečo ich Kisái zaradil do tejto časti svojej legendy. Vo verši 6 : 79 sa Abrahám nazýva hanífom. Takto volali v predislamskej Arábii vyznavačov monoteizmu (na rozdiel od rozšíreného polyteizmu).

chlapca v piatok 10. dňa z mesiaca muharram na sviatok Ášúrá. (*)

A keď Abrahám vypadol z jej života, postavil sa na zem a zvolal mocným hlasom:

— Nieto boha okrem Alaha, (*) jediného bez druhá!

Potom mu Gabriel prestrihol pupočnú šnúru, vykúpil ho v rajskej vode a obliekol do bielych šiat. A Gabriel chytil prsníky jeho matky a natrel ich mliekom a medom. A chlapec si vložil prstíky do úst a cmúľal ich. Z palčeka mu začal kvapkať med, z ukazováka víno, z prostredníka mlieko, z prsteníka smotana a z malíčka mlieko.

Keď ho takto uvidela jeho matka, potešilo sa jej srdce a pobrala sa domov. Na tretí deň však opäť prišla tajne k jaskyni. Pred vchodom uvidela stáť divé zvery a naľakala sa, lebo si pomyslela, či neroztrhali jej dieťa. Ale keď vošla dnu, zazrela ho ležať v kolíske obtiahnutej hodváhom. Natretý bol vonnými masťami. I spoznala, že je v dobrej opatere, a vrátila sa domov. A takto ho navštevovala každý tretí deň vždy len na chvíľu.

Keď mal Abrahám štyri roky, zostúpil k nemu Gabriel a zaodel ho do rajskeho šatu. A napojil ho nápojom viery v jediného boha, aby k Alahovi nikdy nijakých iných bohov nepridával. Napokon mu povedal:

— Vyjdi z jaskyne a Alah ťa bude sprevádzať!

A tak sa Abrahám pobral von. V ruke držal zlatú palicu.

Alah, on je vznešený, o ňom povedal:

A takto sme ukázali Abrahámovi (*) kráľovstvo nebies a zeme, aby v nás pevne uveril. A keď sa rozprestrela nad ním noc, zazrel hviezdu a povedal: Aha! Toto je môj Pán! Ale keď zapadla, povedal: Nemám rád také, čo zapadajú. A keď uvidel mesiac, ako sa dvíha po oblohe, povedal: Aha! Toto je môj Pán! Ale keď zapadol, povedal: Ak ma môj Pán nepovedie, zablúdím. A keď uvidel vychádzať slnko, povedal: Aha! Toto je môj Pán! On je najväčší. Ale keď zapadlo, povedal: Ľudia! Nenesiem vinu na tom, ak ste neveriaci! Obraciam sa tvárou — ako haníf — k tomu, ktorý stvoril nebo a zem... //6 : 75-79//

A ako Abrahám kráčal, slová pravdy sa mu vryli do srdca, do jazyka i do všetkých častok tela. A boli to slová: Nieto boha okrem Alaha, jediného, ktorý nemá druhá.

Arabské písmo naschí
vyzdobené ľudskými
a zvieracími motívmi.
Irán. Začiatok 13.
storočia.

A vtedy k nemu Alah poslal anjela, ktorý mu povedal:
— Abrahám, nasleduj ma, lebo vojdeš do domu svojho otca
a svojej matky! A neboj sa v ňom vyznať sa z viery k Alahovi!
Keď zastali pri bráne, povedal mu anjel:
— Toto je dom tvojich rodičov. Vojdi dovnútra a pozdrav ich!
S tým ho nechal a vystúpil do neba.
Keď Abrahám vošiel dnu, rodičia ho uzreli v celej jeho kráse.
Matka ho objala a zvolala:
— Pri veľkosti Nimrúda! Toto je môj syn.
I riekol jej Abrahám:
— Nezaprisahávaj sa pri Nimrúdovi! Ved' veľkosť náleží jedine
Alahovi, ktorý ma stvoril, vychoval, ochránil a usmernil...
I preľakol sa takejto reči Tárach a zvolal:
— Chlapče! Či ty máš iného pána ako je Nimrúd? Ved' on je
vládcom zeme, jej východu i západu.
— Otče! — odvetil Abrahám. — Mojím Pánom je ten, ktorý
stvoril nebo a zem. Jemu nie je nikto roveň.
Zvesť o Abrahámovi sa rozšírila medzi Tárachovými príbuznými.
I prišli za Abrahámom, aby ho varovali pred Nimrúdovým
hnevom.

Prorocké poslanie
Abraháma

Keď dovŕšil Abrahám štyridsiaty rok svojho života, zostúpil
k nemu Gabriel a zvestoval mu:

— Pán ťa posielal k Nimrúdovi prekliatemu. Bojuj s ním
a nezľakni sa ho, lebo ja ťa ochránim a pomôžem ti!

Tu vstal Abrahám a pobral sa k bráne Nimrúdovho paláca.
Tam zavolať mocným hlasom.

— Ľudia! Opakujte po mne: Nieto boha okrem Alaha a Abra-
hám je jeho poslom.

I preľakol sa Nimrúd tohto hlasu a zavolať si vezírov
a radcov. (*) A posadil ich na miesta, kde sedávali. I zavolať si
vojakov a ozbrojencov s kopijami a nakázal im, aby ho obkolesi-
li. A napokon prišli levy a slony a stali si v radoch po jeho ľavici
a pravici.

A vtom zvolal Abrahám mocným hlasom znova:

PROROCKÉ POSLANIE
ABRAHÁMA

(*) radcovia
(bitrík, množ. č.
batária) — slovo
pochádza z pogrčteného
latinského slova patricius.
Bol to titul vysokých
rišských úradníkov
v Byzantskej ríši.
V arabskej legendárnej
a v rozprávkovej literatúre
znamená bitrík „šľachtic“,
„dvoran“, „radca“
a pod.

— *Ludia! Opakujte po mne! Nieto boha okrem Alaha, stvoriteľa všetkého!*

Tu sa opýtali niektorí vezíri Abraháma:

— *Kto si a čím si, človeče?*

I odvetil im:

— *Som Abrahám, Tárachov syn a posol Pána svetov. A vyzývam vás, aby ste sa môjmu Pánovi poklonili.*

I opýtali sa ho vezíri:

— *A kto je tvojím pánom?*

— *Stvoriteľ človečenstva, — odvetil Abrahám.*

Tu riekol Nimrúd:

— *Ja som väčší kráľ, ako je on.*

— *Klameš, — zvolal Abrahám. — Moc a vláda prislúcha jedine Alahovi, Pánovi svetov.*

A keď to počuli ľudia, začali kričať na Nimrúda:

— *Kráľ! Spál ho v ohni!*

A hovorili tak preto, lebo Nimrúd mal železnú pec. Keď sa nahneval na niektorého zo svojich poddaných, rozkázal, aby rozhorúčili pec, a potom ho dal živého do nej hodiť. A ten v nej zhorel na popol.

I riekol Nimrúd:

— *Dobre vravíte! Zakúpte do pece a hodte do nej Abraháma.*

I urobili tak, ale hľa, Abrahámovi oheň neuškodil. Preto dal Nimrúd vykopať širokú jamu. Mužom, ženám, mládencom a deťom nakázal, aby do nej znášali drevo. I robili tak počas štyroch rokov. Potom zapálili oheň. Keď sa rozhorel, bol taký vysoký, že dym z neho vystupoval do výšky štyristo laktov. Vtákov, čo sa k nemu priblížili a leteli okolo, spálil. Z ohňa sálala taká horúčava, že nikto nevedel, ako do neho hodiť Abraháma. Tu prišiel k Nimrúdovým sluhom Iblís, nech ho preklaje Alah, v podobe starého muža a taktó sa im prihovoril:

— *Čo vás mátie, ľudia?*

A keď mu to povedali, riekol im:

— *Urobte si vrhací stroj! Ja vás naučím, ako.*

I postavili si vrhací stroj a položili naň Abraháma. Abrahám bol nahý a modlil sa k Alahovi.

— *Pane! Ochráň ma pred nepriateľom!*

Tu zavolať Alah (slovami vznešeného koránu):

Oheň! Vychladni a neuškod' Abrahámovi! //21 : 69//

I tak sa stalo. Oheň zrazu vychladol a k Abrahámovi, stojacemu

Ukážka veľmi elegantného kúfskeho kvietkovaného písma vytesaného do náhrobného kameňa v Kajraváne. Písmo „džím“ v koncovej polohe. Tunisko. R. 1035.

uprostred ohniska, zostúpil Gabriel so zeleným stolcom. V ruke držal rúcho z raja, ktoré mu obliekol.

A to všetko uvidel aj Nimrúd. Zbadal, že pri pravici Abrahámovej stojí nevidane krásny človek. A jemu podobný stál i po ľavici Abrahámovej. A hľa, okolo nich boli aj ďalšie postavy.

I opýtal sa zarazený Nimrúd:

— Koľkých sme hodili do ohňa? Jedného či viacerých?

I odvetili mu dvorania:

— Iba jedného, Abraháma.

— A čo sú to za ľudia vôkol neho?

No zarazení dvorania mu nevedeli odpovedať. Tu preriekol Nimrúd:

— Podíďte k Abrahámovi a zaprisahajte ho, nech vyjde z ohňa!

I vyzvali ho a on vyšiel neporušený z prostriedku ohňa.

— Veľké sú tvoje čary! — zvolal Nimrúd.

— To nie sú čary, — odvetil mu Abrahám. — To pochádza z moci Alahovej.

— Vystúpim do neba a zabijem tvojho boha! — povedal Nimrúd.

Potom rozkázal, aby mu vyhotovili veľkú truhlicu, ktorá by mala dva vrchnáky. Jeden bude smerovať k nebu a druhý k zemi.

A rozkázal, aby chytili štyroch orlov a nedali im žrať tri dni. Na truhlicu dal upevniť dve železné kopije a na ich konce napichol kusy mäsa. A vtákov dal priviazať k truhlici. Napokon si Nimrúd zobral luk a šípy, vošiel do truhlice a zavrel za sebou vrchnáky. Tu zdvihli orly hlavy a videli nad sebou na kopijach kusy mäsa. Vzniesli sa hore a zdvihli aj truhlicu s Nimrúdom. Vzlietli do výšav, a ako leteli, zavolať Nimrúd na svojho vezíra:

— Otvor vrchnák smerom k zemi a pozri sa, aká je veľká!

— Veľká je ako dedina, — odvetil mu vezír.

Potom otvoril vrchnák smerujúci k nebu a povedal:

— Nebo sa nezmenilo. Je také isté, ani čo by sme sa naň dívali zo zeme.

S tým zavrel obidva vrchnáky.

A orly stále leteli do výšav, až úplne oslabli a zdalo sa, že spadnú i s truhlicou dolu. Tu sa k nim priblížil anjel a zavolať na Nimrúda:

— Beda ti, Nimrúd! Čo sa to opovažuješ?

— Chcem stretnúť Abrahámovho boha a bojovať s ním, — povedal Nimrúd. — Je ešte ďaleko?

I odvetil mu anjel:

Ozdobné písmeno „wáw“
na epitafe v Kajrávane.
Zalomené, s motívom
ružového púčika. Tunisko.
R. 1042.

Ukážka ozdobného písania
„há“ v počiatkovej polohe
na epitafe v Kajraváne.
Tumisko. R. 1058.

— Medzi zemou a najspodnejším nebom je vzdialenosť päťsto rokov. A samotné nebesia sú veľmi veľké. Je sedem nebi a medzi každým z nich je taká vzdialenosť ako medzi nebom a zemou.

Keď to začul Nimrúdov vezír, omdlel a vypadol z truhlice. I ostal Nimrúd sám. Vzal luk a šíp a zavolať do neba:

— Nech si, kde si, boh Abrahámov, tento šíp ťa dostihne!

A vystrelil šíp k nebu. Vraví sa, že šíp sa vrátil po chvíli dolu a bol postriekaný kroou.

— Zabil som boha Abrahámovho! — zvolal Nimrúd.

Potom archanjel Gabriel udrel jedným perom zo svojich krídel na truhlicu a tá spadla do mora. Vlny ju vyhodili na breh a z nej vyšiel Nimrúd s úplne šedivou bradou a hlavou. I prechodil z jednej krajiny do druhej, kým neprišiel k mestu Kusá Rabbá.

I vošiel doň nocou. Ráno sa pri ňom pristavovali ľudia, ale nikto ho nepoznal, lebo bol šedivý. Potom ho však spoznali a povedali to aj Abrahámovi. I prišiel k Nimrúdovi a opýtal sa ho:

— Či si uzrel môjho pána?

— Zabil som ho, — povedal mu Nimrúd.

— Mýliš sa, — odvetil mu Abrahám. — Veľký a mocný je môj Pán a neprichodí mu, aby sa s tebou zapodieval. Ale ak chceš, môžeš zajtra bojovať so mnou.

— Dobre, — riekol Nimrúd a začal zbierať svoje vojská.

A vtedy poslal Alah na Nimrúda a jeho vojakov komáre.

I zaplnili celý svet a rozplienili sa v nevidanej miere. Ten, kto vládal, utekal sa skryť do svojho domu, zapaloval ohne a zatváral dvere. Ale aj tak si nepomohol. Napokon priletel k Nimrúdovi veľký komár a sadol si mu na bradu. Nimrúd ho chcel zabiť, ale on sa rýchlo skryl v jeho nosnej dierke. A potom mu komár vliezol do hlavy a začal mu cicať krv a žrať mozog. Nimrúd od bolesti nemohol ani spať, ani jesť a ani piť. I dal si priniesť železné kladivo a rozkázal sluhom, aby ho ním tlkli po hlave.

A vždy, keď ho udreli, prestal ho komár na chvíľu žrať. A po hlave ho tlkli všetci najvýznamnejší mužovia jeho kráľovstva. Na štyridsiaty deň prišiel rad na jedného mocného vezíra, ktorý Nimrúdovi rozťal hlavu na dve polovice. A z jej vnútra vyšiel komár, ktorý bol veľký ako holubica. Takto zahynul Nimrúd hroznou smrťou. A na jeho ľud poslal Alah zemetrasenie a jeho mesto premenil v ruiny. Duše Nimrúdových služobníkov odsúdil do večného ohňa, na miesto smútku a žalosti.

*Putovanie Abraháma
do krajiny al-Haram (*) a narodenie
Izmaela, praotca Arabov*

Zachoval Kaab al-Ahbár:

Potom Abrahám zhromaždil svojich druhov a vybral sa s nimi do sýrskej krajiny. A šiel, kým neprišiel do mesta Harrán. () Tu pobudol dlhú dobu. V meste vládol kráľ Hárán, ktorý uveril v prorocké poslanie Abraháma a dal mu za ženu svoju dcéru Sáru. (*)*

Odtiaľ odišiel Abrahám do Jordánska, kde vládol kráľ Sádúk. I zavolať si Abraháma a opýtal sa ho:

– Kto si?

– Som Abrahám, priateľ Alahov, – odvetil mu.

– A ona je ti čím? – opýtal sa kráľ a ukázal na Sáru.

– To je moja sestra, – odvetil Abrahám.

– Ožeň ma s ňou! – povedal kráľ.

– Neslobodno, lebo ty si neveriaci, – riekol Abrahám.

– Keď mi ju nechceš dať, vezmem si ju sám, – povedal kráľ a rozkázal sluhom, aby mu priviedli Sáru.

– Pane! Pomôž! – zavolať Abrahám prosebne k Alahovi.

A tu, keď kráľ vztlahol ruku k Sáre, vyschlo mu v hrdle a pocítil páľčivý smäd.

– To máš zato, že si sa nahneval na Abraháma, priateľa božieho a že si chcel zneuctiť jeho manželku, – povedala Sára.

– A vari si ty jeho manželka? – opýtal sa kráľ.

– Áno, – odvetila Sára.

– Lutujem, čo sa stalo, – povedal kráľ, – a chcem, aby mi Alah odpustil a zbavil ma smädu.

I odpustil mu Alah a on poskytol Abrahámovi prístrešie vo svojej krajine.

A rozpráva sa, že tento kráľ mal dcéru nevidanej krásy a pôvabu. Volala sa Hágár. I daroval ju Sáre ako otrokyňu. Vtedy prišiel Gabriel k Abrahámovi a potešil ho radostnou zvesťou. Splodí so Sárou syna, z ktorého povstane veľa prorokov. A s Hágár splodí syna, z ktorého potomstva sa zrodí prorok Mohamed, pečat prorokov.

Ale Sára ostarla a nenarodil sa jej nijaký syn. Preto darovala

*PUTOVANIE ABRAHÁMA
DO KRAJINY AL-HARAM
A NARODENIE IZMAELA,
PRAOTCA ARABOV
(*) al-Haram
– označenie posvätných
moslimských miest (Mekka
a jej okolie a Medína),
kam nesmie vkročiť noha
neveriaceho. V origináli je
ard al-haram, t. j. „zem
al-Haram“.*

*(*) Harrán
– prastaré mesto v severnej
Mezopotámii, ktoré leží
v blízkosti prameňov riečky
Balíchy (prítok Eufratu).
Podľa biblie (Genesis 11,
32; 12) žil v tomto meste
Abrahám a jeho rodina.
V našej legende sa však
Abrahámov život a jeho
putovanie podávajú
inak.*

*(*) Sára
– Abrahámová manželka
a nevlastná sestra. Podľa
biblickej povesti porodila
Abrahámovi vo vysokom
veku syna Izáka (Genesis
17, 15–22; 21, 1–8).
Túto povest voľne a svojsky
podávajú aj autori
islamskej legendárnej
literatúry.*

(*) Hágar — bola podľa biblie Egypťanka, ktorú Sára darovala Abrahámovi. U Kisáiho sa pôvod Hágar objasňuje inak.

(*) Izmael (po arabsky Ismáíl) — praotec Arabov, prorok a poslan boží. Bol synom Abraháma a Egypťanky Hágar. Podľa tradície vystaval so svojím otcom znova Kaabi, ktorá bola po potope sveta zanesená pieskom. Izmaelovi pripisuje mostimská tradícia veľké zásluhy o šírenie Abrahámovho náboženstva (millat Ibráhím) — teda islamu.

(*) Zamzam (znamená po arabsky „hojná voda“) — názov posvätného prameňa v mekkskom údolí, v blízkosti chrámu Kaaby. Vďaka Zamzamu obýval človek mekkské údolie odpradáva. Prameň sa uctieval už v predislamských časoch a viažu sa k nemu prastaré povesti a mýty. Studňa Zamzam je 42 metrov hlboká. Nad ňou je budova s bohato vyzdobenou kopulou. Voda z tohto prameňa údajne lieči všetky neduhy a pútnici si z nej odnášajú po troške vo fľaškách aj domov.

svoju otrokyňu Hágar (*) Abrahámovi, aby počala z neho syna. I obcovaľ Abrahám s Hágar a ona počala. Keď sa naplnil jej čas, porodila Izmaela, (*) ktorý bol krásny ako luna v splne. Na čele mu žiarilo svetlo nášho pána Mohameda, nech mu Alah žehná a dá mu spásu.

I trápila sa Sára, že sa jej nenarodilo nijaké dieťa. A nemohla viac znieť, keď bol Abrahám spolu s Hágar. Priveľmi ju mučila žiarlivosť. Preto raz povedala Abrahámovi:

— Nechcem, aby Hágar bola so mnou v jednom dome! Odveď ju preč, kam chceš!

I vnukol Alah Abrahámovi, aby odcestoval s Hágar a Izmaelom do krajiny al-Haram. A putovali v tie strany, až kým tam neprišli. Tam sa usadili pri chráme Kaaba. Našli ho zanesený zemou a pieskom ešte od čias potopy.

— Ostaň tu! — povedal Abrahám Hágar. — Dostal som rozkaz, aby som ňu priviedol sem.

— Ale na koho nás ponechávaš? — spýtala sa Hágar.

— Pán sa o vás postará, — povedal Abrahám a obrátil sa doľava i doprava. Avšak nablízku nevidel živej duše. I preriekol slovami koránu takto:

Pane! Usadil som svoje potomstvo v údolí, kde nieto úrodných polí. Je to pri tvojom Svätom chráme. Chceme, aby sa tu modlili. Pane! Urob, aby srdcia ľudí zatúžili po nich, a dopraj im zo svojich plodov! Azda ti budú vďační. Pane! Ty vieš, čo skrývame i čo ukazujeme... //14 : 40-41//

I ponechal ich tam Abrahám a vrátil sa naspäť k Säre.

Tu zmohla Hágar i Izmaela horúčava. Hágar uvidela strom a zavesila naň svoje šaty, pod ktoré do chládku ukryla syna. Ale voda, ktorú mali v čutore, im vyschla a začal ich moriť veľký smäd. Hágar nevedela, čo robiť. Utekala k vŕšku Safá, o chvíľu k vŕšku Marva a všade hľadala vodu. Pritom volala:

— Pane! Nedovoľ, aby sme zahynuli od smädu!

A vtedy zostúpil k nej Gabriel a oznámil jej, že záchrana je blízko. I obzrela sa za Izmaelom a uvidela, ako strká pršteky do zeme. A hľa, na tom mieste vytryskla voda. Hágar padla na zem a ďakovala Alahovi. Potom chytila kamene a priložila ich k prameňu, aby sa voda nerozlievala.

— Zamzam! — (*) zvolala. A odvtedy sa prameň takto volá. Hágar a Izmael žili pri studni dlhý čas. Jedného dňa sa k nim

priblížila karavána, ktorá putovala z Jemenu do Sýrie. Eudia z karavány zrazu uvideli v mekkskom údolí vtáky.

— Čo sú to za vtáky! — zvolali začudovane. — Veď vtáčik sadá iba tam, kde je voda a obydlie človeka.

I rozbehli sa a v diaľke zazreli prameň čistej vody, pri ktorom stáli Izmael a Hágár. Opýtali sa ich:

— Čo ste? Eudia či džinovia?

I odvetila im Hágár:

— Som otrokyňou Abraháma, priateľa Alahovho, a toto je môj syn. Žijeme pri prameni, ktorý vytryskol z vôle Alaha.

— Dovoľíš nám, aby sme si tu rozložili tábor, pobudli s vami a napili sa vody? — opýtali sa muži z karavány.

— Napite sa všetci! — riekla im Hágár.

A tak prišli k studni so svojimi rodinami a ľavami a rozložili sa pri chráme.

Keď Izmael dospel do mužného veku, oženil sa s dievčinou zo vznešeného rodu. Vtedy zomrela jeho matka Hágár.

* * * * *

I stalo sa, že po nejakom čase zatúžil Abrahám po svojom synovi Izmaelovi. Požiadal preto Sáru, aby ho mohol navštíviť. A keď mu dovolila, prišiel k nemu Gabriel na rajskom koni. Vyskočil na neho a hneď bol v krajine al-Haram. Tam vošiel do domu svojho syna a pozdravil:

— Pokoj vám, obyvatelia tohto domu!

Keď ho začula Izmaelova žena, neodvetila mu na pozdrav, ale hneď riekla:

— Čo tu chceš? Pán domu nie je doma!

I odvetil jej Abrahám:

— Keď sa vráti tvoj muž, povedz mu, že mu odkazujem, aby vymenil prah spod svojich dverí.

S tým odišiel naspäť do Sýrie. Keď sa Izmael vrátil z poľovačky, rozpovedala mu žena, čo sa jej prihodilo s neznámym návštevníkom.

— Vezmi si veci a vráť sa, odkiaľ si prišla! — rozkázal jej Izmael, keď si vypočul odkaz. Potom sa oženil s druhou ženou. Volala sa Hála a pochádzala z kmeňa Džurhum. (*) Hála porodila Izmaelovi veľa detí.

Po nejakom čase zatúžil Abrahám po svojom synovi Izmaelovi druhý raz. I prišiel k nemu Gabriel na rajskom koni. Abrahám

Veľmi výzdobné, originálne písanie písma „ajn“ v počiatočnej polohe. Epitaf v Kajraváne. Tunisko. R. 1058.

(*) Džurhum — mýtický arabský kmeň, ktorý údajne obýval okolie Mekky v čase, keď tam prišli Abrahám s Hágár a Izmaelom.

Ozdobné písmeno „mím“
v lístkovom kúfskom štýle.
Nad písmenom je
ornamentálny slnečník.
Tunisko. R. 990.

(*) hidžr (alebo
hidžr Ismáíl) — názov
miesta, ktoré je z jednej
strany ohraničené
severozápadnou stenou
Kaaby a z druhej strany
asi 1 m vysokým
polkruhovitým múrikom.
Tu sú údajne pochovaní
Izmael a Hágar. Pri
rituálnom obchádzaní
Kaaby sa toto miesto
obchádza tiež.

ROZPRÁVANIE
O IZÁKOVI A SMŔŤ
ABRAHÁMA

(*) Izák (po arabsky
Ishák) — biblická
postava, syn Abraháma
a Sáry. V koráne sa
spomína na viacerých
miestach a hovorí sa o ňom
aj ako o prorokovi
//19 : 50//. Oblúbená
postava židovskej
i moslimskej ľudovej
náboženskej literatúry.

(*) Lót (po arabsky
Lút) — biblická postava
(Genezis 19, 1–38).
Podľa učenia koránu

vysadol naň a ihneď bol v krajine al-Haram. Tam vošiel do
Izmaelovho domu a pozdravil:

- Pokoj vám, obyvatelia tohto domu!
- I tebe pokoj, vzácný pane, — odvetila mu Izmaelova žena.
- Pán domu nie je doma, ale vojdi dnu, lebo sa o chvíľu vráti!
- Máš mi dať čo jesť? — opýtal sa Abrahám.

Prikývla a doniesla chlieb a tanier, na ktorom boli kúsky mäsa.
Podala mu aj pohár vody a pohostila ho aj pečenými vtákmi.
I najedol sa Abrahám. Potom mu umyla hlavu a natrela ho
vonnými masťami.

Napokon povedal Abrahám:

- Keď sa vráti tvoj pán, pozdrav ho odo mňa. A povedz mu, že
mu odkazujem, aby si uchoval prah svojho domu!
- S tým odišiel. Keď sa vrátil Izmael, rozpovedala mu žena, čo sa
jej prihodilo s neznámym návštevníkom.

- Odteraz si ňa budem ctiť ešte viac, — povedal jej Izmael.
- Dostalo sa ti pochvaly od Abraháma. Ty si teda skutočným
prahom do môjho domu!

A stalo sa, že Abrahám zatúžil po svojom synovi tretí raz. Od
tých čias, čo zanechal Izmaela a jeho matku Hágar v krajine
al-Haram, uplynulo už dvadsaťtri rokov. Keď teda prišiel ku
Kaabe po tretí raz, našiel pri nej svojho syna Izmaela a potešil
sa mu. Potom sa uspokojený vrátil naspäť do Sýrie.

Rozpráva sa, že Izmael žil stotridsaťsedem rokov. Pochovali ho
v hidžre. (*) Tam pochovali aj jeho matku Hágar.

Rozprávanie o Izákovi
a smrť Abraháma

Sára dlho nemohla mať deti. Bola už veľmi stará, mala
deväťdesiat rokov, a vtedy prišli k Abrahámovi štyria anjeli
v ľudskej podobe a oznámili mu, že splodí so Sárou syna, ktorý
sa bude volať Izák. (*) Izák bude mať syna Jakuba, z ktorého
povstane veľké potomstvo.

Zachoval Kaab al-Ahbár, nech nájde v ňom Alah zalúbenie:
Sára počala Izáka tej noci, keď Alah zahubil Lótov (*) ľud.
A keď sa jej naplnil čas, porodila ho v piatok na sviatok Áššurá.
Z jeho tváre vyžarovalo svetlo, ktoré osvecovalo všetko dookola.

Keď Izák vypadol zo Sárinho života, hodil sa na zem a klaňal sa Alahovi. Potom vzťahol ruky k nebu na znamenie, že uctieva jediného Pána.

Jeho otec Abrahám zvolal všetkých žobrákov a chudákov, aby ich nakrmil a napojil.

Keď mal Izák sedem rokov, vybral sa s otcom do Jeruzalema. () Ako po ceste oddychovali, Abrahám zaspal. Vo sne sa mu zjavila postava, ktorá vravela:*

— Abrahám! Alah ti rozkazuje, aby si mu priniesol obeť! ()*

Keď sa Abrahám zobudil, dal chytiť tučného býka, obetoval ho a jeho mäso rozdelil chudobným. Ale nasledujúcej noci počul v spánku hlas, ktorý mu vravel:

— Abrahám! Alah chce, aby si mu priniesol väčšiu obeť.

Preto len čo sa zobudil, obetoval ľavu a jej mäso rozdal chudobným. Ale ďalšej noci znova počul hlas, ktorý vravel:

— Abrahám! Alah chce, aby si mu priniesol ešte väčšiu obeť!

— A aká to má byť obeť? — opýtal sa Abrahám.

Tu neznámy tieň ukázal na Izáka. Abrahám sa prebudil plný hrôzy a opýtal sa syna:

— Synu! A či ma poslúchneš vo všetkom?

A keď Izák prisľúbil, Abrahám vstal, vzal veľký nôž a povraz a povedal Izákovi:

— Pod' so mnou! Pôjdeme k jednej hore.

Keď odišli, príplachtil sa Iblís k Sára a pošepkal jej:

— Sára! Abrahám sa rozhodol zabiť Izáka. Rozbehni sa za ním a vezmi mu ho!

Ale Sára spoznala diabla a zakričala:

— Odíď odo mňa, prekliaty!

I rozbehol sa Iblís za Izákom a zavolať na neho:

— Tvoj otec ťa chce zabiť.

Tu povedal Abrahám Izákovi:

— Kráčaj ďalej a nevyšimaj si ho! Je to diabol.

A tak šli, až kým neuvideli horu. Tam riekol Abrahám:

— Synček! Vo sne som počul hlas, ktorý mi rozkazoval, aby som ťa obetoval. ()*

— Oiče! — odvetil mu Izák. — Konaj, ako ti rozkázali. Uvidíš, že budem trpezlivý... Ale skôr, ako ma zabiješ, vyzleč mi košeľu, aby ju moja milovaná matka neuvidela zakrvavenú, lebo bude dlho plakať. A zviaž mi ruky na chrbte, aby som sa ti nehýbal v náručí, lebo ťa to bude bolieť! Keď mi položíš nôž na

i podľa neskoršieho moslimského náboženského výkladu bol Lót významný prorok a kazateľ. Kázal Sodomitom, ale neuposlúchli ho, a preto ich Alah zahubil.

(*) Jeruzalem (po arabsky al-Kuds) — starobylé mesto v Palestíne, ktoré sa v staršej arabskej literatúre (aj u Kisátho) nazývalo al-Bajt al-makdis („svätý chrám, sväté miesto“ — podľa starovekého Šalamúnovho chrámu).

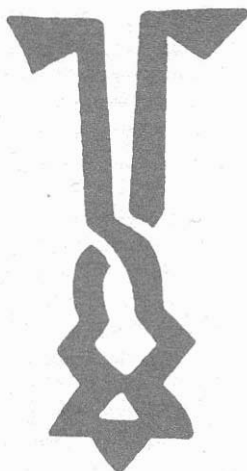
(*) Abrahám! Alah ti rozkazuje, aby si mu priniesol obeť — prinášanie obety božstvu je veľmi starého pôvodu. Obety bývali krvavé (zarezávali sa býci, ovce, barani a pod.) i nekrvavé (na oltáre sa kladla múka, obilie, chlieb, víno). Obetované zvieratá sa upiekli a vôňa pečeného mäsa lahodila bohom. Starí Židia konali obety každý deň a najmä počas veľkých sviatkov. Hlavným obetišťom bol jeruzalemský chrám.

(*) Vo sne som počul hlas, ktorý mi rozkazoval, aby som ťa obetoval — povest' o Izákovej obeti súvisí so starými náboženskými zvyklostami. V starovekej Palestíne sa obetovali aj ľudia, dokonca prvorození synovia. Prinášali sa božstvu, keď bolo treba vyprosiť od božstva veľkú vec. Svojich synov obetovali hebrejský kráľ Achaz (2.

Kn. kráľov 16, 3) i kráľ Manases (2. Kn. kráľov 21, 6). Podobne obetoval svojich synov aj Hiel, keď staval Jericho (1. Kn. kráľov 16, 34). Hiel zakopal do mestských múrov svojho prvorodeného syna a po ukončení stavby obetoval svojho najmladšieho syna.

(*) Nieto moci ani sily len u Alaha vznešeného, všemocného – týmto zvolaním vyjadruje moslim prekvapenie alebo úzkosť.

Zalomené vertikály na písmenách „lám“ a „alif“ na náhrobnom nápise v Kajraváne. Tunisko. R. 1055.

hrdlo, odvrátil tvár, aby ňa nepochytila ľútosť. Moju košeľu vrátil matke, aby sa s ňou tešila a odovzdaj jej môj pozdrav...!

A tu sa ozval hlas z neba, ktorý volal:

– Abrahám, priateľ Alaha! Zľutuj sa nad malým chlapcom, ktorý sa ti takto prihovára!

Ale Abrahám si myslel, že sa mu prihovára hora, preto povedal:

– Hora, mlč a nezdržuj ma! Alah mi rozkázal, aby som mu vykonal takúto obeť.

I strhol z Izáka košeľu, zviazal mu ruky a zvolal:

– V mene Alaha milostivého, milosrdného!

Tu položil nôž na hrdlo svojho syna, ale pošmykol sa mu. A pošmykol sa mu i druhý raz.

I zvolal Abrahám:

– Nieto moci ani sily len u Alaha vznešeného, všemocného! (*)

Potom začal brúsiť nôž na kameni, kým nebol ostrý ako britva. Položil ho na Izákovo hrdlo, ale zas sa mu pošmykol. A vtedy začul Abrahám hlas, ktorý volal slovami koránu:

Abrahám! Uveril si, čo sme ti vo sne nakázali... Takto sme ňa skúšali... A tvojho syna sme vykúpili veľkou obeťou... //37 : 105-107//

A hlas ďalej volal:

– Abrahám! Vezmi barana, ktorého ti posielame a obetuj ho! Tento deň sa stane sviatkom pre teba a tvoje potomstvo!

I potešil sa Abrahám, oslavoval Alaha a ponáhlal sa Izákovi rozviazať ruky. Potom pristúpil k baranovi a zarezal ho. V tú chvíľu sa zniesol z neba biely bezdymný oheň a spálil barana, len hlava z neho ostala. Abrahám vzal Izáka a hlavu barana a vrátil sa k Sáře. Doma jej rozpovedal všetko, čo sa im prihodilo.

Keď Sára zomrela, oženil sa Abrahám s jednou z kanánskych žien, ktorá mu porodila šesť detí. Po jej smrti sa oženil s jej sestrou a tá mu porodila štyri deti.

* * * * *

Keď Abrahám ostarel, prišiel za ním jedného dňa anjel smrti v podobe krásneho mládenca. Pozdravil Abraháma, a ten, keď mu odvetil na pozdrav, sa opýtal:

– Kto si, mládenec krásneho výzoru?

I riekol:

– Som anjel smrti.

A začudoval sa Abrahám a opýtal sa:

— Prečo ta ľudia nenávidia, keď si taký pôvabný?

I odvetil mu anjel smrti:

— V tejto podobe prichádzam iba k prorokom.

— Chcem ťa vidieť v podobe, v akej prichádzaš k neveriacim,

— požiadal ho Abrahám.

I tak sa stalo a anjel smrti sa zmenil na desivú príšeru. Keď ho Abrahám uzrel, takmer omdlel od strachu a začal kričať:

— Vráť sa chytro do podoby, v akej si prišiel!

I tak sa stalo. Potom anjel smrti predstúpil pred Abraháma a chcel si vziať jeho dušu. Ale Abrahám nechcel umrieť. Preto anjel smrti vyšiel z jeho domu a premenil sa na starca a tak predstúpil znova pred Abraháma, volajúc:

— Priateľ Alaha! Či jesto u teba čoho sa najesť?

— Jesto, — odvetil Abrahám a predložil mu misku s jedlom.

I začal starec chytať do prstov kúsiky jedla, ale bol slabý a nevládal si ho vložiť do úst.

— Ostarel som, nevládzem jesť, — volal.

— Koľko máš rokov? — opýtal sa Abrahám.

— Dvesto, — odvetil.

— Za šesť rokov budem i ja dvestoročný, — povedal mu Abrahám. — A hľa, stanem sa ti určite podobným. Veru, nechce sa mi žiť, keď ťa tak vidím.

Tu vstal anjel smrti a uchopil do rúk dušu Abraháma, priateľa Alahovho.

Učení ľudia rozprávajú, že Abrahám žil až 275 rokov. A pochovaný je v zemi, ktorú si sám zakúpil. A s ním je pochovaná aj jeho žena Sára.

Kaligrafické spojenie arabských písmen „lám“ a „alif“. Ohnutá vertikála vyúsťuje do polopalmety. Kajraván. Tunisko. R. 1040.

Rozprávanie
o Ezauovi a Jakubovi

Izák mal sen, v ktorom sa mu zdalo, že z jeho chrbta vyrástol veľký strom. Mal veľa vetiev a konárov a na každom z nich svietilo svetlo.

— Konáre a vetvy, to sú tvoji potomkovia, proroci, — hovoril vo sne Izákovi neznámy hlas.

Keď sa zobudil, rozpovedal videnie svojej žene a tá mu riekla:

Rozprávania
o prorokoch, obroch
a násilníkoch

ROZPRÁVANIE

O EZAUOVI A JAKUBOVI

(*) Ezau (čo znamená „zarastený“) – starší (prvorodený) syn Izáka a Rebeky. Podľa moslímskej legendy bojoval so svojou dvojičkou Jakobom už v tele svojej matky, aby sa narodil prvý.

(*) Jakob – mladší syn Izáka a Rebeky. Podvodne vymohol od svojho otca požehnanie prvorodeného. Jeho biblický príbeh (Genesis 25–36) preberá aj Kisáí a ďalší autori rozprávajú o prorokoch. Podľa moslímskeho podania bol Jakob prorokom (korán 19 : 50). Za mladi odišiel do Harránu, kde žil u svojho uja a neskoršie svokra Labana. Jakobov pobyt v Harráne sa v moslímských legendách opisuje podobne ako v biblii. Podľa biblie však Laban vydal za Jakuba iba dve svoje dcéry: Liu a Ráchel. Okrem nich však Jakob žil aj s ich slúžkami Balou a Zelfou. Takto sa Jakobovi – ako píše biblia – narodilo zo štyroch žien dvanásť synov. Podľa moslímskeho podania však mal Laban štyri (a teda nie dve!) dcéry. Postupne ich vydal za Jakuba a oni mu porodili dvanásť synov. Boli to: Ruben, Simeon, Lévi, Júda, Zabulon, Isachar, Dan, Gad, Aser, Neftali, Jozef a Benjamín. Z Jakobových synov povstalo podľa biblického podania dvanásť kmeňov

– Som ľarchavá a v mojom živote sú dvojčatá, ktoré sa medzi sebou neustále bijú.

A keď nastal jej čas, porodila dvoch chlapcov. Zapletení boli do seba, zápasiac, kto vyjde prvý. A prvého, čo vyšiel, nazvali Ezau (*) a druhého Jakob. (*)

Izák si zamiloval prvorodeného Ezaua, ale jeho žena Jakuba.

Keď chlapci vyrástli, riekol Izák Ezauovi:

– Synu! Keď ťa zavolám, príď, lebo ti chcem požehnať! Chcem, aby si Alah z tvojho potomstva vyvolil prorokov!

A stalo sa, že v súdny čas páslu obaja bratia ovce. Ezau mal zarastené celé telo, bol veľmi silný a odvážny.

I vzala Izákova žena kozla, zarezala ho a stiahla z neho kožu. Zavolala Jakuba a priložila mu kožu z kozlaťa na chrbát a ruky. Potom mu povedala:

– Choď teraz k svojmu otcovi Izákovi a požiadaj ho, aby ti požehnal.

I prišiel Jakob k Izákovi. Izák bol slepý. Ohmatal syna na chrbte i na rukách a videl, že je zarastený.

– Hoci hlas máš Jakubov, zarastený si ako Ezau, – povedal. A uveril, že je to on, a požehnal mu. Ale Ezau pásol medzitým ovce.

Keď sa však vrátil z paše, predstúpil pred otca a povedal mu:

– Otcé! Požehnaj mi, ako si mi sľúbil.

– Synu! – povedal Izák. – Či si nebol u mňa? Veď som ti pred chvíľou požehnal.

– Nebol som tu, – odvetil Ezau.

Tu si zavolať Izák svoju ženu a opýtal sa jej:

– Prečo si to urobila?

I riekla:

– Chcela som, aby si požehnal Jakobovi, lebo ma ľúbi a ľúbi aj teba. Ale Ezau, ten sa mi ešte nikdy milo neprihovoral.

I nahneval sa Ezau na Jakuba, že ho predbehol, a rozhodol sa, že ho zabije.

* * * * *

– Tvoj brat Ezau ťa chce zmárniť, – riekla Jakobovi matka.

– Preto ustaň a odíď k môjmu bratovi Labanovi, ktorý býva v meste Harrán.

I súhlasil s tým Jakob, vychystal sa a pobral sa do mesta Harrán. A keď tam prišiel, uvidel studňu a pri nej vedro.

Naplnil ho vodou a napil sa. Potom sa umyl, ako to predpisuje korán, (*) a pomodlil sa dve raky. (*)

I uvidela ho modliť sa Labanova dcéra a rozbehla sa to povedať otcovi:

— Otče! — riekla. — Prišiel k nám človek, ktorý sa umýva a modlí práve tak ako ty.

— Chod' a prived' ho! — rozkázal jej otec.

I pobrala sa za ním a zavolala ho.

— Kto si, mládenec? — opýtal sa Laban.

— Som Jakub, syn Izákov, — odvetil.

— Ty si teda synom mojej sestry, — riekol Laban a začal sa ho vypytovať na matku a otca.

A potom dal Laban Jakubovi za manželku svoju najstaršiu dcéru. Volala sa Lia. Mala peknú tvár, ale slzili jej oči. Preto ju Jakub nemal rád. Labanovi povedal:

— Daj mi za manželku tú dcéru, ktorá nosí závoj.

— Jakub! — riekol Laban. — Či nevieš, že mladšia dcéra sa nesmie vydať skôr ako staršia?

A Laban potom rozkázal Lii, aby priniesla Alahovi obeť. Nech Alah obmäkčí Jakubovo srdce. I priniesla vskutku obeť a Alah ju prijal. Vtedy sa Jakubovi zapáčila Lia, spal s ňou a počala z neho dve deti, Rubena a Simeona. Potom mu porodila ešte dvoch chlapcov, Léviho a Júdu.

Keď Lia zomrela, oženil sa Jakub s jej mladšou sestrou, ktorá nosila závoj. Mala ho vždy na tvári zo strachu, aby nedráždila ľudí svojou krásou a pôvabom. Volala sa Sarja. Porodila mu dvoch synov, Dana a Naftaliho. Keď zomrela, oženil sa Jakub s ďalšou Labanovou dcérou, ktorá sa volala Šarúba. I porodila mu dvoch synov, Isachara a Zabulona. Potom ešte dvoch synov, Gada a Asera. A napokon mu porodila dcéru, ktorú nazvala Dinou.

Keď zomrela, oženil sa Jakub s Ráchel.

Ráchel bola najkrajšia Labanova dcéra. Volali ju Slnkom dňa. Jakub si ju vzal za ženu, keď mal štyridsať rokov.

V tých časoch mal Jakub zjavenie od Alaha, ktorý mu nakazoval, aby sa vydal na cestu. Predstúpil preto pred Labana, poďakoval sa mu a povedal:

— Alah si ma vybral za proroka a posiela ma do krajiny Kanán. (*) Musím tam odísť.

I odvetil mu Laban:

Izraela (Genezis 49, 28).

(*) Potom sa umyl, ako to predpisuje korán — t. j. vykonal rituálne umývanie podľa zvyklostí moslimského kultu. Moslimskí autori pokladali — v duchu koránu — Jakuba a aj ostatných patriarchov za vyznavačov Alahovho náboženstva, teda islamu.

(*) raka — názov časti moslimskej modlitby.

(*) krajina Kanán — starobylý názov Palestíny. Krajinu Kanán, obývanú rozličnými kanánskymi národmi, prisľúbil podľa biblie židovský boh Jahve svojmu vyvolenému národu, Židom.

Ozdobné písmeno „wáw“ s kvetinovým motívom na epitafe v Kajraváne. Tunisko. R. 1042.

(*) Jób (po arabsky Ajjúb) – biblická postava a obľúbený hrdina moslimských legend.

V koráne sa pokladá za proroka //4 : 161//. Početné rozprávania o ňom prevzali moslimskí autori z biblickej Knihy o Jóbovi a z rabínskych legend.

(*) Dvojrohý (po arabsky Zú al-karnajn) – pravdepodobne arabská prezývka Alexandra Veľkého. Dva rohy údajne symbolizovali Alexandrovu vládu na východe a na západe. V koráne sa o Dvojrohom hovorí na jednom mieste, kde sa dáva do nejasného súvisu s mýtickými národmi Gogom a Magogom //18 : 82–97//. V legendách vystupuje ako mostim a prorok.

ROZPRÁVANIE
O JOZEFovi, NECH NA
ŇOM SPOČINIE POKOJ
ALAHOV

(*) Jozef (po arabsky Júsuť) – populárna biblická postava. Bol najmilším synom Jakuba. Jeho matkou bola Ráchel a mal vlastného mladšieho brata Benjamína, ktorého veľmi miloval. Jozefov príbeh sa tešil veľkej obľube nielen u Židov, ale aj u okolitých národov, lebo dokonca aj Mohamed, ktorý inak poznal životy biblických hrdinov iba pouchne a nepresne, venoval Jozefovi celú 12. súru koránu. Na základe

– Jakub! Tvoj príchod bol pre nás požehnaním. Zober si preto, čo chceš, všetko ti dám.

– Chcem len ovce, – povedal mu Jakub.

I dal mu päťsto oviec a práve toľko kráv, koní, mulíc a oslov. A tak sa Jakub pobral s celým svojím majetkom i s desiatimi synmi a manželkou Ráchel do krajiny Kanán.

A o tom sa dozvedel jeho brat Ezau. Pozbieral vojakov a ozbrojencov a rozhodol sa, že Jakuba zabije a majetok mu vezme.

Keď Jakub prišiel k hore, pri ktorej na neho čakal Ezau, vyzbrojil ho Alah silou prorokov. I schytil Ezau a hodil ho na zem. Potom si mu klakol na prsia. Tu začal Ezau plakať, kým sa Jakub nad ním nezľutoval a nepustil ho. Potom Ezau vstal, objal Jakuba a povedal mu:

– Odpusť mi! Vidím, že Alah si ťa vyvolil za proroka a svojho posla.

I požehnal Jakub Ezau a riekol:

– Ezau! Teš sa, lebo z tvojho potomstva vzídu proroci ako Jób (*) a králi ako Dvojrohý, (*) ktorý bude panovať nad východom a západom.

Potom sa obidvoja bratia rozlúčili a každý z nich sa pobral svojou cestou.

Rozprávanie o Jozefovi,
nech na ňom spočinie
pokoj Alahov

Kaab al-Ahbár zachoval toto:

Potom počala Ráchel z Jakuba a narodil sa jej syn Jozef (*) a po ňom Benjamín. I zdedil Jozef krásu po svojej matke. Keď mal dva roky, Ráchel umrela a on i jeho brat ostali siroty. I dozvedel sa o tom Laban, ktorý bol otcom Ráchel. Mal ešte jednu dcéru. Vystrojil ju a zaopatril veľkým majetkom. Takto ju poslal k Jakubovi, aby sa s ňou oženil.

I prihodilo sa, že Jozef mal raz sen, ktorý ho veľmi vyľakal.

– Otče! – riekol Jakubovi. – Videl som vo sne svoju palicu zastrčenú do zeme. Zapustila do nej korene a vypučala. A narástli jej konáre, ktoré siahali až do neba. Okolo nej stáli palice mojich bratov a boli tiež zastrčené do zeme. Ale nič z nich

nevyrástlo. Moja palica ich prevýšila. A nakoniec palice bratov niekto vytrhol a zahodil.

— Synu! — povedal Jakub, — netráp sa nad takou vidinou! Nie každý sen sa dá vysvetliť.

Keď mal Jozef desať rokov, zabil Jakub na jeho počesť barana. I sadol si Jozef s bratmi k jedlu. Vtedy sa k ich dverám zatúlal žobrák. Zastal, ale nikto ho nezavolať k stolu a neponúkol jedlom.

A tak odišiel.

I opýtal sa Jakub svojich synov:

— Dali ste žobrákovi jesť?

— Nie, lebo si nám to nerozkázal, — odvetili.

A tu sa ozval z neba hlas, ktorý hovoril:

— Jakub! Prišiel k tebe žobrák, ktorý zacítil vôňu mäsa. Ale nenakŕmili ste ho. Zarmútilo ho to, a ja preto zarmútím tvoje srdce.

Po týchto slovách Jakub prevelmi zosmutnel a v noci sa mu prisnil takýto sen: Desať vlkov odvlieklo jeho syna Jozefa do ľudoprázdnej stepi. Tam ho jeden z vlkov hodil do jamy, z ktorej sa Jozefovi podarilo vyjsť až po troch dňoch.

Keď sa Jakub ráno zobudil, vzal Jozefa, privinul si ho na prsia a bozkával ho na čelo. Potom sa dal do plaču, ale nikomu nepovedal o tom, čo sa mu prisnilo.

Keď mal Jozef dvanásť rokov, zobudil sa jednej piatkovej noci, plný hrôzy a strachu.

— Otče! — povedal Jakubovi. — Videl som vo sne jedenásť hviezd, ktoré zostúpili zo znamení zvieratníka. (*) Žiarili ako slnko a mesiac. A videl som slnko a mesiac, ktoré zostúpili s hviezdami. Všetky sa mi klaňali.

— Synu! — odvetil mu Jakub. — Nerozprávaj svojim bratom o tom, čo sa ti prisnilo. //12 : 5// Budú ti závidieť to, čím Ťa Alah obdaril.

Ale Jozefovi bratia si to vypočuli, čudovali sa a vraveli si:

— Prečo má byť Jozef lepší od nás?

I povedal jeden z nich:

— Zabijeme Jozefa alebo ho odvlčeme z tejto krajiny, aby otcova tvár žiarila len pre nás... //12 : 9//

I povedal Júda:

— Nezabíjajte ho, hodte ho radšej do hlbkej studne! //12 : 10//

koránu, ale aj rozličných iných prameňov (najmä židovských) vznikla rozsiahla moslimská legenda o Jozefovi.

Niektorí starí spisovatelia spracovali Jozefov život aj v samostatných knihách.

(*) znamenia zvieratníka — dvanásť nebeských súhvezdí na ekliptike, cez ktoré zdanlivo prechádza slnko. Tieto súhvezdia majú rozličné názvy: Baran, Býk, Rak, Lev, Panna atď. Podľa toho, v akej polohe sa v určitom čase nachádzalo slnko a planéty k znameniam zvieratníka, sa predpovedala budúcnosť. Týmto sa zaoberala astrologia. Zvieratník vymysleli starobabylonskí hviezdári.

Ružový púčok ako výzdobný motív arabského kúfskeho písma. Epitaf v Kajraváne. Tunisko. R. 1025.

A keď sa takto dohodli, prišli k Jozefovi, hrali sa okolo neho a volali ho, aby sa hral s nimi.

— Jozef! — povedal mu Simeon. — Krátíme si čas bez teba. Ale ty s nami ani nejedávaš, ani nepiješ a ani sa nikdy s nami nehráš.

I povedal Jozef:

— Prehovorte otca, aby ma pustil s vami!

A pobrali sa za Jakubom a takto ho oslovili:

— Otče! Prečo neveríš, že sa postaráme o Jozefa?... Pošli ho zajtra s nami! Nech sa zabaví a zahrá. Budeme na neho dávať dobrý pozor! //12 : 11-12//

I odvetil im Jakub:

— Bojím sa, že by ho mohol zožrať vlk a vy to ani nezbadáte.

— Otče! — riekli. — Je nás veľa. Kdeže by sa na Jozefa odvážil vlk! Akí by sme to boli chlapi! //12 : 13-14//

Aj Jozefovi sa chcelo vyjsť si s bratmi. A tak Jakub, hoci nerád, súhlasil. Obliekol Jozefa do košeľ a nohavíc, natrel mu hlavu voňavou masťou a dal mu do ruky palicu. Jeho bratom povedal:

— Nakrmte ho, ak bude hladný, napojte, ak bude smädný! Potom ich zaprisahal, aby mu ho priviedli zdravého. Ale keď sa mu stratili z očí, lutoval, čo urobil, a utrápený sa vrátil do svojho domu.

I vybrali sa bratia do stepi a Jozef ich nasledoval. Tu začali pred ním utekať. Jozef za nimi zakričal:

— Bratia! Dajte mi vody! Som veľmi smädný.

Ale nedali sa mu napiť. Simeon vzal džbán s vodou a rozbil ho.

— Nech ťa napoja tvoje klamné sny! — kričal Jozefovi. Potom sa k nemu obrátil a udrel ho rukou do tváre.

I začali Jozefovi tiecť slzy po lícach a volal za bratmi:

— Čo sa ponáhľate? Vari ste zabudli, čo ste sľúbili otcovi?

Ale oni sa za ním ani neobzreli, nechali ho tak a Jozef ostal sám. A keď ich konečne dostihol pri vysokej hore, povedali si:

— Zabime ho pri tejto hore!

I povedal im Júda:

— Nezabíjajte ho! Hodte ho radšej do hlbokkej studne! //12 : 10//

Preto chytili Jozefa a zavliekli ho k hlbokkej studni uprostred cesty. Bola úzka a voda v nej bola slaná. Túto studňu vykopal Sám, Noemov syn. Bolo na nej napísané: Toto je studňa smútku.

Ukážka lístkového kúfskeho písma s vertikálou zalomenou do pravého uhla. Epitaf v Kajrávane. Tunisko. R. 1035.

Tam bratia zvliekli z Jozefa šaty. Potom ho zviazali povrazom a spustili do studne. Keď bol asi v polovici, povolili povraz, lebo chceli, aby spadol na dno a zabil sa. Ale v tú chvíľu sa zniesol k nemu Gabriel a zachytil ho na svoje krídla.

— Neboj sa, Jozef, Alah je s tebou, — povedal mu. I hodil na dno studne veľký kameň a posadil naň Jozefa. Potom mu priniesol jedlo i nápoje z raja. A keď sa Jozef najedol a napil, zaodel ho do rajskej košeľe.

Medzitým Jozefovi bratia zabili kozľa, zjedli z neho mäso a jeho krvou postriekali Jozefovu košeľu. A s košeľou prišli plačúci k otcovi Jakubovi. Keď ich uvidel, zavolať:

— Synovia! Čo zlého sa vám prihodilo? Nevidím medzi vami potešenie mojich očí.

— Otče! — odvetili. — Stihlo nás veľké nešťastie. Odišli sme pretekať sa v behu a ponechali sme Jozefa pri našich veciach. A vtedy ho zožral vlk. Ale ty nám neuveríš, aj keby sme ti vraveli pravdu. //12 : 17//

Potom ukázali na košeľu so slovami:

— Toto je jeho košeľa.

Keď Jakub uvidel zakrvavenú košeľu, hrozne vykrikoval a omdlel.

— Jozef! Jozef! — volal, keď sa prebral. — Moje sny o tebe vraveli pravdu. Čo mi pomohla všetka moja opatrnosť!?

Potom Jakub vysadol na ľavu a zavolať mocným hlasom:

— Vy divoké, túlavé zvery! Olúpili ste Jakuba o jeho milovaného syna. Vzali ste mu úsmev a radosť. Nech ani vy nikdy neviete, čo je to radosť!

Nato sa obrátil k synom a povedal im slovami koránu:

— Nebolo to tak! Vaše duše vás naviedli na to, čoho ste sa dopustili. Trpezlivosť je sladká. Nech mi je Alah oporou proti tomu, čo mi tu rozprávate! //12 : 18//

A potom Jakub riekol:

— Privedte mi vlka, ktorý zožral Jakuba!

— Dobre! — odvetili a pobrali sa do stepi. Tam chytili túlavého vlka a prišli s ním k otcovi.

— Tento ho zožral, — povedali.

Ale v tú chvíľu obdaril Alah vlka ľudskou rečou a ten prehovoril:

— Jakub! Nezožral som tvojho syna. Veď proroci sú posvätní. Nesmú sa ich dotknúť ani divé zvery, ani divé vtáky. Tvoji synovia ma chytili, keď som hľadal v stepi svoje zatúlané mláďa.

* * * * *

Ukážka kvietkovaného kúfskeho písma. Nerozvitý kvietok na písmene „ajn“.
Tunisko. R. 1025.

(*) Málík ibn Dair al-Chuzái – vymyslená postava; dair znamená nečistý, nemravný, obscénny. Slovo sa však môže čítať aj dar a potom nemá nijaký význam.

(*) dirham (z gréckeho drachmé) – strieborná arabská minca o váhe 2,97 gramu.

Ozdobné písmeno „há“ v počiatkovej polohe. Kajráván. Tunisko. R. 1039.

A medzitým bol Jozef už tri dni v studni. Na štvrtý deň sa priblížila k prameňu karavána, ktorú viedol Málík ibn Dair al-Chuzái. (*) Bola na ceste do Egypta. I zoskočil Málík z lavy a prišiel k studni, lebo potreboval vodu. Tu zbadal, že z hĺbky studne vychádza jasná žiara. Spustil dolu vedro, na ktoré sa zachytil Jozef. Ihneď oľoželo.

– Dobrá správa. Tu je nejaký chlapec! //12 : 19// – vykrikol Málík a zavolať jedného zo svojich druhov, aby mu chlapca pomohol vytiahnuť. A práve v tú chvíľu, keď Jozef vyšiel zdravý zo studne, privítali ku karaváne jeho bratia.

– Tento chlapec je náš otrok! Ušiel nám pred tromi dňami, – zvolali. – Vy ste ho našli, ale ak chcete, predáme vám ho.

I opýtal sa Málík Jozefa:

– Si sluhom?

– Áno, – odvetil Jozef, ale myslel tým „sluhu božieho“.

Potom bratia predali Jozefa za osemnásť dirhamov (*) a spísali s Málíkom predajnú zmluvu. Peniaze, čo zaň dostali, si rozdelili medzi seba. Avšak keď si Júda chcel vziať svoj podiel, Jozef sa rozplakal a povedal:

– Braček! Nevezmi si nič z toho, čo ste utrhli, lebo Alah sa ľa na to v súdny deň opýta!

I vytryskli Júdovi slzy a neuzal si nič.

Tu ukázali bratia na Jozefa a povedali:

– Málík! Tento otrok je zlodej. Dobre ho sputnaj, aby ti neušiel!

I poviazal ho Málík, vysadil na lavu a surovo s ním zaobchádzal. Tak šli, kým neprišli do egyptskej krajiny. Tam Málík povedal Jozefovi:

– Chlapče! Zoskoč dolu, vyzleč si košeľu a umy sa v tejto rieke!

Keď sa Jozef umyl a očistil, zažiarila jeho krása a pôvab. Z očí mu zasvietilo svetlo proročosti a pravdy a rozšírilo sa na všetky strany. Egypťania sa tomu veľmi čudovali, prišli k Málíkovi a opýtali sa ho na Jozefa:

– Kto je ten otrok?

Vtedy Málík obliekol Jozefa do najkrajších šiat, ozdobil ho a posadil na vzácný stolec. Potom zavolať vyvolávača, ktorému rozkázal, aby z celej sily vyvolával toto:

– Egypťania! Kto z vás si kúpi tohto hebrejského chlapca?

I boli tam siedmi bohatí obchodníci, dvorania abesínskeho kráľa.

Každý z nich mal desattisíc dinárov. (*) Ponúkli všetky svoje peniaze za Jozefa, ale Málík im ho nepredal. Vtom sa objavila žena, ktorá sa volala Kária. Riekla:

— Málík! Predaj mi chlapca! Využím ho zlatom, striebrom a drahými kameňmi!

Ale Málík jej povedal:

— Málo ponúkaš. — A odmietol ju.

I poslala Zulajka (*) svojho muža, dvorana Putifara, (*) na trhovisko a nakázala mu:

— Kúp toho chlapca za cenu, ktorú požadujú. A nedaj sa ničím odradiť!

A tak kúpil Putifar Jozefa za nesmierny majetok. Za toľko peňazí, čo sa ani dobre spočítal nedali.

* * * * *

I priviedol Putifar Jozefa do paláca, v ktorom bývala Zulajka, dcéra Akáhirova. Povedal jej:

— Ubytuj ho na peknom mieste! Vezmeme si ho za syna alebo za pomocníka.

Vahb ibn Munabbih povedal: Jozef mal na čele žiaru a jeho telo svietilo ako lampa pod jemne zabrúseným skleneným vrchnákom.

Jozefova krása Zulajku očarila. Zapáčil sa jej veľmi a zahorela k nemu vášnivou láskou.

— Aká krásna je tvoja reč, aké sladké sú tvoje spôsoby! — povedala mu.

— Keby si ma videla mŕtveho, znepáčil by som sa ti, — riekol jej Jozef. — Odvrátila by si sa odo mňa ako od každého iného.

— Milujem ťa, milujem ťa veľmi, Jozef, — opakovala Zulajka.

— Začni ma pokúšať a zvedieš ma!

Ale Jozef jej povedal:

— Nechcem sa podvoliť tvojim hriешným žiadostiam.

— Akým krásnym jazykom hovoríš, hoci mu vôbec nerozumiem!

— zvolala Zulajka.

— Je to jazyk môjho praotca Abraháma, — odvetil jej Jozef.

— A nemôžeš mu rozumieť, lebo neveríš v Alaha. Ani sa ho nenaučíš, dokiaľ budeš neveriaca.

A Zulajka ďalej zvädzala Jozefa, pokúšala ho na hriech, ale Jakubov syn bol neústupný. Tu si zmyslela, že si postaví krásnu besiedku. Tak aj urobila a skrášila ju rozličnými ozdobami.

(*) dinár (z latinského denarius) — zlatá arabská minca o váhe asi 4,25 gramu. Jej váha však v rozličných dobách značne kolísala.

(*) Zulajka (u Kisáiho Zalichá alebo Zulajchá) — manželka faraónovho dvorana Putifara, ktorá navádzala Jozefa na hriech.

V starších prameňoch sa volá aj Ráíl.

(*) Putifar (u Kisáiho Kútífar a v iných prameňoch Kitfir, Itfir, Kittin a pod.) — bohatý Egypčan, ktorý kúpil Jozefa. V koráne sa nespomína menom. Hovorí sa o ňom iba ako o „vládcovi“, „mocnom mužovi“ (po arabsky al-azíz). Niektorí neskorší moslimskí spisovatelia sa mylne nazdávali, že al-azíz bolo vlastné meno Putifara.

Ukážka elegantného
kúfjskeho typu arabského
písma (písmeno „wáw“).
Náhrobný pozúnik
v Kajraváne. Tunisko. R.
1013.

(*) Zahryzol sa
Jozefovi do prstov
a Jozef, keď uvidel
prízrak — doslovne:
Zazrel dôkaz (po arabsky
burhán) alebo znamenie
božieho zásahu.

A' nazvala ju domom radosti a rozkoše. Potom sa vyobliekala a sadla si na lôžko.

Súc takto, zavolala Jozefa, usadila ho na stolec, zamkla dvere a spustila závesy.

— Poď ku mne, Jozef! — zavolala.

— A kde je tvoj muž, Putifar? — opýtal sa Jozef.

— Načo by mi bol, — povedala Zulajka. — Ty si mojím miláčikom a ja budem tvojou milenkou.

Tu riekol Jozef:

— Zulajka! Bojím sa, že tento dom sa stane miestom smútku. Privedie nás do hrôz pekelných.

— Jozef! Moje srdce túži po tebe! — zvolala Zulajka.

— Zdvihni hlavu a pozri sa na moju krásu a pôvab.

I povedal jej Jozef:

— Na to má väčšie právo tvoj muž, nie ja.

— Poď ku mne, Jozef! Pristúp ku mne! Skryla som našu lásku pred ľuďmi! — kričala Zulajka.

I povedal jej Jozef:

— Ale neskryla si ju pred Alahom, pánom všetkých svetov!

— Ak mi nevyhovieš, — riekla Zulajka, — v tejto chvíli sa zabijem a ty zomrieš tiež.

I vstala a chytila do ruky nôž. Ale bol to len ženský klam. Jozef k nej priskočil, vytrhol jej nôž z ruky a odhodil ho. V tú chvíľu sa mu vrhla do náručia, zmámila ho svojím telom. A Jozef si už začal rozväzovať uzlíky na nohaviciach a rozviazal si ich sedem.

Vtedy by boli bývali obidvaja podľahli svojej vášni //12 : 24//, ale zostúpil k nim Gabriel, ktorý vzal na seba podobu Jozefovho otca Jakuba. Zahryzol sa Jozefovi do prstov a Jozef, keď uzrel prízrak, (*) rozbehol sa k dverám. Zulajka sa pustila za ním a stiahla z neho košeľu. Roztrhla ju a utekala k Putifarovi.

— Chlapče! Čo je? Čo sa stalo? — zvolal Putifar, keď uvidel Jozefa v takom stave.

I riekol Jozef:

— Pane! Vedel som, že sa v tomto dome chystá hriech, ale hanbil som sa povedať, že tvoja žena ma zvädza.

No Putifar mu neuveril. — Odíď! — riekol, — lebo inak ťa zabijem.

A keď Putifar vošiel do zámku, pribehla za ním Zulajka, plakala a volala:

– Čo si zaslúži ten, čo chcel uškodiť tvojej rodine
– väzenie či bolestný trest? //12 : 25//

Ale Jozef opakoval:

– *Pane! Ona ma zvädzala, nie ja ju. Utekám pred ňou, odkedy som vkročil do tohto domu.*

Putifar mu však neveril. Chytil meč, ktorý mal pri sebe a chcel mu odlať hlavu. A vtedy Alah zachránil Jozefa. Jeden svedok dosvedčil pravdu. //12 : 26// Bolo to spiace dieťa Zulajkinej sestry. Malo šesť mesiacov, ale s dovolením Alaha prehovorilo takto:

– *Putifar! Neunáhli sa! Počul si lživé slová o Jozefovej košeli. Vravím ti: Ak je košeľa roztrhnutá spredu, pravdu má ona (Zulajka) a on (Jozef) je luhár. Ale ak je košeľa roztrhnutá zozadu, klame ona a on má pravdu. //12 : 26, 27, 28//*

A keď Putifar uvidel, že košeľa je roztrhnutá zozadu, prestal sa hnevať na Jozefa.

– *Toto je jedna z vašich lstí! – zakričal na Zulajku.*

– *Vaše klamstvá sú vskutku veľké! //12 : 28// (*)*

Potom predstúpil pred Jozefa a povedal mu:

– *Jozef! Zabudni na to, čo sa stalo, lebo sa o tom dozvedia ľudia a budú ma veľmi odsudzovať.*

A Zulajke riekol:

– *Popros ho o odpustenie, lebo si veľmi zhrešila. //12 : 29//*

Ale chýr o tom, čo sa prihodilo, rýchlo sa rozšíril po meste a ľudia si vraveli: „Manželka kniežata zvädzala svojho sluhu!“ A ženy za to veľmi odsudzovali Zulajku a hanobili ju, vraviac:

– *Veru dopustila sa veľkého hriechu. //12 : 30//*

Keď Zulajka počula, ako ju ženy mrzko ohovárajú, dala pre nich prestrieť a pripravila im jedlo. Vyzdobila veľkú sieň a pozvala do paláca manželku pisára i vezíra, i výbercu daní a ženy ostatných kráľovských dvoranov. Keď prišli, usadila ich a predložila im citróny () a med. Podľa zvyku sa to podávalo ako predjedlo. A každej z nich dala do ruky nôž.*

Potom Zulajka obliekla Jozefa do najkrajších šiat a povedala mu:

– *Vojdi k nim s úsmevom a so zdvihnutou hlavou, aby videli, aký si pekný a pôvabný.*

Jeden z mnohých výzdobných variantov písania slova Alah na epitafe Abd al-Dáima, syna Chalafovho v Kajraváne. Tunisko. R. 1035.

(*) Vaše klamstvá sú vskutku veľké

//korán 12 : 28//

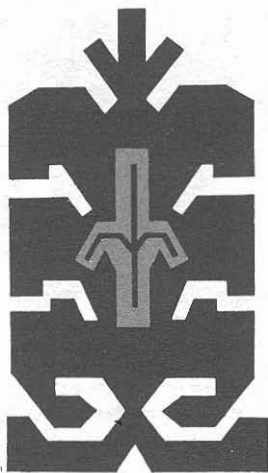
– podľa koránového podania Putifar spozná pravdu a vyhreší svoju ženu. Podľa biblie však Putifar uverí svojej žene a Jozefa dá do väznice (Genesis 39, 19–20).

Koránové verše

//12 : 25–28// obsahujú nebiblické vložky, v dôsledku čoho sa moslimská legenda v týchto častiach líši od židovských povestí.

(*) ... a predložila im citróny (po arabsky utrundž) – môžu to byť aj pomaranče alebo iné citrusy.

Štylizovaný skorpión.
Výzdobný prvok na bordúre
niektorých veľmi vzácnych
modlitebných kobercoch
z tureckého mesta Gördesu
(Ghiordes).

I stalo sa podľa jej želania. Keď sa Jozef usmial, ukázal svoje biele zuby, krásne ako perlový náhrdelník. Tvár mal dokonalú ako mesiac v splne.

Keď ženy uzreli Jozefa, užasli nad ním a omámila ich v tú chvíľu láska. I zmiatol ich tak, že si zarezali do prstov //12 : 31// namiesto do citrónov.

– Zulajka! – skríkli. – Nik nie je taký krásny ako tento chlapec. Vzbudí pokušenie u každej, čo ho uzrie.

Tu riekla Zulajka:

– To je ten, kvôli ktorému ste ma ohovorili. Veru, zvädzala som ho, ale on mojím zvodom odolal. Ale ak teraz neurobí to, čo mu rozkážem, dám ho uväzniť a uvrhnem ho do biedy! //12 : 32//

I zvolal Jozef:

– Pane môj! Radšej pôjdem do väzenia, než by som im mal urobiť po vôli! //12 : 33//

Keď to Zulajka počula, požiadala Putifara, aby jej dovolil uväzniť Jozefa, a on jej vyhovel. A tak Zulajka uvrhla Jozefa do tesnej prázdnej cely, v ktorej mal prebývať.

V tom čase uväznili aj dvoch mládencov, ktorí boli stuhami kráľa. Jeden z nich sa volal Ibrúhá a bol kráľovský čašník a druhý Gálíb a bol kráľovský pekár.

A stalo sa, že jedného dňa prišli obidvaja za Jozefom. I riekol čašník:

– Prsnilo sa mi, že ma dal kráľ vyvieť z väzenia. Keď som prišiel do paláca, uvidel som tam výhonok. Zasadil som ho do zeme a narástli na ňom strapce hrozna. Vzal som hrozno, vytlačil som z neho šťavu do pohára a podal som to kráľovi.

I povedal Jozef:

– Akú si mal krásnu vidinu! Zajtra vyjdeš z väznice a budeš opäť kráľovským čašníkom. A nezabudni sa o mne zmieniť svojmu pánovi! //12 : 42//

Potom prišiel k Jozefovi kráľovský pekár a povedal mu:

– Mne sa prsnilo, že ma dal kráľ vyvieť z väzenia a podal mi misu, na ktorej bol chlieb. Položil som si ju na hlavu a niesol som ju. Tu vzlietli ku mne vtáci a začali mi zobať chlieb, kým ho nevyzobali.

I riekol mu Jozef:

– Zajtra ťa dá kráľ vyvieť z väzenia a ukrižuje ťa na vysoký stĺp. A vtáci ťa budú d'obať do hlavy.

A uskutku. Keď prišlo ráno, kráľ dal vyvieť obidvoch sluhov z väzenia. Hlavnému čašníkovi prinavrátil jeho miesto, ale pekára dal ukrižovať a vtáky rozďobali jeho hlavu.

Ale Jozef ostal vo väzení a strávil tam sedem rokov. Potom sa egyptskému kráľovi, ktorý sa volal Rajján, syn Valídiv, prisnili jednej piatkovej noci čudné sny. Zdalo sa mu, že vidí sedem tučných kráv a tieto kravy zožralo sedem chudých kráv. A videl aj sedem zelených klasov a sedem uschnutých klasov.

I zavolať si svojich vykladačov a povedal im:

– Vložte mi tieto sny!

– Sú to klamné sny, – riekli vykladači, – takéto sny sa nedajú vyložiť! //12 : 44//

A keď to počul kráľovský čašník, povedal:

– Pane! V tvojom väzení je otrok, ktorý sa volá Jozef. Vie vykladať sny. Dovoľ mi, aby som k nemu zašiel a rozpovedal mu to.

– Dobre, – odvetil kráľ a čašník sa pobral za Jozefom. I našiel ho v zlom stave. Rozpovedal mu kráľove sny a Jozef povedal:

– Vráť sa ku kráľovi s týmto odkazom: Sejte sedem rokov ako obvykle, ale to, čo zožnete, ponechajte v klasoch okrem tej trošky, ktorú zjete. Lebo potom príde sedem suchých rokov, ktoré požerú všetko, čo ste si nazhromaždili okrem tej trošky, ktorá vám ostane. Ale nato príde zas rok, keď vám Alah požehná dážď a ľudia budú opäť lisovať víno. //12 : 47, 48, 49//

Čašník sa vrátil ku kráľovi a rozpovedal mu, čo sny znamenajú.

– Kto ti ich vyložil? – opýtal sa kráľ.

– Jeden otrok, ktorý je v tvojom väzení, – povedal čašník.

– Volá sa Jozef, Hebrej. A raz aj mne pravdivo vyložil jeden môj sen.

– Vyvedte ho z väznice a privedte ho ku mne! – rozkázal kráľ.

A čašník sa rozbehol za Jozefom a oznámil mu radostnú zvesť. (*)

* * * * *

Potom predstúpil Jozef pred egyptského kráľa. Ten ho objal a usadil na stolec pod veľkým baldachýnom. Povedal mu:

– Jozef! Odteraz ti prislúcha postavenie i dôvera! //12 : 54//

I odvetil mu Jozef:

(*) A čašník sa rozbehol za Jozefom a oznámil mu radostnú zvesť – po tejto správe však Jozef nechce ísť ihneď za faraónom (v arabskej legende sa používa iba označenie kráľ), chce, aby najprv vyšlo najavo, že sa dostal nevinne do väzenia. Faraón si skutočne zistí pravdu a Jozef stúpne ešte viac v jeho očiach. Kisáúho text, ktorý vypúšťame (Eisenberg, od str. 160, riadok 20 po str. 167, riadok 7), pozostáva z voľne komentovaných koránových veršov //12 : 50–51//. Ani v koráne a ani v našom dielku nie je uspokojivo objasnený náhly zvrät v chovaní faraóna, ktorý nielenže omilostí Jozefa, ale ho zároveň vymenuje za svojho poradcu a hospodára (porovnaj Genezis 41, 14 a nasl.). .

Ukážka nádherného kvietkovaného kúfskeho písma. Písmo „mím“ v koncovej polohe. Epitaf na hrobke Amat al-Rahmány, Kajraván. Tunisko. R. 1034.

(*) Hospodár
 – Jozefa titulujú egyptskí poddaní podobne ako predtým Putifara: ajjuhá-l-azíz, teda „vládár“, „knieža“ a pod. Azda najvýstižnejší preklad je však „hospodár“.
 (*) Prvý sa volal Efraim a druhý Manase – podľa biblického podania (Genesis, 41, 51) bolo poradie narodení synov opačné.

– Ustanov ma za správcu sýpok v krajine! Som svedomitý a rozumný. //12 : 55//

I prehovoril vládca k ľudu svojho kráľovstva:

– Ustanovil som, nad vami Jozefa. Je mojim zástupcom.

– Slúchame ta a poslúchame! – odvetili ľudia.

Potom Jozef rozkázal všetkým, aby začali siať a neponechali nijaký kúsok zeme ležať ladom. Nech sejú i v korytách riek a na vrcholcoch kopcov. A keď zožali to, čo zasiali, rozkázal im, aby to ponechali v klasoch. A konali takto počas siedmich úrodných rokov.

Ale potom im viac Alah nepožehnal dažďa. Zo zeme nevyrástla ani bylka a nezazeleňal sa ani lístoček. I začali ľudia prichádzať k Jozefovi a vraveli mu:

– Hospodár! (*) Nemáme viac jedla vo svojich domoch. Predaj nám dačo na obživu!

I predal im v prvom roku za dináre. V druhom roku za drahé kamene. V treťom roku za tavy a kone. V štvrtom roku za domy a obydlia. V piatom roku za záhrady a poľa. V šiestom roku sa mu predali sami a stali sa jeho otrokmi. A v siedmom roku ich živil ako svojich otrokov.

I postihlo Zulajku to isté, čo všetok egyptský ľud, hlad a tvrdza. Predala všetko, čo mala, aby si mohla nakúpiť jedlo. A napokon sa stala Jozefovou otrokyňou. I predstúpila jedného dňa pred neho a povedala mu:

– Jozef! Mocný je ten, čo premenil otrokov na pánov a pánov uvrhol do biedy a poníženia. Nieto boha okrem Alaha, jediného bez druhu!

I opýtal sa jej Jozef:

– Kto si, žena?

– Som Zulajka, manželka Putifarova, – odvetila.

Tu sa Jozefovi vykotúlali z očí slzy a povedal jej:

– Všetko ti dám, čo potrebuješ.

I vrátil jej majetok a otrokov a stala sa znova paňou, ako bola predtým. A potom s dovolením kráľa za prítomnosti kniežat a dvoranov sa s ňou Jozef oženil. I navrátil jej Alah krásu, pôvab a mladosť.

A keď Jozef vošiel k Zulajke, uvidel, že je panna.

I riekla mu:

– Pri Alahovi! Nijaký muž sa ma doposiaľ nedotkol. Môj manžel Putifar nemal mužskej sily.

Zulajka porodila Jozefovi dvoch synov. Prvý sa volal Efraim a druhý Manasse. (*)

Rozprávania
o ceste Jozefových bratov
do Egypta

Zachoval Vahb ibn Munabbih, nech nájde v ňom Alah zaľúbenie:

Potom prišla suchota i do krajiny Kanán. Jakuba a jeho synov stihla bieda. Tu povedal Jakub svojim synom:

— Vari čakáte na ešte väčší hlad? Vyberte sa do Egypta a kúpte tam od hospodára zrno!

A desiati Jozefovi bratia sa prichystali na cestu a vydali sa do Egypta.

Medzitým Jozef prosil Alaha, aby mohol uvidieť svojich bratov, ale tak, aby ho oni nespoznali. I vyslyšal Alah jeho prosbu.

Jozef vysielal na cesty, čo viedli do Egypta, vojakov. Každého sa opýtali, odkiaľ prichádza a kam ide a potom to rýchlo oznámili Jozefovi, ešte skôr ako povesť vkráčala do Egypta.

Keď Jakubovi synovia prišli k vojakom, opýtali sa ich:

— Čo ste zač a kam idete?

— Sme synovia Jakuba, syna Izákovho, — odvetili.

— A či všetci?

A keď Jakubovi synovia prisvedčili, riekli im vojaci:

— Zložte sa tu a čakajte! Musíme to oznámiť hospodárovi.

— Veď my ideme práve k nemu. Chceme od neho kúpiť zrno,

— povedali bratia. S tým si sadli a čakali.

Keď sa Jozef dozvedel o bratoch, dovolil, aby ich vpustili do egyptskej krajiny. I pokračovali v ceste, kým nezastali pred dverami jeho domu. Tam sa ich stráž opýtala:

— Kto ste? Kam idete?

— Sme Jakubovi synovia, — odvetili. — Chceme kúpiť od hospodára zrno pre seba i svoj ľud.

No stráž ich nepustila ďalej, ale nechala ich čakať tri dni.

Z príkazu Jozefa im však nosili vyberané jedlá a lahodné nápoje. Na štvrtý deň Jozef rozkázal, aby ich vpustili k nemu.

A keď vstúpili do domu, Jozef ich poznal, ale oni ho

Ukážka veľmi elegantného písania písmana „sád“ v kvietkovanom, zapletanom kúfskom písme. Kajraván. Tunisko. 1. polovica 11. storočia.

Ukážka výzdobného
lístkového kúfskeho písma
na náhrobnej stéle
v Kajrapáne. Tunisko. R.
1040.

nepoznali, //12 : 58// lebo naposledy ho videli pred štyridsiatimi rokmi. Jozefa pojala ľútosť a odvrátil tvár, aby nezbadali, že sa rozplakal. Potom sa ich opýtal:

– Odkiaľ ste prišli?

– Z krajiny Kanán, sme Jakubovi synovia, – odvetili.

I opýtal sa Jozef:

– Vari ste synovia jedného otca?

– Áno, – odvetili, – ale rôznych matiek.

I opýtal sa znova:

– A či má váš otec ešte nejakého syna okrem vás?

– Narodili sa mu ešte dvaja synovia zo ženy, ktorá sa volá Ráchel, – riekli. – Jeden z nich je Benjamín. Nechali sme ho pri otcovi, lebo ten ho ani na chvíľu nespúšťa z očí. Druhý syn bol Jozef, ale toho zožral túlavý vlk.

A potom sa bratia rozhovorili o tom, ako sa to stalo.

– Ale ako vám to mám uveriť? – opýtal sa Jozef. – Skutočne ste synovia jedného otca?

I riekol mu Ruben:

– Pane! Privedieme ti brata, ktorého sme nechali u otca. On ti potvrdí pravdu.

Tu zavolať Jozef merača a povedal mu:

– Nameraj im plné merice, ale veci, ktoré priniesli, im vlož nepozorovane naspäť do sediel!

A každý z Jakubových synov mal napísané svoje meno na svojom sedlovom vaku.

Keď odchádzali od Jozefa, nakázal im:

– Privedte mi vášho brata... //12 : 59//

I slúbili mu to, vysadli na tavy a putovali naspäť, kým neprišli k otcovi. Pobožkali mu hlavu a vyrozprávali mu, čo sa im prihodilo s hospodárom. Povedali:

– Otec! Ten hospodár sa k nám tak milo a láskavo zachoval ako k nikomu inému.

Potom pristúpili k cestovným vakom, a keď ich otvorili, našli v nich veci, ktoré niesli do Egypta, aby za ne nakúpili zrna.

I pribehli k svojmu otcovi, hovoriac:

– Otče! Otvorili sme vaky a našli sme v nich tovar, ktorý sme niesli do Egypta. Ale nestalo sa to našim pričinením.

Tu riekol Jakub:

– Nedomýľajte sa zrna, kým nevrátite to, čo ste zaň dlžní! Sme pokolenie prorokov a statočnosť je našou povinnosťou.

Tu riekli bratia:

– Otče! Nemôžeme to vrátiť! Sľúbili sme hospodárovi, že ak ešte raz prídeme do Egypta, privedieme aj nášho brata Benjamína. A opakovali mu slová Jozefove: Ak ho ku mne neprivediete, nedám vám viac namerať obilia a ani vás k sebe nepripustím! //12 : 60//

I rozplakal sa Jakub a povedal:

– No a či sa o neho lepšie postaráte ako predtým o jeho brata? //12 : 64//

Tu riekol Júda:

– Otče! Niet iného východiska! Naše veci sa nám vrátili //12 : 65//, ale my ich zanesieme späť hospodárovi. Možno ich od nás prijme. Brata postrážime a dostaneme o jedno vrece zrna viac. (*) K tej merici prídeme ľahko. //12 : 65//

I povedal Jakub:

– Nepustím ho s vami, kým sa mi pred Alahom nezaprisaháte, že ho privediete naspäť... //12 : 66//

A keď mu zložili prísahu, povedal:

– Alah je svedkom toho, čo tu vravíte. //12 : 66//

Potom Jakub obliekol Benjamína do Jozefovej košele, ktorú bratia priniesli zo stepi. Bola postriekaná krvou. A lúčiac sa so synmi, povedal:

– Dôverujte Alahovi! Nezávidte si a navzájom si neubližujte, aby po vás nezatúžil diabol. Strážte svojho brata a privedte mi ho domov zdravého. Keď vstúpíte do Egypta, uprednostnite ho, nech hovorí za vás. A do mesta nevchádzajte jednou bránou, ale vojdite do neho rozličnými bránami! //12 : 67//

S tým sa bratia vydali na cestu a šli, až kým nezastali pred dverami do paláca, v ktorom býval Jozef. Tam požiadali o dovoľenie, aby mohli vojsť. Keď sa tak stalo, vstúpili dnu a zastali pred bratom.

Vtedy sa Jozef pozrel na Benjamína a zakýval mu, aby pristúpil bližšie.

– Benjamín, – povedal mu. – Každý z Jakubových synov má brata, ktorý pochádza z tej istej matky, len ty tu stojíš sám.

I odvetil mu Benjamín:

– Pane! Aj my sme boli dvaja bratia jednej matky. Ale môj starší brat odišiel a nevrátil sa. Nevieť, čo sa mu stalo.

ROZPRÁVANIE O CESTE
JOZEFOVÝCH BRATOV
DO EGYPTA

(*) a dostaneme
o jedno vrece zrna viac
//korán 12 : 65//
– doslovne: o náklad
jednej tavy viac.

Ukážka malebného
kvetkovaného kúfskeho
písma. Epítaf Amat
al-Rahmány. Kajráván.
Tunisko. R. 1034.

Rozpráva sa, že jedného dňa sa vybral s bratmi pásť ovce. A bratia vravia, že ho zožral vlk. Vrátili sa len s jeho košľou, ktorá bola postriekaná krvou. Veru naplakal sa nad ním náš otec Jakub!

– Čudujem sa, – riekol nato Jozef a obrátil sa na ostatných,
– že vám takým mocným chlapom vlk zožral brata.

I riekli bratia:

– Stalo sa to, pane! Osud tak chcel. On oslepuje zrak a berie ľuďom sily.

I vyhlíkli Jozefovi slzy, lebo mu prišlo ľúto otca. Potom dal prestrieť šesť stolov a rozkázal, aby si ku každému z nich sadli synovia jednej matky.

– Pane! – povedal vtedy Benjamín. – Moji bratia sedia pri každom stole po dvoch, len ja som sám. Ale keby bol môj brat nažive, sadol by si ku mne a jedol by so mnou.

Tu zostúpil Jozef zo stolca, sadol si k nemu a jedol s ním. A keď to zbadali ostatní bratia, závideli mu. Dívali sa na Benjamína zlostnými očami a šepkali si jeden druhému:

– Aha! Vidíte Ráchelinho syna? Každému, kto ho stretne, sa páči! A potom, keď príde k otcovi, bude sa vyvyšovať nad nás!

A keď sa všetci najedli a napili, povedal Jozef bratom:

– Kedy sa chcete vrátiť k svojmu otcovi?

– Hoci aj hneď, – odvetili bratia.

Tu rozkázal Jozef meračom, aby im namerali plné merice zrna. A keď sa tak stalo, zavolať svojho syna Efraima a povedal mu:

– Vezmi tento pohár a strč ho Benjamínovi do sedla, ale urob to tak, aby ňa nikto nevidel!

Efraim urobil, ako mu nakázal Jozef. Bratia sa vydali na cestu, ale hľa, o chvíľu ich začali prenasledovať egyptské strážne. Na Jozefov rozkaz začal vyvolávať vyvolávač:

– Ľudia v karaváne, ste zlodeji! //12 : 70//

I začudovali sa tomu bratia, hovoriac:

– Čo u nás hľadáte? //12 : 71//

– Hľadáme kráľov pohár... //12 : 72// – odvetili im.

– Vráťte sa naspäť k hospodárovi!

– Slúchame ňa a poslúchame, – odvetili bratia. – Hospodár sa k nám zachoval šľachetne. Nesprotivíme sa jeho vôli.

A keď vstúpili znova pred Jozefa, oslovil ich takto:

– Prečo ste vzali pohár?

Veľmi elegantné zalamované kvietkované kúfske písmo na epitafe v Kajraváne. Tunisko. R. 1042. Na obrázku je písmeno „wáw“ v samostatnej polohe.

– Pri Alahovi, – riekli, – neprišli sme do tejto krajiny robiť zlo. Nie sme nijakí zloději!

I opýtal sa ich Jozef:

– Čo si zaslúži zlodej, ak ho prichytia?

– Pane! – odvetili mu. – Zasluluje si trest. Ten, v ktorého sedle sa nájde pohár, sa musí vykúpiť sebou samým. Stane sa tvojím otrokom. Tak sa veru odplácame tým, ktorí zle robia! //12 : 75//

– Dobre! – povedal Jozef. – A teraz prezrieme vaše sedlové vaky!

A Egypťania prezreli sedlá všetkých bratov okrem sedla Benjamínovho, ale nenašli v nich nič.

– A teraz, pane, – riekli bratia, – prezri sám sedlo nášho brata Benjamína, aby sa nevyvyšoval nad nás.

I riekol im Jozef:

– Či viete, prečo som doposiaľ nedal prezrieť jeho sedlo?

A keď bratia pokrútili hlavami, povedal:

– Preto, lebo ste sľúbili svojmu otcovi, že ho zdravého privediete domov.

– To je pravda, tak to bolo, – odvetili.

– Preto otvorte vy jeho sedlo a prezrite ho sami! – rozkázal im Jozef.

I otvorili sedlový vak a našli v ňom kráľov pohár. Pobledli v tvári a povedali Benjamínovi po hebrejsky:

– Ty zlodej, brat zlodēja! Pošpinil si nás pred hospodárom!

Potom riekli Jozefovi:

– Ak kradol, tak už aj pred ním kradol jeden z jeho bratov.

Ale Jozef im na to nič nepovedal a čo vedel, nechal si pre seba.

– Zle je s vami! – riekol napokon. – Len Alah vie, ako sa z toho dostanete! //12 : 77// (*)

– Pane! – riekli bratia. – On má veľmi starého otca. Vezmi si za otroka niekoho iného namiesto neho. Veď si človek láskavý a dobrý. //12 : 78//

I odvetil im Jozef: – Božechráň vziať si niekoho iného ako toho, u ktorého sme našli svoje veci! Veď by to bola nespravodlivosť. //12 : 79//

Potom rozkázal strážam, aby chytili Benjamína a odliekli ho do zámku.

Ukážka ozdobného písania písmena „chá“ v počiatočnej polohe. Náhrobný kameň v Kajraváne. Tunisko. 2. polovica 11. storočia.

(*) Len Alah vie, ako sa z toho dostanete //korán 12 : 77//
– doslovne: Len Alah vie, čo o tom porozprávate.

Ozdobný variant písmena „džím“ v kvietkovanom kúfskom štýle. Epitaf v Kajraváne. Tunisko. 2. polovica 11. storočia.

Vtedy riekol Júda svojim bratom:

– Či si nepamätáte, aký ste dali otcovi sľub? A ako ste predtým ublížili Jozefovi? Veru neodídem z tejto krajiny dovtedy, kým mi to môj otec nedovolí... //12 : 80// Ale vy sa vráťte k otcovi a povedzte mu: Otec! Tvoj syn kradol. A my ti hovoríme len to, čo vieme. Nič sme ti nezatajili. //12 : 81// *A ak sa vás otec opýta, či to môžete dokázať, odpovedzte mu: Ľudia z karavány ti to dosvedčia.*

Keď bratia odišli, povedal Júda hospodárovi:

– Pane! Uvrhol si do väzenia môjho brata, lebo kradol. Daj ma zavrieť k nemu, azda nám Alah pomôže!

I vyhovel mu Jozef a k obidvom bratom sa pekne zachoval.

Medzitým bratia putovali naspäť do krajiny Kanán. Keď vošli do domu svojho otca Jakuba, zastali pred ním a pozdravili ho. Jakub začal medzi nimi hľadať Benjamína a Júdu, a keď ich nevidel, vykričol strašným hlasom:

– Kde je Benjamín?

I riekli bratia:

– Ukradol kráľov pohár. Preto ho hospodár nepustil z Egypta. Júdu sme nechali pri ňom, aby mu pomohol oslobodiť sa.

Tu sa Jakub rozplakal a tiekli mu slzy, ako keď prší dážď. Potom povedal:

– Synovia moji! Choďte a hľadajte Jozefa a jeho brata! //12 : 87//

I odvetili mu:

– Kde máme hľadať Jozefa? Veď ho pred mnohými rokmi zožral vlk. Avšak vrátíme sa k hospodárovi, povieme mu o tebe a možno nám vráti tvojho syna.

I vychystali sa na cestu po tretí raz. Putovali, kým nedošli do egyptskej krajiny a nezastali pred Jozefom. Povedali mu:

– Nás i našu rodinu stihlo nešťastie. Priniesli sme ti skromné dary, ale ty nám daj za ne plné merice. Buď k nám veľkorysý... //12 : 88//

A povedal im Jozef:

– Ľudia! Veľmi ste sa proti mne prehrešili. Ale chcem vás o niečo požiadať. Ak mi vyhoviete, odpustím vám a prepustím na slobodu vášho brata.

– Akú máš žiadosť? – opýtali sa.

I riekol Jozef:

– Kto z vás vie čítať?

— Všetci vieme čítať, — odvetili. — Náš brat Ruben prečíta aj zotreté alebo vyblednuté písmo.

— Pane! — povedal Ruben. — Prečítal som štyristo hebrejských a sýrskych kníh. Nieto jazyka, ktorému by som nerozumel.

Tu vzal Jozef popísaný zvitok a podal ho Rubenovi. Ten ho prečítal a zbledol. Písmo mu vypadlo z ruky od strachu a hrôzy.

Potom sa obrátil k bratom a povedal im:

— Bratia! Je to predajná zmluva, ktorú sme napísali na Jozefa v deň, keď sme ho predali pri studni.

I vstal Simeon, zdvihol písmo zo zeme a prečítal si ho. Potom ho podal bratom, ktorí si ho jeden po druhom prečítali a každý na ňom spoznal svoj podpis. A potom sa začali zmätene spytovať jeden druhého:

— Ale odkiaľ sa dostala táto listina do rúk hospodára? Pri šedinách Abraháma! Keby sa náš otec dozvedel, že sme Jozefa predali, naveky by na nás zanevrel!

— Čo je vám, ľudia? O čom sa radíte? — opýtal sa ich Jozef.

— Vari neviete prečítať písmo?

I odvetil Simeon:

— Pane! Písmo je zmazané a rokmi vyschlo. Veru nevieme, čo je tu napísané.

— Klamete! — skríkol Jozef. — Ale nadišiel čas, aby sa každý z vás dozvedel pravdu.

A Jozef si dal ihneď priniesť kráľovský pohár a povedal:

— Tento pohár mi o vás prezradí všetko.

I zaklopal naň prstom a keď pohár zacinkal, povedal:

— Pohár mi práve prezradil, že ste klamali, keď ste vraveli, že vlk zožral vášho brata Jozefa.

Potom Jozef zaklopal na pohár druhý raz, a keď pohár zacinkal, povedal:

— Závideli ste bratovi Jozefovi, a preto ste ho odviedli od jeho otca. Chceli ste ho zabiť, ale potom ste ho hodili do hlbokkej studne. A nakoniec ste ho predali Málíkovi, synovi Dairovmu.

A toto písmo, ktoré držím v ruke, to potvrdzuje.

Bratia mlčali. Ani jeden sa neopovážil povedať ani slova od veľkého strachu a hrôzy. Potom Jozef zaklopal tretí raz na pohár, a keď pohár zacinkal, povedal:

— Medzi vami je muž, ktorý keď sa nazlostí, zježia sa mu chlpy na tele, až mu poprepichujú šaty. Upokojí sa len vtedy, keď preleje krv.

Ukážka ozdobného písma „há“ na epitafe Mohameda ibn Chalafa al-Kajsiho. Kajraván. Tunisko. R. 1039.

I riekol Júda:

– *Máš pravdu, pane! Ja som ten muž.*

– *A prečo si potom nezachránil brata pred zlom? – opýtal sa Jozef.*

Ale Júda mlčal a nepovedal ani slova. Potom Jozef podal predajnú zmluvu jednému z veľmožov, ktorý čítal po hebrejsky.

I prečítal ju nahlas pred všetkými:

– *V mene Alaha milostivého, milosrdného! Týmto sa potvrdzuje, že Málík ibn Dair al-Chuzái, majiteľ egyptskej karavány, kúpil od Jakubových synov zachovaného odrasteného hebrejského otroka, ktorý sa volá Jozef. A kúpil ho od Júdu, Rubena a ostatných bratov za dvadsať dirhamov o váhe osemnástich dirhamov. Koniec.*

Keď Jozef dokázal bratom ich vinu, zavolať otrokov a nariadil, aby pred bránami mesta postavili desať kolov. Tam nech im odtnú hlavy a ich telá nech vyvesia na koly, aby boli na výstrahu každému.

Tu pochytíla Jakubových synov hrôza a strach a začali volať na tých, čo stáli okolo:

– *Ludia! Tí z vás, čo sa raz dostanú do krajiny Kanán, odovzdajte pozdrav starcovi Jakubovi a povedzte mu: Dlho si smútil za jedným synom, ale teraz budeš smútiť za jedenástimi!*

A potom sa začali navzájom obviňovať a tak čakali na svoj trest.

Keď ich uvidel Jozef v tomto stave, rozhodol sa, že sa im dá spoznať. Priblížil sa k nim a zložil si z hlavy korunu. I mal na čele také isté materinské znamienko ako jeho otec Jakub. Tu sa pozreli na neho a opýtali sa:

– *Nie si Jozef?*

– *Veru, som Jozef, – odvetil im. – A toto je môj brat. Obidvoch nás zahrnul Alah svojou milosťou.*

//12 : 90//

I riekli bratia:

– *Alah si ťa zamiloval viac ako nás. A my sme zhrešili.*

//12 : 91//

– *Už si nič nevyčítajte, Alah vám odpustí, – povedal Jozef. //12 : 92//*

Potom si vyzliekol košeľu, ktorou ho Alah zaodel v studni a podal ju Júdovi, hovoriac:

Ukážka kvetinovej výzdoby písmena „ajn“. Epitaf v Kajraváne. Tunisko. R. 1058.

– Odíďte s touto košelou domov a prikryte ňou tvár môjho otca. A zrak sa mu opäť navráti. A potom prídte všetci s celou svojou rodinou ku mne! //12 : 93//

I pobrali sa do krajiny Kanán. Keď mali ešte desať dní cesty pred sebou, zacítil Jakub vôňu košele a povedal ľuďom:

– Cítim vôňu Jozefa, aj keď sa vám zdá, že blúznim.

//12 : 94//

I riekli:

– Veru! Opäť ťa zmámil tvoj starý klam! //12 : 95//

Ale potom prišiel Júda, položil košelu na tvár svojho otca a tomu sa navrátil zrak. //12 : 96//

– Otče! – povedal mu. – Zatajili sme ti pravdu o Jozefovi. Odpusť nám!

I odvetil mu Jakub:

– Poprosím Pána, aby vám odpustil. Je odpúšťajúci a milostivý. //12 : 99//

A v tú chvíľu zostúpil Gabriel k Jakubovi. Priviedol mu z raja ľavu a vysadil ho na ňu. A ľava vykročila s Jakubom do Egypta. Spolu s ním šla i celá jeho rodina. Bolo ich spolu sedemdesiattri ľudí.

Keď sa o nich dozvedel Jozef, vyšiel im v ústrety s veľkým zástupom. I uvidel otca Jakuba, objal ho a obidvaja sa dali do plaču. A vošli do egyptskej krajiny v piatok. Bolo to práve štyridsať rokov odtedy, čo sa posledný raz videli.

Potom Jozef pozdvihol svojich rodičov na trón a všetci sa im klaňali, padajúc na tvár. I povedal Jozef:

– Otče! Toto je výklad môjho dávneho sna. Môj Pán ho uskutočnil. //12 : 101//

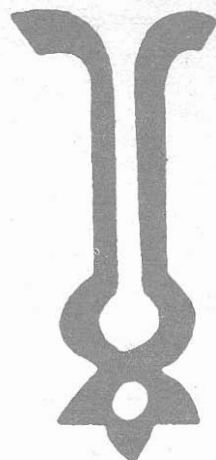

Rozprávania o smrti
Jakuba a Jozefa

Zachoval Kaab al-Ahbár, nech nájde v ňom Alah zaľúbenie: Jakub prežil v Egypte štyridsať rokov v radosť a dostatku. Ale potom mu zjavil Alah toto:

– Jakub! Priblížil sa koniec tvojho pozemského času. Vstaň a odíď z egyptskej krajiny! Pober sa k hrobom svojich predkov, lebo pri nich zomrieš!

Ozdobné písanie spojených písmen „lám“ a „alif“ na náhrobnom pomníku v Kajraváne. Tunisko. R. 1055.

Tu si zavolať Jakub Jozefa a povedal mu:

— Synu! Alah mi zjavil, že sa skončil môj čas. Rozkázal mi, aby som sa vrátil do zeme predkov. Preto odchádzam... A ty, ak raz uvidíš, že sa blíži tvoj koniec, nezlož svoje kosti v egyptskej krajine, ale vráť sa domov!

S tým sa Jakub pobral i s celou rodinou naspäť do krajiny Kanán. A potom, keď prišiel na miesto, kde boli pochovaní Abrahám a Izák, uvidel vykopaný hrob a okolo neho anjelov.

I opýtal sa ich:

— Pre koho je tu vykopaný hrob?

— Pre vznešeného sluhu, milého Pánovi, — odvetili mu.

I pristúpil Jakub k hrobu, pozrel do neho a uvidel v ňom ľudí usľachtilého výzoru, ktorí stáli na vysokých stupienkoch.

— Kto sú tie postavy na vysokých stupienkoch? — opýtal sa.

— To sú deti Abraháma, miláčika božieho, — odvetili mu.

Tu chcel Jakub ihneď skočiť medzi nich a pozdraviť ich, ale anjeli mu povedali:

— Nesmie k nim pristúpiť nikto, iba ten, čo sa napije z tohto pohára.

Tu podal anjel smrti Jakubovi pohár a on sa napil. V tú chvíľu bol mŕtvy. Anjeli ho umyli a zahalili do rajskeho rubáša. Potom ho pochovali vedľa jeho otca Izáka.

A na tom mieste boli štyri hroby: Abrahámov, Sárin, Izákov a Jakubov.

* * * * *

A Jozef žil cnostným životom proroka do vysokého veku a staroby. Keď veľmi ostarel, zavolať si syna Efraima a pripomenul mu, aby on i jeho ľud viedli spravodlivú svätú vojnu proti neveriacim. S tým zomrel.

I zachoval jeden rozprávač, že Zulajka zomrela skôr ako Jozef. Jozef ju pochoval v egyptskej krajine na okraji púšte. Onedlho potom sa zazelenal celý okolitý kraj. Sucho, čo v ňom bolo, sa vytratilo a usadilo sa na druhej strane Egypta.

Keď zomrel Jozef, zavolať si egyptský kráľ jeho syna Efraima a povedal mu, aby svojho otca pochoval na suchú, neúrodnú stranu krajiny. I stalo sa tak a neúrodný kraj okolo hrobu sa zmenil na úrodný. Ale čo, keď suchota zas zachvátila inú časť Egypta. A toto veľmi trápilo Egyptanov. Preto preniesli Jozefa do prostriedku Nílu a tam ho pochovali, aby sa zúrodnili obidva brehy tejto rieky. Tu Jozef ležal, kým Alah nepostal na svet

Zahnuté vertikály s polopalmetami na písmenách „alif“, „lám“ a „há“. Epitaf v Kajraváne. Tunisko. R. 1034.

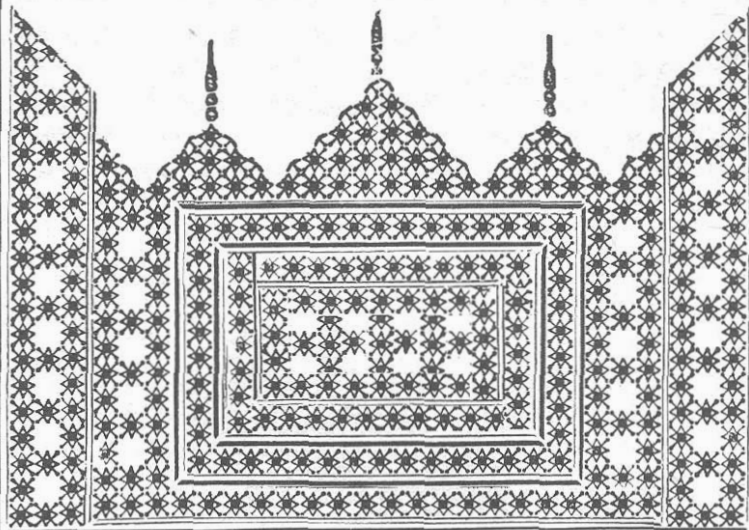
proroka Mojžiša. (*) Tomu zjavil, aby preniesol schránku s Jozefom do krajiny Kanán. (*) Ale Mojžiš schránku nemohol nájsť. Napokon mu ju ukázala Sára, dcéra Baštrova. I vybral ju a preniesol spolu s telom Jozefa. Potom Mojžiš pochoval Jozefa vedľa jeho otca Jakuba. Nech na nich obidvoch spočívne pokoj Alahov!

Kovové zakončenie
tureckej bojovej
štandardy
v tvare otvorenej ruky.
Na dlani
sú nápisy v ozdobnom
arabskom
písme.

ROZPRÁVANIE O SMRTI
JAKUBA A JOZEFA
(*) Mojžiš
— biblická postava;
vojvodca, štátnik, historik,
básnik, moralista
a zákonodarca. Podľa
biblie vyslobodil izraelský
ľud z egyptského otroctva
a ukázal mu prisľúbenú
krajinu Kanán. Jeho
príbeh tvorí obľúbený
námet biblických
a rabínskych legiend.
Mostimovia ho pokladajú
za jedného z piatich
veľkých prorokov. Značnú
pozornosť mu venoval aj
Mohamed v koráne.
(*) Tomu zjavil,
aby preniesol schránku
i Jozefa do krajiny
Kanán — doposiaľ sa
o schránke (po arabsky
tábút) v Jozefovej legende
nehovorilo. Myslí sa tým
tzv. archa zmluvy,
pravouhlá truhla, obitá
zlatom. Pre kočovných
Židov predstavovala akúsi
svätyňu, ktorú nosili
z miesta na miesto. Keď
odpočívajú, umiestnili ju do
osobitného chrámu. Chrám
si Židia s pomocou cudzích
staviteľov postavili až za
Šalamúna.

ROZPRÁVANÍ
O KRÁĽOCH

Jeden z mnohých ozdobných variantov písma „džím“ v kvietkovanom, zapletanom kúfskom písme. Epitaf v Kajrávane. Tunisko. R. 1044.

Dávid a Šalamún, otec a syn, obidvaja proroci a králi, šíriť Alahovu vôľu mečom... Ich legendárne životy, ktoré tvoria hlavnú časť našich Rozprávání o kráľoch, sú dosť podobné, a predsa o čo viac predstihol Šalamún svojho otca v „nádhere“ a „vláde“. Pritom nielen Šalamún sa stal vďačným objektom prajnej fantázie, ale aj celé prostredie, v ktorom sa pohyboval, predstavuje svojský svet neskutočna.

V rozprávaniach o Šalamúnovi defiluje pred čitateľom sviatočný sprievod mýtických bytostí, džínov, máridov, diablov a iných „duchov“ a „zloduchov“. Rovnako je to aj so zvieratami neuveriteľných podôb a veľkostí, ba dokonca aj s vecami. Šalamúnov trón, prsteň a koberec sú predmety, ktoré povýšila predstavivosť ľudových rozprávačov legiend na najkrajnejšiu hranicu neskutočna...

V Carihrade, v knižnici bývalého paláca tureckých sultánov, Top kapí sarayı, sa zachovali nádherné perzské maľby na hodvábe zo 14. storočia, ktoré pochádzajú z východo-perzského mesta Herátu. Sú na nich Šalamún a Bilkís, kráľovná zo Sáby, ako ich nesú obľudné bytosti na vyrezávaných zlatých nosidlách. Tieto netvory majú hlavy ako levce, nosy ako slonie choboty a rohy ako srnce.

Ján
Pauliny

Chodia po dvoch nohách, avšak miesto chodidiel majú tigrie laby.

Ešte väčšiu fantáziu prejavil neznámy maliar, ktorý koncom 15. storočia vyhotovil pre tureckého sultána Bajazida II. miniatúru, ktorej ústrednou postavou je Šalamún. Okolo neho sú v piatich pásoch plošne zobrazení jeho služobníci. Je ich veľa, pričom každý anjel, džin, diabol, ifrít i márid je vyobrazený inak. Spoločné majú iba dlhé hrubé chvosty, za ktoré sa držia.

Zdá sa, že stredoveký moslim mal záľubu v neuveriteľných príbehoch. Pre bohatých ľudí sa ručne spisovali knihy legend. Ilustrovali sa pestrofarebnými, čudnými miniatúrami, ktoré harmonicky dopĺňali slovo rozprávača...

Pritom však islamskí majstri vedeli porozprávať a napísať aj jednoduché príbehy. Biblické povesti o Šaulovi, Dávidovi a Goliášovi, ktoré sme tiež zaradili do nášho výberu, sa podávajú krátko a stručne bez zbytočných slov, takmer ako lakonické správy zo starých bojísk.

Rozprávania
o Samuelovi, (*) Šaulovi (*)
a Goliášovi (*)

Zachoval Kaab al-Ahbár, nech v ňom nájde Alah zaľúbenie: Keď si Alah vzal k sebe dušu svojho posla al-Jasaa, (*) rozmohol sa v izraelskom ľude svár, zloba a hriech. A vtedy im Alah poslal Samuela z pokolenia Áronovho. (*) Samuel ich vyzýval k poslušnosti a pokore, ale oni ho vyhlásili za luhára a neuverili v neho. A preto ich Alah potrestal Goliášom.

Goliáš žil na brehu Rúmskeho mora. (*) Jeho ríša siahala od hraníc egyptskej krajiny až do Palestíny. Napádal často Izraelčanov a zabil z nich veľký zástup. Potom im uniesol archu zmluvy, ktorú izraelský ľud uctieval a pri ktorej prosil Alaha o dary života. Preto sa všetci veľmi zarmútili a podaktorí začali vraviť:

— Ulúpil nám archu, lebo sme činili ohavné skutky. Poďme preto k Samuelovi a vyznajme pred ním, že je Alahovým poslom. Azda sa nám takto prinavráti archa a Alah nás obdarí kráľom, pod ktorým budeme bojovať proti nepriateľovi.

ROZPRÁVANIE
O SAMUELOVI, ŠAULOVI
A GOLIÁŠOVI

(*) Samuel (po arabsky Šamvíl)

— biblická postava. Bol veštec a sudca a pomazal Šaula a Dávida za židovských kráľov. O jeho živote sa hovorí v Prvej Samuelovej knihe.

V koráne sa Samuel menom nespomína, hovorí sa o ňom iba ako o „jednom z prorokov“ //2 : 247 a nasl.//. Tvorcovia moslimských rozprávání o prorokoch sa s jeho životom oboznámili zo židovských legend, ktoré podľa vlastných potrieb zjednodušili a prispôbobi svojej šablóne. V arabskom podaní zodpovedá Samuel bežnej predstave proroka, ktorý káže neposlušnému a hriešnému ľudu.

(*) Šaul (po arabsky Tálút) — prvý židovský kráľ. Začal vládnuť pravdepodobne okolo r. 1020 pred. n. l. O jeho tragickom živote (skončil samovraždou) rozpráva Prvá Samuelova kniha.

V koráne //2 : 247—253// sa hovorí o Šaulovi toto: Stal sa kráľom na základe rozhodnutia Alaha, ľud si však myslí, že nie je hoden tejto pocty. Samuel sa však zastane Šaula slovami: Alah ho vybral pre vás a obdaroval ho múdrosťou a telesnou silou. Alah dáva svoju vládu tomu, komu on chce... //2 : 248//.

Ďalej sa v koráne rozpráva, ako Šaul skúšal

vernosť svojich vojakov.

(*) Goliáš (po arabsky Džálút)

– Filištiniec, ktorého Dávid zabije v boji (1 Sam. 17, 38–54).

V koráne sa táto epizóda spomína veľmi stručne //2 : 250–252//.

Niektorí moslimskí autori píše, že Goliáš bol potomkom Kanána. Bol obrom a utláčal Židov pred príchodom Šaula.

(*) al-Jasa (pravdepodobne z hebrejského Eliáša)

– prorok, ktorý sa menom spomína dva razy v koráne //6 : 86 a 38 : 48//.

(*) Áron (po arabsky Hárún)

– Mojžišov brat, biblická a koránová postava.

(*) Rúmske more (po arabsky Bahr al-Rúm) – ide o Stredozemné more.

Slovom al-Rúm (z Roma) označovali Arabi Byzantskú ríšu alebo Byzantíncov (Rómajói).

(*) V nej je váš Pán prítomný //korán 2 : 249// – doslovne:

v ktorej je pokoj od vášho Pána. Slovom „pokoj“ tu prekladáme arabské slovo sakína, ktorým Mohamed nahradil hebrejský výraz šekína. Šekína po hebrejsky znamená „stála prítomnosť božstva“.

Izraelčania totiž verili, že v arche zmluvy je prítomný ich boh Jahve. Mohamed významu hebrejského slova šekína nerozumel a nahradil ho mechanicky arabským sakína (pokoj, bezpečnosť).

S tým sa vybrali k Samuelovi a vyznali pred ním, že veria v jeho prorocké poslanie. Potom ho požiadali o pomoc a radu. Korán o tom hovorí toto:

Či ste nevideli popredných mužov z izraelského národa, ktorí po smrti Mojžiša riekli jednému zo svojich prorokov: – Vymenuj nad nami kráľa, aby sme mohli bojovať na ceste Alahovej... //2 : 247//

Tu sa Samuel poklonil Alahovi a pokorne ho požiadal, aby ustanovil nad synmi Izraela kráľa, ktorý by bol z ich krvi. I zjavil mu Alah toto:

– Vyslyšal som tvoju prosbu. Kráľovskú moc zverím do rúk jedného muža. A bude to muž, pri ktorom, keď vojde do tvojho domu, pretečie ti olej z nádoby. Ty vtedy vezmi olej a pomaz mu hlavu. Pomazanie bude znakom jeho kráľovskej hodnosti.

Medzi Izraelčanmi žil vtedy jeden človek, ktorý obrábal zem a opracovával kožu. Volal sa Šaul a bol z Benjamínovho potomstva. I stratil sa mu jedného dňa osol. Vyšiel preto von, aby ho pohľadal. A idúcky, zastavil sa pred Samuelovým domom, vošiel dnu a povedal, čo sa mu stalo.

– Videl som tvojho osla, – odvetil mu Samuel a ukázal mu, kde ho má hľadať. V tú chvíľu si všimol, že mu preteká olej z nádoby. Nabral preto z oleja, pristúpil k Šaulovi a pomazal mu hlavu, hovoriac:

– Šaul! Alah chce, aby si bol kráľom Izraelčanov.

A izraelskému ľudu povedal:

– Alah vám posielal Šaula za kráľa... //2 : 248//

Ale oni sa nahnevali a riekli:

– Počúvaj, Samuel! Takýto má vládnúť nad nami? Ved' my máme na kráľovstvo väčší nárok ako on, čo má len trochu majetku.

– Alah ho vybral pre vás, – odvetil im Samuel. – Dal mu dosť múdrosti i telesnej sily. Alah udeľuje svoju vládu tomu, komu on chce... //2 : 248//

Ale oni riekli:

– Samuel! Chceme vidieť na ňom nejaké znamenie, aby sme sa utvrdili v tom, že nám ho Alah vskutku ustanovil za kráľa.

I odvetil im ich prorok:

– Znamením jeho vlády bude, že sa vám vráti archa zmluvy, ktorá vám bola odňatá. V nej je váš Pán prítomný... //2 : 249// (*)

I zachovalo sa, že keď Goliáš vzal Židom archu, rozkázal svojim vojakom, aby ju ukryli do kostola () v jednej palestínskej dedine, ktorá sa volala Urdunn.*

Onedlho potom sa vydal proti Goliášovi a jeho vojakom egyptský faraón. I pobil z nich veľký zástup. Vošiel do ich kostola a našiel tam archu. Chcel ju otvoriť, ale nepodarilo sa mu to. I chodil s ňou z miesta na miesto, až ju napokon naložil na chrbát teliatka, ktoré zahnal do izraelskej krajiny. Keď teliatko prišlo do prostriedku púšte, chytili ho anjeli a preniesli k príbytkom Izraelčanov. A tí, keď uvideli archu na telati, ihneď uznali Šaula za kráľa.

Potom Izraelčania vyzvali Šaula, aby ich viedol do boja proti Goliášovi. Šaul súhlasil. Kráčal na čele vojska, ktoré malo sedemdesiatisíc chlapov. Po ceste mu riekli:

– Kráľ! Pred nami je iste dobrá pramenistá voda. Popros Alaha, nech ju premení na rieku!

– Poprosím ho, keď bude nato vhodný čas, – odvetil im Šaul.

I viedol ich ďalej, kým neprišli do vyprahnutej púšte. Nemali viac ani kvapky vody a trápil ich smäd. Vtedy poprosil Šaul Pána, aby stvoril rieku. I zjavil mu Alah toto:

– Vyskúšam vás pri jednej rieke. //2 : 250//

I stvoril tečúcu vodu na púšti a bola to rieka Jordán. Ale Alah povedal:

– Kto sa teraz z nej napije, () toho nechcem. Mojm bude iba ten, kto z nej neokúsi. //2 : 250//*

A potom sa pred Šaulovými vojakmi skutočne ukázala rieka. Takmer všetci sa k nej rozbehli, pili a naplnili si prázdne mechy. Len tristotrinásť chlapov ostalo poslušne stáť.

Poslušným povolil Alah vypiť iba tolko vody, koľko sa im zmestilo do jednej dlane. I nabrali si vody do dlaní, a hľa, stačila im, aby si uhasili smäd a napojili svoje zvieratá.

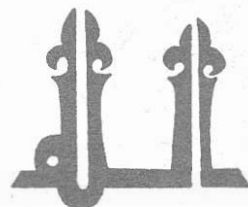
Tým, ktorí neposlúchli rozkaz, nakázal Šaul:

– Vráťte sa domov, nepotrebujem vás!

A keď odišli, ostal Šaul sám s tristotrinástimi chlapmi. Prebrodil rieku a tu mu povedali vojaci:

– Nie sme dnes dost silní proti Goliášovi a jeho vojskám. //2 : 250// Veď Goliáš má pri sebe tristotisíc chlapov.

(*) rozkázal...
aby ju ukryli do kostola
– v texte je pre kostol
použitě slovo kanisa
(skomolený tvar
z ecclesia). Môže to
znamenat kresťanský
kostol, židovskú synagógu
alebo pohanský chrám.
(*) Kto sa teraz
z nej napije... //korán
2 : 250// – z koránového
kontextu vyplýva, že toto
povedal svojim vojakom
Šaul.

Ukážka robustného kvietkovaného kúfskeho písma. Písmená „alif“, „lám“ a „há“ vyúsťujú do palmet. Náhrobný pomník v Kajraváne. Tunisko. R. 1242.

Rozprávanie o zápase
Dávida s Goliášom

ROZPRÁVANIE O ZÁPASE
DÁVIDA S GOLIÁŠOM

(*) Dávid (po arabsky Dáúd)
– biblická postava (1. Kniha Sam. 16 a nasl.), po Šaulovi druhý židovský kráľ. Korán o ňom hovorí ako o prorokovi, ktorému Alah zjavil žalmy (zabúr) a obdaril ho múdrosťou a rozvážnosťou. Dávidov príbeh rozpracovali autori rabínskych a moslimských legiend. Podľa moslimského podania mal Dávid vynikajúci hlas, bol nábožný, ale aj veľmi miloval ženy. Kvôli jednej z nich sa dopustil ťažkého zločinu a Alah ho potrestal tým, že stratil na chvíľu kráľovstvo. Tento motív sa neskoršie opakuje aj v živote jeho syna Šalamúna. Rozpornosť a zložitnosť Dávidovej povahy, o ktorej sa píše už v biblii, využili autori moslimských legiend. Ich rozprávanie o Dávidovi je nabité dramatickými momentmi a nečakanými zvratmi.

V Šaulovom vojsku bolo sedem mužov, bratov. Títo bratia mali ešte jedného brata. Bol najmladší, a preto nešiel s nimi do boja, ale ostal pri otcovi. Volal sa Dávid. (*)

Dávid bol peknej tváre. Mal svetlú pleť, hladké vlasy a dlhé riasy. Jedného dňa mu riekol otec:

– Dávid! Dávno nemám nijakú správu o svojich synoch. Chod' za nimi, vezmi im jesť a popytuj sa, čo je u nich nové.

I vybral sa Dávid za bratmi. Vo vreci im niesol jedlo a na vrece si upevnil svoj prak.

Ako šiel, zrazu za ním zavolať akýsi kameň:

– Dávid! Zdvihni ma zo zeme a vezmi si ma! Som kameň tvojho praotca Abraháma!

I vzal si ho a strčil ho do vreca. O chvíľu zakričal na neho druhý kameň:

– Dávid! Vezmi si ma! Som kameňom tvojho praotca Izáka.

I vzal si ho a strčil do vreca. O chvíľu na neho zakričal tretí kameň:

– Dávid! Vezmi si ma! Som kameňom tvojho praotca Jakuba.

I vzal si ho, strčil do vreca a kráčal, kým nevidel Šaulov tábor. Tam sa zložil, dal bratom jesť a dopytoval sa, čo je nové. I dozvedel sa hrozivé chýry o Goliášovej sile a smelosti i o veľkosti jeho vojska.

Na druhý deň ráno začal Šaul chodiť po tábore a vypytovať sa vojakov:

– Chlapi! Kto z vás si trúfa na Goliáša? Ak sa taký nájde, ožením ho so svojou dcérou a dám mu podiel z kráľovstva. Po mojej smrti sa stane mojím nástupcom.

Ale nenašiel sa v tábore nikto, kto by si trúfal. I riekol Dávid svojim bratom:

– Či ste nepočuli, čo vyhlásil Šaul?

– Počuli, – odvetili bratia.

– A prečo ste sa neprihlásili?

– Slabí sme na Goliáša.

Tu povedal Dávid:

— Týmto prakom ho zabijem.

I zľakli sa bratia tejto reči, lebo sa báli o Dávida. Veď bol z nich najmladší a najslabší. Ale Dávid zopakoval to, čo povedal, a vyzval ich:

— Chodte ku kráľovi a oznámte mu moje slová.

A šli k Šaulovi a rozpovedali mu to.

I opýtal sa ich Šaul:

— Poznáte silu svojho brata?

— Poznáme, — odvetili. — Keď dochytí vlka, ktorý mu siahol na ovcu, rozdrapí ho na dva kusy. Ak vystrelí kameň zo svojho praku, nikdy sa neminie cieľa.

— Privedte mi ho! — rozkázal im Šaul.

A keď sa tak stalo, opýtal sa Dávida, či si trúfa na Goliáša.

— Trúfam si, — odvetil mu Dávid. — S dovolením božím ho zabijem. Ale ty musíš dodržať svoj sľub.

— Splním, čo som sľúbil, — riekol Šaul a vysadil Dávida na svojho koňa. Potom ho previedol po tábore a postavil pred vojsko.

Vtedy sa objavil Goliáš. Za ním stál veľký zástup vojakov. Goliáš sedel na bojovom slonovi v bohatej a pestrej zbroji. Niesol so sebou zbrane o váhe tisícpäťsto ratlov. (*) Tak sa píše v starých knihách. Goliáš bol vysoký osemnásť laktov, kým Dávid iba desať.

Goliáš vykročil dopredu pred rady vojakov a zakričal:

— Kto z vás chce so mnou bojovať?

Tu vystúpil Dávid proti nemu. V ruke držal prak. Keď ho uvidel Goliáš, začudoval sa a povedal:

— Kto si, chlapče? Si drobný a slabý. Nie si oblečený do panciera a nemáš so sebou zbraň. Vykročil si proti mne iba s prakom.

I riekol mu Dávid:

— Som Dávid, syn Izaiho. Vyzývam ťa k boju.

— Ale veď s takým prakom môžeš strieľať iba na túlavých psov a šakalov, — čudoval sa Goliáš.

— Aj na teba, — odvetil mu Dávid, — lebo ty si sa sprotivil Alahovi a jeho prorokovi. — Potom natiahol prak, vybral si z vreca tri kamene a vložil ich do praku. Prvý kameň vystrelil na pravú stranu Goliášovho vojska a spôsobil v ňom zmätok. Druhý kameň dopadol na ľavú stranu Goliášovho vojska a spôsobil v ňom zmätok. Tretím kameňom zasiahol Dávid Goliáša

Ozdobné spojenie arabských písmen „lám“ a „alif“. Náhrobný nápis v Kajraváne. Tunisko. R. 1040.

(*) ratl — váhová jednotka, ktorá sa rovnala približne 45 dkg.

do hlavy. Obor padol mŕtvy na zem a jeho vojská sa rozutekali. Chýr o tomto víťazstve prišiel i k prorokovi Samuelovi. Potešil sa mu a vzdával Alahovi vďaku.

Ale Šaul závidel Dávidovi víťazstvo a silu. Rozhodol sa preto, že ho oklame.

Keď bolo po boji, prišiel Dávid za Šaulom a povedal mu:

— Kráľ! Slúbil si mi, že ak vyhrám, vydáš za mňa svoju dcéru a podeliš sa so mnou o kráľovstvo.

I odvetil mu Šaul:

— Dávid! Tak je, ako si povedal. Ale moja dcéra potrebuje svadobný dar. A ty nemáš peniaze, aby si jej ho mohol kúpiť. Ak ju chceš za ženu, vyber sa k obrom a pobi ich. (*) Budem ti to rátať, ako keby si jej dal svadobný dar.

Toto však bola iba zámienka. Šaul chcel, aby Dávid prišiel v boji s obrami o život.

— A koľkých mám zabiť, aby vyvážili svadobný dar? — opýtal sa Dávid.

— Stačí, ak z nich zabiješ dvesto, — povedal Šaul.

— Stane sa, ako si želáš, — riekol Dávid, vysadol na koňa a pobral sa do krajiny, v ktorej žili obri. Tam ich začal po jednom zabíjať, kým ich nezabil vyše dvesto.

— Som Dávid, premožiteľ Goliáša, — kričal na zástupy obrov. I rozutekali sa od ľaku. Potom ich olúpil o majetok a s veľkou korisťou sa pobral k Šaulovi.

Šaulovi neostalo nič iné, len vydať svoju dcéru za Dávída a dať mu tretinu kráľovstva. Od tých čias počúval zo všetkých strán chválu na Dávída a jeho smelosť. I závidel mu, žiarlil na neho a rozhodol sa, že ho zmárni.

(*) vyber sa k obrom a pobi ich!
— pod slovom obri (džabábira) sa nemyslia iba ľudia nadprirodzeného vzrastu. Sú to zároveň násilníci, tyrani a pohanovia, ktorí neuposlúchli Alaha a jeho prorokov. Na tomto mieste ide zrejme o Filištíncov, obyvateľov prímorských častí Palestíny.

Ukážka ozdobného písma „džím“ v počiatočnej polohe na epitafe v Kajraváne. Tunisko. R. 1035.

Rozprávanie
o nepriateľstve Šaula
voči Dávidovi

Šaul nosieval palicu, o ktorú sa opieral. Hore mala ostrý hrot a dolu železné krúžky. I vošiel s ňou jedného dňa do domu, v ktorom býval Dávid. Hodil palicu po Dávidovi, ale ten to zacítil a uhol sa. Kopija sa zapichla do steny.

— Vari ma chceš zabiť? — opýtal sa ho Dávid.

Abú al-Hasan
al-Kisáí

— *Nechcem ťa zabiť, — odvetil mu Šaul. — Iba som ťa skúšal, aký vieš byť rýchly.*

Tu priskočil Dávid k stene, vytrhol z nej kopiju a povedal Šaulovi:

— *Ja som obstál pred tvou skúškou, teraz uvidíme, ako ty obstojíš pred mojou.*

I prelakol sa Šaul veľmi a zaprisahal Dávida pri ich príbuzenstve, aby to nerobil. Ale Dávid mu odvetil:

— *Zlo si žiada zlo! Tak sa píše v tóre. (*)*

— *A či ty nevieš, čo povedal Alah, on je vznešený, — riekol na to Šaul a vykrikol. — Aj keď vystrieš na mňa svoju ruku, aby si ma zabil, ja nevystriem svoju, aby som ťa zabil, lebo sa bojím Alaha, Pána svetov. //5 : 31//*

Tu odhodil Dávid kopiju z ruky. Zvest o tom, že sú so Šaulom nepriatelia, sa však rozniesla po izraelskom národe.

I prišiel Dávid k svojej žene a povedal jej:

— *Tvoj otec mi závidí, nenávidí ma a siahal mi na život. Preto odídem teraz z Jeruzalema a utiahnem sa do hôr.*

I stalo sa, ako povedal.

Zvest o tom, že Dávid opustil svoj dom, sa rozšírila medzi ľudom. I vybralo sa za ním mnoho znamenitých mužov a veľký zástup obyčajných ľudí.

— *Či viete, že v deň, keď som zabil Goliáša, mi Šaul prisľúbil tretinu kráľovstva a tretinu pokladov zo svojich pokladníc?*

— *opytoval sa ich Dávid.*

A keď mu prisvedčili, rozdal im svoje poklady a nakázal im, aby sa zásobili vodou, jedlom a všetkým potrebným. I urobili tak a pripojili sa k Dávidovi v horách za Jeruzalemom. Tam si postavili veľký tábor.

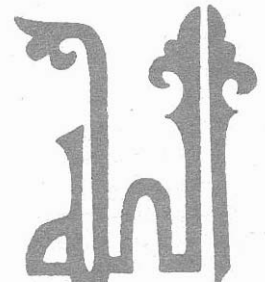
I dozvedel sa o tom Šaul a zavolať si všetkých svojich prepustenčov, ich synov a otrokov. Vybral sa s nimi za Dávidom, aby ho zabil. Hľadal ho všade, kým ho nenašiel v horách, kde sa Dávid opevnil na jednom vrchu. Tam ho začal obliehať.

Keď nastala noc, zostúpil Dávid z hory a priplazil sa k Šaulovi. Našiel ho spať na chrbte. Na ruke mal prsteň a pri hlave zbraň. I snal Dávid Šaulovi prsteň z ruky a vzal mu zbraň. Potom sa vrátil do hory a ukázal svojim vojakom korisť. I mysleli si, že zabil Šaula. Ale Dávid im riekol:

— *Božia bázeň ma uchránila pred tým, aby som ho zabil.*

Keď sa ráno Šaul zobudil, zbadal, že mu niekto ukradol prsteň

ROZPRÁVANIE
O NEPRIATELSTVE
ŠAULA VOČI DÁVIDOVI
(*) Zlo si žiada
zlo. Tak sa píše v tóre
— Dávid sa tu
pravdepodobne odvoláva na
tzv. zákon odvety (oko za
oko, zub za zub), o ktorom
sa píše v 3. Knihe
Mojžišovej 24, 17–22.
Židia (a po nich aj
moslimovia) nazývali tórou
(tóra, séfer tóra Mošé)
tzv. 5. Knih
Mojžišových v biblii.

Dekoračný spôsob písania
slova Alah. Vertikály
vyúsťujú do palmet alebo
polopalmet. Epitaf
v Kajraváne. Tunisko. R.
1046.

Lístkové motívy
a polopalmety na
elegantnom nátrobnom
nápise Amat al-Rahmány.
Kajraván, Tunisko. R.
1034.

a zbraň. Myslel si, že to boli vojaci z jeho tábora a chcel ich zato potrestať.

Ale tu sa ozval Dávid z vrcholca hory:

— Šaul! Ja som to bol, kto ti vzal prsteň a zbraň. Nepodozrievaj nikoho zo svojich!

I ukázal mu veci, ktoré mu vzal. Šaul sa zahanbil a poslal k Dávidovi človeka s týmto odkazom:

— Škodil som ti a keby si bol chcel, mohol si ma zabiť, ale neurobil si to. Zabudni na to, čo bolo medzi nami. Alah stál a vždy bude stáť pri tebe. Viac ti nesiahnem na život.

Po tomto odkaze Dávid prišiel k Šaulovi, objali sa a zostali na tom mieste tri dni. Potom sa vrátili do svojich domov. Ale aj tak izraelský ľud opustil Šaula a priklonil sa k Dávidovi. Šaulovi ostali iba nepriatelia, ktorých bolo toľko, že ich nevládal ani poraziť, ani pred nimi újsť. Preto vybehol zo svojho domu a prišiel za Dávidom, kričiac:

— Pomôž mi pred nepriateľmi!

I vstal Dávid, vzal svojich vojakov a bojoval proti Šaulovým nepriateľom od východu do západu slnka. Bol to veľký boj a Dávid z nich zabil veľký zástup. Odvtedy sa Šaul stal veľmi závislý na Dávidovi. Jeho moc slabla a Dávidova stúpala. Preto po Šaulovi prišiel rad na Dávída, aby kraľoval nad izraelským ľudom.

Rozprávanie
o prorockom poslaní
Dávída

ROZPRÁVANIE
O PROROCKOM POSLANÍ
DÁVIDA

(*) šesťdesiat skladieb žalmov — už Mohamed dával Dávída do súvisu so žalmami (napr. korán //4 : 161// a inde). Mohamed však nikde nevymenúva, koľko žalmov Dávidovi Alah „zjavil“. V biblii je 150 žalmov (v tzv. Knihe žalmov), avšak nie všetky sa pripisujú Dávidovi.

Zachoval Ibn Abbás, nech nájde v ňom Alah zaľúbenie:

Ale potom sa synovia izraelskí začali sváriť a obľúbili si diabolské hry. Podaktorí z nich vyhrávali na lutny, iní na tamburíny, iní na píšťaly alebo na bubny. A to trvalo dovtedy, kým im Alah neposlal proroka Dávída.

I zjavil Alah Dávidovi šesťdesiat skladieb žalmov. (*) A obdaril ho takým hlasom, že zaspieval viac ako sedemdesiat tónov do výšky i hĺbky. Žalmy, ktoré spieval, mali krásne slová, dokonalú melódiu a Dávid sa v nich prihovárал poslucháčom raz ako burácajúci hrom, druhý raz ako spievajúci vtáčik, tretí raz ako

Abú al-Hasan
al-Kisáí

žalostné opustené zvieria. Vyspieval pritom v žalmoch i všetky lahodné tóny.

A keď ho začuli Izraelčania, zanechali hriechne hry a pribehli do chrámu, v ktorom spieval, (*) aby ho mohli ešte lepšie počuť. Keď Dávid oslavoval Alaha, oslavovali ho s ním aj hory, vtáci a divé zvery, lebo tak sa o tom píše vo vznešenom koráne: Začarovali sme mu hory, aby spolu s ním ospevovali slávu Alaha za rána i večera. Aj vtáctvo, ktoré sa okolo neho zlietalo... //38 : 17, 18//

I zachovalo sa, že Dávid veľmi miloval ženy, takže sa oženil s deväťdesiatimi deviatimi devami. Svoje dni rozdelil na tri časti. Jeden deň sa venoval službe Alahovi, druhý deň svojim ženám a tretí deň súdil ľud. Takto sa to vždy opakovalo.

V deň služby Alahovi sa k nemu schádzal ľud z okolitých hôr a jaskýň. Zlietali sa k nemu vtáci z neba a prichádzali k nemu divé zvery z horských údolí. Všetci si zastali pred jeho chrámom.

Dávidov chrám sa podobal vysokej hore. Bol postavený z hladkých kameňov do výšky dvadsiatich lakťov. Základy mal z farebného skla. Boli široké šesťnásť lakťov. Do chrámu sa vchádzalo dvanástimi bránami, podľa počtu izraelských kmeňov. Pred každou bránou sedel rabín a čítal tóru, žalmy a písma dávno zjavené. Na štíte bol malý chrám so štyrmi bráňkami obrátenými k štyrom svetovým vetrom: k severnému, k južnému, k východnému a k západnému vetru.

V deň pokánia a služby Alahovej vstupoval Dávid do chrámu s knihami, v ktorých mal napísané žalmy. I začal ich prespevovať a všetci, čo stáli vokol, sa k nemu pridali.

A v deň, v ktorom sa Dávid venoval svojim ženám, ho nikto z jeho sluhov nevidel.

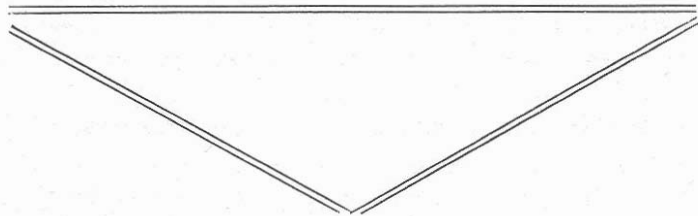
A v deň, keď súdil, prichádzali k nemu ľudia. Rozsudzoval ich a dával im múdre rady. Veď Alah, on je vznešený, o ňom povedal: Obdarili sme ho múdrosťou a výrečnosťou...

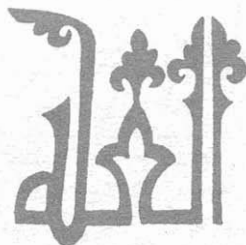
//38 : 19//

(*) a pribehli do chrámu, v ktorom spieval – slovom chrám sme preložili viacvýznamový výraz **mihráb**. Niektorí arabisti tu hovoria o Dávidovej „veži“ alebo „pevnosti“.

Ukážka výzdobného arabského kúfkeho písma na náhrobnom pomníku v Kajraváne. Nad písmenom „ajn“ je ornamentálny slnečník. Tunisko. R. 990.

Ozdobný spôsob písania slova Alah na epitafe, ktorý vyhotovil majster Chalíf pre Chadíju, dcéru Surúra, obchodníka s vlnou. Kajrván. Tunisko. R. 1046.

ROZPRÁVANIE
O VTÁKOVI POKUŠENIA
(*) Bola to žena Uriáša, syna Hannánovho — v biblii (2. Kn. Sam. 11, 3) sa hovorí o Hetejcovi Uriášovi. Uriášova žena sa podľa bibliie nevolá Sábía ale Betsabe. Neskôršie sa s ňou Dávid oženil a porodila mu syna Šalamúna.

Rozprávanie
o vtákovi pokušenia

Zachoval Vahb ibn Munabbih, nech nájde v ňom Alah zaľúbenie:

Jedného dňa, a bola to práve sobota, sedel Dávid vo svojom chráme, modlil sa k Alahovi a čítal žalmy. A práve vtedy k nemu priletel vták, akého ľudské oči ešte nevideli. Žiaril všelijakými farbami a mal prečudesnú podobu. I natolko zaujal Dávída, že prestal čítať žalmy a zvolal:

— Keby ľudia uvideli tohto vtáka, nejedli by a nepili, len by sa na neho dívali!

Ale tento vták bol dielom diablovým, ako spomína Abdalláh Ibn Abbás.

Prišiel za Dávidom, aby ho zviadol na hriech.

— To je iste rajský vták, — hovoril si Dávid. — Privábil ho môj spev.

I vystrel ruku, aby si ho chytil, ale vtáčik vzlietol a odletel preč. Dávid za ním pobehol, ale on vyletel vyššie a stratil sa mu v korune stromu. Tam ho napokon uvidel sedieť na vysokom konári.

Pri strome bolo jazierko, kam sa chodili kúpať ženy. Boli tam i vtedy, šplachotali sa a Dávid medzi nimi uzrel jednu krásavicu. I odvrátil od nej zrak. Bola to žena Uriáša, syna Hannánovho. (*) Volala sa Sábía, dcéra Jasúova. I zavolať ju Dávid k sebe a spal s ňou, lebo jej muž nebol vtedy doma. V tom čase bol Uriáš v boji a v ňom aj zahynul.

Rozpráva sa, že Dávid poslal veliteľovi svojich vojsk tento odkaz: „Keď začne boj, postav Uriáša dopredu pred archu!“ I stalo sa tak a Uriáš v boji padol. Po jeho smrti sa Dávid oženil s jeho ženou.

Alahovi sa nepáčilo počínanie Dávidovo a poslal na zem dvoch anjelov, Gabriela a Mícháíla, aby ho napomenuli. I zostúpili na zem v podobe dvoch ľudí. Dávid bol práve vtedy v chráme a taktó sa modlil k Alahovi:

— Pane! Neodpusť hriešnikom a uchráň utláčaných pred utláčateľmi!

Tu pristúpili obidvoja anjeli k nemu, jeden z nich sa ponášal na

mocného, druhý na slabého človeka. Dávid sa ich preľakol, lebo nevedel, odkiaľ sa vzali.

– Neboj sa nás, prenasledovateľ hriešnikov, – riekli mu, – ale si vypočuj náš spor. Prišli sme za tebou z ďalekého miesta.

Vznešený korán spomína túto udalosť takto: Či vieš o tých, čo viedli medzi sebou spor, ako vstúpili do chrámu?

//38 : 20//

I sadol si Dávid na trón a povedal im:

– Aký je váš spor?

– Prorok! – riekol jeden z nich. – Toto je môj brat. Má deväťdesiatdeväť oviec. Všetky tučné s bielou srstou. A vrhli mu veľa mláďat. A ja mám len jednu ovcu. I riekol mi môj brat: „Daj mi ju do opatery!“ A tak ma uhovoril, že som mu ju napokon dal. //38 : 22// Sťažoval som si na jeho počínanie Pánovi a On ma poslal k tebe.

I nahnevalo Dávida správanie chamtivého brata a povedal:

– Veľmi ti ukrivdil, keď si vyžiadal tvoju ovcu do svojho stáda. Veru mnohí (druhovia) utláčajú jeden druhého //38 : 23// a ubližujú si, ako aj tebe ublížil tvoj druh.

Tu riekol anjel Mícháíl:

– Nehovoriš správne, prorok! Hreší len ten, kto si je svojho hriechu vedomý!

– Mlč, lebo ťa udriem! – zakričal zlostne Dávid a rozohnal sa na neho s palicou, ktorú držal v ruke. Ale vtom skríkla palica a povedala ľudským hlasom:

– Zadrž, Dávid! Zastal si sa ukrivdeného, ale hriešnikom si ty, hoci o tom nevieš!

– Veru, skôr si ty zaslúžiš palicou ako ja, – povedal mu Mikáíl a stratil sa mu i s Gabrielom z očí.

Alah, on je vznešený, v tejto spojitosti hovorí:

– I pochopil Dávid, že sme ho skúšali. A poprosil svojho Pána o odpustenie. Padol na zem a klaňal sa mu. //38 : 23//

Dávid sa kajal a robil pokánie po dobu štyridsiatich dní. Stratila sa mu sviežosť z tváre a z jeho slz vyrástla tráva.

Uvideli ho v tomto stave anjeli a skríkli:

– Pane! Tvoj prorok a zástupca na zemi si vyplače oči. Zabudni na jeho poklesok a odpusť mu, ako si odpustil jeho praotcovi Adamovi.

Elegantné ozdobné písmeno „há“ na epitafe Amat al-Rahmány. Kajraván. Tunisko. R. 1034.

I zjavil Alah anjelom toto:

– Upokojte sa! Som najmilostivejší z milostivých. Bránu mám vždy otvorenú pre pokorných sluhov a prijínam ľútosť ľútosťvých.

*Rozprávanie o Absolónovi,
synovi Dávidovom*

ROZPRÁVANIE

O ABSOLÓNOMI, SYNOVI DÁVIDOVOM

(*) Absolón (po arabsky Absálúm, fšálúm a pod.)

– Dávidov syn. Podľa biblie (2. Kn. Sam. 13 a nasl.) bol krásny a ctižiadostivý. Vzbúril sa proti svojmu otcovi.

V moslimskej legende sa Absolónova vzbura vykladá jednoznačne ako boží trest za Dávidov hriech. Dávid ju prijíma pasívne, kajá sa a čaká, čo urobí Alah. Tým sa moslimská legenda značne líši od biblického podania. Okrem toho je moslimská legenda obohatená o viaceré motívy (Dávid prosí Uriáša na jeho hrobe o odpustenie a iné), ktoré sa inde nevyskytujú.

Ale nehanebníci v izraelskom ľude sledovali počtanie Dávida a mysleli si: „Nekoná tak, ako by mal, a z hriechu, do ktorého upadol, sa už nepozviecha.“ Potom sa rozhodli, že si miesto Dávida zvolia iného kráľa. S týmto prišli pred jeho najstaršieho syna Absolóna. () Bol najkrajší a najpôvabnejší z Dávidových synov.*

– Vedz, Absolón, – riekli mu, – tvoj otec je už starý a nespôsobilý spravovať ríšu. Okrem toho upadol do hriechu a teraz sa kajá. Celý čas plače a žiali. Ty si najstarší a najrozumnejší z jeho synov. Ľud ťa bude nasledovať, keď sa staneš kráľom.

A tým pozbavili Dávida kráľovskej moci a dali ju do rúk Absolónovi.

I dozvedel sa o tom Dávid. Vybehol z domu a utekal preč. A s ním aj dvaja muži. Jeden z nich sa volal Kísá a bol jeho vezírom a druhý sa volal Navál a bol veliteľom jeho vojska. Navál bol v celom izraelskom vojsku najsilnejší a najrozumnejší. Všetci traja sa rozhodli, že sa ukryjú do hôr pri Jeruzaleme dovtedy, kým ich neuteší Alah.

Ako utekali, pristavil sa pri nich jeden nehanebník, tešiaci sa z nešťastia druhého. Povedal Dávidovi:

– Chvála Alahovi, ktorý ťa pokoril, ponížil a pripravil o kráľovstvo;

Tu Navál vytiahol meč a chcel odvážlivcovi odňať hlavu, ale Dávid ho zahriakol slovami:

– Nechaj ho! Aj jeho urážky sú trestom za moje hriechy!

I utekali všetci traja ďalej do hôr, bojac sa o svoj život.

Vtedy si Absolón zavolať jedného nehanebníka, ktorý sa volal Túfíl. Bol kedysi v Dávidovom vojsku, ale Dávid ho vyhnal, lebo sa dopustil zločinu.

— Pristúp ku mne! — povedal mu Absolón. — Dávno ňa poznám, ešte od čias, čo si slúžil môjmu otcovi... Chcem sa ňa na niečo opýtať. Čo si myslíš o tom, že som kráľ?

I odvetil mu Túfíl:

— Nebudeš sa dlho tešiť z kráľovstva, kým žije tvoj otec. Musíš ho zabiť, ale aby sa o tom nikto nedozvedel. Chod' za ním a vybojuj od neho kráľovstvo, kým sa Alah na neho hnevá.

A tak sa Absolón rozhodol, že bude viesť vojnu proti svojmu otcovi Dávidovi. Ale Dávid sa o tom do počul, zavolať si vezíra Kíšu a povedal mu:

— Môj syn chce so mnou bojovať, vyber sa za ním a povedz mu, aby to nerobil!

I prišiel Kíša k Absolónovi a riekol mu:

— Prečo si sa vzbúril proti vlastnému otcovi. Alah mu odpustí a ty uvidíš, že si uveril falošným radám.

— Vráti sa mu len to, čo aj sám robil druhým, — riekol Absolón.

I opýtal sa Kíša:

— Či si počul, aby prorokovi Alah neodpustil? Či si počul, aby ten, kto zabije svojho otca, ostal nepotrestaný? V súdny deň ti nepomôže nikto z tých, čo ňa dnes nahovárajú k zlému. Vravia ti, aby si si vzal za ženy manželky vlastného otca. Ak to urobíš, nikdy sa nedočkáš odpustenia.

— Dám si od teba povedať, — odvetil Absolón. — Nepohnem sa z tohto miesta, nezaútočím na otca a ak bude bojovať so mnou, neopätujem mu boj.

A vrátil sa vezír k Dávidovi a oznámil mu, že jeho syn sa prinavrátil k poslušnosti.

* * * * *

Medzitým Dávid konal také pokánie, že mu prischla koža na kostiach od veľkého žiaľu, smädu, hladu a plaču.

— Pane! Odpusť mi! — volal v bázni a strachu. — Ak mi neodpustíš, stanem sa zavrhnutým človekom.

— Dávid! — prihovoriť sa mu Alah. — Vyber sa k hrobu Uriášovmu a popros ho, aby ti odpustil. Ak ti odpustí, zmilujem sa aj ja nad tebou.

I potešil sa Dávid tejto výzve. Vstal a šiel k hrobu Uriášovmu. Pomodlil sa dve raky a potom zvolal mocným hlasom:

— Priateľ Uriáš! Ozvi sa mi s dovolením Alaha!

Ukážka zapletaného kúfskeho písma s kvetinovými motívmi na vertikálach. Epitaf v Kajraváne. Tunisko. R 1048—49.

Ukážka bohato
vyzdobeného koncového
„há“ v slove Alah.
Náhrobný pomník
v Kajraváne. Tunisko. R.
1055.

A odpovedal mu hlas z hrobu:

- Kto si, čo ma vyvolávaš a znepokojuješ?
- Som Dávid.
- A čo chceš Dávid? – opýtal sa hlas z hrobu.
- Chcem, aby si zabudol na to, čo bolo medzi mnou a tebou,
- odvetil mu Dávid.
- Už som na to zabudol, – povedal mu hlas z hrobu.

S tým Dávid odišiel, vystúpil na horu a zavolať:

- Pane! Počul si, čo povedal tvoj služobník?
- Počul, – odvetil Alah. – Ale choď znova k Uriášovi a rozpovedz mu, ako si ho poslal do divého boja, aby tam zahynul. A potom ako si sa rýchlo oženil s jeho ženou. I vrátil sa Dávid k hrobu Uriášovmu a rozpovedal mu celú pravdu. A z hrobu sa ozval hlas, ktorý hovoril:

– Dávid! Dávid! Alah je najspravodlivejší sudca.

Vahb ibn Munabbih v tejto spojitosti zachoval ďalej toto:

Keď sa potom Uriáš prechádzal po rajských záhradách, uvidel tam zámok nevídanej krásy. Zdal sa mu krajší ako priesvitná perla, z ktorej vnútrajška vidno vonkajšok a naopak. A v zámku sedela rajská panňa. Ak by sa bola objavila na zemi, učarovala by smrteľníkom.

I zavolať Uriáš mocným hlasom na Alaha:

- Pane! Komu patrí tento zámok?
- Patrí tomu, – odvetil Alah, – kto zabudol na svoje právo na zemi a odpustil svojmu bratovi, moslimovi.
- Pane! – povedal Uriáš. – Prisahám ti, že som odpustil Dávidovi a zabudol som na to, čo bolo medzi mnou a ním. A v tej chvíli prepáčil aj Alah Dávidovi jeho previnenie. Vrátil mu krásu, dobrý hlas a kráľovstvo.

ROZPRÁVANIE
O REŤAZI, POMOCOU
KTorej DÁVID SŮDIL
(*) reťaz (po
arabsky silsila) – sa
nespomína v koráne.
V koráne sa však
zdôrazňuje, že Dávid bol
dobrý sudca //38 : 19;
38 : 25//. O Dávidovej
sudcovskej činnosti sa píše
v židovskej haggade.

Rozprávanie
o reťazi, pomocou ktorej
Dávid súdil

A potom Alah zjavil Dávidovi toto:

- Daj si urobiť železnú reťaz (*) a na jej koniec upevni zvonec. Potom ju zaves do vnútra chrámu. Pred ňou ti ľudia vyjavia, akí sú falošní klamári, lebo reťaz oddelí pravdu od lži. Tí, čo k tebe

prídu, aby si ich rozsúdil, nech sa načiahnu za reťazou. Reťaz sama pôjde za tým, kto má pravdu, a dá sa mu chytiť. Ale ten, kto je luhár, od toho odskočí a nedá sa mu chytiť.

A potom, keď prichádzali ľudia, čo mali spor, reťaz sa vždy zatriasla a zvoniec zazvonil. Dávid, keď ho začul, vyšiel z výklenku chrámu a rozsudzoval ľudí.

I stalo sa, že jedného dňa prišli do chrámu dvaja muži, ktorí sa hádali. Ten prvý z nich riekol:

— Prorok! Zveril som tomuto priateľovi drahé kamene, zafíry, chryzolity, topásky, ametysty, hyacinty a biele perly. Ale on to poprel a oklamal ma.

I riekol Dávid druhému mužovi:

— Čo ty na to?

I odvetil:

— Povedal pravdu, že mi zveril drahé kamene. Ale ja som mu ich už dávno vrátil.

Tu povedal Dávid žalujúcemu:

— Chyť sa reťaze!

I vystrčil ruku a chytil sa reťaze. Potom povedal obžalovanému:

— Aj ty sa chyť reťaze!

I stalo sa, že obžalovaný medzitým skryl kamene, o ktoré sa viedol spor, do vnútra svojej palice. Potom na Dávidovo vyzvanie pristúpil k reťazi, ale skôr ako sa jej dotkol, podal palicu svojmu druhovi so slovami:

— Podrž mi ju!

Potom sa obžalovaný dotkol reťaze. Neodskočila od neho, len keď ju chcel pevne chytiť, nedala sa mu.

— Je to veľmi čudné, — povedal Dávid. — Od tých čias, čo som sem reťaz zavesil, nezbadal som, že by sa podobne zachovala. Ale z toho, čo urobila, vyplýva, — povedal Dávid a obrátil sa k obžalovanému, — že si hovoril pravdu a zároveň aj klamal, že si v tejto chvíli v práve i v neprávě.

A potom riekol Dávid majiteľovi odcudzených drahých kameňov:

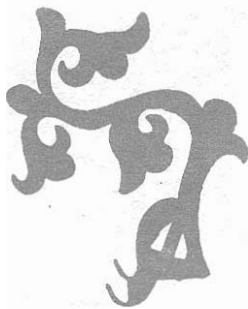
— Choď domov a všetko prezri! Je možné, že ti tento muž zanechal kamene, ktoré si mu zveril, v tvojom dome.

I odobral sa preč, poprezeral všetko, ale nič nenašiel. Vrátil sa, oznámil to Dávidovi, kým palica, v ktorej boli skryté drahokamy, stála opretá o stenu chrámu. Jej majiteľ sa jej ani nedotkol.

Ozdobný variant písmena „ajn“ na náhrobnom nápise v Kajraváne. Tunisko. R. 1058.

Ukážka kvietkovaného káifského typu arabského písma. Vzniklo pravdepodobne v Egypte v 9. storočí. Na obrázku je bohato vyzdobené písmeno „há“ v počiatkovej polohe. Kajraván. Tunisko. R. 1024.

ROZPRÁVANIE

O NARODENÍ ŠALAMÚNA

(*) Šalamún – syn

Dávida a Betsabe,

židovský kráľ (vládol asi

971–929 pred n. l.);

podľa učenia islamu

významný prorok. Šalamún

je najobľúbenejšou postavou arabských legiend.

Rozumel sa mágii,

čarodejníctvu a veštevstvu.

Bol kráľom nad ľuďmi,

džinmi, zvieratami

a vtákmi. Bol prezieravý

a spravodlivý a jeho

múdrosť bola „hlbšia ako

vody Jordánu“. Alah ho

obdaril mimoriadnymi

schopnosťami. Rozumel

reči zvierat a vtákov. Ale aj

prítom všetkom zhrušil

a Alah mu odňal

kráľovstvo. Po veľkej

ľútosťi sa mu kráľovstvo

prinavrátilo. Autori

a rozprávači moslimských

legiend neustále

obohacovali šalamúnsku

legendu o nové motívy.

– Počuj! – povedal Dávid žalujúcemu. – Nezveril ti obžalovaný nič, do čoho mohol tajne skryť tvoje drahokamy. Len tak by nás mohol zmiasť.

– Nič mi nezveril, – riekol muž. – Iba vtedy, keď sa chcel dotknúť reťaze, strčil mi do rúk svoju palicu.

– Kde je tá palica? – opýtal sa Dávid.

– Tam stojí opretá o chrámovú stenu, – odvetil muž.

Tu sa obrátil Dávid na majiteľa palice so slovami:

– Povedz pravdu! Je tvoja palica dutá alebo plná?

– Neviem, – odvetil muž.

Tu rozkázal Dávid, aby rozlámali palicu a z jej dutiny ihneď vypadli drahokamy. Vtedy dal Dávid okamžite zverejniť meno podvodného zlodeja i jeho kmeňovú príslušnosť, aby mu nikdy nikto viac nič nezveril. A rozpráva sa, že v ten deň sa reťaz náhle zdvihla a už sa nevrátila na svoje miesto.

Rozprávanie o narodení Šalamúna, (*) nech na ňom spočinie pokoj Alahov

Zachoval Vahb ibn Munabbih:

I upevnila sa Dávidova vláda a stalo sa známym jeho prorocké poslanie. A vtedy zdvihol Dávid oči k nebu a taktó zavolať na Alaha:

– Pane! Dal si mi kráľovskú moc a potešil si ma svojou milosťou. Prosím Ťa, obdaruj ma teraz potomkom mužského pohlavia, pravoverným, ktorý by zdedil po mne kráľovstvo.

– Dávid! – zjavil mu Alah. – Vyslyším tvoju prosbu a splním tvoju žiadosť.

I potešil sa Dávid tejto zvesti, lebo v tom čase už mal veľa detí. Vstal, vykúpil sa a vošiel k svojej žene Sábige, dcére Jasúovej. (*) Obcovoľ s ňou a ona počala z neho Šalamúna. V tú chvíľu sa ozval mocný hlas, ktorý zakričal:

– Iblís! Tejto noci bol počatý muž, ktorý ti spôsobí veľký žiaľ a tvoje deti sa stanú jeho otrokmi.

I predesil sa Iblís a zvolal všetkých ifrítov (*) a šajtánov z východu i západu a oznámil im, čo počul. Potom im povedal:

— Ostaňte na tomto mieste, kým vám nepoviem viac!
I pobral sa k Dávidovi. Zďaleka uvidel anjelov, ktorí stáli okolo jeho chrámu. A zhora počul tento mocný hlas:

— Sábíg počala Šalamúna, ktorý bude vládnuť nad kráľmi človečenstva.

— Kto má byť ten Šalamún? — opýtal sa Iblís anjelov.

I odvetili mu:

— Šalamún, Dávidov syn, zahubí teba a tvoje plemeno!

I vrátil sa Iblís s touto správou k svojim vojakom.

A keď sa priblížil čas pôrodu, porodila Sábíg Šalamúna. Mal biele telo, okrúhlu tvár, jemné obočie a čierne oči. Z jeho čela vyžarovalo mocné svetlo. Diabli sa ho tak naľakali, že takmer pomreli a prebrali sa až po siedmich dňoch. A Iblís skočil do hlbokého mora a zostal v ňom sedemdesiat dní, až potom vyšiel na breh.

Svet sa smial a zvieratá sa klaňali Dávidovi. Dávid sa rozbehol k svojmu domu a pred ním uvidel anjelov stojacich v radoch, ktorí sa mu prihovárali:

— Dávid! Odkedy nás Alah stvoril, nezostúpili sme na zem iba pri narodení Abrahámovom a teraz pri narodení tvojho syna Šalamúna.

Tu padol Dávid na kolená, klaňal sa Alahovi a ďakoval mu. Potom mu priniesol obeť.

Keď mal Šalamún tri roky, jedával so svojím otcom pri stole. A vždy, keď Dávid predniesol niečo zo žalmov alebo tóry, Šalamún si to okamžite zapamätal. Tak sa za necelý rok naučil tóru.

Keď mal Šalamún štyri roky, modlieval sa každý deň sto rak a k tomu jeden žalm a kapitulu z tóry. Keď chodil po kraji, počúval zo všetkých strán hlasy, ktoré sa mu prihovárali:

— Syn Dávidov! Budeš mať také kráľovstvo, aké nemal ani tvoj praotec Adam.

A Dávid sa vo všetkom radil so svojím synom a rozhodoval podľa jeho rady.

Opierali sa pritom o rabínsku literatúru, alebo vytvárali nové rozprávania. Najrozšírenejšou z týchto legend bol príbeh Šalamúna s kráľovnou zo Sáby.

(*) Sábíg, dcéra Jasúova (podľa Kisáihu tiež Sábía) — ide tu o biblickú Betsabe.

(*) ifrít (žen. rod ifrita, množ. č. afárit) — druh džína (ducha). Obyčajne šlo o zlého džína. Názvy ifrít, džin atď. sa však v arabskej legendárnej literatúre ľubovoľne zamieňali. Niekedy sa mechanicky vymenúvali za sebou, aby sa zdôraznilo, že ide o veľký počet „duchov“.

Ozdobné písanie písmena „já“ v koncovej polohe na náhrobnom pomníku v Kajrávane, Tunisko. 1. polovica 11. storočia.

Ozdobný variant písmena „ajn“ v kvietkovanom kúfskom štýle. Epitaf v Kajraváne. Tunisko. R. 1058.

Rozprávanie
o tom, ako Dávid a Šalamún
súdili

Zachoval Kaab al-Ahbár:

I stalo sa, že jedného dňa sedel Dávid pred dverami do svojho domu. A Šalamún bol pri ňom. Tu sa objavila pred nimi krava, podišla k nim a prehovorila ľudským hlasom:

— Dávid! Robila som pre ľudí najťažšiu robotu a okrem toho som im dala dvadsať teliat. Všetky zarezali a teraz sa rozhodli, že zabijú aj mňa, lebo som stará.

I odvetil jej Dávid:

— Krava! Veď si bola stvorená na to, aby ta človek raz zabil.

Tu vstal Šalamún a pobral sa za kravou k domu jej majiteľa. Tam zabúchal na bránu a ozval sa mu hlas:

— Čo si želáš, syn Dávidov?

— Chcem, aby ste mi predali túto kravu a nezabili ju, — odvetil Šalamún.

— A kto ti povedal, že ju chceme zabiť? — opýtal sa hlas.

— Sama mi to povedala, — riekol Šalamún.

Tu vyšiel majiteľ domu pred bránu a povedal:

— Darujem ti ju. Veď my aj tak o chvíľu všetci pomrieme.

— Ako to, že pomriete? — opýtal sa Šalamún.

— Včera nám povedal neznámy hlas, — odvetil majiteľ domu,

— že ak uvidíme pred bránou mládenca, bude to znamenať, že náš pozemský čas sa skončil. A ty sa práve ponášaš na toho mládenca.

A skutočne. Nasledujúceho dňa sa Šalamún dozvedel, že ľudia z toho domu pomreli. I vzal si kravu k sebe a staral sa o ňu, kým nezdochla.

Zachoval Vahb ibn Munabbih:

Jedného dňa sedel Šalamún so svojim otcom a súdili ľud. Tu prišiel k nim zástup mužov. I oslovili Dávida:

— Kráľ! Obrobili sme zem, zasiali a polievali ju. I priblížil sa čas žatvy. Vtedy títo ľudia, — a ukázali na mužov, čo stáli s nimi, — poslali uprostred noci na naše polia svoje stáda a tie nám zožrali úrodu. Neostalo z nej nič.

— Čo na to poviete? — opýtal sa Dávid majiteľov stád.

— Majú pravdu, — odvetili. — Len my nevieme, ako sa to mohlo stať.

Tu sa opýtal Dávid majiteľov poľa:

— Akú cenu mala vaša úroda?

Keď odvetili, opýtal sa majiteľov stáda:

— Akú cenu majú vaše stáda?

Keď odvetili, rozhodol Dávid takto:

— Tí, čo majú stáda, nech vyplatia poškodených ovcami alebo im dajú v inom majetku spravodlivú náhradu.

Tu sa ozval Šalamún hovoriac:

— Otec! Dovoľíš, aby som prehovoril?

— Hovor! — riekol Dávid.

— Nariad majiteľom stád, — povedal Šalamún, — nech dajú poškodeným zo svojich oviec. A tí nech ich strihajú a doja pre seba. Zatiaľ nech majitelia stáda obrobia pole, zasejú ho a polievajú, kým nevyrastie žito. Potom nech pole vrátia tým, ktorým patrí a nech si ovce vezmú naspäť.

I stalo sa tak. A povedal o tom Alah, on je vznešený: A vnukli sme Šalamúnovi, aby to pochopil. A obidvoch sme obdarovali múdrosťou a rozumom. //21 : 79//

I zjavil Alah Dávidovi, že je deväťdesiatdeväť darov múdrosti. Sedemdesiat z nich sa dostalo Šalamúnovi a len dvadsaťdeväť ostatným ľuďom.

Šalamún,
nástupca Dávidov

Rozpráva sa, že Šalamún si rozdelil denný čas takto: hodinu sa venoval matke, hodinu otcovi, hodinu službe božej, hodinu čítal žalmy a hodinu rozprával synom Izraela o dávných kráľoch a starých časoch, o smrti a pochovávaní do úzkeho hrobu, o zmŕtvychvstaní i zhromaždení všetkých ľudí, i o poslednom zúčtovaní v súdny deň pred tvárou Alaha.

A Šalamún bol čoraz zbožnejší a pokornejší pred Alahom. Každý týždeň vychádzal jeden deň do hôr a tam volal:

— Chvála Tomu, kto pozná skutočnú váhu hôr.

I odpovedali mu hory:

— Chvála Tomu, kto ozdobil nebesia i zem svojím svetlom.

Výzdobný variant
koncového písmena „mím“
na epitafe v Kajraváne.
Tunisko. R. 1034.

Ozdobný variant písmena „há“ v počiatočnej polohe. Náhrobný nápis v Kajraváne. Tunisko. R. 1058.

ŠALAMÚN, NÁSTUPCA
DÁVIDOV

(*) ...lebo z vody pochádza každá vec
— táto predstava sa opakuje v koráne na niekoľkých miestach (pozri poznámky k mýtom o stvorení).

Ale významní muži v izraelskom ľude s nevôľou hľadeli, ako Šalamún neustále sedí pri svojom otcovi Dávidovi, lebo mu závideli. Preto Alah zjavil Dávidovi toto:

— Urob, aby Šalamún vystúpil ako kazateľ, nech každý počuje z jeho úst múdrosť, ktorou som ho obdaril. Nech všetci vidia, o koľko ich prevyšuje.

I zvolal Dávid všetkých zbožných mužov z okolitých stepí. Potom obliekol Šalamúna do bieleho vlneného hábu, aký nosievajú proroci. Tak ho postavil na kazateľňu. Šalamún mal vtedy dvanásť rokov.

I začal Šalamún chválou na Alaha a oslavou jeho veľkosti a moci. A na všetko uviedol príklad. Potom im prečítal knihu, ktorú napísal Adam, i knihy, ktoré napísali Šít, Idris, Abrahám a Mojžiš. A napokon im vyložil tóru a žalmy takým spôsobom, že sa každý nadchol jeho výrečnosťou, učenosťou a múdrosťou.

Zachovalo sa, že keď mal Šalamún dvadsaťsedem rokov, zostúpil Gabriel k Dávidovi a v ruke držal zlatú tabuľu.

— Dávid! — povedal mu. — Prichádzam s pozdravením od Alaha, ktorý ti nakazuje toto: Zvolaj všetkých svojich synov a prečítaj im otázky, ktoré sú napísané na tejto tabuli. Kto ich všetky zodpovie, bude твоjim nástupcom.

I prečítal Dávid svojim synom otázky na tabuli, ale nikto ich nevedel zodpovedať. Napokon povedal Šalamúnovi:

— Prečítam aj tebe tieto otázky.

— Hovor! — riekol Šalamún. — Dúfam, že ma Alah usmerní tak, aby som ich správne zodpovedal.

A Dávid sa začal pýtať:

— Kto je ničím?

— Veriaci, — odvetil Šalamún.

— Kto je len trochu ničím?

— Slaboch, — odvetil Šalamún.

— A kto je ničím?

— Neveriaci, — odvetil Šalamún.

— A čoho jesto vo všetkom?

— Vody, lebo z vody pochádza každá vec, — (*) odvetil Šalamún.

— A čo je najsladšie?

— Peniaze, deti a dobré zdravie, — odvetil Šalamún.

— A čo je najtrpkéjšie?

— Chudoba, ktorá vystrieda bohatstvo, — odvetil Šalamún.

- A čo je najodpornejšie?
 - Nevera, ktorá vystrieda vieru, – odvetil Šalamún.
 - A čo je najkrajšie?
 - Duch v tele, – odvetil Šalamún.
 - A čo je najškaredšie?
 - Telo bez ducha, – odvetil Šalamún.
 - A čo je najbližšie?
 - Večnosť, – odvetil Šalamún.
 - A čo je najzdialenejšie?
 - Svet od večnosti, – odvetil Šalamún.
 - Čo je najhoršie?
 - Zlá žena, – odvetil Šalamún.
 - Čo je najlepšie?
 - Dobrá žena, – odvetil Šalamún.
 - Čo je najčistejšie?
 - Zem, – odvetil Šalamún.
 - A čo je najšpinavšie?
 - Pes a sviňa, – odvetil Šalamún.
- Keď Dávid prečítal všetky otázky, obrátil sa na učencov, hovoriac:*
- Ktorú otázku nezodpovedal môj syn správne?
 - Všetky zodpovedal správne, – odvetili.
- Tu riekol Dávid:*
- Potešil som sa, že sa Šalamún stane mojim nástupcom.
 - Aj nás to potešilo, – povedali učenci.

*Rozprávania
o tých, ktorí zneuctili
sobotňajší deň (*)*

Rozpráva sa, že v časoch Dávida žili ľudia, ktorí pochádzali z izraelských kmeňov a boli potomkami kráľov, ktorí vládli za života Mojžišovho. Títo ľudia bývali na brehu mora v dedine, ktorá sa volala Ajla. ()*

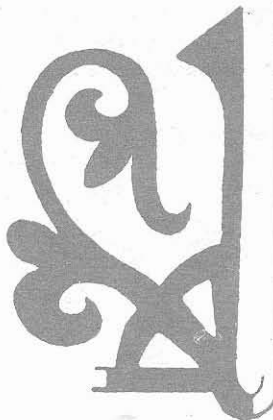
Alah zakázal izraelským synom pracovať v sobotu. Nariadil im, aby ho v ten deň uctievali a oslavovali. A Mojžiš im nakázal, aby aj piatok bol ich sviatočným dňom. Ale neposlúchli ho, hovoriac:

*ROZPRÁVANIE O TÝCH,
KTORÍ ZNEUCTILI
SOBOTŇAJŠÍ DEŇ*

(*) sobotňajší deň (šabat, po arabsky jaum al-sabt) – sviatočný deň, u Židov uzákonený v biblii (2. Kn. Mojžišova 20, 8–11). V ten deň Židia nesmeli pracovať a obmedzovala sa aj ich ďalšia činnosť (napr. nesmeli cestovať).

Porušenie sobotňajšieho pokoja sa pokladalo za veľký hriech.

(*) Ajla (alebo Ajlat) – prístav v Akabskom zálive (na severe Červeného mora).

Výzdobné „há“ v strednej polohe v kvietkovanom zapletanom kúfskom štýle. Epitaf v Kajraváne. Tunisko. R. 1058.

— Načo svätiteľ ešte iný deň okrem soboty. Ved' vtedy Alah ukončil svoje dielo stvorenia!

Na brehu mora pri dedinke Ajla boli dve biele skaliská. K týmto skaliskám priplávali vždy sobotňajšej noci a rána ryby. Ale Izraelčania ich nelovili, lebo zákon im zakazoval čokoľvek v sobotu robiť. V noci zo soboty na nedeľu ryby odplávali a zmizli v morských vodách.

Vznešený korán o tom hovorí:

Ryby k nim prichádzali v deň sobotňajší, plávajúc po hladine. Ale v nasledujúci deň, keď už nesvätili sobotu, k nim neprichádzali. //7 : 163//

Tu riekli bezbožníci medzi obyvateľmi Ajly:

— Alah zakázal našim predkom, ale nie nám loviť ryby v sobotu! A ryby prichádzajú práve v sobotňajší deň a noc. Nemožno ich takto nechať, čakajú, aby ich niekto ulovil.

A skutočne, keď nadišla sobota, nachytali bezbožníci rýb, upiekli ich a zjedli. Tu zacítili veriaci vôňu pečených rýb, išli za ňou a uvideli hriešnikov. Varovali ich pred trestom, ale tí si ich vôbec nevšimli. A hrešili ďalej, nedajúc si povedať, takže sa veriaci zhromaždili so zbraňou v ruke.

— Neopovázajte sa bývať viac s nami, — kričali na nich bezbožníci.

— Dedina je naša i vaša, — riekli pravoverní. — Nemáte právo, aby ste nás z nej vyhnali. Ak však nechcete prestať s hriechom, rozdeľme si dedinu na dve časti, časť pre nás a časť pre vás.

A tak aj spravili. Oddelili sa vysokým múrom. Hriešnici si vykopali kanály, ktoré viedli od morského brehu až k ich domom. Cez kanály priplávali ryby vždy v sobotu až k nim. Po západe slnka sa chceli vrátiť do mora, ale hriešnici im zahatali cestu a ulovili si z nich toľko, koľko chceli. Pravoverní a bohobojní obyvatelia Ajly sa báli a napomínali opovážlivcov, ale tí si nedali povedať.

— Čím viac im pripomíname zákon, tým sú opovážlivejší a zvrhlejší, — riekli si napokon bohobojní.

O hriešnikoch z Ajly sa dozvedel aj Dávid. Prekliť ich a zatratil práve vo chvíli, keď pili a hodovali. Vtedy sa zatriasla zem a Alah ich premenil na opice, ako sa o tom hovorí vo vznešenom koráne:

— Keď sa dopustili toho, čo sme im zakázali, riekli sme: Staňte sa hnusnými opicami! //7 : 166//

A všetky opice, čo sa rozplemenili na zemi, sú potomkami tých zlosynov. Sú to tí, čo znesvätili sobotňajší deň.

*Rozprávanie o smrti Dávidovej,
nech na ňom spočívne pokoj Alahov*

Vahb ibn Munabbih rozpráva, že Dávid bol veľmi žiarlivý na svoje ženy. Vždy, keď vychádzal od nich, zamkol všetky dvere a kľúče nosil so sebou.

I stalo sa, že jedného dňa vyšiel z domu ako obvykle. Keď sa však vrátil, uvidel stáť uprostred domu muža nezvyčajnej krásy. I skríkol na neho nazlostene:

— Kto si? Ako si si dovolil vojsť do môjho domu, medzi moje ženy?

I odvetil mu mládenec:

— Otvoril mi Pán. Ten Pán, ktorý ti dal kráľovstvo a rozum. Ja som ten, čo sa nebojí kráľov. Som anjel smrti a prišiel som si vziať tvoju dušu.

I preľakol sa Dávid a zvolal:

— Anjel smrti! Pozhovej mi trošku, kým vojdem k svojej rodine a synom a rozlúčim sa od nich!

I riekol mu anjel smrti:

— Dávid! Nesmiem čakať! Či si nepočul, čo hovorí Alah, on je vznešený... Ak nadíde ich čas, neoddiaľia ho a ani nepriblížia ani o hodinu! //10 : 50//

Tu zaplakal Dávid a opýtal sa anjela smrti:

— Veľmi som ľutoval svoj hriech a previnenie. Pomôže mi to alebo nie?

— Pomôže, — odvetil anjel smrti. — Každá slza, ktorá vypadla z oka kajúcnika, zaváži viac ako zem so svojimi horstvami.

— A kto bude mojím nástupcom? — opýtal sa Dávid.

— Šalamún, — odvetil anjel smrti.

I riekol Dávid:

— Upokojil si moju dušu. Rob teraz, čo ti prikázal Alah!

I vzal si anjel smrti dušu proroka Alahovho, Dávida.

Zachovalo sa, že Mohamed, nech mu Alah žehná a dá mu spásu, povedal: Dávid žil sto rokov a umrel v sobotu. Niektorí vravia, že Dávid umrel na kazateľnici. Keď umrel, umyl ho

Ukážka elegantného kúfskeho typu arabského písma na epitafe mladého muža. Kajraván. Tuniska. R. 1016.

Šalamún, zahalil ho do posmrtného rubáša, ktorý anjeli zniesli z neba, a pomodlil sa nad ním spolu so synmi izraelskými. Dávidovo telo zanesli do Abrahámovej jaskyne a tam ho pochovali. Nad jeho hrobom sa zdržiavali vtáci štyridsať dní.

Rozprávanie o Šalamúnovi,
nech na ňom spočívne
pokoj Alahov

ROZPRÁVANIE
O ŠALAMÚNOVI, NECH
NA ŇOM SPOČÍNIE
POKOJ ALAHOV
(Odtiaľto až po
„Rozprávanie
o Šalamúnovom vojsku
a o džimoch, máridoch
a diabloch“ prekladáme
z rukopisu Kisáí, Kisas
al-anbijá Egyptskej
národnej knižnice, Káhira,
Dár al-kutub č. 3466, fólio
230b–236b.)
(*) ...lebo si
zástupcom Alaha na
zemi – zástupca sa povie
po arabsky chalífa
(kalif). Titul „zástupca
Alaha“ (chalífát Alláh)
má v koráne aj Dávid
//38 : 25//.
(*) uviazal si okolo
hlavy turban – ide tu
o tzv. „turban následníctva
(amáma al-chiláfa).
Ako z kontextu vyplýva,
bol turban jedným zo
znakov zákonnitej vlády.
(*) Mojžišova
palica (asát Músá)
– zázračná palica, ktorú
daroval Alah Mojžišovi.
V biblii sa o nej hovorí raz,
že je Mojžišova, raz, že je
Áronova (2. Kn.
Mojžišova 4, 2 a nasl.).
Palicu spomína aj korán
//20 : 19//.

Keď zomrel Dávid, zostúpil Gabriel k Šalamúnovi, aby ho utešil. Povedal mu:

– Vstaň a choď medzi synov izraelských, lebo si zástupcom Alaha na zemi! (*)

I vstal Šalamún od hrobu Dávidovho a v tej chvíli z neho odleteli aj vtáci. Potom vstúpil do chrámu, uviazal si okolo hlavy turban (*) a vzal si do ruky palicu, (*) o ktorú sa opieral Mojžiš. Tu prišiel k nemu Gabriel po druhý raz a povedal mu:

– Prinášam ti pozdrav od Alaha, ktorý sa ťa pýta, čo ti je milšie, učenosť alebo kráľovstvo?

I padol Šalamún na kolená a klaňal sa, hovoriac:

– Učenosť je mi milšia, lebo je užitočnejšia.

A zjavil Alah Šalamúnovi:

– Syn Dávidov! Vyhoviem ti. Dám ti viac učenosti ako moci. Obdarujem ťa dokonalým rozumom a krásnou a súmernou postavou. Nedovolím, aby si ostarel a aby ťa trápili neduhy. Bude ťi patriť celá zem, kam len stúpi noha tvojho vojaka a doprajem ti, aby si uvidel všetky jej divy.

I padol Šalamún znova na zem a klaňajúc sa ďakoval Alahovi. Potom zdvihol hlavu a hľa, uvidel pred sebou osem vetrov. Riekli mu:

– Alah nám nariadil, aby sme ti slúžili. Môžeš nás poslať, kam len budeš chcieť.

Potom k nemu prišli horské a stepné zvieratá, svorne jedno vedľa druhého, a zastali pred ním.

Riekli mu:

– Alah nám nariadil, aby sme ťa poslúchali.

Potom prišli vtáky a povedali mu:

– Alah nám rozkázal, aby sme ti svojimi krídlami robili tieň.

A napokon prišli k Šalamúnovi oblaky, ktoré sú medzi nebom a zemou. Riekli:

— Alah nám nariadil, aby sme ti slúžili.

Takto vložil Alah do rúk Šalamúna správu nad týmto svetom, nad jeho východom a západom.

Rozprávania o zhromaždení vtákov
pred Šalamúnom

Zachovalo sa, že Šalamún sa rád zhováral s vtákmi, a preto sa raz pred ním zhromaždilo všetko vtáctvo. Vtáky, ktoré žijú vo vzduchu, priviedol anjel Mícháil a pozemské vtáky z východu i západu priviedol Gabriel.

A Šalamún si obzeral čudné veci a zaujímavosti na vtákoch a rad-radom sa ich vypytoval, kde sídlia, z čoho žijú, aké si stavajú hniezda a aké znášajú vajcia.

Vtáky prichádzali k Šalamúnovi v zástupoch a tak ho pozdravovali. Zachovalo sa, že keď sa k nemu vzniesla labuť, pozdravila ho tromi jazykmi: Jazykom, ktorým pozdravila praotca Adama, jazykom, ktorým pozdravila Noema, a jazykom, ktorým pozdravila Abraháma. Potom povedala:

— Šalamún! Patrím k zvieratám, ktoré si Noe vybral do archy. Zo mňa pochádzajú všetky labute. Raz ma zavolať tvoj praotec Adam a povedal mi: Labuť! Si požehnaným tvorom a tvoje potomstvo bude tiež požehnané. Dožiješ sa doby, keď bude panovať taký istý vládca ako ja. Budú ho poslúchať vtáky, zvery a máridovia. (*)

Labutin hlas sa rozliehal a ona sa klaňala Alahovi. I vstal Šalamún a poklonil sa tiež pánovi svetov.

Potom predstúpil pred Šalamúna orol. Bol mocný a veľký. Povedal mu:

— Prorok boží! Nevidel som kráľa, ktorému by bolo dopriate toľko, koľko tebe. Vez, že som bol spoločníkom tvojho praotca Adama a pomáhal som mu plakať. Dokonca som pil jeho slzy. Ako prvý som sa dozvedel o jeho páde a bol som s ním dovtedy, kým mu Alah neodpustil. Adam mi povedal: Tvojmu potomstvu sa budú klaňať všetky vtáky!

I vstal Šalamún a urobil orla kráľom nad vtákmi.

Ozdobné písmeno „ajn“
v polohe uprostred slova.
Epitaf v Kajraváne.
Tunisko. R. 1025.

ROZPRÁVANIE
O ZHROMAŽDENÍ
VTÁKOV PRED
ŠALAMÚNOM

(*) márid (množ. č.
marada) — odbojný džin
Podľa ľudového podania sa
máridovia vzbúрили proti
vláde Šalamúna. Zato ich
Šalamún uväznil
v medených fľašiach, ktoré
zapečatil vlastným
pečatným prsteňom. Tak
ich dať hodiť do mora.

Rozprávanie
o prsteni následníctva

Potom vnukol Alah, on je mocný a vznešený, Gabrielovi toto:
— Chod do raja a dones odtiaľ prsteň následníctva, (*) ktorý som ozdobil ohňom a žiarou. A odovzdaj ho môjmu sluhovi Šalamúnovi!

I pobral sa Gabriel do raja, vzal prsteň a zostúpil k Šalamúnovi. Prsteň žiaril ako blesk a voňal ako pižmo. Jeho žiara oslepovala zrak. Na jednej strane prsteňa bol nápis, ktorý do neho nikto nevyryl a ani nevpísal. Stálo tam: Nieto boha okrem Alaha a Mohamed je posol boží. A na druhej strane prsteňa bolo napísané: Nieto boha okrem Alaha! Všetko je pominuteľné, iba jeho tvár ostáva. On je sudcom, ku ktorému sa všetci vracajú. A na tretej strane prsteňa bolo napísané: Nieto boha okrem Alaha! Jemu prislúcha moc, sláva a vláda. A na štvrtej strane prsteňa bolo napísané: Nieto boha okrem Alaha, nech je pochválený najvznešenejší stvoriteľ!

Do všetkých štyroch strán prsteňa bola začarovaná moc nad stvoorenstvom. Do prvej strany nad džinmi, máridmi a diablami, do druhej strany nad zvermi, ktoré žijú v lesoch a húštinách, a nad zvermi, ktoré žijú v stepiach a v púšťach, do tretej strany nad kráľmi všetkých krajín a končín východu a západu, do štvrtej strany nad stromami a rastlinami a obyvateľmi hôr, jazier a morí.

A potom dal Gabriel prsteň Šalamúnovi so slovami:

— Dobre využi, prorok boží, tento dar, ktorým sa ti dostáva kráľovstvo, moc a vláda!

Rozpráva sa, že táto udalosť sa stala v piatok tri dni pred koncom mesiaca ramadána. Keď Šalamún držal v ruke prsteň, nemohol sa naň pozrieť, lebo tak veľmi žiaril. A nevideli ho ani ostatní. Avšak keď Šalamún zvolal: „Nieto boha okrem Alaha!“ mohol sa rozhliadnuť a popozerať si prsteň. A keď si ho chcel natiahnúť na ruku, počul hlas, ktorý mu hovoril:

— Natiahni si ho na prst pravej ruky len vtedy, keď budeš čistý! (*) A z ruky si ho nedávaj nikdy dolu, iba vtedy, keď budeš s istotou vedieť, že ho nestratíš.

Zachoval Vahb ibn Munabbih, že tento prsteň patrilo kedysi

ROZPRÁVANIE

O PRSTENI

NÁSLEDNÍCTVA

(*) prsteň

následníctva (chátam

al-chiláfa) — podľa

legendy spočívala

Šalamúnova moc nad

stvoorenstvom v čarovnom

prsteni, ktorý mal neustále

na ruke. Autori

moslimských legiend

tvrdia, že tento prsteň mal

už kedysi Adam. Vtedy sa

však volal „prsteň

vznešenosti“ (chátam

al-karáma).

(*) keď budeš čistý

(po arabsky táhir) — to

znamená „rituálne

čistý“.

Adamovi, keď bol v raji. Alah, on je vznešený, mu ho dal so slovami:

— Toto je prsteň následníctva. Stvoril som ho a dávam ti ho, aby si nezabudol na dohovor, ktorý som s tebou urobil. Zdedí ho ten, kto bude твоjím nástupcom.

— A kto bude mojím nástupcom? — opýtal sa Adam.

— Šalamún, syn Dávidov, — odvetil Alah. — Vyznamenám ho vedomosťami a vládou nad všetkými diablami, ktorí budú žiť v jeho čase. Bude ich vyzývať k viere v jediného boha.

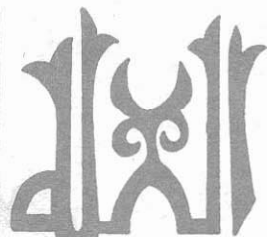
Rozpráva sa, že prsteň bol na Adamovej ruke dovtedy, kým bol v raji a nesprotivil sa svojmu Pánovi. Potom mu odletel z rúk a skryl sa v stĺpoch nebeského trónu.

A rozpráva Vahb ibn Munabbih aj toto:

Alah si vyvolil Šalamúna a celú vznešenosť vložil do prsteňa. Avšak synovia izraelskí nemohli vzhliaďnúť na svojho kráľa, lebo prsteň vydával veľmi veľkú žiaru. I riekol im preto Šalamún:

— Vyslovte nahlas: Nieto boha okrem Alaha a Mohamed je posol boží!

I urobili tak a hľa, uvideli hneď svojho kráľa. V noci prsteň vydával také svetlo ako lampa.

Výzdobný variant slova Alah na bohato zdobenom náhrobnom nápise Amat al-Rahmány. Kajráván. Tunisko. R. 1034.

Rozprávania

o Šalamúnovom vojsku a o džinoch, máridocho a diabloch

Potom Šalamún rozkázal synom izraelským, aby sa chopili zbraní a mečov. A poruke mal dvanásťtisíc pancierových oblečení, ktoré vyhotovil jeho otec Dávid. (*) A synovia izraelskí sa všetci zhromaždili podľa jeho rozkazu.

Potom Gabriel rozprestrel jedno zo svojich krídel na východ a druhé na západ. I zvolal džinov a diablov zo všetkých kútov a končín, tak ako zvoláva pastier svoj statok. A predstúpili všetci, koľko ich bolo, pred Šalamúna a bolo ich štyristodvadsať skupín. Každá skupina mala svoje vlastné náboženstvo.

I začal si ich Šalamún obzerať vo všetkej mnohotvárnosti ich podôb. Medzi nimi boli takí, čo boli žltí, svetlí, bieli a čierni. Niektorí sa podobali koňom, iní muliciam, iní oslom alebo

ROZPRÁVANIE
O ŠALAMÚNOVOM
VOJSKU A O DŽINOCH,
MÁRIDOCH A DIABLOCH
(*) Poruke mal
dvanásťtisíc
pancierových oblečení,
ktoré vyhotovil jeho
otec Dávid — podľa
koránového podania bol
Dávid aj záračným
kováčom //21 : 80;
34 : 10//. Alah mu
zmäkčil železo, z ktorého
vyrábala kovové odevy
a retiazkové panciere.

Rozprávania
o kráľoch

ostatnému statku. A daktori z nich mali podoby divých zverov, levov, divých psov, oslov a všakovakého hmyzu. Niektorí z nich mali chomúty, dlhé chvosty, veľké uši, široké kopytá, hlavy a nijaké telá alebo telá bez hláv.

I začal sa ich Šalamún vypytovať, do akých čried a skupín sú rozdelení, ako sa volajú a kde bývajú. Potom im povedal:

— Vidím, že máte rozličné podoby. Ako to? Veď vašimi spoločnými predkami boli džinovia!

I odvetili mu:

— Prorok Alahov! Takíto sme sa stali skrze naše hriechy i skrze to, že sme sa spriahli s Iblísom. A rozličná je aj naša viera. Niektorí z nás sa klaňajú ohňu, iní sa klaňajú stromom, slnku a mesiacu. A každý z nás vraví, že vyznáva tú najsprávnejšiu vieru.

Tu zapečatil Šalamún ich ústa svojím prsteňom a podelil im obydlia. Nikto sa mu nesprotivil iba márid, ktorý sa volal Sachr. (*) Utekol a ukryl sa na jednom morskom ostrove. Aj Iblís ostal bez pomocníkov. Tiež sa dal na útek, ale Šalamún ho chytil.

— Čo predo mnou utekáš? — opýtal sa ho.

I odvetil mu Iblís:

— Nepokoril som sa pred tvojím otcom Adamom a nepokorím sa ani pred tebou. Žiť budem po svojom dovtedy, kým trúba po prvý raz nezatrúbi. (*) Do tých čias budem pánom nad synmi Adamovými a nad dcérami Evinými. Nad všetkými, okrem tých, ktorých Alah predo mnou ochráni.

Potom Šalamún podelil máridom a diablom rozličné roboty. Jedným dal kuť železo, iní zlievali medené nádoby, ďalší opracovávali drevo a skaly alebo stavali dediny, mestá a pevnosti. Ich ženám rozkázal, aby spriadali hodvábnu, bavlnenú a lanové nite, aby si prichystali vlnu a viazali z nej koberce. A nakázal im, aby vyhotovili také veľké hlinené hrnce, misy a nádoby, aby sa z každej z nich najedlo tisíc osôb.

Potom zamestnal jednu čriedu džinov tým, že sa museli ponárať do morských hĺbín. I vynášali odtiaľ malé a veľké perly a koralu. A inej čriede džinov nakázal, aby kopali studne a hľadali poklady v útrobach zeme.

Napokon Šalamún rozdelil džinov do štyroch veľkých skupín. V prvej boli bojovníci. Na hlavách mali zelené turbany a opásaní boli červenými opaskami. V druhej skupine boli sluhovia bojovní-

(*) Sachr
— neposlušný márid.
Podľa legendárneho podania ukradol Šalamúnovi jeho pečatný prsteň. Hodil ho do mora a zbavil tak Šalamúna moci. Ale Šalamún ho našiel vo vnútornostiach ryby a Sachra kruto potrestal.
(*) kým trúba nezatrúbi po prvý raz — koniec sveta sa má podľa islamských predstáv ohlásiť zatrúbením na trúbu.

kov. Boli oblečení do čistých šiat rozličných farieb. V tretej skupine boli džinovia, ktorí slúžili synom izraelským, a v štvrtej skupine džinovia určení na ostatné roboty.

Stoly, na ktorých sa podávalo jedlo pre všetkých, boli rozložené na dĺžku jednej míle. Šalamún mal tisíc kuchárov a každý kuchár mal diabla, ktorý mu pomáhal zarezat' a zoliet' z kože kravy a ovce, rozkrájať ich mäso a umývať hrnce. V Šalamúnových kuchyniach sa každý deň zarezalo tridsaťtisíc tiav, kráv a oviec. Chlieb pieklo tisíc pekárov.

*Pri jedle sedeli veriaci na stoloch obtiahnutých zeleným hodvá-
bom. Džinovia sedeli pri železných stoloch a diabli sedeli pri
medených stoloch. Všetci jedli voňavé jedlá. A vtáci zobali
pšenicu, jačmeň, ryžu, fazuľu, proso a šošovicu.*

A vtedy povedal Šalamún Alahovi toto:

*— Pane! Dovoľ mi, aby som sa aspoň jeden deň mohol postarať
o všetko tvoje tvorstvo.*

I odvetil mu Alah:

— Syn Dávidov! Prislaby si na to!

*— Tak mi dovoľ, aby som aspoň jednu hodinu mohol kŕmiť tvoje
tvorstvo, — požiadal ho Šalamún.*

I odvetil mu Alah:

*— Stane sa, ako chceš. Dovolím ti, aby si nakŕmil obyvateľov
mora.*

*Tu vzal Šalamún zrno a rozkázal vetrom, aby ho preniesli
k morskému pobrežiu. Tam zavolať mocným hlasom:*

— Obyvatelia mora! Pod'ťe sa najesť!

*I priplávali k nemu ryby, žaby a morské zvieratá. Z vody sa
vynorila aj ryba, ktorá mala takú veľkú hlavu ako hora.*

— Nachovaj ma, Šalamún! — volala.

— A je ešte viac takých rýb, ako si ty? — opýtal sa Šalamún.

I odvetila mu:

*— Prorok Alahov! V mori sú také veľké ryby, že ak by som vošla
do papule najmenšej z nich, bola by som v nej stratená ako
horčicové semienko v púšti.*

Tu zvolali morské tvory mocným hlasom:

— Syn Dávidov, nachovaj nás, lebo sme hladné!

*A vtom sa zdulo more a vystrčila sa z neho rybacia hlava, ktorá
bola väčšia ako najväčšia hora.*

*— Pane! — zvolal Šalamún, keď ju uvidel. — Je v mori azda
ešte väčšia ozruta?*

*Jeden z mnohých
výzdobných variantov
písmena „džím“
v počiatočnej polohe.
Epitaf v Kajraváne.
Tunisko. 2. polovica 11.
storočia.*

ROZPRÁVANIE

O POSTAVENÍ CHRÁMU
I O MÁRIDOVI, KTORÝ SA
VOLAL SACHR

(*) chrám pri
skale, z ktorej raz
Mohamed zázračne
vystúpi do neba — ide
o tzv. Šalamúnov chrám.
Dal ho postaviť Šalamún
v Jeruzaleme (pozri biblia:
1. Kn. kráľov 6 a nasl.).
Bol viackrát zničený
a znova postavený.

Napokon ho zrúcali
Rímanovia po potlačení
Židovskej vzbury za vlády
cisára Tita (r. 70 n. l.).
Od tých čias sa ho Židia
viac nepokúšali postaviť.
Približne o šesťsto rokov
potom postavili Arabi na
mieste starého
jeruzalemského chrámu
svoju prvú reprezentačnú
svätyňu v Palestíne. Bola
to modlitebňa s veľkou
kopulou uprostred. Pod
touto kopulou je vo vnútri
svätyne veľký balvan
(sachra), z ktorého údajne
Mohamed vystúpil do neba
(pozri Ibn Ishák, Život
Muhamada, Posla
božieho, Bratislava,
Tatran 1967, str. 83
a nasl.). Moslimská
svätyňa v Jeruzaleme sa
zachovala dodnes. Volá sa
Kubbat al-sachra
(Kamenný dóm).
Predstavuje najstaršiu
zachovanú moslimskú
stavbu (z r. 688—691) a je
po Kaabe druhým
najuctievanejším chrámom
mohamedánov.

A počul hlas, ktorý mu hovoril:

— Šalamún! V mori sú zvery, ktoré zjedia sedemdesiatkrát viac
ako táto ryba, a nie sú nasýtené.

Tu pochopil Šalamún, že Alahovmu dieľu sa nič nevyrovná
a pobral sa z morského brehu preč.

Rozprávanie o postavení
Svätého chrámu i o máridovi,
ktorý sa volal Sachr

A potom rozkázal Alah Šalamúnovi, aby mu postavil chrám pri
skale, z ktorej raz Mohamed zázračne vystúpi do neba. (*)

I zhromaždil Šalamún máridov, diablov, ifritov a džinov i mu-
drcov, ktorí pochádzali z ľudského plemena. Diablom nakázal,
aby lámali kamene, nosili mramor a robili iné roboty. Ostatným
rozkázal, aby kopali základy dovtedy, kým nevidia vodu. Až
potom nech začnú so stavbou. I urobili tak, ale voda im zaliala
základy. Preto džinovia vyhotovili medené a olovené dosky,
napísali na ne — nieto boha okrem Alaha — a upevnili nimi
stavbu. Chrám sa dvíhal, ale ľudia si veľmi ťažkali, lebo
máridi, čo lámali skalú, hrôzostrašne kričali. I povedal Šalamún
máridom:

— Či neviete lámať skalú inak len s takým veľkým revom?

— Nevieme, — odvetili máridovia, — len jeden z nás to vie,
márid, ktorý sa volá Sachr.

— Prived'te mi ho! — rozkázal Šalamún čertom.

— Nedá sa to, iba ak by sme na neho vymysleli nejakú leš,

— odvetili. — Sachr chodí na začiatku každého mesiaca k jedné-
mu prameňu a pije z neho vodu. Naplníme prameň vínom, a ak
sa z neho napije, opije sa. Potom ho chyťme a privedieme
k tebe.

— Urobte tak! — rozkázal im Šalamún.

I naplnili prameň vínom. A keď Sachr vysmädol, prišiel k nemu
a zbadal, že je v ňom víno. Riekol:

— Dobré si ty víno! Ale každého rozumu pozbavíš a z mudrca
hlupáka urobíš. Pri Alahovi, veru ťa neoprobujem!

I nechal prameň tak. Ale trápil ho smäd, a preto sa vrátil
k studni na druhý deň. Našiel ju takú istú, ako ju nechal.

— Čo mi pomôže opatrnosť, ak tak rozhodla Prozreteľnosť,
— povedal si a žiadostivo pozrel do studne. Potom z nej vypil
všetko víno. Tu ho obstali čerti, vsadili do želiez a priviedli pred
Šalamúna. Sachr fučal a z jeho nosných dierok šlahali plamene,
ale keď uvidel Šalamúnov prsteň, padol od ľaku na zem.

— Posol Alahov! — zvolal. — Skaza vezme všetko, čo chce byť
mocnejšie od teba!

— Pravdu hovoríš, — odvetil mu Šalamún. — A teraz mi
rozpovedz najzaujímavejšie príhody, aké si zažil so synmi
Adamovými!

A márid Sachr začal rozprávať:

— Jedného dňa som šiel okolo človeka, ktorý si priviazal osla
takým slabým povrázkom, že by ho odtrhla aj kobyľka. Ihneď
som vedel, že má málo rozumu. A potom som šiel okolo iného
človeka, ktorý sa nasilu domáhal, aby spoznal tajomstvá osudu.
Avšak Alah jediný pozná také tajomstvá! A tak som vedel, že
ani tomuto človeku sa nedostáva rozumu.

I zasmial sa Šalamún tejto reči a povedal Sachrovi, ako sa ľudia
sťažujú na revanie džinov, ktorí lámu kameň.

— Prorok Alahov! — odvetil mu Sachr. — Viem, ako sa dá
lámať kameň aj inak. Rozkáž, aby mi priniesli orlie hniezdo
s vajcami.

I stalo sa tak. Vtedy vzal Sachr veľkú sklenicu a zakryl ňou
hniezdo. Keď orol priletel k hniezdu, našiel na ňom položený
pohár. I vzlietol najprv na východ a potom na západ. Na druhý
deň sa vrátil s kusom diamantu a prerezal ním pohár. Potom si
vzal hniezdo a odletel. Tu schytil Sachr diamantový kameň
a ukázal ho Šalamúnovi. I začudoval sa mu Šalamún a opýtal
sa:

— Odkiaľ je ten kameň?

— Z vysokánskej hory, ktorá stojí na najvzdialenejšom západe,
— odvetil Sachr. — Volá sa diamantová hora a nikto z ľudských
tvorov sa na ňu nevyškriabe.

Tu poslal Šalamún k tej hore čertov a tí z nej priniesli toľko
diamantov, koľko potrebovali. A nimi rezali skaly tak, že nikto
viac nepočul od nich ani hláska.

A tak pokračovali v stavaní chrámu, kým ho nevystavali do
veľkej výšky. Potom ho vyzdobili ónyxom a rozličnými drahokami
a vstavali do neho tisíc mramorových stĺpov. A na každý
stĺp upevnili lampu z červeného zlata.

Ozdobné písanie písmena
„há“ v počiatočnej polohe
na epitafe v Kajraváne.
Tunisko. R. 1024.

Stavba chrámu trvala štyridsať dní. Každý deň na nej pracovalo tisíc ifrítov, tisíc diablov a tisíc staviteľov z ľudského plemena.

Napokon do chrámu zavesili tisíc lúčok z červeného zlata, ktoré viseli na reťaziach z bieleho striebra.

A keď sa tak stalo, vykonal Šalamún v chráme veľkú obeť. A na opatrovanie chrámu určil sluhov zo synov izraelských.

Zachovalo sa, že o postavení chrámu sa dozvedeli králi zo všetkých pozemských končín. I prišli, aby ho uvideli. Začudovali sa jeho krásou a zručnosťou jeho staviteľov.

Potom dal Šalamún vyhotoviť dvanásťtisíc stolcov zo slonoviny. Tak, aby sa ušiel každému učencovi rovnaký stolec. A márid Sachr zhotovil pre Šalamúna trón zo sloních kostí. Jeho nohy boli zo zlata a zdobili ich podoby divých zverov, levov a vtákov. Vykladané boli perlamy, z ktorých každá bola veľká ako päťstosie vajce.

Na trón sa vychádzalo siedmimi schodmi. Na prvom schode bol zlatý vinič. Listy mal z chryzolitu a strapce z drahokamov, ktoré boli veľké ako skutočné hrozno. Popri ľavej i pravej strane trónu stáli zlaté palmy. Na ich konároch sedeli pávy, ozdobní vtáci a orly, ktorí boli zvnútra dutí. Keď previeval cez ne vánok, vyludzovali také zvláštne zvuky, aké ešte ľudské uši nepočuli. Na druhom schode stáli dva ozrutánske levy, na treťom boli vtáky, pávy a orly.

Keď Šalamún vystúpil na prvý schod, orly a ozdobní vtáci zatrepotali krídlami a naširoko sa rozľahla vôňa pižma. Keď vystúpil na druhý schod, ozvali sa divé zvery a levy a Šalamún počul zozadu hlas, ktorý sa mu prihovárał:

— Syn Dávidov! Ďakuj Alahovi, že ti doprial také veľké kráľovstvo!

A keď Šalamún vystúpil na piaty schod, počul hlas, ktorý volal:

— On vidí všetko, čo vykonáš!

A keď vystúpil na šiesty schod, obrátil sa k nemu trón so všetkým, čo bolo na ňom. I zastal a Šalamún si naň sadol. A vtedy, ak prišli dvaja ľudia k Šalamúnovi s prosbou, aby ich rozsúdil, pozreli sa na nich najprv levy, ako keby chceli prehovoriť, potom vtáci zatrepotali krídlami a napokon na nich vážne zhlľadli džinovia.

A tu pojala rozvadené stránky taká hrôza, že povedali o sebe len čistú pravdu.

Ružový púčok ako výzdobný kaligrafický motív. Epitaf v Kajrávane. Tunisko. R. 1025.

Rozprávania
o Šalamúnovi, mravcoch
a komároch

Zachoval Kaab al-Ahbár, nech nájde v ňom Alah zaľúbenie:
Jedného dňa sa Šalamún pobral na cestu do Sýrie. A zrazu
uvidel pred sebou húfy mravcov, ktoré sa podobali na tmavý
mrak.

Riekol svojim spoločníkom:

— Vidím pred sebou niečo čierne. — A vtedy mu vetry priniesli
reč mravcov, ktorí si vraveli tak, ako to zachoval Alah, on je
vznešený:

— Mravci! Skryte sa do svojich obydlí, aby vás nepo-
mliaždil Šalamún so svojím vojskom. A pritom by to
ani nezbadal.

I zasmial sa Šalamún ich reči... //27 : 18–19// Zoskočil
z koňa a mravci v tú chvíľu začali liezť do svojich úkrytov,
skupinka za skupinkou. I skríkol na nich Šalamún a ukázal im
svoj prsteň. Tu pokorne podišli k nemu aj so svojou kráľov-
nou, ktorá bola väčšia ako púšťový vlk. Poklonila sa mu a
riekla:

— Posol Alahov! Keď som Ťa videla na pochode s vojskom,
skríkla som na mravce, aby vošli do svojich úkrytov. Naľakala
som sa tvojich vojakov a ozbrojencov. A pred tebou kráčalo
dvadsaťtisíc anjelov.

I opýtal sa Šalamún kráľovnej:

— Ako sa voláš?

— Vatkama, — odvetila mu.

I opýtal sa Šalamún:

— Kedy Alah stvoril mravce a ako ste sa rozmnožili?

— Posol Alahov! — odvetila kráľovná. — Nieto hory ani údolia,
ani nijakého iného kúta, aby v ňom neboli tisíce mravcov. Alah
nás stvoril o dvetisíc rokov skôr ako tvojho praotca Adama.

Potom kráľovná skríkla na mravce a všetky sa zhromaždili, aby
pozdravili Šalamúna a jeho vojakov. Prichádzali v zástupoch,
jeden po druhom podľa svojho zafarbenia.

— Vezď, posol Alahov! — povedala kráľovná Šalamúnovi, — že
ani jedna mravčica samička nezomrie skôr, kým neporodí huf
mravcov.

Zriedkavá výzdobná
podoba písmena „džím“
v počiatkovej polohe.
Epitaf v Kajrávane.
Tunisko. 2. polovica 11.
storočia.

ROZPRÁVANIE
O ŠALAMÚNOVI,
MRAVCOCH
A KOMÁROCH

(*) koberec
— podľa židovských
a mostimských legiend mal
Šalamún zázračný koberec,
ktorý lietal vo vzduchu,
poháňaný vetrom.

V niektorých legendách sa
dočítame, že koberec
vyhotovili džinovia
z brokátu, v iných, že
pochádza z raja.

Rozprávači šalamúnských
legiend sa líšili aj v názore
na veľkosť koberca. Podľa
niektorých mal štvorcový
tvar a na každej strane
merala farsach (asi
6 kilometrov). Za jeden deň
preletel Šalamún na tomto
koberci vzdialenosť, ktorú
prejde karavána za
mesiac.

(*) durnuk (alebo
dirník) — druh ručne
viazaného koberca.

(*) preletel...
ponad mesto nášho
proroka Mohameda
— t. j. ponad Medínu.
Madína alebo Madínat
al-nabí znamená po
arabsky „Mesto
Prorokovo“. Tento názov
jej dali mostimovia.

Pôvodne sa volala Jasrib.
„Mestom Prorokovým“ sa
stala Medína vďaka tomu,
že jej obyvatelia prví na
Arabskom polostrove
uznali Mohameda za
proroka. Mohamed sa sem
uchýlil, keď nepochodil
v rodnej Mekke.
Mohamedov odchod
z Mekky do Medíny sa
volá hidžra.

I začudoval sa tejto reči Šalamún, zdvihol svoj zrak k nebu
a povedal:

— Pane! Či si stvoril väčšie množstvo iného hmyzu ako
mravcov?

I odvetil mu Alah:

— Áno, ukážem ti ich.

Potom Alah rozkázal kráľovi komárov, aby pozbieral všetkých
svojich poddaných. I prichádzali v takých veľkých kďdloch
k Šalamúnovi, ako keby sa valili mračná. Napokon predstúpil
pred Šalamúna aj ich kráľ.

— Pokoj tebe, prorok Alahov, — zvolal. — Vedz, že sme boli
v tomto údolí o dvetisíc rokov skôr, ako stvoril Alah tvojho
praotca Adama.

— Koľko vás je a kde bývate? — opýtal sa ho Šalamún.

I odvetil mu kráľ komárov:

— Posol Alahov! Vládne nad sedemdesiatimi mrakmi komá-
rov. A každý takýto mrak zakryje slnko. Medzi komármi sú
takí, čo bývajú v horách, takí, čo bývajú nad moriami a takí, čo
žijú medzi stromami.

A napokon sa všetky komáre svorne poklonili Šalamúnovi.

* * * * *

Vždy, keď chcel Šalamún cestovať, zavolať si všetky štyri vetry:
severný, južný, východný a západný. Potom na ne rozprestrel svoj
koberec. (*) Tento koberec bol z hodvábného brokátu. Jeho
vnútro bolo červené a jeho vonkajšok bol zelený. Pochádzal z raja
a Alah ho daroval Šalamúnovi. Nikto nevedel, aký je dlhý,
a nikto nevedel, aký je široký. Daktorí však vravia, že bol dlhý
šesťstošesťdesiat laktov. A na tomto koberci bol položený menší
koberec, zvaný dumuk, (*) na ktorom stál Šalamúnov trón.

Šalamúna sprevádzal po ceste sprievod učencov. Vetry ho niesli
a vtáky mu robili tieň. Vetry boli zauzdené a opraty držal
Šalamún v ruke, ako pohonič drží svojho koňa. Po ceste Šalamún
obedoval, keď preletel vzdialenosť, ktorú prejde karavána za
mesiac, a večeral, keď opäť preletel vzdialenosť jedného me-
siaca.

A ako tak sedel na koberci, zrazu jedného dňa preletel ponad
mesto nášho proroka Mohameda, (*) nech mu Alah žehná a dá
mu spásu. I povedal všetkým, ktorí boli s ním:

— Hľa, sem sa uchýli Prorok, ktorý bude pánom poslaných. (*)

Nech je požehnaný ten, kto ho uvidí a kto v neho uverí!

Potom preletel ponad Mekku a zvolal:

— Toto je mesto, v ktorom sa narodí Prorok. Bude povýšené nad ostatné mestá, ako bude povýšený Mohamed nad ostatných prorokov.

A nenašlo sa miesto a ani ostrov z morských ostrovov, ktorý by sa nebol podrobil Šalamúnovi, keď nad ním letel.

Rozprávanie o meste Sába (*)

Zachoval Kaab al-Ahbár, nech nájde v ňom Alah zaľúbenie: Prvý jemenský kráľ sa volal Abd al-Šams ibn Kahtán ibn Jašdžab ibn Jaarab. Mal prezývku „Sabá“ () — lebo bol prvý, ktorý si podrobil Arabov. Bol to nehanebný násilník, ktorý postavil mesto a nazval ho podľa seba Sába. V ňom vystaval paláce so železnými dverami a vysadil záhrady, v ktorých rástlo veľa druhov ovocia. I stali sa príbytkami zvierat a vtákov, ako to povedal Alah, on je vznešený: „A veru mesto Sába malo vo svojich obydliah znamenie: dve záhrady, zľava i sprava... //34 : 14//*

Kráľ Sabá si dal postaviť sto zámkov. Ich povala bola zo slonoviny. Tento kráľ mal sedem synov a každému z nich patrili krajiny a kráľovstvo.

Prvý z nich sa volal Himjar ibn Sabá () a bol najstarší. Druhý sa volal Amr, tretí Damara, štvrtý al-Askár, piaty al-Anmár, šiesty Kalán a siedmy Nadžila. Všetci rozprávali po arabsky a boli spurní tyrani. Alah k nim poslal trinásť prorokov, ktorí ich vyzývali k poslušnosti, ale oni ich vyhlásili za luhárov a rozhodli sa, že ich dajú zabiť.*

V tých časoch žil medzi nimi muž, ktorý sa volal Amr ibn Ámira. Jednej noci sa mu prisnil hrozný sen. Prebudil sa, zavolať si svojho syna a povedal mu:

— Vo sne som videl, ako mesto Sábú a všetky mestá, ktoré sú okolo neho, zaliala voda. A vedz, že toto sa určite raz stane. Preto zajtra ráno, keď zasadneš v zhromaždení mužov, vyvolaj so mnou škriepku, a keď ti budem odporovať, udri ma do tváre.

(*) pán poslaných (po arabsky sajjid al-mursalín) — jedno z pomenovaní proroka Mohameda. Je totiž najväčším prorokom islamu.

ROZPRÁVANIE O MESTE SÁBA

(*) Sába — názov krajiny a kráľovstva v starovekej južnej Arábii. Podľa Kisáiho rozprávania sa takto volalo aj hlavné mesto tejto ríše. Zdá sa, že tento názov prevzal Kisáí zo starých židovských legiend. Židovské rozprávania o krajine Sába musel poznať už Mohamed. Jeho opis Saby v koráne //34 : 14// má niektoré spoločné znaky s opisom tohto mesta, ktorý nachádzame u židovského historika Flavia Jozefa (Židovské starožitnosti II. 10.).

(*) Mal prezývku „Sabá“ — táto prezývka znamená po arabsky „podrobil si“.

(*) Himjar ibn Sabá — Himjarci bol juhoarabský národ (kmeň), ktorého králi vládli v južnej Arábii od konca 2. storočia pred n. l.

(*) lebo červené
myši rozožerú múry
vodnej priehrady

— rozprávanie o vodnej
priehrade má svoj pôvod
v skutočnej udalosti.

V staroveku stála pri
hlavnom sábskom meste
veľká priehrada.

Zachytávala vodu z údolí,
ktorou sa potom pomocou
zložitého systému kanálov
zavlažovali poľníčka.

Podobne ako v starom
Egypte i tu prosperita štátu
závisela od dostatku vody.

R. 542 n. l. sa veľká
priehrada z neznámych
príčin pretrhla. Odtedy
nastal veľký hospodársky
úpadok južnej Arábie.

Mladík urobil, čo mu otec nakázal. Otec sa rozhorčil a tváril sa, že ho chce zabiť. Avšak starešiny z ľudu mu v tom zabránili, hovoriac:

— *Nechaj ho! Ak by ti to bol urobil niekto iný, donútili by sme ho, aby ti dal zadostučinenie za takúto opovážlivosť!*

I riekol otec:

— *Pri Alahovi! Nechcem s ním viac žiť na jednom mieste!*

— *S tým odišiel zo zhromaždenia, popredal všetky svoje veci a pobral sa s rodinou do iného mesta. Odtiaľ napísal svojim priateľom o všetkom, čo sa mu snívalo. Tí sa ihneď vybrali za kráľom mesta Sába a rozpovedali mu to. Kráľ si dal zavolať veľtcov a opýtal sa ich, čo na to povedia. Riekli:*

— *Našli sme vo svojich knihách, že toto mesto vezme skazu, lebo červené myši rozožerú múry vodnej priehrady. (*)*

Táto reč nalakala kráľa a ihneď sa vybral k vodnej priehrade a dal ju spevniť. Potom dal nachytať kďdle mačiek a priviazal ich k múrom priehrady.

Ale tento kráľ i jeho ľud aj napriek varovaniu ďalej znevažovali Pána. Preto, keď sa Alahovi napokon zachcelo, aby ich potrestal, poslal k priehrade červené myši. Mačky na ne skočili, ale nevládali im ublížiť. Myši hlodali múry, až kým sa neprehrýzli k vode, ktorá začala tiecť prúdom z miesta nazvaného al-Gurm. A všetci ľudia sa potopili a mesto Sába stihla záhuba. Voda tiekla a tiekla, kým všetka z priehrady nevytiekla. Tam, kde boli kedysi záhrady, vyrástli tamarišky, lotosy a stromy, ktoré sa volajú chamty.

Rozprávanie o himjarských kráľoch
a o kráľovi Šaráchovi a jeho vezírovi
Zú Šaráchovi

Do sábskej krajiny sa potom nastahovali ľudia z Himjarovho a Kahtánovho potomstva.

Usadili sa tu a riekli si:

— *Toto je krajina našich praotcov.*

Ich prvý kráľ sa volal Amr ibn Amra ibn Sabá ibn Šaddád z potomstva Himjarovho. Potom im vládol kráľ Ibráhím al-Ráhís, ktorý sa volal aj Svetielkár, lebo prvý vedel zapáliť oheň

a ukovať meč. Pochádzal z potomstva Kahtánovho. (*) Dožil sa vysokého veku a zomrel ako neveriaci.

Po ňom vládol Šarách ibn Šaráhíl, Himjarčan. Bol to spurný tyran a násilník. Nariadil svojim poddaným, aby mu každý týždeň poslali jednu pannu, s ktorou strávil noc. Potom dievča prepustil.

Tento kráľ mal vezíra, ktorý sa volal Zú Šarách, (*) syn Haddádov. Vezír bol krásny a pôvabný a vášnivo miloval polovačku. I stalo sa, že jedného dňa kráčal miestom, ktoré bolo plné stromov. Počul tam zrazu recitovať básne. A pochopil, že je v údolí džínov, preto zvolal mocným hlasom:

– Zástup džínov! Prichádzam k vám pred nocou. Dovoľte mi, aby som sa započúval do vašich veršov.

A džínovia mu ihneď predniesli nový verš. Ale tu sa pred vezírom zjavila Amíra, dcéra kráľa džínov. Učarovala mu svojou krásou a opäť sa stratila. I zahorel k nej vášňou a opýtal sa džínov:

– Kto je tá dievčina?

– To je dcéra nášho kráľa, – odvetili.

Tu riekol vezír:

– Bol by som rád, keby ste ma priviedli k vášmu kráľovi, aby som ho uvidel.

I stalo sa to a vezír predstúpil pred kráľa džínov. Pozdravil ho, hovoriac:

– Tebe patrí pozdrav a úcta, vznešený kráľ!

– I tebe, – odvetil kráľ. – Kto si, cudzinec?

Odvetil mu:

– Som vezír kráľa Šarácha, vládcu mesta Sáby... Nechceš za mňa vydať svoju dcéru?

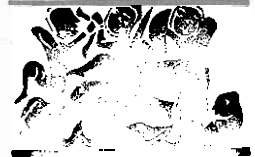
I súhlasil kráľ džínov, lebo sa mu zapáčili krása i pôvab tohto muža.

Rozprávania o tom,
ako sa Bilkís stala
kráľovnou zo Sáby

ROZPRÁVANIE
O HIMJARSKÝCH
KRÁĽOCH A O KRÁĽOVI
ŠARÁCHOVI A JEHO
VEZÍROVI ZÚ
ŠARÁCHOVI

(*) Pochádzal
z potomstva
Kahtánovho – Kahtán
je biblický Joktán
(Genezis 10 : 25 a nasl.).
Arabskí historici ho
pokladajú za praotca
južných Arabov.

(*) Zú Šarách
– znamená po arabsky
„patriaci k Šaráchovi“.

Ludské a živočíšne
výzdobné motívy
zakomponované do nápisu
v arabskom písme naschí.
Irán. Začiatok 13.
storočia.

ROZPRÁVANIE O TOM,
AKO SA BILKÍS STALA
KRÁLOVNOU ZO SÁBY

(*) Bilkís
— arabský názov kráľovnej
zo Saby. Doposiaľ sa
nepodarilo zistiť, akého je
toto slovo pôvodu. Príbeh
Šalamúna s kráľovnou
Bilkís spomína už
Mohamed v koráne
//27 : 20—45//. Dostal
sa k nemu zo židovského
alebo kresťanského
prostredia. Pôvod tejto
legendy však nie je známy.
Niektorí vedci sa
nazdávajú, že príbeh
o kráľovnej zo Saby
pochádza zo starobylých
iránskych mýtov a uchoval
sa najprv v židovskej
legendárnej literatúre.

Vertikály písmen „alif“,
„lám“ a „há“ vyúsťujú do
ozdobných lístkov. Epitaf
v Kajraváne. Tunisko. R.
1034.

a dni, zlahla a porodila dievčatko, ktoré žiarilo ako slnko v plnej
kráse. I dala mu meno Bilkís. (*) A vtedy z rozhodnutia osudu
zomrela dcéra kráľa džinov. Dievčatko vychovali ženy a Bilkís
rástla do takej krásy, že ju nazvali Žiarou Jemenu. Keď dospela
do dievčenského veku, riekla svojmu otcovi:

— Otče! Znenávidela som život medzi džinmi! Zaveď ma do
krajiny, kde žijú ľudia.

I odvetil jej otec:

— Nad ľudmi vládne zlý kráľ, ktorý sa volá Šarách. Násilím si
od nich berie všetky panenské dievčatá. Bojím sa, že si pomyslí
i na teba.

I odvetila mu Bilkís:

— Postav mi zámok neďaleko od mesta toho kráľa a presťahuj
ma do neho! A potom uvidíš, čo sa príhodi medzi ním a mnou.

I vyhovel jej. Postavil jej zámok a dal jej spraviť trón zo
slonoviny. I žila v ňom dlhú dobu, až sa o nej do počul kráľ
Šarách. Vtedy ihneď sadol na koňa, pricválal k zámku a poslal
dnu svojich dvoranov. Dvorania uvideli Bilkís i jej krásu
a pôvab a rýchlo sa vrátili ku kráľovi, aby mu to oznámili. Tu si
kráľ zavola svojho vezíra a povedal mu:

— Ako to, že si dal bez môjho vedomia postaviť zámok?

— Pane! — odvetil mu vezír. — Postavil som ho pre otrokyňu,
ktorej matka bola dcérou kráľa džinov. Keď jej matka zomrela,
otrokyňa nechcela viac bývať medzi džinmi, a preto som ju
prestahoval k ľudom.

I riekol kráľ Šarách:

— Chcem, aby si ma s ňou oženil.

— Nech sa ti stane ku cti a podľa vôle, — odvetil mu vezír.

— Najprv však o tom musím povedať otrokyni.

I pobral sa vezír k svojej dcére a riekol jej:

— Dcérka! Už je tu to, čoho som sa bál. Kráľ Šarách ta chce za
ženu.

— Otče! — odvetila mu Bilkís. — Ožeň ma s ním! Veď ja ho
zabijem, skôr ako sa ku mne priblíži.

I vrátil sa vezír ku kráľovi a oznámil mu, že jeho dcéra sa chce
za neho vydať. Kráľ Šarách sa zaradoval a napísal jej list,
v ktorom stálo:

— Ešte som Ťa nevidel, ale zamiloval som sa už do tvojho mena.
Keď dočítaš tieto riadky, chytró príbehni ku mne!

I odpísala mu Bilkís:

— Túžim uvidieť tvoju tvár. Zámok, v ktorom bývam, postavili džinovia. Vystrojila som ho, aby v ňom mohli bývať aj kráľovia.

Keď si kráľ Šarách prečítal jej list, vyskočil, vzal si svoje najdrahšie šaty a obliekol sa do nich. Potom odišiel k Bilkís v sprievode svojich dvoranov. Keď sa priblížil k zámku, požiadala ho Bilkís, aby k nej prišiel sám. I stalo sa tak. Kráľ nechal svojich vojakov obďaleč a vykročil k zámku, ktorý mal sedem brán. Pri každej bráne stála otrokyňa z dcér džinov, ktorá bola krásna ako žiariace slnko. Každá otrokyňa držala v rukách zlatý podnos, na ktorom boli dirhamy a dináre. Bilkís nakázala otrokyniam, aby hádzali peniaze popred kráľa, keď ho uvidia prechádzať.

A veru. Keď prichádzal, sypali pred neho peniaze a on sa pýtal každej z nich:

— Si paňou tohto zámku?

— Nie. Som len slúžkou panej. Pani je pred tebou.

Tak mu vraveli všetky, kým neprešiel poslednými dverami. Za nimi stála Bilkís, taká krásna a pôvabná, že takmer úplne pripravila kráľa o rozum. I voviedla ho k zlatému stolu, na ktorom boli rozmanité jedlá.

— Nemám na ne chuť, — odvetil kráľ Šarách. Preto ho odviedla k stolu, kde boli nápoje. Napájala ho a on pil. Potom mu predložila víno a on z neho pil, kým sa neopil. Vtedy spadol na zem ako kus dreva. A ona chytrou ustala, odrezala mu hlavu a rozkázala svojim otrokyniam:

— Choďte sa tohto neveriaceho a ukryte ho v morských hĺbinách! Jeho telo zaťažte kameňom, aby nevyplávalo na povrch!

I stalo sa podľa jej želania.

Potom Bilkís vyslala poslov k strážcom kráľovského pokladu. Nakázala im, aby priniesli všetky peniaze a drahocennosti, ktoré sú v pokladniciach. Keď si strážcovia pokladu prečítali jej list, vzali kráľovský poklad a priniesli ho do zámku. Potom Bilkís zavolala kráľových poradcov a predložila im nápoj na pitie. Keď sa napili, riekla im:

— Kráľ vám odkazuje, aby ste mu sem ihneď priviedli svoje ženy a dcéry.

I očerveneli od zlosti a povedali:

— Či mu nestačí to, čoho sa mu dostáva?

A keď Bilkís videla, ako sa ich zmocňuje hnev, riekla im:

Ozdobné písanie písmena „já“ na náhrobnom pomníku v Kajraváne. Tunisko. R. 1013.

Jeden z výzdobných variantov písania písmena „sín“ na epitafie kajravánskeho Araba. Tunisko. R. 1024.

ROZPRÁVANIE O TOM, AKO SA ŠALAMŪN OŽENIL S KRÁLOVNOU BILKÍS (*) vták dudok (po arabsky hudhud) — legendárny vták, akýsi posol, špeh a služobník kráľa Šalamúna. Príbeh o dudkovi a Bilkís sa nachádza v koráne //27 : 22 a nasl.//. Mohamed ho prevzal zo židovských predlôh.

— Zájdem ku kráľovi a poviem mu, že sa hneváte. I stratila sa im z očí. O chvíľu sa vrátila a povedala:
— Kráľ nedbá na to, že vás pobúrila jeho žiadostivosť. Chce vaše ženy.
Tu sa vezírov zmocnila ešte väčšia zlosť a vtedy im riekla Bilkís:
— Mám ho zabiť, aby ste si od neho oddýchli? I súhlasili s tým a vzdali jej hold. Tu sa vzdialila od nich, a o chvíľu sa vrátila a v ruke držala hlavu kráľa Šarácha. Poradcovia sa tomu veľmi potešili a ihneď si ju zvolili za kráľovnú. I vládla nad nimi sedemnášť rokov.

Rozprávanie

o tom, ako sa Šalamún oženil s kráľovnou Bilkís

Zachoval Vahb ibn Muhabbih, nech nájde v ňom Alah zaľúbenie:

I stalo sa, že jedného dňa Šalamún letel na svojom koberci. Sprevádzal ho vták dudok, (*) ktorý sa mu staral o vodu.

„Prichádza čas, keď Šalamún zostúpi k zemi a bude si odo mňa pýtať vodu,“ pomyslel si dudok. Preto vyletel vysoko do výšky a odtiaľ hľadal miesto, kde je voda. Tam stretol dudka, ktorý letel z Jemenu.

— Odkiaľ prichádzaš? — opýtal sa ho.

— Prichádzam z Jemenu, — odvetil mu.

— A ja prichádzam zo Sýrie, — povedal Šalamúnov dudok.

— Som sluhom Šalamúna, kráľa nad ľuďmi, máridmi a džinmi.

Tu riekol jemenský dudok:

— A ja som z takej krajiny, v ktorej vládne mocná kráľovná. K ruke má desaťtisíc vojsk, z ktorých každý velí desiatim tisícom vojakov. Pod' so mnou do Jemenu a uvidíš to.

— Dobre, — odvetil mu Šalamúnov dudok a letel s ním do Jemenu až k palácu kráľovnej Bilkís.

Medzitým Šalamún zbadal, že sa mu stratil dudok, ale nikde ho nemohol nájsť. Preto poslal orla, aby mu ho priviedol. Orol letel na východ i západ a napokon uvidel dudka, ako sa ponáhľa

domov. I chytil ho a priviedol k Šalamúnovi, ktorý mu chcel vytrhať perie.

– Prorok Alahov! – skríkol dudok. – Zmiluj sa!

I pustil ho Šalamún z rúk a dudok mu začal rozprávať slovami vznešeného koránu:

– Vedz, že prichádzam zo Sáby s pravdivou zvestou. Vládne v nej kráľovná, ktorej bolo dané všetkého dostatok a má mocný trón. A zistil som, že ani ona, ani jej ľud sa neklaňajú Alahovi, ale slnku... //27 : 22,23//

I riekol mu Šalamún:

– Uvidíme, či si povedal pravdu, alebo či patríš k luhárom. //27 : 27//

Potom si Šalamún pýtal vodu.

– Prorok Alahov! – riekol dudok. – Voda je pod nohou tvojho trónu.

I rozkázal Šalamún, aby dali trón na iné miesto. Keď sa tak stalo, dudok začal d'obať do zeme, kým sa v nej neobjavila voda. Šalamún si z nej vzal, umyl sa a pomodlil. To isté urobili všetci, čo boli s ním. Keď ukončili modlitbu, riekol Šalamún dudkovi:

– Choď s týmto listom a zhoď ho v Sábe! Potom sa ukry a vyčkávaj, čo naň odpovedia! //27 : 28//

A Šalamún si dal priniesť zlatú tabuľku a rozkázal Ásafovi ibn Barachijáovi (*) toto:

– Napíš, že je to od Šalamúna! V mene Alaha milostivého, milosrdného! Nevyvyšujte sa nado mňa, ale prídte ku mne, odovzdaní do vôle Alahovej!

//27 : 30-31//

Potom Šalamún zapečatil list svojim prsteňom, ktorý voňal ako pižmo, a podal ho dudkovi. Dudok s ním vzlietol a ponáhlal sa do zámku. I ležala Bilkís na posteli a spala, a tak jej položil list na hrud'. Potom sa vzdialil a ukryl v malom okienku.

Rozpráva sa, že kráľovná spozorovala dudka a zbadala list v jeho zobáčiku. Keď list na ňu položil, zavolala svojich dvoranov a prečítala im ho.

– Ľudia! – opýtala sa ich. – Čo si o tom myslíte? Dostali sme príkaz, aby sme prijali islam!

I odvetili jej:

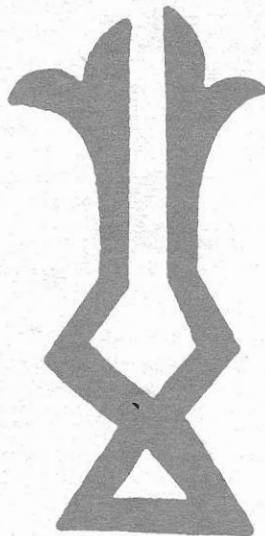
– Sme mocní a statoční, to je pravda, ale táto vec sa týka len teba. Uváž sama, ako rozhodneš! //27 : 33//

(*) Ásaf ibn Barachijá – legendárny Šalamúnov vezír.

Ukážka ozdobného písania písmena „já“ v koncovej polohe. Epitaf v Kajraváne. Tunisko. R. 1016.

Ozdobné spojenie dvoch arabských písmen „lám“ a „alif“ na náhrobnej stéle v Kajraváne. Tunisko. R. 1006.

Tu povedala kráľovná:

– Keď (mocní) králi vojdú do nejakého mesta, zahubia ho. Z jeho vládcov urobia žobrákov... //27 : 34//

A potom riekla:

– Avšak ja pošlem (Šalamúnovi) dar a počkám, s čím sa vrátia moji posli. //27 : 35// *Ak je Šalamún falošným prorokom, zaraduje sa peniazom a budeme mať od neho pokoj. Ale ak je skutočným prorokom, uspokojí sa len vtedy, keď sa mu podrobíme.*

Potom Bilkís rozkázala, aby prichystali pre Šalamúna dary. Keď dudok videl, čo robia, rýchlo sa vrátil k svojmu pánovi a rozpovedal mu všetko. Tu Šalamún zavolať k sebe džinov a riekol im:

– Tá kráľovná nás chce obdarovať zlatom a striebrom. Vložte preto námestie striebornými a zlatými dlaždicami!

A veru Bilkís dala pripraviť pre Šalamúna sto dosiek z rýdzeho zlata a práve toľko dosiek zo striebra. A dala zavolať sto mocných otrokov, ktorých obliekla do dievčenských šiat. A aj sto otrokýň, ktoré obliekla do mužských šiat. Potom rozkázala vyviešť zo stajní sto koní a položila im na chrbty tkaniny z hodvábného brokátu a hlavy im zahalila hodvábnymi závojmí. Nakoniec vložila do zlatej škatulky neprepichnutú perlu a ónyxový kameň s nerovnými dierkami po stranách.

S darmi poslala vezíra, ktorému nakázala, aby neprehovoril, keď vojde k Šalamúnovi. I napísala Šalamúnovi list, v ktorom stálo toto:

„Poslala som ti otrokyne a otrokov a ty rozlíš, ktorí z nich sú muži a ktoré ženy, pričom sa nebudeš dívať na ich ohanbie. Poslala som ti neprepichnutú ihlu a chcem, aby si ju prepichol bez ihly. Poslala som ti prederavený ónyx, cez ktorý prevleč niť. A perlu naplň takou vodou, ktorá nespadne ani z neba a nevyjde ani z hlbín zeme.

Keď vezír prišiel k Šalamúnovi a uvidel na jeho námestí bohatstvo i žrebce, ktoré tam stáli priviazané vlúdil sa strach i neistota do jeho duše. I podal Šalamúnovi list od Bilkís, ale Šalamún si ho ani neprečítal a ihneď mu povedal, čo je v ňom.

Potom dal Šalamún priniesť veľkú zlatú nádobu, v ktorej bola voda. A rozkázal otrokom a otrokyniam, ktorých mu darovala Bilkís, aby si vo vode umyli ruky. Chlapci si umyli najprv chrbát ruky a nechali vodu stekať po stranách, kým dievčatá si umyli

najprv dlane. Tak Šalamún rozlíšil medzi pohlaviami. Potom rozkázal jednému z červíkov, aby prepichol ihlu a voľliekol niť do kameňa ónyxu. A nakoniec prehnal kone a ich pot dal pozbierať do nádoby ako vodu.

A keď to všetko urobil, zavolať si vezíra, ktorý prišiel s darmi a povedal mu:

– Vráť sa k svojej kráľovnej so všetkým, čo ti dala! Chcete azda zväčšiť moje imanie? Veď to, čo mi dal Alah, je oveľa viac, ako to, čo dal vám. //27 : 36//

I vrátil sa vezír so všetkými darmi k Bilkís a rozpovedal jej, čo sa mu prihodilo so Šalamúnom.

– Teraz vidíte, – povedala Bilkís svojim dvoranom, – že moje počínanie bolo správnejšie ako to, čo ste mi radili. Pri Alahovi! Veru je to prorok a my sa mu musíme podrobiť!

I dala zhromaždiť všetky svoje peniaze a poklady, aby ich mohla vziať so sebou. Ale svoj trón nechala doma a zamkla ho na sedem brán. A tak sa pobrala k Šalamúnovi rozhodnutá, že sa mu podrobí.

Ale Šalamún sa o všetkom dozvedel a opýtal sa tých, čo stáli okolo neho:

– Kto z vás mi prinesie jej trón skôr ako (Bilkís a jej dvorania) prídu, odovzdaní do vôle Alahovej? //27 : 38//

I riekol jeden ifrít z džinov:

– Prinesiem ti ho skôr, ako vstaneš zo svojho miesta. //27 : 39//

Ale Šalamún mu odvetil:

– Potrebujem ho ešte rýchlejšie!

A tu mu povedal ten, ktorý bol poučený z knihy – a bol to Ásaf ibn Barachijá:

– Donesiem ti ho skôr, ako sa ti vráti tvoj pohľad. //27 : 40// (*)

A keď Šalamún uvidel trón, ako stál pred ním, riekol:

– Za toto vďačím svojmu Pánovi... //27 : 40//

Potom dodal:

– Skryte pred ňou jej trón! Uvidíme, či patrí k tým, ktorých Alah vedie po správnej ceste... //27 : 41//

A vtedy pristúpil k Šalamúnovi jeden z ifrítov a povedal mu:

– Prorok Alahov! Vydláždim ti zámok krištáľovým sklom. A každý, kto pozrie na dlažbu, si pomyslí, že je pred ním voda.

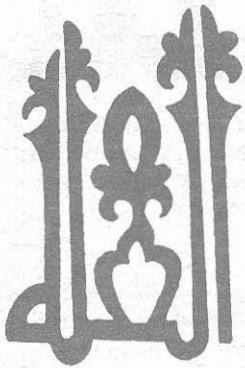
Ukážka výrazného písania písmena „sín“. Náhrobný stĺp v Kajraváne. Tunisko. R. 1023.

(*) Donesiem ti ho skôr, ako sa ti vráti tvoj pohľad //korán, 27 : 40// – t. j. skôr ako sa ti otvoria očné viečka pri zmurknutí.

(*) bol zvedavý, či má Bilkís skutočne zarastené nohy, ako sa povrávalo – táto epizóda sa spomína v židovských legendách a v náznakoch ju spomína aj Mohamed v koráne. Pomocou dlážky, ktorá vyzerala ako rozliata voda, prinútil Šalamún Bilkís, aby si nadvihla šaty. Tak sa chcel presvedčiť, či má zarastené nohy.

(*) Palmýra (po arabsky Tadmur) – prastará oáza a významné staroveké obchodné mesto v Sýrskej púšti; križovatka karavánových ciest medzi Sýriou, Mezopotámiou, Anatóliou a Arábiou. Obyvatelmi starej Palmýry boli helenizovaní Semiti (pravdepodobne severní Arabi).

Elegantný kúfsky typ arabského písma vytesaný do náhrobného kameňa v Kajraváne. Tunisko. 1. polovica 11. storočia. Medzi dve -l- slova „alláh“ je vložený zložitý výzdobný motív.

I dovolil mu to Šalamún, lebo bol zvedavý, či má Bilkís skutočne zarastené nohy, ako sa povrávalo. ()*

A keď ifrít dokončil svoju robotu, prišla Bilkís k zámku a zďaleka uvidela svoj trón. I zmiatlo ju to preveľmi. Vtedy sa jej opýtali:

– Je to tvoj trón?

I odvetila im:

– Zdá sa, že je. //27 : 42//

A o chvíľu sa presvedčila, že vskutku je jej. A keď sa pozrela na dlažbu, nazdala sa, že má pred sebou vodu a nadvihla si šaty. //27 : 44//

I riekol jej Šalamún:

– Tento palác je vydláždený krištáľom.

Tu zvolala Bilkís:

Pane! Sama som si ublížila... //27 : 45//

A nato sa odovzdala do vôle Alaha. Potom sa vydala za Šalamúna a porodila mu syna, ktorému dali meno Rahabim. Keď sa narodil, rukami si chytal kolená. Bol to znak jeho budúceho vodcovského poslania.

A Vahb zachoval, že Bilkís žila so Šalamúnom sedem rokov a sedem mesiacov. Potom zomrela a Šalamún ju pochoval pod múrmi Palmýry () v sýrskej krajine.*

Rozprávania o zhrešení Šalamúna
i o tom, ako ho márid Sachr
pripravil o prsteň

Šalamún sa dozvedel, že jeden z kráľov, ktorý býval na ostrovoch a volal sa Núrija, zhromaždil okolo seba veľký zástup džinov a diablov. I nahnevalo ho to a vybral sa so svojím vojskom bojovať proti tomu kráľovi. Zabil ho a vzal do zajatia jeho dcéru Šadžúbu. Potom sa vrátil do Sýrie.

Šadžúba bola nevidanej krásy a Šalamún jej ponúkol islam. Prijala ho a stala sa moslimkou. Šalamún sa s ňou oženil a dal jej vystavať zámok, v ktorom sama bývala. Jedného dňa požiadala Šadžúba Šalamúna, aby rozkázal diabľom, nech jej vyhotovia sochy jej otca i matky, aby ju rozptyľovali v samote.

I nakázal Šalamún máridovi Sachrovi, aby Šadžúbe vyhotovil

sošky, ktorým sa potom klaňala ako modlám. O tejto veci sa dozvedel Ásaf ibn Barachijá a požiadal Šalamúna, aby mohol predniesť pred izraelským ľudom kázeň. A keď dostal povolenie, vystúpil na kazateľnicu, chválil a oslavoval Alaha a žehnal všetkým prorokom, ktorí boli na svete pred Šalamúnom. A keď mu nakoniec prichodilo zmieniť sa o Šalamúnovi a vzdal mu hold, zrazu prerušil reč a zostúpil z kazateľne.

I opýtal sa ho nahnevaný Šalamún:

— Čo je? Ako to, že si ma nezahrnul medzi pochválených?

— Ako ťa mám pochváliť, — odvetil mu Ásaf, — keď si sa oženil so ženou, ktorá sa klania vo svojom dome modlám. (*)

I naľakala Šalamúna táto výčitka, ihneď sa rozviedol so Šadžúbou a rozbil jej modly.

* * * * *

Rozpráva sa, že márid Sachr vedel, že tajomstvo Šalamúnovej moci je v jeho prsteni. I uzmyslel si, že ho oň pripraví.

Šalamún mal otrokyňu, ktorá ho nikdy neopúšťala a volala sa Amína. (*) A vždy, keď Šalamún vchádzal k svojim ženám a chcel s nimi byť osamote, sňal si prsteň z ruky a dal ho Amíne, aby mu ho opatrla.

Jedného dňa, keď sa Šalamún ako zvyčajne poberal k svojim ženám, odovzdal prsteň Amíne. A v tú chvíľu sa z rozhodnutia osudu márid Sachr premenil a vzal na seba podobu Šalamúna.

Takto pribehol k Amíne a vyžiadal si od nej prsteň. Dala mu ho, lebo si myslela, že je to Šalamún. Potom sa Sachr rozbehol a sadol si na Šalamúnov trón.

Keď Šalamún vyšiel od svojich žien, pozmenil ho Alah a pričaril mu podobu márida Sachra. I pobral sa k Amíne a žiadal si svoj prsteň.

— Odíď, Sachr! — skríkla otrokyňa. — Čo chceš, keď Šalamún si vzal svoj prsteň!

Tu Šalamún pochopil, že ho stíha boží trest, lebo zhrešil. I vybehol von a dal sa na útek.

Ibn Abbás, nech nájde v ňom Alah zaľúbenie, rozpráva: Ale márid Sachr sa nesmel dotknúť Šalamúnových žien a ani jeho pokladov. I odleteli od Sachra všetci vtáci a utiekli od neho divé zvery. A ľud od neho počul také slová, aké nikdy nepočul od Šalamúna.

ROZPRÁVANIE

O ZHREŠENÍ ŠALAMÚNA
I O TOM, AKO HO MÁRID
SACHR PRIPRAVIL
O PRSTEŇ

(*) keď si sa oženil so ženou, ktorá sa klania vo svojom dome modlám — podľa moslimského podania spočítalo Šalamúnovo zhrešenie v tom, že mal ženu modlátku. Podľa biblie sa však Šalamún sám klaňal cudzím modlám (1. Kn. kráľov 11, 1 a nasl.).

(*) al-Amína — znamená po arabsky „dôveryhodná“.

Ozdobné písanie písmena „há“ v koncovej polohe.
Kajraván. Tumisko. R.
1024.

A Šalamúna vtedy z trestu moril strašlivý hlad. Vošiel preto do jedného mesta a povedal ľuďom:

— Som Šalamún. Zhréšil som a Alah ma pripravil o moc i kráľovstvo. Dajte mi jesť, lebo som hladný! Keď sa mi raz navráti kráľovstvo, odmením sa tomu, kto ma nachová.

Potom sa Šalamún obrátil k Alahovi a volal:

— Pane! Potrestal si prorokov, ale nepripravil si ich o živnosť. Zlุตuj sa nado mnou!

A takto Šalamún plakal a nejedol štyridsať dní. Nakoniec našiel kúsok suchého chleba a pobral sa s ním k moru, aby si ho namočil vo vode. Ale prišla vlna, vzala mu chlieb a odniesla ho preč. Tu Šalamún uvidel rybárov a pýtal si od nich rybu. Ale vyhnali ho so slovami:

— Nevideli sme odpornejšieho človeka, ako si ty!

I riekol im:

— Ľudia! Veď ja som Šalamún!

Tu priskočil k nemu jeden muž a udral ho palicou po hlave.

— Lužeš! — skríkol.

V tú chvíľu zaplakali anjeli od žiaľu nad trápením proroka Šalamúna. A Alah vtisol do srdca rybárov ľútosť a oni mu podali rybu. I vzal ju a rozpáral jej brucho. A hľa, našiel v jej bruchu svoj prsteň. Umyl ho a navliekol si ho na malíček. V tú chvíľu sa mu vrátila krása a vznešenosť a on sa pobral do svojho zámku. Všade, kadiaľ prechádzal, sa mu všetko korilo. Márid Sachr ušiel a Šalamún si sadol na svoj trón. I zhromaždili sa okolo neho džinovia, ľudia, vtáci a divé zvery tak ako predtým.

A potom dal Šalamún márida Sachra poviazať železnými reťazami a zafažil dvoma balvanmi. I zapečatil ho svojím prsteňom a hodil ho do jedného jazera. Rozpráva sa, že márid Sachr v ňom ostane až do konca sveta.

Smrť
Šalamúna

Zachoval Kaab al-Ahbár, nech nájde v ňom Alah zaľúbenie: I stalo sa, že jedného dňa sedel Šalamún na svojom lôžku, keď k nemu pristúpil muž, ktorý držal v ruke meč. A bol to meč, ktorý nikdy nepochybil, ak sa ním niekto rozohnal.

— Kto si? — opýtal sa Šalamún neznámej osoby.

I odvetil muž:

— Som ničiteľ obydli a hubiteľ mocných. Som anjel smrti.

I nalakal sa Šalamún a zmenila sa mu farba tváre. Vošiel k svojim dvoranom a povedal im:

— Ukázal sa mi anjel smrti a potom zmizol. Ale určite sa znova vráti. Vedzte teda, že svojho syna Rahabima (*) som ustanovil za svojho nástupcu. Počúvajte ho a poslúchajte!

A potom sa Šalamún začal horlivo postiť a modliť. A vtedy jednej noci preletel ponad jeho hlavu vták, ktorý zakričal mocným hlasom:

— Vstaň prorok Alahov a prichystaj sa slúžiť Pánovi!

Rozpráva sa, že Šalamún mal pri svojom chráme záhradu, v ktorej uvidel rásť rastlinu, aká tam predtým nebola.

— Čo si ty za rastlina? — opýtal sa jej.

— Som rohovník, — odvetila mu. — A rastiem iba na takom mieste, kam príde smrť.

I neprestal sa Šalamún modliť a postiť, až veľmi oslabil, takže sa musel opierať o palicu. Tu prišiel za ním anjel smrti po druhý raz a dal mu zavoňať vôňu (večnosti). I zavoňal ju Šalamún a anjel smrti si vzal jeho dušu.

Zachovalo sa, že Šalamún žil šesťdesiat rokov. Po jeho smrti sa synovia izraelskí rozdelili na tri skupiny. V prvej skupine boli neveriaci, ktorí sa oddali čarodejstvu. V druhej skupine boli odštiepení, ktorí povedali: — Nikoho nebudeme viac počúvať.

— A v tretej skupine boli tí, čo nasledovali Rahabima, syna Šalamúnovho.

SMRŤ ŠALAMÚNA

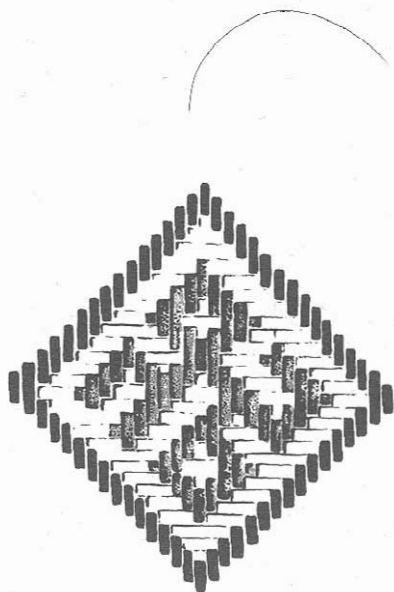
(*) Rahabim (asi biblický Roboam)

— Šalamúnov syn a nástupca. Podľa biblie bola jeho matkou Amončanka Naama.

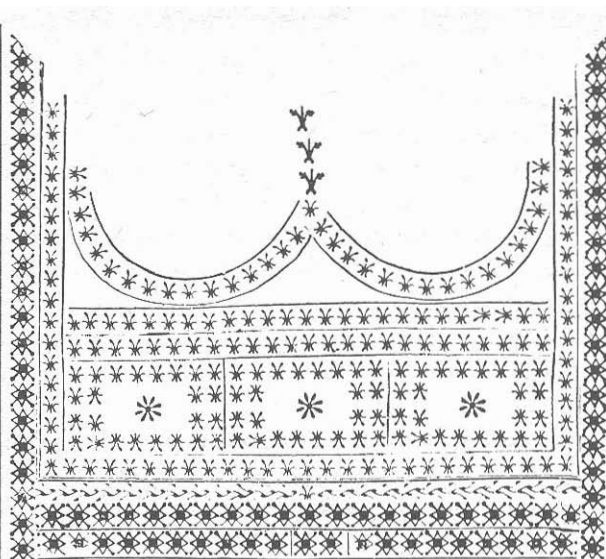
Autori mostimských legiend tvrdia, že jeho matkou bola kráľovná zo Sáby.

Slovo Alah v jednoduchom ale pôsobivom type kújskeho písma. Epitaf v Kajraváne. Tunisko. R. 1016.

Meno Mohamed v štylizovanom kúfskom arabskom písme na vonkajšej stene Timurovho mauzólea v Samarkande. Koniec 14. storočia. Staviteľ vytvoril tento vzor pomocou pestrofarebných glazúrovaných tehál.

ROZPRÁVANIA
O KONCI SVETA

Každé náboženstvo musí zaujať stanovisko k smrti. V islame sa hádam ešte viac ako inde hovorilo o smrti a „posmrtných stavoch človeka.“ Primárnu zásluhu na tom majú ľudové podania a náboženský folklór. Vďaka ľudovým kazateľom a rozprávačom narástlo v priebehu vyše jedného tisícročia takmer nezistiteľné množstvo eschatologických predstáv, z ktorých značná časť prenikla aj do normatívneho islamu.

Eschatologické vidiny a podania odrážali pocity prostých moslimov, ich strach, neistotu i nádej. Často im neostávalo nič iné iba utiekať sa k myšlienkam spravodlivej odplaty za pozemské strasti, krivdy a biedy. Túto spravodlivú odplatu si predstavovali v podobe rajských radostí na onom svete, kde im bude nielen dobre, ale kde si budú aj všetci rovni...

Avšak kým sa moslimovi podarí prejsť cez rajské brány, musí podstúpiť neuveriteľné skúšky. Najprv zažije koniec sveta, ktorý budú ohlasovať nespočetné

Ján
Paulíny

vojny, prírodné pohromy a utrpenia. Všetko zahynie, aby sa znova zrodilo... Keď anjel Isráfíl zatrúbi druhý raz na trúbu, ľudia vstanú z mŕtvych a zhromaždia sa na mieste posledného súdu. Potom budú musieť prebehnúť cez most, ktorý bude tenší ako nitka, ostrejší ako čepel noža a pekelné jazyky ho budú obližovať zo všetkých strán. Veru málokto obstojí pri týchto hrozných skúškach.

„Kto bude mať na tomto svete širokú cestu, bude mať na druhom úzku,“ píše Abú Nuajm al-Isfahání a Kisáí dodáva: Po širokej ceste idú bezbožníci, nehanebníci, úžerníci... a pijani. Tí poslední sa zobudia ešte aj v súdny deň opití a urobia si pred všetkými hanbu.

Avšak ten, kto bude kráčať na zemi po úzkej ceste, na toho budú čakať v rajských záhradách rozkoše bez konca. Rozprávania o moslimskom raji — v ktorom zmyselné pôžitky zatlačia duchovné radosti, kde telo nepocíti únavu a dostane sa mu všetkého, po čom zatúži — patrili k najodbornejším témam ľudových kazateľov a rozprávačov. Prírodzene, že oddávna boli aj cieľom najprudších útokov všetkých odporcov Mohamedovho učenia, najmä kresťanov.

„Klade Mahumet poslednie blahoslavenstvie v pití a jiedle a v smilství...“ píše Mikuláš Bakalár Štetina vo svojom slávnom polemickom traktáte proti Mohamedovi a mohamedánstvu, ktorý vydal tlačou v Plzni r. 1498. Pritom je paradoxné, že raj v pestrých farbách, ktoré potešia oko i dušu, sľubovali veriacim dávno pred Mohamedom predovšetkým predstavitelia východného kresťanstva, napr. Efrém Sýrsky, ktorý zomrel v Edesse r. 373. Práve oni boli prvotným zdrojom inšpirácie aj pre samotného Mohameda.

Avšak ani učitelia kresťanov na východe a ani Mohamed nezašli vo svojej imaginácii tak ďaleko ako tvorcovia arabských legendárnych rozprávání.

Kúfsky nápis na spodku ozdobnej kovovej lampy z paláca zírionského emíra al-Muizza. Polovica 11. storočia. Tunisko. Na obvode spodku lampy je napísané: Toto je práca Mohameda, syna Alího, al-Kajsího, medirytca, pre al-Muizza... (ďalej je nápis zoškrabaný).

O ZNAMENIACH, KTORÉ BUDÚ
PREDCHÁDZAŤ KONCU SVETA
(Odtiaľto až po „Rozprávanie o pekelnom
ohni“ prekladáme z rukopisu Kisái,
Kitáb adžáib al-malakút z fondov
bývalej Kráľovskej knižnice v Berlíne, č.
6160 (podľa Ahlwardta), fólio
89b—115b.)

(*) týchto znamení bude desať
— moslimskí teológovia sa nikdy nevedeli
dohodnúť na presnom počte týchto znamení.
Hoci Mohamed prikladal koncu sveta (a
poslednému súdu) mimoriadnu dôležitosť,
povedal veľmi málo o tom, čo bude tejto
„udalosti“ predchádzať. Až komentátori
koránu a najstarší teológovia túto medzeru
doplnili. Prítom, prirodzene, najďalej
zašli autori moslimských legiend. „Desať
znamení“, ktoré spomína Kisái, je navyšší
známy počet. Je zaujímavé, že týchto desať
znamení uvádzajú aj niektorí renomovaní
zberatelia výrokov Proroka (napr.
Muslim) a koránovi komentátori (napr.
Taftazání).

(*) dadždžál — mýtická postava
z islamskej eschatológie. V koráne sa
nespomína, ale podrobne sa popisuje
v zbierkach výrokov proroka Mohameda
(hadís) a v islamskej legendárnej
literatúre. Objaví sa na konci sveta (jeho
popisy sa od seba líšia) a spôsobí ľudstvu
veľa škôd a príkorí.

(*) divoký zemský zver (po
arabsky dábbat al-ard) — mýtický zver,
ktorý príde na zem pred koncom sveta.
V koráne sa spomína na jednom mieste
//27 : 84//. Niektorí komentátori koránu
(napr. Bajdáví, zom. r. 1286) ho
stotožňujú s iným mýtickým zverom
nazvaným al-džassása (sledič), o ktorom
sa hovorí v zbierkach Prorokových výrokov.
Okolo príchodu tohto zvieraťa na svet
vznikli početné legendy a fantastické
rozprávania (z nemoslimských prameňov
porovnaj Zjavenie Jánovo 13,
1 a 11).

(*) Ísá (alebo Ísá ibn Marjam,
Ježiš, syn Márie) — podľa učenia islamu
prorok. Často ho spomína korán.
V islamskej eschatológii mu pripadne
dôležitá

O znameniach, ktoré budú
predchádzať koncu
sveta

Rozpráva sa, že týchto znamení bude desať: (*)
Slnko vystúpi na západe. Prídu dadždžál, (*) dym
a divoký zemský zver. (*) A na zem zostúpi Ísá
syn Márie. (*) A prídu národy Gog a Magog.
Nastane trojnásobné zatmenie. Zatemní sa východ,
zatemní sa západ a zatemní sa Arabský polostrov.
A z hĺbín Adenského mora vyšľahne oheň. Ľudia sa
začnú zbíhať do zástupov, ktoré sa budú podobat
na hromady mravcov alebo prachu.

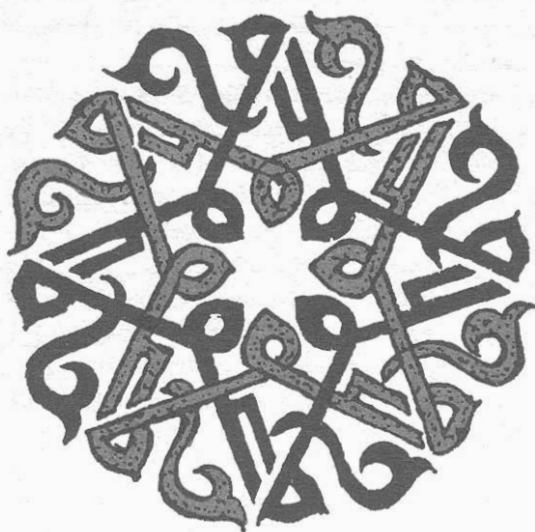
A rozpráva sa, že prvé z protivienstiev, ktoré postih-
nú svet, spôsobí muž, ktorý sa volá Ashab. (*)
Tento muž bude pochádzať z Iraku a bude veľmi
utláčať národy. I prepukne medzi ľuďmi prevelký
nárek a plač.

A potom príde muž zo Sýrie a muž z Jemenu.
Jemenčan sa bude volať al-Kahtání. (*) Obidvaja
budú robiť prevelké zlo vo svojich krajinách. Podro-
bia si ľudí násilím a dopustia sa mnohých protivien-
stiev. Keď ich krutovláda bude trvať dlho, vystúpi
proti nim al-Sufjání.

Sufjání (*) sa objaví v blízkosti Damasku. Bude
mať jemnú tvár a dlhý nos. Žil bude nábožne
a konal dobré skutky, takže sa okolo neho zhromaž-
dí veľa predčítačov koránu a učencov. A všetci budú
vraviel:

— Toto je posledný z veľkých pozemšťanov!
A potom Sufjání pozbiera vojsko a poberie sa do
Iraku, kde zvíťazí. Tam zaútočí proti nemu al-
Kahtání, ale aj toho porazí.

A vtedy vyšle Sufjání tri veľké zástupy ozbrojencov,
jeden do Kúfy, (*) druhý do Churásánu (*) a tretí
do rúmskej krajiny. (*) A jeho vojsko sa zväčší,
akoby povstalo zo všetkých strán, a nastane veľké
kroiprelievanie.

Slovo Mohamed
napísané osem ráz
za sebou do kruhu
v zapletanom
kúfskom písme.

úloha: Na konci sveta sa objaví na zemi, zabije daždžála, rozváľa kresťanské kostoly a židovské synagógy a zjednotí všetkých ľudí pod zástavou islamu (!). Potom bude žiť ešte štyridsať rokov a keď zomrie, moslimovia ho pochovajú do Medíny k hrobu Mohameda.

(*) Ašhab, al-Kahtání a al-Sufjáni — mýtické postavy, ktoré podľa moslimských predstáv prídu na zem pred koncom sveta a narobia ľuďom veľa zla. V legendárnej literatúre sa nazývajú ašháb al-fitan, „nositelia protivtenstiev“. Z týchto troch bude najznámejší al-Sufjáni, ktorý sa spomína v rozličných starých prameňoch. Dáva sa do nejasného súvisu s potomkami Mohamedovho súčasníka a nepriateľa, bohatého mekkského kupca Abú Sufjána.

(*) Kúfa — jedno z najstarších arabských miest v Iraku. Založili ho prví arabskí dobyvatelia a osadníci v 2. štvrtine 7. storočia pôvodne ako opevnený vojenský tábor. Kúfa nadobudla veľký kultúrny a spoločenský význam najmä v prvých storočiach vlády Abbásovcov (od r. 750 n. l.).

(*) Churásán — bohatá a rozľahlá provincia ríše kalifov. Patril do nej dnešný severovýchodný Irán a časť sovietskej Strednej Ázie. Jej hlavným mestom bol Merv.

(*) rúmska krajina (po arabsky bilád al-Rúm) — názov Byzantskej ríše, resp. všetkých území, nad ktorými vládli Byzantínci.

Arabský náhrobný kameň z Hidžázu
vyhotovený v kvietkovanom kúfskom písme.
R. 864.

(*) bude pochádzať z Domu Proroka (po arabsky min ahl bajt al-rasúl) – to znamená, že bude potomkom proroka Mohameda. Jeho meno – Mohamed ibn Alí, „Mohamed, syn Alího“ – ktoré sa uvádza ďalej, naznačuje, že toto podanie má asi štítsky pôvod. Šía (alebo šiat Alí) bolo nábožensko-politické hnutie v islame, ktorého prívrženci šíiti tvrdili, že jedine potomkovia Prorokovho bratancu Alího majú oprávnený nárok na to, aby sa stali vodcami moslimov.

(*) al-mahdí (čo znamená „správne prídny“) – apokalyptická postava, ktorá príd pred koncom sveta a podľa rozšírených moslimských predstáv oslobodí veriacich od protivnístiev, hriechu a zla. O tom, kedy príd, odkiaľ príd, proti komu bude bojovať a najmä, akého bude pôvodu, sa zachovalo nespočetné množstvo podaní. Väčšina z nich sa kladie do úst priamo Prorokovi alebo jeho bratancovi Alímu. Al-mahdí nastolí na zemi poriadok a spravodlivosť. Podľa podania, ktoré uvádza Kisái, sa al-mahdí objaví najprv v Mekke.

(*) medzi východným rohom Kaaby a Abrahámovým miestom (v orig. bajna al-rukn al-asvad val-makám) – východný roh Kaaby je významný tým, že je do neho zamurovaný tzv. „čierny kameň“, prastarý fetiš, ktorý úctivo hokávajú mekkskí pútnici, keď obchádzajú Kaabu. Na tzv. Abrahámovom mieste, ktoré je neďaleko odtiaľ, sa zas ukazuje pútnikom kameň, na ktorom údajne zanechal stopy po svojich chodidlách Abrahám, keď bol v Mekke.

(*) al-Hasan (zom. r. 669) – syn štirého kalifa Alího a Prorokovej dcéry Fátimy.

(*) al-Abbása – bližšie neznáma osoba. Možno tu ide o sestru abbásovského kalifa Hárúna al-Rašída (vládol 786–809).

(*) začne vojnu proti Byzancii – rozprávanie o tom, že al-mahdí zvíťazí nad odvekými nepriateľmi moslimov, Byzantíncami, a dobyje ich sídlo Carihrad

I zhromaždia sa okolo Sufjáního nábožní ľudia a začnú na neho volať:

– Zastav prelievanie krvi! Boj sa Alaha!

Ale utedy Sufjání rozkáže svojim vojakom, aby všetkých nábožných vyvraždili. A tu sa moslimovia zhromaždia okolo muža, ktorý bude pochádzať z Domu Proroka, (*) nech mu Alah žehná a dá mu spásu. A tento muž sú bude volať Mohamed ibn Alí. A podrobí si všetky krajiny a prinavrátí kráľovstvá ich vládcom. Tento muž bude al-mahdí (*) a všetci mu vzdajú hold.

A zachoval Ibn Abbás, nech v ňom nájde Alah zaľúbenie:

I vynorí sa al-mahdí v Mekke medzi východným rohom Kaaby a Abrahámovým miestom. (*) Bude pochádzať z potomkov al-Hasana (*) a jeho matkou bude al-Abbása. (*) Bude vládnuť dvadsať rokov a ľudia mu budú vzdávať hold. I bude to vpísané na jeho zástave.

A potom príd čas, keď začne vojnu proti Byzancii. (*) A neprestane bojovať proti Byzantíncom, kým sa nepriblíži k ich mestu Carihradu. A toto mesto má dvanásť farsachov do dĺžky a práve toľko do šírky. Zo strany al-Rúmije sa do Carihradu vchádza bránou, ktorá je celá zo zlata. I volá sa Zlatá brána. A v meste je kráľovský palác kruhového tvaru, ktorého obvod meria farsach. A uprostred paláca je kostol.

Rozpráva sa, že mesto Carihrad chráni desať múrov. A keď sa k mestu priblíži al-mahdí, začne chváliť a blahoslaviť Alaha. A po každom blahorečení sa mu podarí dobyť jeden múr. Takto vojde do mesta a stane sa jeho vládcom. Potom zabije byzantského kráľa a veľký zástup jeho vojakov. Keď ich porazí, odloží meč.

Al-mahdí a jeho vojaci sa zmocnia obrovských pokladov, ktoré sa nedajú spočítať ani vyčísliť. I naberie si z nich každý toľko, koľko bude vládť uniesť. Avšak v tej chvíli ich zastihne posol, ktorý príd od kalifa (z Bagdadu). (*) Oznámi im, že

sa objavil al-dadžďďál a že sa ľud zhromažďuje proti nemu.

Auľak len Alah najlepšie vie, ako to vskutku bude.

Rozprávanie
o vystúpení dadžďďála

Abú Amáma al-Báhili, () nech v ňom nájde Alah zaľúbenie, rozpráva toto:*

Posol boží mal raz kázeň, v ktorej povedal: — Ľudia! Zo všetkých protivienstiev, ktoré stihnú synov Adamových, bude najhorší príchod dadžďďála. Dadžďďál sa objaví v pustatine medzi Sýriou a Irakom a bude jednooký. Vykrikoval bude: „Ja som prorok a po mne nepríde už nijaký iný prorok.“

Alebo bude vykrikovať: „Ja som váš Pán!“ Ale na čele bude mať napísané: „Som neveriaci.“ A toto si bude môcť prečítať každý pravoverný.

I rozpráva sa, že príchod dadžďďála ohlásia tri ľazké roky. V prvom roku rozkáže Alah, on je vznešený, nebu, aby zadržalo tretinu dažďov. Aj úroda na zemi bude o tretinu menšia. V druhom roku rozkáže Alah, on je vznešený, nebu, aby zadržalo dve tretiny dažďov. Aj úroda na zemi bude o dve tretiny menšia. A v treťom roku rozkáže Alah, on je vznešený, nebu, aby zadržalo všetok dážd. Tak sa stane, že zo zeme nevyrastie ani bylka. I vezme skazu všetko okrem toho, čo sa uchová z moci Alahovej. Ľudí bude trápiť nesmierny hlad. Rozpráva sa, že práve vtedy príde dadžďďál. Pred ním budú kráčať hory jedla a mäsa, ovocie a víno. Dadžďďál príde so svojimi spoločníkmi, ktorí budú hrať na tamburínach a hrešiť s krásnymi cudzoložnicami. A veru sa nenájde takmer nikto, kto týmto zvodom odolá. Záhube sa vyhne iba ten, koho ochráni sám Alah, on je vznešený.

Niektorí učenci vravia, že dadžďďál príde z osady, ktorá sa volá Raškábád. Táto dedina leží medzi

(po arabsky Kustantíniya), sa nachádza u viacerých starších autorov. Toto zrejme ľudové podanie vďačí za svoj vznik stáročnému úsiliu Arabov dobyť túto pyšnú metropolu východných kresťanov. Carihrad začali Arabi po prvý raz obliehať už roku 674 n. l. Útok zopakovali znova r. 717 a 718 n. l. a potom aj neskoršie, avľak bez úspechu. Ako je známe, Carihrad dobyli až osmanskí Turci r. 1453.

(*) kalif (po arabsky chalífat rasúl Alláh, „následník Posla božieho“)

— najvyšší náboženský a svetský predstaviteľ islamského spoločenstva veriacich. Najznámejšie dynastie kalifov boli Umajjovci z Damasku (661–750) a Abbásovcí z Bagdadu (750–1258). Neskoršie si tento titul prisvojili i vládcovia Andalúzie, Egypta a iných krajín.

ROZPRÁVANIE O VYSTÚPENÍ
DADŽĎĎÁLA

(*) Abú Amáma al-Báhili — nevedno, o ktorého rozprávača tu presne ide. V arabskej bibliografickej literatúre (Ibn al-Nadím, Kitáb al-Fihrist) sa spomínajú dvaja autori tohto mena, ale ani o jednom z nich nemožno s určitosťou povedať, že by bol šíril rozprávania eschatologického charakteru.

(*) al-Ahváz — historický názov územia medzi Irakom a perzskou provinciou Fárs. Takisto sa volalo aj hlavné mesto tohto kraja, ktoré malo kedysi dôležitý strategický a obchodný význam.

(*) Isfahán — významné mesto v strednej Perzii s nádhernými architektonickými pamiatkami z rozličných islamských čias.

(*) Bábil — arabský názov pre Babylon (staroveká Mezopotámia).

(*) al-Chadir — obľúbená postava islamskej legendárnej literatúry. Na základe stručného koránového príbehu //18 : 59—81// o Mojžišovi a jeho služobníkovi (komentátori ho nazvali al-Chadir) vznikli časom početné a rozsiahle legendárne rozprávania, v ktorých al-Chadir vystupuje ako mýtická, ďokorčca nesmrteľná bytosť. Podľa rozšírených ľudových predstáv bol al-Chadir prorokom a svätcom.

(*) imám — veľmi rozšírené označenie vyšších náboženských hodnostárov. Často sa týmto titulom označovali aj svetskí vládcovia a významné osobnosti kultúrneho života.

al-Ahvázom (*) a Isfahánom. (*) Príde na somárovi, ktorý bude taký veľký, že zakryje svojím tieňom veľkú čriedu zvierat. Dadždžál bude mať na čele zakrútený roh, z ktorého budú vyliezať hady a škorpióny. V ruke bude držať kopiju, luk, šíp a štít. Ak vojde do mora, voda mu bude siahať iba po členky. V dadždžálových stopách budú kráčať čarodejníci, ktorí vyčarujú z ohňa zlaté a strieborné veci, drahokamy, jedlá a nápoje. Týmto jedlami sa však nikto nenasýti iba ten, kto uverí v dadždžála. A keď sa dadždžál pohne, pohne sa s ním celý zástup služobníkov a hory (jedla).

Dadždžál pochodí celý východ i západ zeme, kým nepríde do krajiny Bábil. (*)

A rozpráva sa, že v krajine Bábil stretne dadždžál al-Chadira, (*) nech na ňom spočívne pokoj Alahov.

— Som pánom svetov, pánom nebies i zeme, — povie mu dadždžál. A potom zabije al-Chadira. Ale Alah, on je vznešený, al-Chadira oživi a ten vstane a povie nahlas:

— Hľa, tu som. Oživil ma Alah, môj Pán!
A rozpráva sa, že dadždžál zabije al-Chadira tri razy, ale vždy ho Alah oživi.

Dadždžál vstúpi do všetkých pozemských krajín a miest okrem štyroch: Mekky, Medíny, Jeruzalema a Tarzu. A na zemi pobudne štyridsať dní.

Dadždžál spôsobí moslimom všemožné príkoria. Všade pred ním budú utekať a ukrývať sa, ako najlepšie budú vládať. Napokon sa utiahnu do Jeruzalema. Tam sa zhromaždia okolo imáma, (*) ktorý vždy, keď pôjde bojovať proti dadždžálovi, uviaže si na hlavu turban Posla božieho.

Tento imám bude zvädzať s dadždžálom ťažký boj. Najprv zabije tridsaťtisíc jeho vojakov. Potom Alah pošle zhubný vietor, od ktorého zomrie štyridsaťtisíc dadždžálových vojakov. A napokon príde al-mahdí so svojim vojskom a zabije dadždžálovi stotisíc vojakov.

A vtedy rozkáže Alah Gabrielovi, nech sa poberie

za Isom, ktorý býva v trefom nebi, a nech mu povie, aby zišiel na zem. I stane sa tak. Gabriel natrie Ľsovi hlavu posvätným olejom a obidvaja zostúpia na zem. A spolu s nimi pôjde sedemdesiat tisíc anjelov. Ľsá bude mať na hlave zelený turban, opáše si meč a v ruke bude držať kopiju.

Rozpráva sa, že keď Ľsá zostúpi do Jeruzalema, oprie si kopiju o jeden roh mešity, lebo sa bude najprv chcieť pomodliť raňajšiu modlitbu. A keď sa pomodlí, zavolá mocným hlasom:

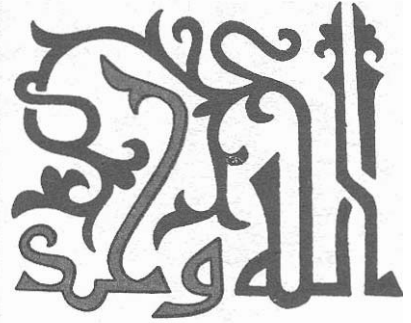
— Otvorte bránu, za ktorou je dadždžál!

A keď sa tak stane, pozrie sa Ľsá na dadždžála, ktorý sa pod jeho pohľadom roztopí ako horúce olovo. I rozutekajú sa všetci, čo budú s dadždžálom, do jaskýň, za kamene a stromy.

Rozpráva sa, že dadždžálovi stúpenci budú židia. V okolí Jeruzalema sa nenájde strom a ani skala, za ktorú sa niektorý z nich neukryje. Avšak Alah, on je vznešený, obdaruje v tú chvíľu stromy a skaly darom reči a tie začnú volať:

— Služobníci boží, moslimovia! Aj za mnou sa skrýva jeden neveriaci!

A rozpráva sa, že jeden strom bude mlčať. Bude to strom garkad, ktorý má trne a smrdí.

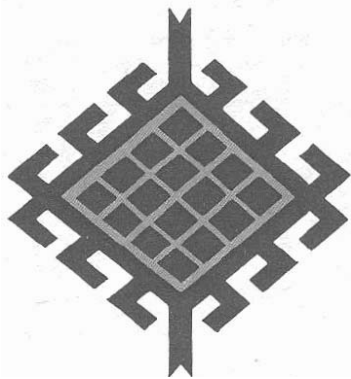
Detail z nápisu na kamennej náhrobnej doske v Kajraváne. Veľmi bohatá rastlinná výzdoba „vyrastajúca“ z písmen vyplňa všetky vakantné miesta v nápise. Tunisko. R. 1048–49.

Rozprávania o Gogovi a Magogovi

Vedz, že národy Gog a Magog sú potomkami Jáfisa, syna Noema. Bývajú za priehradou a je ich toľko, že ich nikto nespočíta, iba Alah, on je vznešený. A ani jeden z nich neumrie skôr, kým neporodí tisíc detí.

Gog a Magog dobyli mnohé krajiny a rozplemenili sa v nich. Ich pochod zastavil Dvojrohý, ktorý proti nim postavil železnú priehradu.

Prorok, nech mu Alah žehná a dá mu spásu, rozpráva toto:

Kosoštvorec so schodíkovito zalamovaným okrajom. Oblúbený vzorový prvok na starých islamských ručne viazaných kobercoch.

ROZPRÁVANIE O GOGOVI A MAGOGVI
(*) Tiberiadské jazero – leží na severe Palestíny pri meste Tiberias (po arabsky Tabarija).

Národy Gog a Magog podkopávali túto priehradu každý deň až do západu slnka. Potom im povedal ich vodca:

– Počkajme s robotou! Začnime ju zas zajtra! Ale keď sa ráno vrátili k múru, našli ho neporušený. A takto sa to opakovalo každým dňom a bude sa to opakovať až do konca sveta. Vtedy príde čas, keď podkopú múr a vyhrnú sa do krajov a končín sveta.

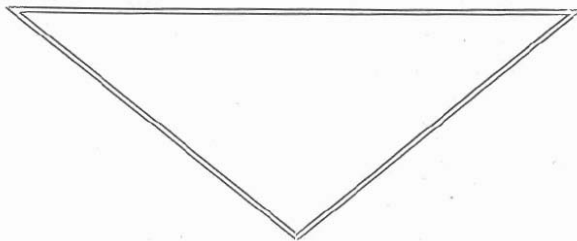
A keď národy Gog a Magog už nebudú vládajú útočiť proti ľuďom, lebo ľudia sa pred nimi ukryjú v pevnostiach, obrátia svoje zbrane proti nebu. Napnú luky a budú strieľať do neba. Z nebies sa vrátia zakrvavené šípy. Keď to uvidia, budú kričať:

– Zvíťazili sme nad obyvateľmi zeme i nad obyvateľmi nebies!

Vtedy Alah zošle na nich červíky. Vlezú im do uší a oni od nich zahynú.

Rozpráva sa, že keď sa národy Gog a Magog objavia na zemi, vynoria sa zo všetkých strán. Alah, on je vznešený, o tom hovorí: A budú sa hrnúť z každého kúta. //21 : 96//

Ibn Abbás spomína, že keď prídu, povypijajú vodu z Tiberiadského jazera () i zo všetkých morí, okolo ktorých prejdú. A pozerú všetko živé, dokonca aj listy na stromoch a trávu. A keď ich napokon Alah zahubí červíkmi, rozšíri sa po celej zemi veľký smrad z ich mrcín. Vtedy Alah zošle na zem dážď, ktorý potrvá štyridsať dní a voda odplaví mrciny. Pršať bude dovtedy, kým sa nenaplnia prázdne moria a jazerá.*

*Príchod
Habešana, ktorý zničí
Kaabu*

Rozpráva sa, že *Ísá bude pre moslimov spravodlivým sudcom a pravoverným imámom. A bude konať dobro až do konca pozemského času. Vtedy dostane správu, že Habešan (*) vypochoďoval s veľkým vojskom, aby zničil Kaabu. I vyšle Ísá veľký zástup ozbrojencov z Jeruzalema do Mekky, aby bojovali proti nepriateľovi a odohnali ho od posvätného chrámu božieho. Obidve strany zvedú veľký boj, ale napokon Habešan porazí Ísových vojakov a vyženie ich z Mekky.*

A zachovalo sa, že tí, čo sa vrátia naspäť do Jeruzalema, rozpovedia, čo sa stalo. V boji s Habešanom zomrie aj Ísá, nech na ňom spočinie pokoj Alahov.

Podaktorí uravia, že Ísu pochovajú v Jeruzaleme, iní zas, že ho prenesu do Medíny, kde bude pochovaný vedľa Posla božieho, Abú Bakra () a Umara, (*) nech v nich nájde Alah zalúbenie.*

Vahb rozpráva, že po Ísovej smrti utvoria Habešanovi vojaci dlhý rad, ktorý sa bude začínať pri posvätnej Kaabe a končiť na morskom brehu pri Džidde. ()*

A to je vzdialenosť troch dní pochodu. A potom Habešanovi vojaci uchopia Kaabu a budú si ju podávať z ruky do ruky, kým ju neprenesú z Mekky k morskému brehu. Tam ju hodia do vody. V tej chvíli zanikne náboženstvo islam a nebude sa viac konať púť do Mekky, lebo Alah, on je vznešený, povedal:

Alah si vybral práve Kaabu za posvätný chrám a dal ju postaviť pre ľudí...

//5 : 98//

A keď sa toto dielo skazy dokoná, vystúpi slnko na západe.

*PRÍCHOD HABEŠANA, KTORÝ ZNIČÍ
KAABU*

(*) Habešan (po arabsky al-Habaší) — postava z ľudovej islamskej eschatológie. V koráne a ani v autentických (moslimami kanonizovaných) zbierkach Prorokových výrokov sa nespomína.

(*) Abú Bakr — jeden z najstarších moslimov a prvý kalif. Vládol v r. 632—634.

(*) Umar (ibn al-Chattáb) — druhý kalif. Vládol v r. 634—644. Za jeho panovania podnikli Arabi prvé veľké víťazné výboje do Sýrie, Mezopotámie a Egypta.

(*) Džidda — prístavné mesto na brehu Červeného mora, z ktorého majú pútnici najľahší a najlepší prístup do Mekky.

Keramický tanier s bohatou kaligrafickou výzdobou. Obrázok pochádza z pozostalosti dr. Samuela Fluryho.

Ozdobné písanie písmen „lám“ a „alif“ na bohato vyzdobenom epitafe vyhotovenom v zapletanom kúfskom písme. Kajraván. Tunisko. R. 1048–49.

ROZPRÁVANIE O DIVOKOM ZEMSKOM ZVEROVI

(*) budú žiť v hlbkej nevedomosti — *po arabsky sa nevedomosť povie al-džáhílja. Takto sa nazýva aj celé predmohamedánske obdobie arabských dejín, keď ešte Alah nezjavil Arabom korán.*

Rozprávanie
o divokom zemskom
zverovi

Rozpráva sa, že bude mať hlavu ako býk a oči ako prasa, uši ako slon, krk ako pštros a hrud' ako lev. Zafarbený bude ako leopard, chvost bude mať ako baran a kopytá ako ľava.

A tento zver vyjde spod zeme medzi vŕškami al-Safvou a al-Marvou. Vystúpi do takej výšky, že ho uvidia všetci, čo budú medzi východom a západom. S týmto zverom sa objaví aj Mojžišova palica a Šalamúnov prsteň. Zver ostane na zemi počas štyridsiatich dní a štyridsiatich nocí. Bude to po tom, čo slnko vyjde na západe.

Zver bude chodiť medzi moslimami a neveriacimi. Keď dá znamenie palicou, vyjasnia sa tváre moslimov a keď dá znamenie prsteňom, sčernejú tváre káfirov. A takto budú rozpoznaní pravoverní od neveriacich.

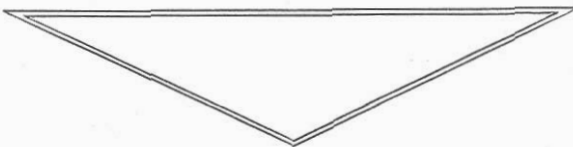
A o tom, že sa to stane, hovorí aj Alah vo vznešenom koráne:

Keď dopadne na nich naše rozhodnutie, vypustíme zo zeme zvera a ten k nim prehovorí... //27 : 84// — to znamená, že zver bude ľudí varovať.

A potom zafúka dobrý vietor a Alah si vezme k sebe duše veriacich. Do nebies vystúpi učenosť a korán.

Tí, čo na zemi ešte ostanú, budú žiť v hlbkej nevedomosti. (*) Nenájde sa medzi nimi nikto, kto povie: Nieto boha okrem Alaha!

Vtedy konečne dozrie čas a udrie posledná hodina.

Rozprávania o záhube
miest a krajín pred zánikom
sveta

Povedal Alah, on je vznešený:

Nenájde sa mesto, ktoré pred koncom sveta nezahubíme alebo aspoň veľmi nepotrestáme. Takto je napísané aj v knihe (osudu).
//17 : 60//

A k tomuto výroku hovorí al-Dahhák ibn Muzáhim: (*) Veru každé mesto či dedinu stihne protivenstvo. Do Matky miest Mekky sa prihrnú Habešania a zrucajú ju. V Medíne vypukne veľký hlad. Basru (*) zaplaví voda a Kúfu vyrabujú Turci. Na Arménsko dopadnú blesky a zemetrasenie. Pod Balchom (*) sa bude triasť zem, takže domy v ňom popadajú a ľudia pohynú. A do Badachšanu (*) uniknú divoké národy, ktoré budú veľmi smrdieť. Budú šíriť smrad oslích zdochlín a každý, ku komu sa priblížia, sa ich smradom nakazí. Krajinu al-Barbar (*) zachvátí mor. Samarkand (*) a Šáš (*) dobyjú neznáme národy a Bucharu (*) i Chvárezm (*) postihne veľké sucho. Mesto Marv (*) zasype piesok a na mesto Herát (*) budú z neba padať hady, ktoré na smrť doštípu jeho obyvateľov. Nišápúr (*) zasiahnu hromy, blesky a tma. Obyvateľov mesta Rajje (*) prepadnú nocou Dajlamci (*) a pobijú ich v spánku. A tí, ktorých Dajlamci nenájdu, sa ráno zobudia popremieňaní na opice a prasce.

Rozpráva sa, že do Kúfy príde násilník, ktorý sa bude volať Anbasa. Bude vraždiť a zabije jedného mládenca a jednu devu z potomkov Alího, ibn Abí Táliba, (*) nech Alah osvieti jeho tvár. Potom príde iný násilník z Džuhajny, ktorý sa bude volať Náhíja. Vnikne do Egypta a veru, beda jeho obyvateľom! A beda aj obyvateľom Damasku, Ifrikíje (*) a al-Ramly, (*) ktorých tento ukrutník tiež navštívi.

ROZPRÁVANIE O ZÁHUBE MIEST
A KRAJÍN PRED ZÁNIKOM SVETA
(*) al-Dahhák ibn Muzáhim
— známy koránový komentátor a zberateľ
výrokov proroka Mohameda. Zomrel r. 733
n. l.

(*) Basra — jedno z najstarších
arabských miest v Iraku. Založili ho
arabskí kolonisti v prvej polovici 7.
storočia.

(*) Balch — názov starobylého
mesta (staroveké Bactra) v dnešnom
severnom Afganistane, asi 60 km južne od
horného toku rieky Amudarje.

(*) Badachšán — názov hornatého
kraja vo východnej Tadžickej SSR
a v severovýchodnom Afganistane.

(*) al-Barbar — historický názov
kraja, ktorý obývajú Berberi
(severozápadná Afrika).

(*) Samarkand — hlavné mesto
bývalej východnej provincie kalifátu, ktorú
Arabi nazvali Má vará an-nahr,
doslovne „To, čo je za riekou“, teda na
východ od rieky Amudarje. V odbornej
literatúre je bežnejší latinský názov tejto
provincie Transoxiana. Samarkand bol
známy už v staroveku ako obchodné
a kultúrne stredisko. V prvých storočiach
arabskej vlády prosperoval, začiatkom 13.
storočia ho však úplne zničili Mongoli;
koncom 14. storočia z neho urobil Timur
výstavnú metropolu svojho orientálneho
impéria.

(*) Buchara — popri Samarkande
druhé najdôležitejšie mesto Transoxiany.
Vynikla najmä v období vlády iránskej
dynastie Sámánovcov v 10. storočí.
V Buchare žil aj filozof Avicenna (Ibn
Síná).

(*) Šáš (dnešný Taškent) — mesto
vo východnej Transoxiane. Arabi ho
pripojili k impériu kalifov r. 751.

(*) Chvárezm — historický názov
kraja na dolnom toku rieky Amudarje pri
ústí do Aralského jazera. Od r. 710 patril
do ríše kalifov.

(*) Marv — hlavné mesto
Churásánu, veľkej východnej provincie ríše
kalifov. Leží v dnešnej Turkménskej
SSR.

(*) Herát — mesto

v severovýchodnom Iráne, ktoré nadobudlo veľký politický a kultúrny význam za vlády Timurových nástupcov v 15. storočí.

(*) Nišápúr — historické mesto v severovýchodnom Iráne.

(*) Rajj — mesto na juh od Kaspického mora.

(*) Dajlamci — bojovné iránske kmene, ktoré bývali v horských oblastiach južne od Kaspického mora. R. 945 ustúpili pod vedením Bújovcov do Bagdadu a obsadili ho.

(*) Alí ibn Abí Tálíb — bratranec proroka Mohameda, jeden z prvých moslimov a štvrtý kalif. Po krátkej vláde ho zavraždili r. 661 v Kúfe (Iraku).

Stúpenci Alího založili po tragickej smrti svojho vodcu a jeho dvoch synov Hasana a Husajna rozkolnícke hnutie v islame tzv. šíu (zo šiat Alí, „strana Alího“).

(*) Ifríkíja — veľká severoafrická provincia ríše kalifov, ktorá sa rozkladala od západných hraníc Egypta pozdĺž celého severoafrického pobrežia až k brehom Atlantického oceánu. Jej hlavným mestom bol Kajraván v dnešnom Tunisku.

Neskoršie sa tento názov používal pre súhrnné označenie severoafrických krajín.

(*) al-Ramla — mesto v juhozápadnej Palestíne.

(*) Karmán — názov mesta a provincie v juhovýchodnom Iráne.

(*) al-Hind — názov tej časti Indie, ktorá leží na východ od rieky Indus.

(*) al-Sind — historický názov kraja okolo rieky Indus.

Keramiký tanier
zo Strednej Ázie
s bohatým kaligrafickým
dekorom.

Arabský
náhrobný kameň
z Malty.
R. 1174.

Abú al-Hasan
al-Kisáí

Do Sidžistánu príde zhubný víchor a zem sa bude triasť, takže skaly začnú praskať. Mestá Karmán (*) a Isfahán a krajinu Fárs napadnú nepriatelia. Keď prídu, budú tak vrešať, že ľudom začnú srdcia pukať. Záhuba krajiny al-Hind (*) príde z krajiny al-Sind. (*) Mesto Jeruzalem prepadnú ľudia z Basry.

A rozpráva sa, že do Ifríkije príde skaza z Andalúzie. (*) A Andalúziu zničia zhubné vetry. Egypt sa stratí pod rozvodneným Nilom a Sýriu vyčerpajú vojny s Byzanciou a túžba dobyť Carhrad.

Rozprávania
o konci sveta

Rozpráva sa, že koniec sveta sa priblíži zo západnej strany. Bude sa podobat' na zelený oblak s čiernou čiapočkou. Keď ho ľudia uvidia, pomyslia si, že je to dažďový oblak a rozbehnú sa mu v ústrety. Avšak len čo dobehnú k nemu, zomrú, lebo tak rozkáže Alah, on je vznešený. A vtedy sa anjel smrti jednou rukou načiahne spod božieho trónu — a to bude jeho pravá ruka — a druhou rukou spod zeme — a to bude jeho ľavá ruka. A duše všetkých ľudí si zoberie naraz.

Daktorí vravia, že ľudia zomrú až po prvom zatrúbení, (*) a odvolávajú sa pritom na tento výrok vznešeného koránu: A zatrúbi sa na trúbu a zasiahne to všetkých na nebesiach i na zemi okrem tých, ktorých ochráni Alah. //38 : 68//

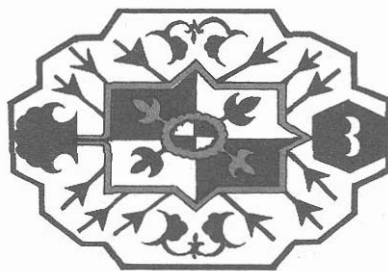
A vtedy vraj neostane na nebi a ani na zemi nikto z ich obyvateľov. Ťavy budú nečinne stáť a morské vlny sa prestanú od strachu valiť. Hory sa rozpadnú a otvoria. Mesiac a hviezdy vyhasnú a nebesia sa zvinú, ako o tom hovorí vznešený korán: A nebesia budú zvinuté v jeho pravici. //39 : 67//

Rozprávania
o konci sveta

(*) Andalúzia (po arabsky al-Andalus) — od r. 711 bohatá arabská provincia kalifátu. Andalúzski Arabi sa však v 3. štvrtine 8. storočia osamostatnili od ríše kalifov. V kraji potom vládli tzv. španielski Umajjovci (do začiatku 11. storočia) a po nich rôzni drobní arabskí feudáli. Najdôležitejšie arabské mestá v Andalúzii boli Córdoba, Sevilla a Granada. Kresťania bojovali s Arabmi takmer 700 rokov o znovuzískanie stratených území v Španielsku (reconquista). Od začiatku 13. storočia začali kresťania dobýjať dôležité andalúzske mestá. Arabi sa najdlhšie udržali v Granade, ktorú Španieli dobyli až r. 1492.

Osemuholník v kombinácii s kvetinovými a geometrickými obrazcami. Oblúbený dekoratívny motív na stredoázijských ručne viazaných kobercoch.

ROZPRÁVANIE O KONCI SVETA

(*) Daktorí vravia, že ľudia zomrú až po prvom zatrúbení — podľa rozšírených moslimských predstáv, ktoré sa opierajú o korán //39 : 68 a inde//, sa koniec sveta ohlásí zatrúbením na trúbu. Na trúbu zatrúbi anjel Isráfíl dva razy. Pri prvom zatrúbení ľudia zomrú (alebo upadnú do bezvedomia), pri druhom zatrúbení vstanú a poberú sa na miesto posledného súdu. Kisáí spomína vo svojej zbierke legend Adžáíb al-malakút (Pozoruhodnosti tohto sveta a večnosti) až tri zatrúbenia.

Detail z poškodeného nápisu na kamennej náhrobnej doske v Kajraváne. Tunisko. R. 1048–49.

ROZPRÁVANIE O TOM, ČO SA STANE PO PRVOM, DRUHOM A TREŤOM ZATRÚBENÍ

(*) al-šajch — tým sa myslí autor diela *Kisáí*. Tento titul sa dával spisovateľom, vedcom a vzdelaným ľuďom vo všeobecnosti.

(*) Alah nahradí zem inou zemou — tým sa myslí *zemegula*, ktorí si tvorcovia arabských legendárnych rozprávání predstavovali v duchu dobových naivných názorov (ako pologuľu, ktorú obklopuje voda, ako dosku a pod.).

(*) most (po arabsky *al-sirát*) — bude podľa islamských predstáv nad peklom, a všetci, čo budú chcieť byť spasení, musia cezeň prejsť. V koráne sa spomína iba na jednom mieste //37 : 23//, avšak v zbierkach Mohamedových výrokov sa opisuje veľmi presne. Podľa R. Leszynského, *Mohammedanische Traditionen über das jüngste Gericht*, Heidelberg 1909, str. 33, pochádza predstava o moste nad peklom z parsizmu. *سورۃ*

(*) váhy (po arabsky *mízán*) — na nich sa budú vážiť dobré i zlé skutky maslímov. Táto predstava je rozšírená aj v kresťanstve.

A zahynú džinovia, ľudia a diabli. Zem sa začne triasť a bude sa triasť dovtedy, kým sa nezničí všetko, čo je na nej. Vznesený korán o tom hovorí: Budú sa ťa pýtať na hory. Odpovedz im: Môj Pán ich rozdrví na prach a ostane z nich holá zem bez vrška a kopčeka.

//20 : 105–106//

A keď sa z rozhodnutia Alaha všetko toto stane, nebude na zemi živý nikto iba anjel smrti. A vtedy Alah prehovorí k nemu. Svojou rečou ho zmámi a anjel smrti zaspí. Jednu ruku si položí pod hlavu a druhou si zakryje tvár. A bude spať tridsaťtisíc rokov. Potom sa zobudí a zareve hrozným hlasom. Ak by ho začuli ľudia a ostatné tvory, pomreli by od strachu. V tej chvíli anjel smrti zomrie, lebo tak rozhodne Alah, on je vznesený.

Rozprávanie o tom, čo sa stane po prvom, druhom a treťom zatrúbení

Al-šajch, () nech na ňom spočiniť milosť božia, hovorí:*

Ako sme už spomínali, svet zanikne po prvom zatrúbení. Z toho, čo na ňom bolo, nič neostane. Potom Alah nahradí zem inou zemou. () Nová zem bude biela a viac sa na nej nebude smieť hrešiť. Potom Alah rozkáže, aby sa rozvinul most, (*) ktorý bude viesť ponad peкло a rozkáže, aby sa prichystali váhy, (*) na ktorých sa budú vážiť dobré a zlé skutky ľudí.*

Na trúbe zatrúbi anjel Isráfíl. Trúba bude dlhá ako vzdialenosť, ktorú prejde karavána za štyri roky. A takisto bude aj široká. Bude zo striebra a bude mať štyri ramená. Jedným ramenom dočiahne na najvzdialenejší východ, druhým na najvzdialenejší západ, tretím pod najspodnejšiu zem a štvrtým nad siedme najvyššie nebo. Trúba bude

mať toľko dierok, koľko bude ľudských duší.

Pri prvom zatrúbení Alah usmrtí všetkých živočíchov a pri druhom zatrúbení oživí všetkých živočíchov. Lebo takto sa hovorí aj vo vznešenom koráne:

A zatrúbi sa na trúbu a zasiahne to všetkých na nebesiach i na zemi okrem tých, ktorých ochráni Alah. A potom sa zatrúbi druhý raz a všetci ihneď vstanú a budú sa obzerať okolo seba. //39 : 68//

Medzi prvým a druhým zatrúbením uplynie doba štyridsiatich pozemských rokov. A rozpráva sa, že Alah oživí ľudí dažďom. Všetci povstanú a vyrastú ako tráva. Budú holí, ich obličaje budú zamračené a srdcia ustrašené. A bude ich trápiť smäd. Muži sa oddelia od žien a ženy od mužov.

Raj pre pravoverných bude stáť napravo od božieho trónu a bude svietiť najžiarivejšími ozdobami. Peklo bude nalavo od trónu a bude sa černieť pekelnými ohňami.

Alah dá zhromaždiť všetkých tvorov, aby každý bol účastný na jeho rozhodnutí. Nad svetom zažiarí svetlo milosti a anjeli si stanú do radov okolo trónu.

A potom sa zatrúbi na trúbu po tretí raz. Vtedy Alah stvorí oheň, ktorého plamene a žiara zaženu ľudí na miesto zhromaždenia. Toto miesto bude pri Jeruzaleme a bude sa volať al-Sáhira. () O tom sa hovorí aj vo vznešenom koráne:*

Tu sa ozve jedno zatrúbenie a všetci budú v al-Sáhire. //79 : 13–14//

(*) al-Sáhira – toto slovo nie je celkom jasné. Koránoví komentátori ho preto vysvetľovali niekoľkorakým spôsobom. Podľa nich to môže znamenať: 1) názov miesta, na ktorom sa bude konať posledný súd; 2) pomenovanie jedného z pekiel; 3) názov pre povrch zeme. Kisáí použil vo svojom podaní prvý výklad.

*Rozprávania o tom, ako sa ľudia
zhromaždia v súdny deň
a aký budú mať výzor*

Zachovalo sa, že niekto požiadal Proroka, aby mu objasnil boží výrok: V ten deň sa zatrúbi na trúbu a vy pridete v zástupoch. //78 : 18//

Keramická mša s kaligrafickým dekorom.
Kúfske písmo so zahnutými vertikálami.
Výzdoba je tmavozelenej farby na
svetlokávovom podklade. Níšápúr. Irán.
9.–10. storočie.

Tu sa rozplakal Prorok, až zamočil zem svojimi slzami. Potom povedal:

— Ty, čo sa ma pýtaš, vedz, že si sa opýtal na niečo hrozné. V súdny deň sa ľudia zhromaždia a budú mať rozličné podoby. Jedni budú premenení na opice. Budú to ohovárači a zvodcovia. Druhí budú premenení na prasce. Budú to takí, čo si privlastňovali to, čo im nepatrilo.

A ďalší budú premenení na prach. V tomto stave ich stihne pokorenie a poníženie. Budú to takí, čo sa vyvyšovali a nadúvali.

A ďalší prídu premenení na prasce s hlavami dolu sklonenými a nohy im budú trčať dohora. To budú úžerníci.

A ďalší prídu slepi a budú sa motať sem-tam. Budú to tí, čo sa odchyľovali od pravdy a nespravodlivo súdili.

A ďalší prídu takí, čo im z úst bude vytekať hnis. Všetci sa od nich odvrátia. Budú to učenci, čo si protirečili v slovách i v skutkoch.

A ďalší prídu takí, čo budú mať odrezané ruky a nohy. Títo škodili svojim susedom.

A ďalší prídu takí, čo sa budú podobat' na horiace pne. Budú to klebetníci, čo ohovárali iných.

A ďalší prídu takí, čo budú ukrutánsky smrdieť. Budú to tí, čo podľahli svojim telesným žiadostiam.

A ďalší prídu spíť a budú sa motať z miesta na miesto. Budú to tí, čo odopierali dať Alahovi zo svojich majetkov.

A ďalší budú mať na sebe oblečené košeľe napustené smolou. A košeľe sa im nalepia na telá. Budú to ohovárači a neprajníci.

Rozpráva sa, že ľudia, keď vyjdú z hrobov, ostanú stáť na mieste zhromaždenia. Budú stáť bez jedla a pitia štyridsať rokov a neprehovoria ani slova. Prítom ich bude zalievať veľký pot. Niektorí sa budú potiť na chodidlách, iní na nohách až po stehná, iní na brucho alebo hrudník a iní až po hrdlo.

I pýtali sa podaktorí Proroka, ako spozná svojich stúpcov v súdny deň. I odvetil im Prorok:

— *Mojí ľudia budú mať na čele bielu bodku od modlenia. (*) Aj ich nohy budú biele a ostanú na nich stopy po rituálnom umývaní. (*)*

Rozpráva sa, že ľudia budú v súdny deň usporiadaní do stodvadsiatich radov. Každý rad bude mať dĺžku štyridsiatich rokov. Spomedzi týchto radov budú len tri rady, v ktorých budú moslimovia, v ostatných budú neveriaci.

Posol boží, nech mu Alah žehná a dá mu spásu, hovorí toto: — Mojí stúpenci budú v súdny deň tvoriť osemdesiat radov zo stodvadsiatich. — Medzi týmito moslimami budú aj takí, čo uverili v Mohameda ešte pred jeho príchodom.

Veriaci budú mať v súdny deň biele tváre a na čele znamienko modlenia. Neveriaci budú mať čierne tváre a budú stáť spolu s diablami.

*Rozprávania o pekle
a o tom, kam ho v súdny deň
prinesú anjeli*

Zachoval Ibn Abbás, nech v ňom nájde Alah zaľúbenie:

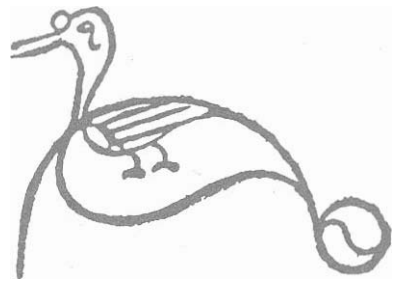
Peklo sa v súdny deň vynorí spod siedmej najspodnejšej zeme. Okolo neho bude sedemtisíc zástupov anjelov, ktorí sa budú podobal na džinov a ľudí. Títo anjeli budú držať peklo v zuboch a budú ho ťahať za sebou.

Peklo bude mať štyri nohy a každá noha bude široká a dlhá tisíckrát tisíce rokov. Bude mať tridsaťtisíckrát tisíc hláv a každá hlava bude mať tridsaťtisíc papulí. V každej papuli bude tridsaťtisíc zubov. Každý zub bude tridsaťtisíckrát väčší ako hora Uhud. ()*

Každá papuľa bude mať dva pysky, z ktorých každý bude veľký ako svet. Z každej papule bude

*ROZPRÁVANIE O TOM, AKO SA ĽUDIA
ZHROMAŽDIA V SÚDNY DEŇ A AKÝ
BUDÚ MAŤ VÝZOR*

(*) budú mať na čele bielu bodku od modlenia — *mostim sa pri modlitbe udiera čelom o zem. Mnohým ostanú po tom na čele viditeľné stopy.*
(*) rituálne umývanie — *mostim je povinný pred každou modlitbou sa rituálne umyť (očistiť). Toto očistenie býva podľa povahy znečistenia (teda hriechu) dvojaké: malé (vudú) a veľké, úplné (gusl).*

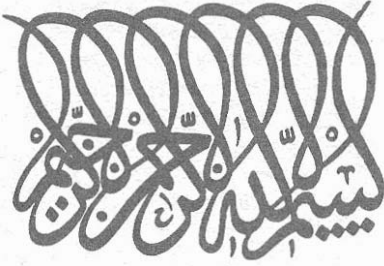

Ozdobná kačica. Arabská perokresba na papieri. 12. storočie.

*ROZPRÁVANIE O PEKLE A O TOM, KAM
HO V SÚDNY DEŇ PRINESÚ ANJELI*

(*) hora Uhud — *pri tejto hore sa r. 625 n. l. konala dramatická bitka medzi Mohamedom a jeho mekkskými nepriateľmi Kurajšovcami. Kurajšovi v bitke zvíťazili.*

Nápis „V mene Alaha milostivého, milosrdného!“ v jednom z variantov ozdobného štýlu sulus. Vytvoril ho turecký kaligraf Ahmad Karahisári. 16. storočie.

trčať dvetisíc železných reťazí. Každá reťaz bude mať tisíckrát tisíc krúžkov. A každú z týchto reťazí bude držať veľký zástup anjelov.

Rozpráva sa, že keď Alah pošle anjelov, aby mu priviedli pekle, pekle sa rozplače od strachu a ľútosť nad hriešnikmi. Veď v pekle čaká na odsúdených toľko hrôz, ktoré nepozná nikto iba sám Alah, on je vznešený.

A keď anjeli privlečú pekle pred Alaha, pokloní sa mu a začne ho velebiť. Potom sa odprace naľavo od trónu. Z pekla budú šľahať plamene a vychádzať dym, ktorý pokryje celé tvorstvo. Všetci, čo pozrú na pekle, budú sa naň dívať v nemom strachu a úžase. A splní sa to, čo povedal Alah, on je vznešený: V tú chvíľu ujde muž od brata, matky, otca, ženy i svojich synov. //80 : 34–36//

Alebo Alah, on je vznešený, povedal: V ten deň opustí každá dojka dieťa, ktoré dojčila a každá farchavá žena potratí svoj plod. //22 : 2//

Bude to deň, keď trúba po prvý raz zatrúbi, po druhý raz zatrúbi a po tretí raz zatrúbi. V tento deň nastane veľké zemetrasenie, hučanie a vreskot. Tváre jedných obelejú a tváre druhých sčernejú. V tento deň si nebude môcť otec stať na miesto svojho syna alebo vnuka.

Bude to deň, keď sa každý bude spytovať sám seba, čo urobil, deň veľkej udalosti, deň, keď sa zmení zem a zmenia sa aj nebesia.

Rozprávanie
o moste, ktorý bude viesť
ponad pekle

Nad peklom bude hladký a ľahký most, tenký ako ľudský vlas, ostrý ako šabľa a bude mať toľko ramien, že ich nikto nespočíta. Ramená sa budú podobáť na dlhé kopije. Na moste bude sedem

(*) Na prvej zastávke sa každý zodpovie... — nasleduje výpočet náboženských povinností moslima (faráid al-dín).

zastávok. Na každej zastávke budú smrteľníci skladať účty zo svojich hriechov.

Na prvej zastávke sa každý zodpovie, (*) či vždy úprimne veril v Alaha, či nezapochyboval alebo či nebol pokrytcom. Kto nebol úprimný, spadne z mosta do pekelných ohňov.

Na druhej zastávke sa každý zodpovie za to, či sa pravidelne modlil, na tretej, či dával povinnú almužnu, na štvrtej, či zachovával predpísaný pôst, na piatej, či si vykonal Veľkú i Malú púť, na šiestej, či sa pred modlitbou čiastočne alebo úplne umyl, a na siedmej, či si uctieval otca i matku, vážil rodinné zväzky a ochraňoval utláčaných.

A každý, kto bol spravodlivý a pravoverný, prejde po moste. Kto však nebol, ten padne do hlbín pekelných.

Vahb ibn Munabbih zachoval, že Posol boží, nech mu Alah žehná a dá mu spásu, bude stáť pri moste. Ak uvidí cezeň prechádzal moslima, začne kričať:

— Pane! Toto je môj ľud! Toto je môj brat!

Rozpráva sa, že ľudia budú prechádzať po moste v zástupoch, jeden za druhým. Most sa pritom bude triasť ako pierko v búrlivom vetre. A prejde, kto prejde, a zachráni sa, kto sa zachráni.

Prvá skupina ľudí prebehne cez most rýchlosťou blesku. Druhá skupina sa preženie ako víchor, tretia skupina preletí ako vták, štvrtá skupina prebehne ako závodný kôň, piata skupina ako rýchlonohý bežec a šiesta skupina sa bude ponáhľať. V siedmej skupine pôjdu po moste ľudia, ktorých schytí uprostred triaška a budú musieť zastať. Niektorí sa budú triasť celú noc, iní jeden mesiac, iní dva mesiace, ďalší rok a ďalší dva roky. A takto to bude, kým neprejdú po moste všetci ľudia.

Prechod cez most bude trvať dvadsaťpäťtisíc rokov, ale tento čas bude znamenať pre tých, čo vojdú do raja, iba štvrt dňa a pre tých, čo prídu do pekla, tiež len štvrt dňa. A bude to deň pamätný. Alah, on je vznešený, o ňom hovorí: V ten deň dostanú

Ukážka širokého, trochu ťažkopádneho písma nazvaného túmár, v ktorom sa vyhotovovali veľké korány (vysoké aj jeden meter). Egypt 14. storočie.

obyvatelia raja najkrajšie bydlisko a ujde sa im najľahodnejší odpočinok. //25 : 26//

Rozpráva sa, že na moste bude zavesený orol, ktorý bude mať dohora vystrčené pazúry. Ľuďom, ktorí budú prechádzať po moste, budú ohne obližovať hlavy a päty. Ohne budú vedľa nich, za nimi a pred nimi. Alah, on je vznešený o tom hovorí: Nenájde sa medzi vami nikto, kto sa k ohňu nepriblíži, lebo tak rozhodol váš Pán. Avšak my zachránime tých, čo boli bohabojní. A v ohni ponecháme na kolenách kľáčiacich utláčateľov. //19 : 72 : 73//

A mnohým, čo pôjdu po moste, oheň spáli vlasy, takže kým cezeň prejdú, sčernejú na uhol. Avšak iných Alah ochráni pred ohňom. Prejdú po moste tak poľahky, že keď budú na druhej strane, začnú sa spytovať:

– Kde je most?

A odpovie sa im:

– Práve ste cezeň prešli a nič sa vám nestalo, lebo Alah, on je vznešený, bol k vám milostivý.

Rozprávanie
o váhach spravodlivosti

Zachoval Ibn Abbás, nech nájde v ňom Alah zaľúbenie:

V súdny deň povstanú váhy. Ich misky budú veľké ako svet vo svojej dĺžke a šírke. Jedna z misiek bude napravo od božieho trónu a budú sa na ňu kľásť dobré skutky. Druhá z misiek bude naľavo od božieho trónu a budú sa na ňu kľásť zlé skutky. Na váhy príde rad v deň, ktorý bude trvať päťdesiat tisíc rokov. (*)

Rozpráva sa, že k váham privedú človeka, ktorý bude držať v ruke sedemdesiat sedem písem, ktoré budú také dlhé, kam až oči dovidia. Na týchto písmach budú zaznačené hriechy a zlé skutky toho

ROZPRÁVANIE O VÁHACH
SPRAVODLIVOSTI

(*) v deň, ktorý bude trvať päťdesiat tisíc rokov – voľne parafrázovaný koránový verš //70 : 4//.

človeka. Potom niekto podstrčí do ruky tomu človeku papierik, ktorý bude malý ako konček prsta. Na papieriku bude napísané: „Nieto boha okrem Alaha a Mohamed je Posol boží.“ Keď tento papierik príde na druhú miskú váh, preváži všetky hriechy toho človeka.

V koráne sa hovorí tiež toto: Ten, koho miska bude ťažká, to znamená, že jeho skutky zbožnosti a poslušnosti prevážia, bude sa tešiť z požehnaného života, to znamená z blaženého života v raji.

Alebo sa tu hovorí: Ten, koho miska bude ľahká, bude mať za bydlisko pekelnú priepasť. A či vieš, čo je pekelná priepasť? – To je oheň spaľujúci. //101 : 5–8//

Avšak vážil môže iba ten, kto sa do toho rozumie. Len Alah, on je vznešený, pozná opravdivú váhu ľudských skutkov. Sám o tom hovorí vo vznešenom koráne:

V súdny deň postavíme spravodlivé váhy, aby nikomu nebolo v ničom ukrivdené. A keby voľačo vážilo iba toľko ako jedno horčicové semiačko, aj to prinesieme. My si sami vystačíme v účtovaní. //21 : 48//

Rozprávania o pekelnom ohni

Zachovalo sa, že Gabriel raz prišiel za Prorokom a Prorok sa ho opýtal:

– Aký je pekelný oheň? Opíš mi ho!

I odvetil mu Gabriel:

– Keď Alah stvoril pekelný oheň, nechal ho horieť tisíc rokov, kým neočervenel. Potom ho nechal horieť ďalších tisíc rokov, kým nezbelel. Potom ho nechal horieť ešte tisíc rokov, kým nesčernel ako tmavá noc. Plamene pekelného ohňa nesvietia, avšak jeho žiara nikdy nevyhasne.

Nápis „V mene Alaha milostivého, milosrdného!“ v podobe posvätného utáka bociana. Turecko. 18. storočie.

ROZPRÁVANIE O PEKELNOM OHNI

(Odtiaľto až do konca prekladáme z knihy: Moritz Wolff, Muhammedanische Eschatologie (Kitáb ahvál al-kijáma), Leipzig 1872, str. 86–88; 90–92; 97–99; 113–115.)

(*) Mudžáhíd – jeden z najstarších a najvýznamnejších vykladačov koránu. Zomrel r. 722 n. l.

(*) baktrijská ľava (podľa Bactra, názvu starovekého mesta na území dnešného Afganistanu) – dvojhrbá, otužilá a silná ľava, ktorá úspešne dopravovala náklady aj v chladnejších krajinách. Po arabsky sa volala bucht alebo buchtí.

(*) v kamennom uhľí – v texte: v kamerňoch.

Mudžáhíd, (*) nech nájde v ňom Alah zaľúbenie, rozpráva toto:

V pekle sú hady, ktoré majú také hrubé šije ako baktrijské ľavy. (*) A sú tam škorpióny veľké ako mulice. Odsúdenci utekajú pred ohňom, avšak hady ich chytajú za pery a sťahujú z nich všetko, čo majú medzi hlavou a pätami. A tak odsúdencom neostáva nič iné iba vrátiť sa naspäť do ohňa.

Zachoval Abdalláh ibn Džábír od Posla božieho toto:

V pekle sú hady, ktoré majú hrubé šije ako ľavy. Hryzú tak mocne, že ich jed cítil štyridsať rokov. V pekle sú aj škorpióny veľké ako mulice. Aj tie hryzú tak mocne, že ich jed cítil štyridsať rokov.

V jednom podaní sa rozpráva, že Alah poslal Gabriela za Málikom, strážcom pekla. I nariadil mu, aby si vypýtal od Málíka trochu ohňa, na ktorom by si Adam na zemi mohol variť.

I opýtal sa Málík Gabriela:

– Koľko ohňa ti mám dať?

– Daj mi ho toľko, čo by bol ako datľa veľký!
– odvetil Gabriel.

– Ak by som ti mal vyhovieť a dať ti ho toľko, koľko chceš, – riekol Málík, – roztopilo by sa od jeho žiary všetkých sedem nebies a sedem zemi.

A Málík k tomu doložil:

– A nepadla by viac z neba ani kvapka vody a na zemi by nevyrástla ani bylka.

Tu zavolať Gabriel na Alaha:

– Pane! Koľko mám pýtať ohňa?

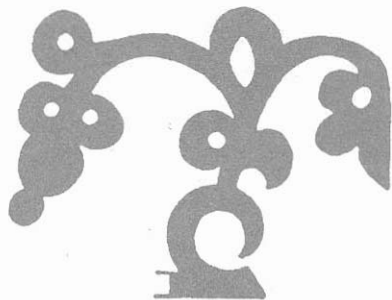
I odvetil mu Alah, on je vznešený:

– Pýtaj si ho toľko, čo by bol ako zrnko prachu! A vzal si ohňa za zrnko prachu a vyumýval ho sedemdesiatkrát v rajských vodách. Potom zišiel dolu na zem a položil ho na jeden vysokánsky vrch. V tú chvíľu sa vrch roztopil od veľkej žiary. Potom sa oheň vrátil naspäť do pekla, avšak stopy po jeho dyme ostali do dnešného dňa v kamennom uhľí (*) a v železe.

A pozemský oheň sa zrodil z dymu tohto ohnivého

zrnka. Predstavte si a zväžte túto vec, veriaci!
 Zachovalo sa, že Gabriel povedal Mohamedovi:
 – Hovorím ti pri Tom, ktorý Ťa poslal s pravdou!
 Žiara, ktorá vychádza z pekelných ohňov, je taká
 silná, že aj uhlík vo veľkosti špendlíkovej hlavičky,
 ak by ho niekto vybral z pekla a položil na zem,
 spálil by celé ľudstvo. A hovorím ti pri Tom, ktorý
 Ťa poslal s pravdou! Ak by sa zavesili šaty jedného
 z obyvateľov pekla medzi nebo a zem, pomrelo by
 človečenstvo od horúčosti i od odporného puchu,
 ktorý z týchto šiat vychádza. A hovorím ti pri Tom,
 ktorý Ťa poslal s pravdou! Ak by sa čo len jedno
 ohnivo z reťaze, ktorú spomína Alah vo svojej
 knihe, položilo na jednu z pozemských hôr, hora by
 sa roztopila a pekelná žiara by prenikla až do
 siedmej, najspodnejšej zeme. A napokon ti hovorím
 pri Tom, ktorý Ťa poslal s pravdou! Ak bude niekto,
 kto zhršil, trpieť pod pekelným ohňom na jednom
 mieste, zhorí každý, čo by bol kdekoľvek.
 Pálava z pekelných ohňov je úžasná a jej sila je
 nekonečná. Potravou pekelných ohňov je železo a ich
 nápojom je vriaca voda a hnis.

Ukážka výzdobného arabského písma na
 epitafe v cintoríne Sídí Arfa. al-Ramádíja.
 Tunisko. R. 1025.

Rozprávania
 o tých, čo budú odsúdení
 do pekla

Údelom božích nepriateľov bude oheň, v ktorom
 sčernejú ich tváre a ošedivejú ich oči. A zapečatia sa
 ich ústa.

Keď sa priblížia k bránam pekla, vyjdú im v ústre-
 ty pekelní anjeli s obručami a reťazami. Reťaze im
 vopchajú do úst a vytiahnu zo zadku. Ľavé ruky im
 priviažu za krk a pravé im vopchajú do srdca
 a vytiahnu vzadu medzi ramenami.

Hriešnici budú poviazaní tak, že na každú reťaz
 bude prikovaný jeden hriešnik a jeden diabol. Potom
 sa odsúdenci budú plazili tvármi po zemi a pekelní

ROZPRÁVANIE O TÝCH, ČO BUDÚ
ODSÚDENÍ DO PEKLA

(*) Fátima — dcéra Mohameda a jeho prvej ženy Chadídže. Mohamed ju vydal za svojho bratranca Alího, ktorému porodila niekoľko detí. Z nich sú najznámejší Hasan a Husajn.

Ukážka bohato zdobeného, žiaľ poškodeného písma vytesaného do náhrobného kameňa. Kvietkovaný kúfsky štýl. Kajraván. Tunisko. R. 1044.

anjeli ich budú biť železnými, zakrivenými pali-
cami.

Vždy, keď odsúdenci budú chcieť ujsť z pekla, vženú
ich anjeli znova dnu a budú na nich kričať:

— Okúste, aký je trest!

O tomto hovorí aj Alah, on je vznešený: A kedy-
koľvek budú odtiaľ pre veľké utrpenie chcieť
ujst, vženú ich nazad a povedia im: Ochut-
najte z ohňa pekelného, ktorý ste znevažova-
li! //22 : 22//

Dochovalo sa, že Fátima (*) sa raz opýtala Posla
božieho:

— Ako to bude s hriešnymi moslimami? Či aj tí
prídu do pekla?

— Áno, — odvetil Prorok. — Aj ich vženú anjeli do
pekelných ohňov. Tvár im však nesčernie, oči im
neošedivejú, ústa sa im nezapečatia, nebudú povia-
zaní spolu s diablami a sputaní obručami a reťa-
zami.

I opýtala sa Fátima ďalej:

— Posol boží, povedz mi, ako ich anjeli privedú?

— Privedú ich v troch zástupoch, — odvetil Prorok.

— V prvom zástupe budú zvrhlí starci, v druhom
zástupe budú hriešni mladíci a v treťom zástupe
budú cudzoložné ženy. Mužov budú vliecť za brady
a ženy budú ťahať za vlasy.

Moslimov so šedivými bradami, ktorí budú musieť
ísť do pekla, bude veľa. A každý z nich bude kričať:

— Ó, moja brada! Ó, moja úbohosť!

A veru aj mládencov, ktorí budú musieť ísť do
pekla, bude veľa. Každý z nich bude kričať:

— Škoda mojej mladosti! Škoda mojej krásnej
postavy!

Aj žien, ktoré budú anjeli ťahať za vlasy do pekla,
bude veľa. Každá z nich bude kričať:

— Uchráň ma pred zneuctením! Neodkrývaj moju
nahotu!

Takto budú všetci vykrikovať, kým ich nepredvedú
pred Málíka, strážcu pekla. Málík na nich pozrie
a opýta sa pekelných anjelov:

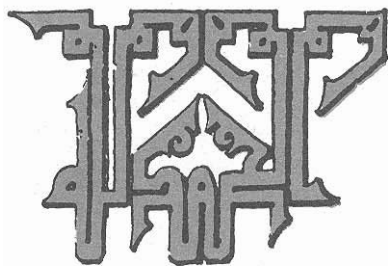
Nápis
na mihrábe (výklenok)
modlitebne Imám-i Khurd.
Sar-i Pul, Afganistan.
Koniec 12. storočia.

Vnútro keramickej misy s listrovou maľbou.
Irán. 12. storočie. Listrová maľba
— vynález irackých majstrov — bola
v islamských krajinách veľmi obľúbená.
Rozšírila sa aj do Európy a nachádzame ju
aj na starej juhotalianskej a španielskej
majolike. Mýtický vták uprostred misy
pyšne stúpa po kvetovanej bordúre.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ
الرَّحِيمِ أَمْرٌ عَلَيْكَ
إِلَهَ الْمُؤْمِنِينَ رَحِمٌ
مَلِكُ الْمُؤْمِنِينَ أَكْرَمُ
مَنْعَ اللَّهِ لِيَكُ الْعِلْمُ
مِنْ سَعْيِ بْنِ الْكَلْبِ
وَالْمَدْرُودِ مِنْ حَاكِ
بَيْتِ اللَّهِ الْعَظِيمِ
إِلَهَ الْآخِرِينَ وَأَعْرَبُ طَرِ
قِهَا أَعْرَبُ كَرِيمِ
حَفِظُوا تَرِكَا مَوْلَى أَمَلَا
الْمُؤْمِنِينَ سَلَامٌ وَسُورَةٌ

Arabský kúfsky nápis z r. 776–777, ktorý
dal vytesať abbásovský kalif al-Mahdí
v Hidžáze (západná Arábia).

Ukážka z ozdobného nápisu v marockom meste Taza. Kongregačná mešita. 13. storočie. V kúfskom štýle je tu napísané: Chvála Alahovi...

— Čo sú títo zač? A prečo ku mne prišli ako zatratenci? Ved' ich tváre nie sú čierne, oči nemajú šedivé a na krkoch im nevisia reťaze a obruče.

I odvetia pekelní anjeli:

— Máme rozkaz, aby sme ich v tomto stave a v tejto podobe priviedli.

Tu sa obráti Málík k zatratencom a opýta sa ich:

— Vy nešťastníci, čo ste zač?

— Sme moslimovia, z ľudu Mohamedovho, — povedia mu.

I prehovorí k nim Málík takto:

— A či ste nemali v koráne varovateľa pred hriechmi! Prečo ste teda hrešili proti Alahovi, on je mocný a vznešený.

Potom Málík priviedie hriešnikov k pekelnej priedpasti. Uzrú v nej ohne a pekelných anjelov a povedia:

— Málík! Dovoľ, aby sme zaplakali nad sebou samými!

I dovoľí im a oni vyplačú všetky slzy, až napokon začnú plakať krv.

Vtedy zavolá Málík:

— Aký krásny je váš plač! Keby ste boli bývali takto plakali na svete, bojac sa Alaha, neboli by vás schvátili ohne pekelné!

Rozprávanie
o pekelnom tvorovi, ktorý
sa volá Haríš

Abú Hurajra, (*) nech v ňom nájde Alah zalúbenie, zachoval od Proroka toto:

V súdny deň vyvedie Málík z pekla tvora, ktorý sa bude volať Haríš.

Haríš sa zrodí zo škorpiónov.

Jeho hlava bude trčať nad siedmym nebom a chvost bude mať spustený pod siedmu, najspodnejšiu zem. Tento tvor bude každý deň sedemdesiatkrát vyvolať:

ROZPRÁVANIE O PEKELNOM TVORovi
KTORÝ SA VOLÁ HARÍŠ

(*) Abú Hurajra — druh proroka Mohameda a starostlivý dohovávateľ jeho výrokov. Zomrel v Medíne r. 676 alebo 678.

— Kde sú tí, čo vyzývali k boju milostivého? Kde sú tí, čo proti nemu bojovali?

I opýta sa ho Gabriel:

— Koho hľadáš, Haríš?

— Žiadam si hriešnikov, — odpovie Haríš.

— Tých, čo zanedbávali povinnú modlitbu, tých, čo nedávali povinnú almužnu, tých, čo pili víno, tých, čo užerničili, a tých, čo viedli svetské reči v božích chrámoch. Daj mi ich, aby som ich prehltol a strovil.

Tu si všetkých takých zatratencov strčí do papule a vráti sa s nimi do pekla.

Rozprávania
o potrestaní pijanov

Ubajj ibn Kaab, (*) nech v ňom nájde Alah zaľúbenie, zachoval od Proroka toto:

Tých, čo pili víno, privedú v súdny deň s pohármi uviazanými okolo krku a s tamburínami v rukách. Takto ich ukrižujú na jeden z pekelných stromov. Pritom bude vyvolávač vyvolávať:

— Tento je syn toho a pochádza z toho miesta.

Z úst pijanov bude pritom vychádzať taký odporný vínny puch, že ľudia, ktorí budú okolo nich stáť a čakať na božie rozhodnutie, budú tým veľmi trpieť. Preto sa poslažujú Alahovi a poprosia ho, aby ich vzdialil z miesta zápachu.

Tí, čo pijú víno, všetci prídu do pekla. Hodia ich do ohňa, z ktorého budú vyvolávať tisíc rokov:

— Smädný som! Smädný som!

Potom začnú kričať na Málíka, strážcu pekla, ale ten im neodpovie osemdesiat rokov. Pot, čo sa z nich bude liať, bude smrdieť a budú ním na ľarchu sebe i svojim susedom. Preto začnú kričať:

— Pane! Zbav nás potu!

Ale Alah ich nevyslyší. Napokon ich schvátí pekelný oheň a zhoria na popol. Avšak Alah ich opäť stvorí

ROZPRÁVANIE O POTRESTANÍ
PIJANOV

(*) Ubajj ibn Kaab — jeden z najstarších dochováateľov koránového textu. Mohamedov súčasník.

Elegantný kúfsky typ arabského písma vytesaný do náhrobnej stély. Kajraván. Tunisko. R. 1006. Na obrázku je slovo Alah, po arabsky „alláh“, pričom medzi dve -l- je vložený trojnásobný dekoratívny oblúk s dvoma lístkami.

a budú musieť ísť znova do ohňa. V ohni budú horieť s poviazanými rukami. Potom ich pekelní anjeli hodia na tvár a budú ich vliecť po pekle s reľazami a obručami na hlave. Keď požiadajú dačo na pitie, prinesie sa im vriaca voda. Napijú sa z nej a voda im rozožerie vnútornosti. Keď požiadajú dačo na jedenie, prinesú sa im plody zo stromu Zakkúm. Najedia sa z nich a začne sa v nich variť všetko, čo majú v tele i v hlave. Z úst im bude šľahať oheň a spomedzi nôh im začnú vypadávať vnútornosti.

Každého z týchto hriešnikov potom vložia do truhlice zo žeravého uhlia, v ktorej strávi tisíc rokov. Tu sa mu — keďže tento trest bude dlhý a miesto v truhlici úzke — úplne zmení farba tváre a tela. Potom odsúdencov vsadia do ohnivého väzenia, v ktorom bude vriaca pálava. Z neho budú tisíc rokov vyvolávať: „Smädní sme!“ Nikto ich však nevyslyší. Vo väzení budú aj hady a škorpióny, veľké a mocné ako baktrijské ľavy. Budú zúrivo kopať hriešnikov. Hriešnikom sa napokon dá ohnivá koruna na hlavu, rozpálené železo na nohy, reťaze na krk a obruče na ruky.

V ďalších tisícich rokoch sa hriešnici vyvedú z ohnivého väzenia a privedú do údolia, ktoré sa volá Vajl.

Vajl je hlboké a dlhé prepادلisko, v ktorom sú krdle hadov a škorpiónov. Každý, kto pil víno, tu ostane tisíc rokov. Keď táto doba uplynie, začne kričať:

— Mohamed, pomôž!

A Mohamed začuje jeho volanie a obráti sa na Alaha. Povie mu:

— Pane! Počujem hlas jedného muža z môjho ľudu.

I odpovie mu Alah:

— To je hlas muža, ktorý pil na zemi víno. Bol to opilec a preto sa aj pri zmŕtvychvstaní zobudí opitý!

— Pane! — povie vtedy Mohamed. — Prihováram sa za neho. Vyved' ho z ohňov von! Prečo by mal v nich navždy ostať?

Rozprávania
o tom, kam prídu
spravodliví

Rozpráva sa, že na druhej strane mosta, ktorý vedie ponad peklo, sú priestranné záhrady s krásnymi stromami. Pod každým stromom sú dva pramene vody, ktorá vyteká z raja. Jeden prameň je na pravej strane a druhý na ľavej strane stromu.

Veriaci, ktorí vstanú zo svojich hrobov, pôjdu v slnečnej pálave na miesto posledného súdu a keď budú prechádzať cez pekelný most, budú ich zo všetkých strán oblizovať ohne. Veľmi vysmädnú, a preto sa budú ponáhľať k prameňom vody.

Keď sa napijú z jedného z prameňov, v tú chvíľu sa oslobodia od všetkej nenávisťi, falše a závidosti, ktorú prechovávali vo svojich srdciach. A keď sa im táto voda dostane do žalúdka, vyplaví sa z nich všetka nečistota, krv a moč, takže ich vnútro i vonkajšok ostanú čisté. A potom sa veriaci poberú k druhým prameňom a umyjú si v nich hlavu a celé telo. Vtedy ich tváre zasvietia ako mesiac v splne a ich telá voňajúce ako pižmo budú jemné ako mladé výhonky palmy.

Takto prídu k jednej z rajskejch brán, ktorá bude stvorená z červeného hyacintu. Tam zavolajú mocným hlasom.

I vyjdú im v ústrety hurisky a každá z nich objíme svojho druha so slovami:

— Ty si môj miláčik a mne sa páčiš. Vyplním všetky tvoje túžby. Len vojdi dnu!

A každý veriaci vojde do svojho rajskeho obydlia. Nájde v ňom sedemdesiat lôžok a na každom lôžku sedemdesiat vankúšov a na každom vankúši sedemdesiat rajskejch diev. (*) Každá z diev bude mať na sebe sedemdesiat nádherných tkanín, ktoré budú také jemné, že cez ne bude presvitieť aj drobné znamienko na lýtkach. Vlasy rajskejch diev budú

ROZPRÁVANIE O TOM, KAM PRÍDU
SPRAVODLIVÍ

(*) sedemdesiat rajskejch diev
— v origináli je použité slovo zavdža, čo
znamená „manželka“ alebo „družka“.

Samarkandský osemuholník. Výzdobný motív, ktorý sa používal v hlavnom poli stredoázijských ručne viazaných kobercov.

žiaril tak prenikavo, že ak by na zem hodili čo len jeden svoj vlas, zasvietil by všetkým ľuďom.

Prorok povedal, že v raji je biely šiator, ktorého obyvatelia nikdy nespia. Nesvieti do neho slnko, ale nie je v ňom ani tma, a preto nielo v ňom spánku, lebo spánok je brat smrti.

Rozpráva sa, že v raji je sedem múrov, ktoré obklopujú rajske záhrady. Prvý múr je zo striebra, druhý zo zlata a striebra, tretí zo zlata, štvrtý z malých perál, piaty z veľkých perál, šiesty z chryzolitu a siedmy zo žiariaceho svetla. Medzi dvoma susednými múrmi je vzdialenosť päťsto rokov.

Rozpráva sa, že obyvatelia raja budú hladkej tváre s načierno namaľovaným obočím. Muži budú mať olivovo zelené fúzy, lebo táto farba najlepšie pristane tým, čo majú vyholené brady. Ženy nebudú mať fúzy a tým sa odlišia od mužov.

V jednom podaní sa zachovalo, že obyvatelia raja budú mať sedemdesiat šiat. Každé šaty pozmenia sedemdesiatkrát za hodinu svoju farbu. Muži sa budú môcť voľne pozerať na tváre žien, na ich prsia a nohy. Práve tak budú môcť urobiť i ženy.

Obyvatelia raja nebudú plúť a nebudú smrkať. Budú mať vlasy iba na hlave, na obočí a na očných viečkach. Nikde inde nezarastú, ani pod pazuchami a ani na ohanbí.

Krása a pôvab rajskej obyvateľov sa budú každým dňom zdokonaľovať, tak ako ľuďom na zemi bude každým dňom pribúdať vek.

Každý veriaci bude v raji jesť a piť za sto chlapov a bude sa tešiť mužskej sile sto chlapov. A vždy keď sa znova priblíži k svojej družke, (*) spozná v nej čistú pannu. Každým dňom v nej spozná čistú pannu stokrát a pritom sa mu jeho družka nikdy nezunuje a ani on sa nezunuje jej.

Ibn Abbás, nech v ňom nájde Alah zaľúbenie, zachoval toto:

Keď sa veriaci naje v raji do sýtosti ovocia, zatúži po inom jedle. I rozkáže Alah, on je vznešený:

— Pripravte mu druhé jedlo!

A vtedy sa objaví sedemdesiatisíc služobníc a prinesie sedemdesiatisíc stolov z perál a hyacintu. Na každom stole bude zlatá misa, ako povedal Alah, on je vznešený:

Budete si podávať zlaté misy a poháre, v ktorých bude všetko, po čom zatúži vaša duša a čo ulahodí vášmu oku. A v tomto zotrívate celú večnosť. //43 : 71//

Na každej mise bude sedemdesiatisíc druhov jedál, ku ktorým sa nepriblížil oheň, ktoré nepripravil kuchár a ktoré sa nevarili v nijakom medenom alebo jemu podobnom hrnci. Stačilo, že Alah, on je vznešený, povedal — staň sa! — a zrodilo sa jedlo bez námahy a ťažkostí.

Boží priatelia si budú podávať misy a brať si z nich, koľko sa im zachce, a to isté urobia aj ich družky. Keď sa najedia do sýtosti, priletia k nim vtáci a sadnú si na tečúcu vodu. A potom sa objavia rajskí vtáci, ktorí budú poletovať nad hlavami veriacich, a každý z nich zaštebotá:

— Priatelia boží! Som taký a taký vták, napil som sa z rajských prameňov Salsabíl () a Káfúr (*) vody a dobre som sa napásoľ v rajských záhradách.*

I zachce sa veriacim ochutnať mäso vtákov a Alah rozkáže, aby im ich pripravili k jedlu tak, ako si sami rozkážu. Keď veriaci budú chcieť, aby im vtákov upražili, stane sa po ich vôli a oni sa do chuti najedia. A vždy, keď si budú z vtáčieho mäsa chcieť znova zjesť, zistia, že z misy vôbec neubudlo. A tak je to aj s koránom. Môžu si z neho ľudia brať a učiť sa, koľko chcú, nič z neho neubudne.

*Prorok, nech mu Alah žehná a dá mu spásu, povedal: — Obyvatelia raja budú jesť s veľkou chuťou. Jedlo a pitie sa v nich premení na lahodnú vôňu pižma. Veru, pravdu povedal
Posol boží, lebo on je
skutočným priateľom
Alaha!*

Ukážka veľmi zriedkavého „dekadentného“ ozdobného typu arabského písma. Horné polovice niektorých písmen sú znázornené ako ľudské postavy v pohybe. Prítom sa hojne využívajú aj zvieracie motívy: draky, hady, vtáky, zajace. Táto kaligrafická výzdoba sa zachovala na tzv. Wadeovom bronzovom pohári, ktorý pravdepodobne pochádza z východného Iránu a vyhotovil ho neznámy majster okolo r. 1200. Podobne je vyzdobené aj povestné bronzové vedro z r. 1163 z Herátu.

() Salsabíl — názov rajského prameňa.

(*) Káfúr — znamená po arabsky „gáfor“. Ako pomenovanie rajského prameňa sa toto slovo vyskytuje len v texte, z ktorého prekladáme.

EDIČNÁ
POZNÁMKA

Náš preklad islamských mýtov a legiend sme pripravili z viacerých knižných vydání a rukopisov. ROZPRÁVANIA O STVORENÍ A PRVÝCH EUĎOCH, ROZPRÁVANIA O PROROKOCH, OBROCH A NÁSILNÍKOCH a ROZPRÁVANIA O KRÁĽOCH sme z väčšej časti preložili podľa Eisenbergovej edície Kisáiho knihy Kisas al-anbijá (Rozprávania o prorokoch). Táto edícia vyšla v dieloch zväzkoch v holandskom nakladateľstve F. I. Brill v Leidene r. 1922–23 pod týmto názvom Vita Prophetarum auctore Muhammed ben Abdalláh al-Kisá'i ex codicibus, qui in Monaco, Bonna, Lugd. Batav., Lipsia et Gothana asservantur edidit Dr. Isaac Eisenberg. Niektoré rozprávania z legendárnych životopisov Dávida a Šalamúna, ktoré sa v spomínanej Eisenbergovej edícii nenachádzajú (upozorňujeme na ne v poznámkach), sme preložili z rukopisu: Kisáí, Kisas al-anbijá (Rozprávania o prorokoch) z Egyptskej národnej knižnice v Káhire, Dár al-kutub č. 3466. Tento rukopis nie je datovaný, ale pochádza asi z polovice 17. storočia.

ROZPRÁVANIA O KONCI SVETA sme preložili z rukopisu: Kisáí, Kitáb adžáib al-malakút (Kniha pozoruhodností tohto sveta a večnosti), ktorý patril k fondu bývalej Kráľovskej knižnice v Berlíne a je uvedený v katalógu Wilhelma Ahlwardta (Verzeichnis der arabischen Handschriften der Kgl. Bibliothek zu Berlin, zv. I–X, Berlín 1887–1899) pod číslom 6160. Tento rukopis bol napísaný r. 1785. Niekoľko záverečných kapitoliek z ROZPRÁVANÍ O KONCI SVETA (upozorňujeme na ne v poznámkach) sme preložili z anonymného dielka Kitáb ahvál al-kijáma (Kniha o posmrtných stavoch človeka), ktoré pod názvom Muhammedanische Eschatologie vydal Moritz Wolff v Lipsku r. 1872.

Okrem toho sme pri prekladaní nejasných alebo poškodených miest použili ešte tieto rukopisy Kisáiho diel: rukopis Kisas al-anbijá (Rozprávania o prorokoch) Egyptskej národnej

knižnice v Káhire, Dár al-kutub 2702, napísaný r. 1575; rukopis Kisas al-anbijá (Rozprávania o prorokoch) Egyptskej národnej knižnice v Káhire, Tajmúrjá 854 z roku 1563; rukopis Kitáb adžáib al-malakút (Kniha pozoruhodností tohto sveta a večnosti), ktorý je vo vlastníctve Univerzitnej knižnice v Leidene (hod číslom 2042, napísaný r. 1470).

Hoci arabská legendárna literatúra o prorokoch, stvorení a konci sveta, bola známa už koncom minulého storočia všetkým významným arabistom a islamistom ako dôležitý pramenný materiál – najmä v spojitosti s vypracovaním početných hesiel pre Encyklopédiu islamu – nejstovuje doposiaľ ani moderná edícia Kisáiho kníh a ani preklad jeho diela do európskeho jazyka. Text Kisáiho knihy Kisas al-anbijá (Rozprávania o prorokoch), ktorý vydal pod názvom Vita Prophetarum Isaac Eisenberg, je bez kritického aparátu, vysvetľovacích poznámok a komentára (pozri našu kritiku tejto edície v článku Kisá'is Werk Kitáb qisas al-anbiyá, Zborník FFUK: Graecolatina et orientalia II, Bratislava 1970, str. 211–217). Z tohto dôvodu bolo prekladanie Kisáiho kníh dosť zložitú. Pri preklade nejasných miest sme sa usilovali porovnávať Kisáiho text s viacerými dielami arabskej literatúry, ktoré sú žánrovo a obsahovo aspoň čiastočne príbuzné s Kisáiho zbierkami. Tam, kde sa to dalo, sme sa opierali aj o odbornú islamistickú literatúru všeobecného i špeciálneho charakteru. Skúmanie arabskej ľudovej náboženskej literatúry je však zatiaľ len v začiatkoch a doposiaľ nejstovuje nijaká súhrnná práca, v ktorej by sa objasnili ľudové náboženské predstavy, ich vývin a vplyv na vyššie formy islamského myslenia. Vzhľadom na to bol náročný najmä preklad niektorých typicky ľudových podaní kozmologického a eschatologického charakteru.

Pri hľadaní správnej interpretácie textu, písaní úvodnej štúdie i zostavovaní poznámkového aparátu nám boli taktiež nápomocné naše staršie štúdie o Kisáim a jeho zbierkach.

Preložené legendárne rozprávania sme rozčlenili do štyroch tematických skupín, pričom sme všade zachovali také poradie rozprávání, ktoré má aj arabská predloha (teda predovšetkým Eisenbergova edícia a berlínsky rukopis Kisátho diela Kitáb adžáb al-malakút). Ku každej skupine sme napísali krátky úvodný text.

Celé Kisátho dielo je asi štyrikrát väčšie ako náš výber. Obsahuje životy všetkých islamských prorokov, ktorí sa spomínajú v koráne, rozprávania o ďalších viac-menej folklórnych postavách i veľa podrobností o stvorení a konci sveta. Niektoré podania, správy, opisy i rozprávania a príbehy sa v arabských predlohách neraz s malými zmenami opakujú. Vo výbere sme prihliadali aj na to a tieto miesta sme zámerne vypúšťali. V Kisátho zbierkach sa často čítuje korán. Citáty z koránu sú v preklade vyznačené iným typom písma, pričom na konci odčitovanej časti je v zátvorke uvedený číslo koránovej kapitoly a číslo citovaného verša.

POZNÁMKA K VÝZDOBE KNIHY

Na výzdobu tejto knihy sme použili ukážky arabskej kaligrafie, ktorá zaujíma významné miesto v umení orientálnych národov. Arabské písmo sa vyvinulo zo semitskej abecedy, začínajú sa ním len spolkhlásky a tri dlhé samohlásky. Zdá sa, že od začiatku jestvovalo niekoľko typov arabského písma. Tzv. kúfske písmo (podľa mesta Kúfa v Iraku), z ktorého je väčšina našich ukážok, sa používalo na písanie reprezentatívnych koránov na papyrus, na epitafoch, pri výzdobe architektonických pamiatok, na rezbách do dreva, pri výzdobe kovových a sklenených predmetov, na textíliách, koberecoch a keramike.

Kúfske písmo má hranaté a kvadrátové tvary a bolo veľmi vhodné na umelecké stvárnenie. Jeho najstaršia podoba bola dosť jednoduchá, no čoskoro začali kaligrafi ozdobovať vertikálne řady písmen, zakončovali ich drobnými lístkami, palmetami, pukmi, kvetmi, obýbali ich ako stebľá rastlín a zapletali jednotlivé písmená do seba. Takmer z desaťročia na desaťročie sa kúfske písmo premenilo na nádhernú dekoráciu. V 10. a v 11.

storočí najdeme umelecky pôsobivé kúfske nápisy už vo všetkých islamských krajinách, rovnako v Indii, v Strednej Ázii, v Afganistane, v Iráne, ako v Maroku, Španielsku alebo na ostrove Zamzibar.

Naše ukážky kúfskeho písma, predovšetkým jednotlivých písmen, sme prevzali z značnej miere Pochádzajú zväčša z 10. a z 11. storočia.

Dešifroval ich francúzsky orientalista B. Roy.

Popri kúfskom písme, ktoré sa používalo takmer výlučne v epigrafike, jestvovalo v arabských krajinách aj kurzívne písmo, tzv. naschí.

Rozšírilo sa najmä vtedy, keď Arabi začali používať papier a sami ho vyrábali. Prvý známy učiteľ arabskej kurzívy bol bagdadský vezír Ibn Mukla, ktorý zomrel roku 940. Príspuje sa mu

vytvorenie šiestich typov kurzívy, z ktorých sú najdôležitejšie naschí, sulus a rika'. V našej publikácii uoádzame niekoľko ukážok typov naschí a sulus a ďalších štýlov, ktoré pozdvihli na najvyššiu úroveň osmanskí Turci v 16. a v 17. storočí.

Čarovní ornamentiku arabského písma sa učilovali napodobniť aj európski umelci. Korunovačie rucho nemeckých cisárov malo arabský nápis a parapety v mnohých gotických katedrálach boli ozdobené arabskými slovami. Vplyvy arabskej kaligrafie sa prejavili najviac v Španielsku, kde moslimskí umelci pracovali pre kresťanských feudálov.

Ukážky arabskej kaligrafie a ostatný výzdobný materiál sme prevzali z týchto publikácií: BENNETT, Ian: Oriental Carpets and Rugs. London 1972.

GROHMANN, Adolf: Arabische Paläographie. 2 zväzky. Wien 1967 a 1971. LEWIS, Bernard: The World of Islam. London 1976.

MARÇAIS, Georges: L'Architecture Musulmane d'Occident. Paris 1954.

MIQUEL, André: L'Islam et sa civilisation. Paris 1968.

ROY, Bernard a Poinssot Paule: Inscriptions Arabes de Kairouan. Fasc. I. a fasc. II. Paris 1950 a 1958.

SCAVIZZI, Giuseppe: Maioliche dell'Islam e del Medioevo occidentale. Milano 1966.

SCHIMMEL, Annemarie: Islamic Calligraphy. Leiden 1970.

NAJDÔLEŽITEJŠIA POUŽITÁ
LITERATÚRAVYDANIA ARABSKÝCH TEXTOV
A PREKLADY

ABÚ RIFÁ'Ā AL-FĀRISÍ: *Kitáb bad' al-chalq wa-qisas al-anbiyá'*. Arabský text vydal Raif Georges Khoury. Wiesbaden 1978.

ASAD IBN MÚSÁ: *Kitáb az-zuhd*. Arabský text vydal a úvodnú štúdiu napísal Raif Georges Khoury. Wiesbaden 1976.

BAJDÁVÍ: Beidhawii commentarius in Coranum. Vydal H. L. Fleischer. 2 zväzky. Lipsko 1846–1848.

DIMAŠKÍ: *Cosmographie de Chems-ed-din ed-Dimichqui... arabský text vydal M. A. F. Mehren. Lipsko 1923 (reprint).*

GAZÁLÍ: Ad-dourra al-Fákhira. La perle précieuse de Ghazálí. *Traité d'eschatologie musulmane. Z viacerých arabských rukopisov vydal a preložil Lucien Gautier. Reprint: Lipsko 1925.*

GAZÁLÍ: Ihjá' 'ulúm al-dín. *Káhira 1334 l. h. (letopočtu hedžry).*

HĀJĪ KHALFA: *Lexicon bibliographicum et encyclopaedicum. Vydal Gustav Flügel. 7 zväzkov. Lipsko–Londýn 1835–1858.*

IBN 'ABD RABBIHI: Al-'Ikd al-faríd. 7 zväzkov. *Káhira 1948–1956. 2. vydanie.*

IBN AL-DŽAUZÍ: Ibn al-Jawzi's *Kitáb al-qussás wa'l-mudhakkirín. Vydal a preložil do angličtiny s kritickým komentárom Merlin L. Swartz. Dar el-Machreq Éditeurs, Bejrut 1971.*

IBN CHALDÚN: *The Muqaddimah. An Introduction to History. Preložil z arabčiny Franz Rosenthal. 3 zväzky. 2. vydanie. Londýn 1967.*

IBN HIŠÁM: al-Síra al-nabavíja. 2 zväzky. 2. vydanie. *Káhira 1955.*

IBN AL-NADÍM: *Kitáb al-Fihrist. Káhira bez udania dátumu (prellač Flügelovej edície). K tomu preklad do angličtiny:*

BAYARD DODGE, *The Fihrist of*

al-Nadím. 2 zväzky. Columbia University Press 1970.

JAAKÚBÍ: *Taaríh. Vydal M. Th. Houtsma. 2 zväzky. Leiden 1969 (reprint).*

KAZVÍNÍ: Zakarija ben Muhammed ben Mahmud el-Cazwini's *Kosmographie. 1 zväzok. Die Wunder der Schöpfung (Kitáb 'adžáib al-machlúkát). Vydal Ferdinand Wüstenfeld. Göttingen 1849.*

KAZVÍNÍ: Zakarija ben Muhammed ben Mahmud El-Kazwini's *Kosmographie. Die Wunder der Schöpfung. 1. diel. Z arabčiny do nemčiny preložil dr. Hermann Ethé. Lipsko 1868.*

KISÁ'Í: *Kitáb 'adžáib al-malakút. Rukopisy: Berl. 6160; Leiden' 2042.*

KISÁ'Í: *Kitáb kisas al-anbiyá'. Rukopisy: Káhira, Dár al-Kutub 2702; Káhira, Dár al-Kutub 3466; Káhira, Tajmúríja 854.*

KISÁ'Í: *Vita Prophetarum auctore Muhammed ben 'Abdalláh al-Kisa'i ex codicibus, qui in Monaco, Bonna, Lund. Batav., Lipsia et Gothana asservantur edidit Dr. Isaac Eisenberg. 2 zväzky. Leiden 1922–23.*

KORÁN: *Corani textus arabicus. 3. vydanie. Vydal Gustav Flügel. Lipsko 1858.*

KORÁN: *Korán. Z arabského originálu preložil Ivan Hrbek. Praha 1972.*

KORÁN: *Koran. Z arabčiny do ruštiny preložil a komentár napísal I. J. Kračkovskij. Moskva 1963.*

KORÁN: *Konkordancie, ktoré zostavil Muhammad Fuád 'Abd al-Bákí. 7 zväzkov. Káhira 1378 h.*

LESZYNSKY, Rudolf: *Muhammedanische Traditionen über das jüngste Gericht. Vydanie a preklad do nemčiny zbierky eschatologických tradícií pripísaných Asadovi ibn Músovi. Heidelberg 1909.*

MACDONALD, John: *Islamic Eschatology I–VI. V: Islamic Studies (Pakistan), zv. 3, 4, 5. Vydanie a anglický preklad zbierky eschatologických podaní pripísaných Abú*

al-Lajsovi al-Samarkandímu.

MAKDISÍ: *Mutahhar ibn Táhir:* Kitáb al-bad' wa al-taaríh. *Vydal Clément Huart, 6. zväzok. Paríž 1899–1919. Reprint: Bagdad, Maktabat al-Musanna 1962. Z toho preklad do francúzštiny: Le livre de la Création et de l'Histoire. Preložil Clément Huart. 1. zväzok: 1899. 2. zväzok: 1901. Paríž, Ernest Leroux, Éditeur.*

MASÚDÍ: *Murúdz al-zahab. 2 zväzky. 4. vydanie. Káhira 1964.*

MÁVARDÍ: *A'lám al-nubúva. Káhira 1330 l. h. Miškát al-masábih. Anglický preklad s komentárom od Jamesa Robsona. 4 zväzky. Lahore (Pakistan) 1963–65.*

SACHÁVÍ: *I'lán bi al-tavbích li man zamma ahl al-taaríh. Bagdad, Maktabat al-musanna 1963.*

TABARÍ: *Taaríh. 10 zväzok. Káhira, Dár al-Maarif 1960–69.*

TAALABÍ, *Abú Ishák al-Nisábúri:* *Aráis al-madžális. Káhira, Ísá Bábí al-Halabí bez udania dátumu. (pretlač bulackého vydania z r. 1296 h.).*

WOLFF, Moritz: *Muhammedanische Eschatologie (Kitáb ahvál al-kijáma). Vydanie a preklad do nemčiny arabského eschatologického diela. Lipsko 1872.*

VŠEOBECNÉ DIELA,

LITERÁRNOVEDNÉ A ISLAMISTICKÉ ŠTÚDIE

ABBOTT, Nabia: *Studies in Arabic Literary Papyri II. Chicago 1967.*

AHLWARDT, Wilhelm: *Verzeichnis der arabischen Handschriften der Königlichen Bibliothek zu Berlin. 10 zväzok. Berlín 1887–1899.*

ANDRAE, Tor: *Die Person Muhammeds in Lehre und Glauben seiner Gemeinde. Stockholm 1918.*

BELJAJEV, E. A.: *Araby, islam i arabskij chalífat v raneje sredneekovje. Moskva 1965.*

BARTOLD, V. V.: *Raboty po istorii islama i arabskogo chalífata.*

Sočinenija. 6. zväzok. Moskva 1966.

BROCKELMANN, Carl: *Geschichte der arabischen Literatur. 2 základné zväzky a 3 suplementy. Leiden 1937–1949.*

Catalogus codicum orientalium bibliothecae academiae Lugduno-Batavae. Vydalí R. Dozy, P. de Jong, M. J. de Goeje a M. Th. Houtsma. 6 zväzok. Leiden 1851–1877.

EICHLER, Paul, Arno: *Die Dschinn, Teufel und Engel im Koran. Lipsko 1928.*

Encyclopaedia of Islam. 4 zväzky. Leiden–Londýn 1960 a nasl.

Enzyklopädie des Islam. 4 zväzky a dodatok. 1. vydanie. Leiden–Lipsko 1913–1938.

GÄTJE, Helmut: *Koran und Koranexegese. Artemis Verlag, Zürich 1971.*

GEIGER, Abraham: *Judaism and Islam. New York 1970.*

GOLDZIJER, Ignaz: *Muhammedanische Studien 2 zväzky. Halle a. S. 1889–1890.*

GOLDZIJER, Ignaz: *Die Richtungen der islamischen Koranauslegung. Leiden 1952 (reprint).*

GRÜNBAUM, Max: *Neue Beiträge zur semitischen Sagenkunde. Leiden 1893.*

HARTMANN, Richard: *Eine islamische Apokalypse aus der Kreuzzugszeit. Berlín 1924.*

HOROVITZ, Jozef: *Koranische Untersuchungen. Berlín 1926.*

HOROVITZ, Jozef: *Das koranische Paradies. Jerusalem 1923.*

KHOURY, R. G.: *Wahb ibn Munabbih, 1. časť: Der Heidelberger Papyrus PSR Heid Arab 23. Wiesbaden 1972.*

KLIMOVÍČ, L. I.: *Islam. Moskva 1965.*

KRAČKOVSKIJ, I. J.: *Izbrannyye sočinenija. 2., 4., 6. zväzok. Moskva 1956–1960.*

KRYMSKIJ, A. E.: *Istorija novoj arabskoj literatury. Moskva 1971.*

LIDZBARSKI, Mark: *De Prophetis, quae dicuntur legendis arabicis. Lipsko 1893.*

MASSIGNON, Louis: *Essai sur les origines du lexique technique de la mystique musulmane. Paris 1922.*

MEZ, Adam: *Die Renaissance des Islams. Hildesheim 1968 (reprint).*

MIQUEL, André: *La géographie humaine*

du monde musulmane jusqu'au milieu du 11e siècle. *Paríž-Hág 1967.*

NAGEL, *Tilman*: Die Qisas al-anbiyá. *Ein Beitrag zur arabischen Literaturgeschichte. Bonn 1967.*

NÖLDEKE, *Theodor*: Geschichte des Qoráns. *Druhé vydanie, ktoré prepracovali F. Schwally, G. Bergsträsser a O. Pretzl. 3 zväzky. Lipsko 1909, 1919, 1938.*

PARET, *Rudi*: Muhammed und der Koran. *Stuttgart 1957.*

PARET, *Rudi*: Die legendäre Magházi-Literatur, *Tübingen 1930.*

PAULINY, *Ján*: Einige Bemerkungen zu den Werken Qisas al-anbiyá in der arabischen Literatur. *V: Zborník FFUK, Graecolatina et orientalia I. Bratislava 1969. S. 111–123.*

PAULINY, *Ján*: Kisá'ís Werk Kitáb qisas al-anbiyá. *V: Zborník FFUK, Graecolatina et orientalia II. Bratislava 1970. S. 191–282.*

PAULINY, *Ján*: Literarischer Charakter des Werkes Kisá'ís Kitáb qisas al-anbiyá. *V: Zborník FFUK, Graecolatina et orientalia III. Bratislava 1971. S. 107–124.*

PAULINY, *Ján*: Zur Rolle der Qussás bei der Entstehung und Überlieferung der populären Prophetenlegenden. *In: Asian and African Studies X, Bratislava, Veda 1974. S. 125–141.*

PAULINY, *Ján*: Kisá'í und sein Werk Kitáb 'adžáib al-malakút. *Untersuchungen zur arabischen religiösen Volksliteratur. 1. část:*

Zborník FFUK, Graecolatina et orientalia VI. Bratislava 1974. S. 157–189. 2. část: Zborník FFUK, Graecolatina et orientalia VII–VIII. Bratislava 1978. S. 217–250.

PEDERSEN, *Johannes*: The Islamic Preacher, wá'iz, muzakkir, qáss. *V: Ignace Goldziher Memorial Volume I. Budapešť 1948.*

PELLAT, *Charles*: Le milieu basrien et la formation de Gáhiz. *Paríž 1953.*

SEZGIN, *Fuat*: Geschichte des arabischen Schriftturns. *1. zväzok. Leiden 1967.*

TRITTON, *A. S.*: Muslim Theology. *Londýn 1947.*

VLOTEN, *G., van*: Recherches sur la Domination arabe, le Chiisme et les Croyances messianiques sous le Khalifat des Omeyyades. *Amsterdam 1894.*

WAXMAN, *Meyer*: A History of Jewish Literature. *1. zväzok. New York 1938.*

WENSINCK, *A. J. a KRAMERS, J. H.* (*vydavatelja*): Handwörterbuch des Islam. *Leiden 1941.*

WENSINCK, *A. J.*: A Handbook of Early Muhammadan Tradition. *Leiden 1971 (reprint).*

WENSINCK, *A. J.*: The Muslim Creed. *Cambridge University Press 1932.*

WOLFENSOHN, *I.*: Ka' b al-Ahbár und seine Stellung im Hadít und in der islamischen Legendenliteratur. *Frankfurt a. M. 1933.*

Ozdobné písmená „lám“
a „alif“ na bohato
vyzdobenom epitafe
v Kajraváne. *Tunisko. R.*
1242.

Ján
Pauliny

(7) *Ako vznikli
Kisáiho zbierky arabských
legendárnych rozprávaní*

(16) ROZPRÁVANIA
O STVORENÍ A PRVÝCH ĽUĎOCH

(19) <i>Rozprávanie o tabuli a pere</i>	(37) <i>Stvorenie Adama tak, ako to podávajú
viacerí rozprávači</i>
(19) <i>Rozprávanie o stvorení vody</i>	(38) <i>Rozprávanie o tom, ako vošla duša do
Adamovho tela</i>
(20) <i>Rozprávanie o stvorení trónu, stolca
a vetrov</i>	(39) <i>Rozprávanie o tom, ako sa anjeli
klaňali Adamovi a čo urobil Iblís, nech
ho preklaje Alah</i>
(21) <i>Rozprávanie o nosičoch trónu</i>	(41) <i>Rozprávanie o tom, ako Alah vnukol
Adamovi slová</i>
(22) <i>Rozprávanie o stvorení zemi, hôr
a morí</i>	(42) <i>Rozprávanie o stvorení Evy</i>
(25) <i>Rozprávanie o tých, ktorí podopierali
zem</i>	(43) <i>Adam a Eva vstupujú do raja</i>
(26) <i>Rozprávanie o stvorení rozumu</i>	(45) <i>Rozprávanie o zhrešení Adama a Evy</i>
(27) <i>Rozprávanie o stvorení nebies
a anjelov</i>	(50) <i>Rozprávanie o tom, ako Alah poslal
Adama a Evu na zem</i>
(29) <i>Rozprávanie o výzore Gabriela,
Isráfíla, Mícháíla a anjela smrti</i>	(52) <i>Rozprávanie o príchode Adama a Evy
do vznešenej Mekky</i>
(30) <i>Rozprávanie o stvorení slnka
a mesiaca</i>	(54) <i>Rozprávanie o deťoch Adama a Evy</i>
(31) <i>Rozprávanie o stvorení raja</i>	(56) <i>Rozprávanie o prorockom poslaní
Adama.</i>
(33) <i>Rozprávanie o pekle</i>	(58) <i>Rozprávanie o Ábelovi a Kainovi</i>
(34) <i>Rozprávanie o stvorení džánov
a džínov a o tom, čo robili najsamprvo</i>	(59) <i>Rozprávanie o smrti
Adama a Evy</i>
(36) <i>O tom, čo sa stalo pred stvorením
Adama</i>	

(62) ROZPRÁVANIA
O PROROKOCH, OBROCH A NÁSILNÍKOCH

- (63) *Rozprávanie o obrovi Kúšovi a jeho deťoch, nech ich preklaje Alah*
- (66) *Rozprávanie o Nimrúдови, nech ho preklaje Alah*
- (70) *Rozprávanie o narodení Abraháma, nech na ňom spočinie pokoj Alahov*
- (73) *Prorocké poslanie Abraháma*
- (77) *Putovanie Abraháma do krajiny al-Haram a narodenie Izmaela,*

- praotca Arabov*
- (80) *Rozprávanie o Izákovi a smrti Abraháma*
- (83) *Rozprávanie o Ezauovi a Jakubovi*
- (86) *Rozprávanie o Jozefovi, nech na ňom spočinie pokoj Alahov*
- (97) *Rozprávanie o ceste Jozefových bratov do Egypta*
- (105) *Rozprávanie o smrti Jakuba a Jozefa*

(108) ROZPRÁVANIA
O KRÁĽOCH

- (109) *Rozprávanie o Samuelovi, Šaulovi a Goliášovi*
- (112) *Rozprávanie o zápase Dávida s Goliášom*
- (114) *Rozprávanie o nepriateľstve Šaula voči Dávidovi*
- (116) *Rozprávanie o prorockom poslaní Dávida*
- (118) *Rozprávanie o vtákovi pokušenia*
- (120) *Rozprávanie o Absolónovi, synovi Dávidovom*
- (122) *Rozprávanie o reľazi, pomocou ktorej Dávid súdil*
- (124) *Rozprávanie o narodení Šalamúna, nech na ňom spočinie pokoj Alahov*
- (126) *Rozprávanie o tom, ako Dávid a Šalamún súdili*

- (127) *Šalamún, nástupca Dávidov'*
- (129) *Rozprávanie o tých, ktorí zneuctili sobotňazší deň*
- (131) *Rozprávanie o smrti Dávidovej, nech na ňom spočinie pokoj Alahov*
- (132) *Rozprávanie o Šalamúnovi*
- (133) *Rozprávanie o zhromaždení vtákov pred Šalamúnom*
- (134) *Rozprávanie o prsteni následníctva*
- (135) *Rozprávanie o Šalamúnovom vojsku a o džínoch, máridoch a diabloch*
- (138) *Rozprávanie o postavení Svätého chrámu i o máridovi, ktorý sa volal Sachr*
- (141) *Rozprávanie o Šalamúnovi, mraucoch a komároch*
- (143) *Rozprávanie o meste Sába*

- (144) *Rozprávanie o himjarských kráľoch a o kráľovi Šaráchovi a jeho vezírovi Zú Šaráchovi*
- (145) *Rozprávanie o tom, ako sa Bilkís stala kráľovnou zo Sábý*

- (148) *Rozprávanie o tom, ako sa Šalamún oženil s kráľovnou Bilkís*
- (152) *Rozprávanie o zhrešení Šalamúna i o tom, ako ho márid Sachr pripravil o prsteň*
- (154) *Smrť Šalamúna*

(156) ROZPRÁVANIA
O KONCISVETA

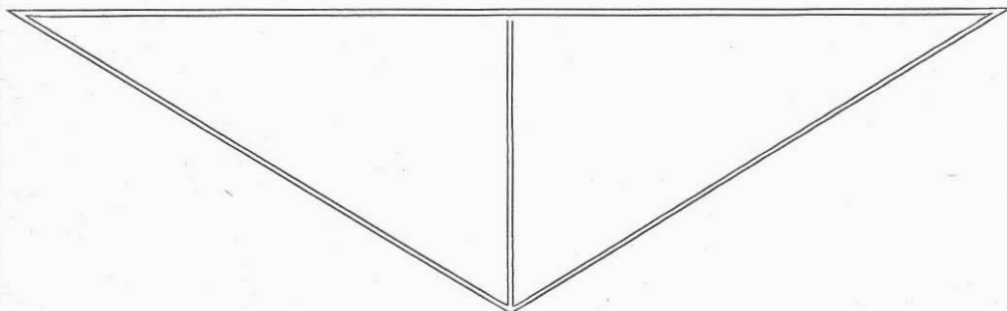

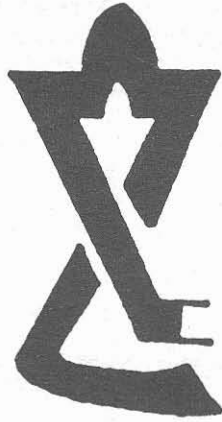
- (158) *O znameniach, ktoré budú predchádzať koncu sveta*
- (161) *Rozprávanie o vystúpení dadždžála*
- (163) *Rozprávanie o Gogovi a Magogovi*
- (165) *Príchod Habešana, ktorý zničí Kaabu*
- (166) *Rozprávanie o divokom zemskom zverovi*
- (167) *Rozprávanie o záhube miest a krajín pred zánikom sveta*
- (169) *Rozprávanie o konci sveta*
- (170) *Rozprávanie o tom, čo sa stane po prvom, druhom a treťom zatrubení*
- (171) *Rozprávanie o tom, ako sa ľudia zhromaždia v súdny deň a aký budú mať výzor*

- (173) *Rozprávanie o pekle a o tom, kam ho v súdny deň prinesú anjeli*
- (174) *Rozprávanie o moste, ktorý bude viesť ponad pekle*
- (176) *Rozprávanie o váhach spravodlivosti*
- (177) *Rozprávanie o pekelnom ohni*
- (179) *Rozprávanie o tých, čo budú odsúdení do pekla*
- (182) *Rozprávanie o pekelnom tvorovi, ktorý sa volá Haríš*
- (183) *Rozprávanie o potrestaní pijanov*
- (185) *Rozprávanie o tom, kam prídu spravodliví*

(188) EDIČNÁ POZNÁMKA
(190) NAJDÔLEŽITĚJŠIA POUŽITÁ
LITERATÚRA

*Ozdobné písmeno „ajn“
v kúfskom štýle.
Kajraván.
Tunisko.
R. 1034.*

HOVORÍ
CTIHODNÝ ŠEJK
ABÚ AL-HASAN,
AUTOR TEJTO KNIHY:
VZNEŠENÝ ALAH
STVORIL HORSTVÁ
Z PEVNÝCH MORSKÝCH VLŇN,
ABY BOLI OPOROU TEJTO ZEME.
LEBO AK BY NEBOLO HÔR,
ZEM BY NEUNIESLA
SVOJ LUD.
KORENE VŠETKÝCH HÔR
SIAHAJÚ AŽ K HORE KÁF.
TOTO JE HORA,
KTORÁ STOJÍ NA SAMOM
KONCI ZEME
A OBCHÁDZA JU
ZO VŠETKÝCH STRÁN.
ZA ŇOU JE SEDEMDESIATTISÍC
PEVNÍN ZO ZLATA,
A PRÁVE TOEKO PEVNÍN
Z MÓŠUSU, ZO STRIEBRA,
ZO ŽELEZA,
A PRÁVE TOEKO
OHNIVÝCH ZEMÍ.
ZA NIMI SÚ TMAVÉ MORIA
A ZA NIMI
OHNIVÉ ZÁVESY.
ICH VEĽKOSŤ SA NEDÁ
OPÍSAŤ.
A OKOLO TOHTO VŠETKÉHO
JE OBKRÚTENÝ
OBROVSKÝ HAD.

*(ukážka
z al-Kisáího rozprávania
o horstvách
podľa
leidenského rukopisu
z roku 1470)*

*Pestrobarebná keramická misa zo začiatku
13. storočia. Irán. Uprostred medzi
dvoranmi je zobrazený jeden z mnohých
panovníkov, ktorí vládli v Perzii po
rozpade abbásovského
kalifátu.*

PANTEÓN

Abú al-Hasan al-Kisáí

KNIHA
O POČIATKU A KONCI
A ROZPRÁVANIA
O PROROKOCH

(islamské mýty a legendy)

*Z viacerých
arabských tlačenských vydání
a rukopisov
vybral a preložil
Ján Paulíny.
Úvodnú štúdiu a poznámky
napísal
Ján Paulíny.
Prebal, väzba a grafická úprava
Pavel Blažo.
Vyšlo vo vydavateľstve Tatran,
Bratislava 1980
ako 3554. publikácia
a 8. zväzok edície
Panteón.
Vydanie prvé. Strán 200.
Zodpovedná redaktorka
Lubica Alexievová.
Korigovala Lubica Alexievová.
Výtvarná redaktorka
Zuzana Bahnová.
Technická redaktorka
Eva Mrukviiová.*

*Vytlačili Tlačiarne SNP, n. p., závod Neografia, Martin.
Náklad 10 000 výtlačkov. TS 13,22. AH 16,58 VH 17,38
VHS 14,20 VHI 3,18.*

61-145-80 Kčs 35,- 605/24/857

*Nápis v monumentálnom
kúfskom písme na jednom zo stĺpov
v hlavnej lodi*

*kongregačnej mešity. Kajraván.
Tunisko. 8. alebo 9. storočie.*

*Na stĺpe je napísané:
„Nieto boha okrem Alaha“,
lá iláha illá -l-láh.*

*Nápis v monumentálnom
kúfskom písme
na jednom zo stĺpov
v hlavnej lodi*

*kongregačnej mešity. Kajraván.
Tunisko. 8. alebo 9. storočie.*

*Na stĺpe je napísané:
„Mohamed je posol boží“,
Muhammadun rasúlu -l-láh.*

